

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

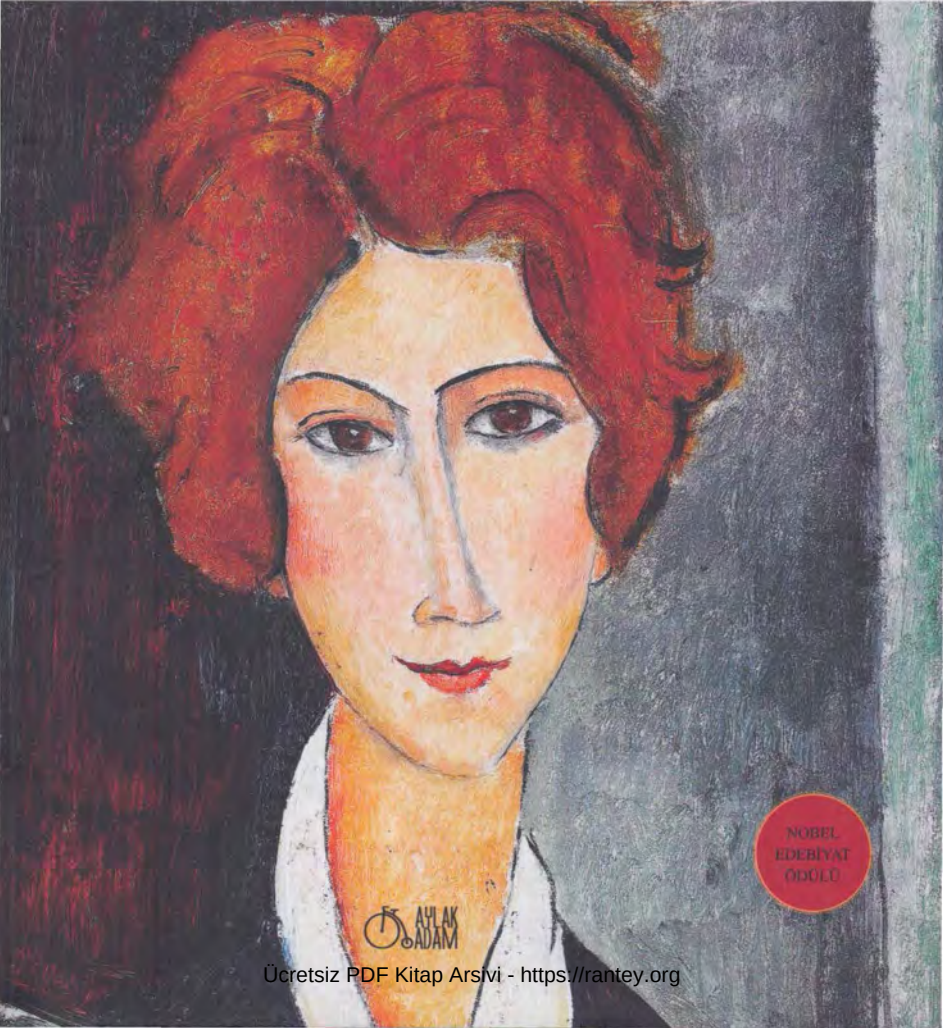
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Luigi Pirandello

Çıplak Hayat

çeviren: nazmiye tacettin

NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

AYLAĞ
ADAM

Luigi Pirandello

Çıplak Hayat

Aylak Adam 81

Öykü 22

Kitabın Özgün Adı: *La Vita Nuda*

©2015 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık

ISBN: 978-605-9115-42-1

Sertifika No: 27938

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Mayıs 2015

Yayın Yönetmeni: Kaya Tokmakçioğlu

Yayına Hazırlayan: Öykü Toros Irvana

Dizgi ve Mizanpaj: Ulaş Kantemir

Kapak Tasarım: aArt

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay. Prom. ve Kağıt San.

Tic. Ltd. Şti. Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62/C

Güneşli - İstanbul (0212 630 64 73)

Matbaa Sertifika No: 11965

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık

Merkez Mah. Kesir Sok. Çakmak Apt. No: 5/4 Çekmeköy/İstanbul

Tel: (0216) 640 1979 / (0542) 586 7961

bilgi@aylakadamyayinlari.com

aylakadamyayinlari.com

facebook.com/aylakadamyayinlari

twitter.com/aylakadamyayin

Luigi Pirandello (1867-1936). İtalya'nın en önemli oyun, öykü, şiir ve roman yazarıdır. 1934 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Maddi nedenler ve 1. Dünya Savaşı nedeniyle bozulan aile huzuru sonrasında psikolojik olarak zor bir dönemden geçen yazarın bu dönemindeki eserleri otobiyografik özellikler taşır. 1925 ve 1926 yılları arasında en önemli eseri *Biri, Hiçbiri ve Binlercesi*'ni yazmıştır. *Çıplak Hayat* on beş ciltlik öyküler toplamının ikinci cildini oluşturmaktadır.

Luigi Pirandello

Çıplak Hayat

topl u öyküler II

italyanca aslından çeviren
nazmiye tacettin

öykü

AYLAĞ
ADAM

İÇİNDEKİLER

Çıplak Hayat	9
Dokunuş	29
Acı Su	41
Pallino İle Mimi	59
İşaret	73
Granella'nın Evi	83
Samanlıktaki Ateş	109
Köpek Sadakati	123
Her Şey Yolunda	137
Rahmetli	159
Kötülük Düşünmeden	171
Doktorun Görevi	187
Eşit	219
Dul Adamın Çıkışı	231
Dalgınlık	247

ÇIPLAK HAYAT

“Bir ölü, ölü bile olsa sevgili dostum, o da bir evi olsun ister. Eğer ölü doğru dürüst biriye, güzelinden bir tane ister ve de haklıdır! İçinde rahat etmek için mermerden yapılmış hatta güzelce döşenmiş olsun ister. Eğer bunun için harca-yabileceği parası varsa, evinde biraz derinlik de ister... Nasıl denir? Alegori, evet! Benim gibi büyük bir heykeltıraşın yaratabileceği alegorik derinlik. BURADA YATIYOR (HIC JACET) yazılı güzel bir mezar taşı... Kimdi, kim değildi... Çevresinde içinde yeşillikler olan güzel, küçük bir bahçe, köpeklerden ve başka şeylerden korumak için de güzel demir bir kapı.”

Costantino Pogliani heyecanla ve kan ter içinde dönüp, “İçimi kuruttun!” diye haykırdı.

Ciro Colli, sürekli sıvazlanmaktan çengele benzemeye başlayan sivri sakalıyla kafasını kaldırıp kenarı erimiş karamel gibi burnunun ucuna düşen çirkin şapkasının altından arkadaşını bir an inceden inceye süzdükten sonra sükûnet içinde bir kararlılıkla, kelimeye tam hakkını da vererek şöyle dedi:

“Eşek.”

İşte bu.

Sırtını kanepeye dayamış, Pogliani'nin vura vura güzelce temizleyip serdiği küçük kilimin üzerine bacaklarının birini oraya, diğerini şuraya doğru uzatmış oturuyordu.

Pogliani iyi bir izlenim bırakabilmek ümidiyle etraftaki alçı kalıpları düzene koyuyor, kazanılmamış yarışmalardan artakalan sararmış, toz içindeki heykel müsveddelerini kaldırıp arkaya atıyor, üstü ıslak bezlerle kaplı, üzerinde çalışmakta olduğu eseri taşıyan sehpayı dikkatle öne doğru getiriyor, stüdyoyu derleyip toplamak için ter döküyorken, Colli'nin ayağını uzatmış oturduğunu görmekten dolayı kızgınlıktan içi eriyordu. Ve söyleniyordu.

“Yani artık gidiyor musun, gitmiyor musun?”

“Gitmiyorum.”

“Tanrı aşkına bari temizlediğim yere oturma! Sana hanım misafirler beklediğimi bilmem başka nasıl anlatmalıyım?”

“Sana inanmıyorum.”

“İşte, mektup burada, bak! Seralli Bey'den geldi dün. ‘Saygı değer dostum, haberdar etmek isterim ki yarın sabah saat on bire doğru...’

“Saat on bir oldu mu?”

“On birden sonra!”

“İnanmıyorum. Devam et!”

“...eşlik edecek olduğum hanımefendi Co... Burada ne yazıyor?”

“Confucio.”

“Cont... Veya Consalvi, doğru dürüst okunmuyor, ‘sizin eserlerinize ihtiyaç duyan kerimeleri ile birlikte ziyaretinize geleceklerini bildirmek isteriz. Eminiz ki’... Vesaire, vesaire...”

Ciro Colli başını tekrar göğsüne doğru eğerek, “Bu mektubu sen kendin yazmadın değil mi?” diye sordu.

Pogliani gülse mi ağlasa mı bilemeden, umutsuzluk içinde inler gibi, “Geri zekâlı!” diye bağırdı.

Colli bir parmağını kaldırıp ‘hayır’ işareti yaptı.

“Böyle deme bana. Alınırım. Çünkü eğer geri zekâlı olsaydım nasıl bir şahsiyet olurdu sence? İnsanlara acıma duygusuyla bakardım. Güzel elbiseler, güzel ayakkabılar, güzel eliopro desenli... Eliotro... Nasıl deniyordu... Tekdüze desenli bir kravat ve seninki gibi siyah kadife bir yelek... Sefil bir fukaradan başka bir şey olamayan benim gibi birine ah o seninki gibi siyah kadifeden yelek nasıl da yakıştırdı! Dinle bak. Senin iyiliğin için şöyle yapalım. Eğer sahiden bu Confucio hanımefendiler ziyaretine geleceklerse, stüdyoyu yeniden dağınık hale getirelim, yoksa hakkında yanlış fikir edinebilirler. Seni kan ter içinde, çalışma halindeyken bulmaları daha iyi olur... Nasıl denir? Ekmekle... Yani alın terinle ekmeğini kazanırken. Al eline şöyle bir avuç kili, at çalışma sehpanın üstüne ve böyle uzanmış halimle benim güzel bir heykelimi yapmaya başla. Adını bile koyabiliriz ‘Savaşırken’. Göreceksin Ulusal Galeri (Galleria Nazionale) için bile hemen alıcı çıkacak. Ayakkabılarım var... Evet, pek yeni değiller ama sen eğer istersen, seni şımartmak için söylemiyorum da çok iyi bir heykeltıraş olduğundan bana yepyeni ayakkabılar yapabilirsin...”

Costantino Pogliani birtakım karton parçalarını duvara asmaya uğraşırken, arkadaşının dediklerine hiç aldırmıyordu. Onun düşüncesine göre Colli gerçek hayatla ilişkisini kesmiş bir zavallıydı. Vaktini doldurmuş, sanatçılar için bile modası geçmiş bir dönemden inatla sağ kalan, üstü başı dökük, cahil, gamsız ve işsizlikten tembellik kemiklerine kadar işlemiş biriydi. Gerçekten yazık çünkü çalışma isteği duyduğunda da en güzel eseri üretebiliyordu. Pogliani’nin bu konuda epeyce fikri vardı. Üzerinde çalışıp başarısız olduğu birkaç taslağı onun enerji dolu iki önemsiz parmak darbesiyle nasıl heykele dönüştürdüğüne stüdyoda birçok kez tanık

olmuştı. Ama biraz eğitim görmesi lazımdı; hiç olmazsa biraz sanat tarihi, evet, bunalım içinde olduğundan ve üzerindeki tüm sefillikle yanına bile yaklaşılmadığından biraz hayatını düzene sokmalı, biraz kendine bakmalıydı! Ya o, Pogliani... Tabii ya o hiç olmazsa iki sene üniversite okumuştı ve sonra... Beyler, ayaklarının üzerinde duruyordu... Durum belliydi...

İki çekingeng kapı vuruşu, kartonları asmak için üzerine çıktığı tabureden atlamasına sebep oldu.

Colli'ye yumruğunu göstererek, "Geldiler işte! Ya şimdi?" dedi.

Colli ayağa bile kalkmadan, "Onlar girince ben çıkarım," diye cevap verdi. "Öyle çok abartıyorsun ki! Ayrıca beni de tanıştırebilirsin, ne egoist adamsın!"

Costantino Pogliani alnına düşen güzel sarı perçemi düzelterek kapıyı açmaya koştu.

Kapıdan önce Consalvi Hanım, ardından da kızı girdi. Yas kıyafetleri içinde, yüzü incecik krep tülle örtülüydü, elinde uzun kâğıt bir rulo vardı. Anne ise güzel, açık gri renk bir elbise giyinmişti, etine dolgun bir vücuda sahipti. Gri elbise, menekşelerle süslü şık bir şapkanın altında genç tarzda krepe edilmiş gri saçlar...

Consalvi Hanım yaşına göre henüz taze ve güzel olduğunun farkında olduğunu açıkça bilerek hareket ediyordu. Hemen sonra genç hanım, her ne kadar yasa gömülmeekten beti benzi atmış bile olsa, şapkasından tülü çekip alınca güzellikte annesinden geri kalmadığını gösterdi.

İlk tanışma faslından sonra Pogliani gitmeye hiç niyeti olmayan, elleri cebinde, ağzında sönmüş yarım sigara ve kafasında uyduruk şapkasıyla ortalıkta duran Colli'yi tanıştırmak zorunda kaldı.

Genç Consalvi Hanım bu beklenmedik sürpriz karşısında kızarak, "Heykeltıraş mı?" diye sordu.

“Colli... Ciro?”

Şapkasını çıkarınca bitişik kaşları, burnuna yakın gözleri ortaya çıkan Colli bu tespit karşısında,

“Codicillo, evet!” dedi. “Heykeltıraş? Neden olmasın? Tabii heykeltıraş da...”

Genç Consalvi Hanım tutuk, çelişkili bir şekilde yeniden söz alarak, “Bana sizin artık Roma’da yaşamadığınızı söylemişlerdi...” diye devam etti.

Colli, “Şey... Evet! Ben... Nasıl denir? Dolaşıyorum. Dünyayı dolaşıyorum küçük hanım. Daha önce Tanrı’nın tüm zenginliğini bahşettiği Roma’da tembel tembel oturdum çünkü bundan faydalanma şansını yakalamış, emekli olmuştum. Sonra...” diye konuşmaya başladı.

Genç Consalvi Hanım gülümsemekte olan annesine baktı ve “Ne olacak şimdi?” dedi.

Colli, “Gitmem mi gerekiyor?” diye sordu.

Genç hanım aceleyle, “Yo, yo, tam tersi,” diye cevap verdi. “Sizden kalmanızı rica edeceğim, çünkü...”

Anne yüksek sesle, “Tesadüfler!” dedi. Sonra Pogliani’ye dönerek “Bir şekilde orta yol bulunacak... Onlar arkadaş, öyle değil mi?” dedi.

Pogliani hemen, “Hem de çok yakın arkadaşız,” diye cevap verdi.

Colli, “Düşünün, bir dakika önce beni tekme tokat kovalamak istiyordu!” dedi.

Pogliani arkadaşına alçak sesle, “Çeneni kapat!” dedi. “Buyurun efendim, lütfen oturun. Konu neydi?”

Consalvi Hanım otururken, “Durum şöyle, kızım beklenmedik bir şekilde nişanlısını kaybetme talihsizliği yaşadı,” diyerek söze başladı.

“Ya, öyle mi?”

“Of!”

“Korkunç. Hem de düğün arifesinde, düşünün. Av kazası. Belki gazetelerde okumuşsunuzdur. Giulio Sorini.”

Pogliani, “Ya, evet, Sorini!” dedi. “Galiba silahı mı patlamıştı?”

“Geçtiğimiz ayın ilk günlerinde... Yani, yo... Öteki... Neticede üç ay oluyor. Zavallı bizim uzaktan da akrabamızdı. Eşinin ölümünden sonra Amerika’ya yerleşen bir kuzenimizin oğluydu. Şimdi Giulietta (onun adı da Giulia)...”

Pogliani kibarca eğilerek selamladı.

Anne, “Giulietta,” diye söze devam etti. “Şu anda ona geçici olarak ayırılmış bir yerde bulunan nişanlısının anısına Verano Mezarlığı’nda bir anıt inşa ettirmeyi düşünüyor. Bu anıtı da kendine göre bir üslupta yaptırmayı düşünüyor. Çünkü kızım resim sanatına gerçekten her zaman büyük hayranlık duymuştur.”

Yas giysileri içindeki genç kadın gözleri yerde, çekingenlikle annesinin sözünü keserek, “Yo... Öyle... Sadece vakit geçirmek için yani...” dedi.

“Kusura bakma ama zavallı Giulio senin ders bile almanı istemişti hatta...”

“Anne lütfen...” diye ısrar etti. “Bir dergide burada bulunan beyefendinin, Colli Bey’in yapmış olduğu mezar anıtını görmüş ve çok beğenmiştim ve...”

Fenalaşmakta olan kızının yardımına yetişen anne, “Ya, evet,” dedi.

Diğeri söze girerek, “Fakat,” dedi, “düşündüğüm birkaç değişikliği yaparak...”

Colli, “Affedersiniz, hangisi?” diye sordu. “Benzeri birçok çizimim var. Yaşayanlardan bir şey çıkmadığını görünce, ümidi ölümlere bağlamıştım...”

Bir kenara konmuş olmaktan dolayı biraz bozulmuş

olan Pogliani söze girerek, “Affedersiniz küçük hanım, siz arkadaşımın bir çizimi üzerinden hareketle bir anıt mı tasarladınız?” diye sordu.

Genç kadın canlı ses tonuyla, “Hayır, tamamen aynı, yo... Yani...” diye devam etti, “eğer yanılmıyorsam Colli Bey’in deseni Yaşam’ı cezbeden Ölüm’ü konu ediyor...”

Colli yüksek sesle, “Aa, anladım,” dedi, “çarşafli bir iskelet, değil mi? Zorlukla fark ediliyor, katı, kıvrımlar arasında ve Yaşam’ı, ona itiraz eden genç güzel kızı yakalıyor... Evet, evet... Çok güzel! Şahane! Anladım.”

Consalvi Hanım bir yandan bu ilginç adamın fütursuz halini takdir ediyor, öte yandan da kendini gülmekten alıkoymıyordu.

Pogliani, Consalvi Hanım’a, “Alçakgönüllüdür, biliyor musunuz? Özel bir cinstir,” dedi.

Consalvi Hanım ayağa kalkıp kızına, “Hadi Giulia, belki de en iyisi sözünü ettiğin çizimi göstermen,” dedi.

Genç kadın, “Anne, bekle,” diye rica etti. “En doğrusu Pogliani Bey’le açıkça konuşmak. Anıt yaptırma fikri doğduğu anda itiraf etmeliyim ki aklıma ilk gelen Colli Bey oldu. Evet. Çizimlerinden dolayı. Fakat tekrar ediyorum, bana onun Roma’da olmadığını söylediler. Böyle olunca da onun çizimini duygularıma uyarlama yoluna gittim, yani benim olayımı yansıtır şekle sokma yoluna gittim, anlatabiliyor muyum?”

Pogliani onaylayarak, “Hem de nasıl!” dedi.

Genç kadın, “Yani Ölüm ve Yaşam figürlerini aynı şekilde korurken, saldırının vahşetini bütünüyle ortadan kaldırdım. Ölüm artık Yaşam’ı vahşice yakalamıyor ve fakat Yaşam gönüllü olarak, kadere boyun eğerek Ölüm’le evleniyor.”

Pogliani şaşkın bir halde, “Evleniyor mu?” diye sordu.

Colli bağırarak, “Ölümle!” dedi. “Bırak da anlatsın!”

Genç kadın alçakgönüllü bir tebessümle, “Ölümle,” diye tekrarladı. “Nikâhı da bu şekilde sembolize etmek istedim zaten. Colli Bey’in çizdiği gibi iskelet kaskatı duruyor fakat kıvrımların arasından cenazenin nikâh yüzüğünü taşıyan solgun eli hafifçe beliriyor. Yaşam, alçakgönüllü ve gösterişsiz bir hareketle iskeletin yanına iyice yaklaşıyor ve yüzüğü almak üzere elini uzatıyor.”

Colli sözünü keserek, “Görüyorum! Çok güzel! Şahane!” dedi. “Bu bambaşka bir fikir! Olağanüstü! Başka bir şey, bambaşka! Olağanüstü. Yüzük... Parmak... Şahane!”

Bu heyecan dolu övgüler dolayısıyla yeniden yüzü kızaran genç kadın, “Şey, evet, “ diye ekledi. “Ben de biraz farklı olduğunu düşünüyorum. Fakat çiziminizden yola çıktığım inkâr edilemez ve...”

Colli yüksek sesle, “Boşuna endişeye kapılmayın!” dedi. “Sizin fikriniz benimkinden çok daha güzel ve de size ait bir fikir! Ayrıca, benimki... Kim bilir kime aitti!”

Genç Consalvi Hanım gözlerini yere indirip omuzlarını kaldırdı.

Anne Consalvi Hanım ise bir an kendini toparlayıp, “Eğer gerçeği söylemem gerekirse,” diyerek söze girdi, “kızım karar verecek ama bu fikir benim hiçbir şekilde hoşuma gitmedi.”

Genç kadın tekrar, “Anne rica ediyorum...” dedi. Sonra Pogliani’ye dönerek, “Evet şimdi ben sevgili dostumuz Serralı Bey’e danışacağım...”

Anne iç geçirerek ekledi: “Kendisi düğünde nikâh şahidi olacaktı...”

Diğeri söze devam ederek, “Sizin isminizi de ondan duyarak geldik buraya...”

Pogliani telaşla, “Yo, yo, özür dilerim küçük hanım,” dedi, burada arkadaşımı bulmuş olmanıza karşın...”

Colli sözünü keserek, “Oo, bir iyilik yap ve beni rahat bırak!” dedi ve kızgınlıkla dönüp çıkıp gitmeye yeltendi.

Pogliani arkadaşının kolundan kuvvetle tutarak gitmesine engel oldu.

“Kusura bakma, bak... Eğer küçük hanım... Duymadın mı? Bana gelmesinin sebebi senin Roma dışında olduğunu duymasından dolayıymış...”

Colli kolunu kurtarmaya çalışırken yüksek sesle, “Ama ya her şeyi değiştirdiye!” dedi. “Bırak beni! Artık beni ne ilgilendirir? Buraya sana gelmiş! Özür dilerim küçük hanım, özür dilerim Hanımefendi, sizi saygıyla selamlıyorum...” dedi.

Pogliani onu bırakmadan, “Ben bir şey yapmıyorum, sen de bir şey yapmıyorsun, ikimiz de bir şey yapmıyoruz...” dedi.

Anne, “Ama özür mü diliyorsunuz... Birlikte?” diye teklif etti, “birlikte yapamaz mıydınız?”

Genç kadın söze girmeyi deneyerek, “Değişiklikler yapmış olduğum için üzgünüm...” dedi.

Colli ve Pogliani aynı anda, “Yo hayır!” dediler.

Colli, “Benim hiçbir alakam yok küçük hanım! Bakın, benim artık stüdyom yok, hiçbir şeyi tamamlamayı beceremem, tek bildiğim önüme gelene küfür etmektir... Siz şuradaki aptalı mutlaka mecbur etmelisiniz...”

Pogliani, “Boşuna uğraşıyorsun, biliyor musun?” dedi, “Hanımefendi’nin dediği gibi ya birlikte ya da ben de kabul etmiyorum.”

Colli genç kadının yanında kanepenin üzerinde duran kâğıt rulosuna doğru uzanarak, “İzin verir misiniz küçük hanım?” dedi. “Çiziminizi görmek için ölüyorum. Gördükten sonra...”

Genç Consalvi Hanım elleri titreyerek kâğıt rulosunu

almaya yöneldiğinde, “Oo, olağanüstü bir şey beklemeyiniz lütfen!” diye söze giriş yaptı. “Kalem tutmayı yeni öğrendim... Fikri ortaya çıkarabilmek için birkaç çizgi çizdim... İşte...”

Colli çizime bakarken çarpılmış gibi oldu ve hayret içinde hemen, “Giyimli mi?” diye sordu.

Genç kadın heyecan ve çekingenlikle, “Nasıl... Giyimli?” diye sordu.

Colli kızgınlıkla devam etti: “Kusura bakmayın ama olmaz! Siz Yaşam’ı giyimli yapmışsınız... Yani üzerinde tunikle diyelim! Ama olmaz, çıplak, çıplak, çıplak! Olur mu öyle şey, Yaşam çıplak olmalı sevgili Hanımefendiciğim!”

Genç kadın gözleri yerde, “Özür dilerim,” dedi. “Sizden dikkatle bakmanızı rica ediyorum.”

Colli en canlı ifadesiyle, “Evet, görüyorum,” diye cevapladı. “Siz burada kendinizi betimlemek istemişsiniz, kendi heykelinizi yapmak istemişsiniz ama sizin bundan çok daha güzel olduğunuzu bir yana koyalım, burada biz alandayız... Sanatın kutsal alanında... Özür dilerim! Bu da Ölüm’le evlenen Yaşam olmak istiyor. Şimdi eğer iskelet örtülü ise, Yaşam çıplak olmalı. Örtülere bürünmüş iskeletin tüyler ürpertici varlığıyla zıtlık oluşturabilmek üzere her şey çıplak ve çok güzel küçük hanım, söyleyecek başka söz yok! Çıplak, sence de öyle değil mi Pogliani? Çıplak, değil mi Hanımefendi? Tamamen çıplak, sevgili küçük hanım! Çırılçıplak, tepeden tırnağa! İnanın, aksi halde bir hastane sahnesine dönüşür; şu çarşaflar içinde, bu bornozla... Heykel yapmamız lazım bu noktada başka hiçbir şeyin önemi yok!”

Genç Consalvi annesiyle birlikte ayağa kalkarak, “Yo, yo, affedersiniz,” dedi, “siz belki sanat açısından haklısınız, yadsımıyorum ama ben bir şeyler söylemeye çalışıyorum ve kendimi ancak bu yolla ifade edebilirim. Sizin istediğiniz gibi yapacak olursak sizden vazgeçmem gerekecek.”

“Özür dilerim ama neden? Yani siz burada sembolü değil de neden bir şahsı, kendinizi görüyorsunuz ki! Güzel diye tarif etmek yerine, özür dilerim, şöyle denemez mi...”

Genç kadın, “Güzellik değil, biliyorum, ama tam da sizin söylediğiniz gibi ben sembol değil, tam olarak kendimi, şahsımı, kendi durumumu yansıtmak niyetiyle hareket ediyorum, başka bir şeyi değil. Sonra ayrıca anıtın konulacağı yeri de düşünüyorum... Sonuç olarak pazarlık etmem mümkün değil.”

Colli kollarını açıp omuzlarını büzdü.

“Görüşler!”

Genç kadın yumuşak ve hüznün dolu bir gülümsemeyle, “Veya daha çok saygı duyulması gereken bir duygu!” diye düzeltme yaptı.

Geri kalan konularda iki arkadaşın Seralli Bey ile mutabakat yapmaları konusunda anlaşmaya varıldı. Hemen sonra Consalvi Hanım ve matem giysileri içindeki kızı vedalaşıp ayrıldılar.

Ciro Colli iki küçük adım atarak –tralala tralala– ayak topuğunun üzerinde döndü ve ellerini ovuşturdu.

Yaklaşık bir hafta sonra Costantino Pogliani küçük hanımı baş kalıbını çıkarmak üzere birkaç kez stüdyoda poz vermeye gelmesi için davet etmek niyetiyle Consalvilerin evine gitti.

Consalvi Hanım’ın çok samimi arkadaşı olan Seralli Bey’den, Sorini’nin talihsiz kazanın ardından üç gün yaşamış olduğunu ve babasından kalan yüklüce mirasın tamamını nişanlısına bıraktığını öğrenmişti. Söz konusu anıt da hiçbir masraftan kaçınılmadan yapılacaktı.

Epuisé,¹ Seralli Bey bu talihsizlikten kaynaklanan sıkıntılardan, düşüncelerden, yapılacak işlerden yorgun düştüğü-

¹ Fr. Tükenmiş, bitap düşmüş. (y.n.)

nü açıklamıştı. Can sıkıntısı, düşünülmesi, yapılması gereken işler, emporté...² İşte, genç Consalvi Hanım'ın bu karakter yapısından dolayı daha da ağırlaşıyordu. Genç Consalvi Hanım yazık, sahiden de merhamet duygusu uyandırıyor ama sanki, yüce Tanrım, ıstırabını daha da ağırlaştırmaktan zevk alıyor gibiydi. Of, korkunç bir şoktu, kim aksini söyleyebilirdi ki? Sakin gökyüzünde çakan bir şimşek gibiydi! Sorini de ne kadar iyiydi, yazık! Yakışıklı bir çocuktan da, evet! Sırılsıklam âşıktı! Bu genç kızcağızı da çok mutlu edebileceğine hiç şüphe yoktu. Belki de bu yüzden öldü.

Sanki Seralli Bey'in sıkıntılarını artırmak için bu kadar iyiydi ve bu yüzden öldü.

Genç kadının, nişanlısının baştan aşağı döşediği, un joli reve de luxe et de bien-etre,³ gerçek bir yuva olan bu evi bozmayı aklına getirmesi bile düşünülemezdi. Bütün çeyizini taşımış olduğu bu evde gününün büyük bir kısmını ağlayarak, hayır, arracheé,⁴ böyle acıklı bir şekilde yarım kalmış evlilik hayatının etrafında hayal kurup kendine işkence ederek geçiriyordu.

Pogliani zaten genç Consalvi'yi evinde bulamamıştı. Yardımcı, Porta Pinciana'daki yeni evin adresini vermişti. Costantino Pogliani bu adrese giderken yolda içi sıkılarak, evlenmeden dul kalmış, kaderin ona yaşatmak istemediği –neredeyse gerçek olacak olan– bir hayata ait hayaller beslerken bu zavallı gelinin nasıl boğucu, acı bir zevk hissedebileceğini düşünmeye koyuldu.

İki nişanlı genç tarafından kim bilir nasıl bir aşkla seçilmiş ve bu eve nasıl bir bayram havası içinde yerleştirilmiş olan bu yepyeni mobilyalarda kim bilir ne çok vaat saklıydı?

Küçük bir kutuya bir dilek saklıyorsun, açiverince için-

² Fr. Çabuk kızan, alevlenen. (y.n.)

³ Fr. Konfor ve huzurun güzel rüyası. (y.n.)

⁴ Fr. Sökülmüş, koparılmış. (y.n.)

de hayal kırıklığı buluyorsun. Ama yo, oradaki tüm eşyalar tatlı düşlerle, arzuları, vaatleri ve umutları saklamış olmalıydılar. Etraftaki tüm bu el değmemiş şeylerden gelen çağrılar şimdi gelin hanım açısından çok acımasız olmalıydı!

Costantino Pogliani, “Tam da böyle bir günde!” diye iç geçirdi.

Havadaki taze durulukta hemen yanı başındaki ilkbaharın nefesini hissediyor ve güneşin ilk sıcaklığıyla mest oluyordu.

Zavallı genç Consalvi Hanım, böyle bir güneşe açılmış pencerelerle, bu yeni evde kim bilir ne hayaller ve ne işkeneler içindeydi!

Onu tuvalin karşısında nişanlısının resmini çizerken buldu. Küçük bir fotoğrafın büyütülmüş bir kopyası üzerinde ürkekçe çalışıyordu. Annesi ise zaman geçirmek için Seralli Bey’in kütüphanesinden aldığı Fransızca bir romanı okumaktaydı.

Aslında genç Consalvi Hanım özlediği yuvasında kendi başına olmayı istiyordu. Annesinin oradaki varlığı onu huzursuz ediyordu. Ama annesi genç kadının bu yüksek heyecan duygusu içindeyken romantik biçimde kendini kapıp koyuvereceğinden endişe ettiği için onu izlemek niyetiyle, sessizlikte içi kabararak ve bu çekilmez inatçı kaprislerden kaynaklanan öfkelerle engel olmaya çalışarak, yanı başında olmayı istiyordu.

Consalvi Hanım sırtını dayayacak kimsesi olmadan biricik kızıyla genç yaşta dul kalmıştı. Şimdi kızının yapmaya niyetlendiği gibi hayata kapılarını kapatamaz ve acıya nöbet tutturamazdı.

Giulietta’nın bu acı kaderi için ağlamaması gerektiğini söyleyip durmuyor muydu zaten! Ama yakın arkadaşı Seralli Bey gibi o da... Evet, öyle, o da... Zavallı müteveffanın bıraktığı mirasın büyüklüğünden kendini bu uçsuz bucaksız

matemi yaşama lüksüne adanmak isteyen kızının biraz fazla abarttığına inanıyordu. Varlığını sürdürmenin nefret edilesi zorluğunu ve güçlüklerini gereğinden fazla tanıyordu çünkü bunlara henüz kocasının ölüm acısını yaşıyorken mahkûm olmuştu ve fakat yaşamaya devam etmek zorunda kalmıştı. Kızının matemi ona çok kolay görünüyordu ve edindiği ağır deneyimler onu bu tür bağışlanabilir hafiflikte değerlendirmeler yapmaya yönlendiriyordu. Evet, elbette ama yeter ki çok uzamasındı... Seralli Bey'in her zaman dediği gibi, *voilà*.⁵

Hayatta görmüş, geçirmiş, bilge bir kadın olarak kızını birkaç kez belli ölçüler dışına çıkmamaya yönlendirmeye çalıştı –boşuna! Gerçek acının dışında Giullietta'sının belki de hayal dünyası çok genişti. Bu da büyük bir dertti! Çünkü zamanla mecburen duygu zayıflayacaktı ama fikir öyle değildi. Fikir sabitti ve ona bazı tuhaf şeyler yaptırıyordu; şu Ölüm'le evlenen (şahane evlilik!) Yaşam şeklindeki mezarlık anıtı gibi veya yaşanmamış bir hayata ait hatırayı el değmeden korumak istediği şu düğün evi gibi.

Consalvi Hanım, Pogliani'nin bu ziyaretine çok memnun oldu.

Pencereler gerçekten güneşe ve Villa Borghese'nin harikulade çamlığına açılmışlardı. Göz kamaştırıcı bir ışık yukarıdaki geniş, yemyeşil ovalara yansınmıştı. Çamlık, ilkbaharın pırıl pırıl yumuşak maviliğinde mutlu bir nefes alarak yukarılara doğru yükseliyordu.

Genç Consalvi Hanım hemen yapmakta olduğu resmi saklamaya çalıştı fakat Pogliani onu tatlı bir zorbalıkla durdurdu.

“Neden görmeme engel oluyorsunuz?”

“Henüz başlamıştım...”

⁵ Fr. İşte. (y.n.)

“Ama çok güzel bir başlangıç!” diye cevap verdi Pogliani, sonra eğilip incelemeye başladı. “Ah çok güzel... O, değil mi? Sorini... Evet, şimdi çizime bakınca daha iyi hatırlıyorum. Evet, evet... Tanıdım... Bu sakalı var mıydı gerçekten?”

Genç kadın çabucak, “Hayır, son zamanlarda artık yoktu,” diye cevap verdi.

“Tamam, bana da öyle gelmişti... Yakışıklı, yakışıklı...”

Genç kadın, “Nasıl yapmak gerektiğini bilmiyorum,” diye konuşmaya başladı, “çünkü bu çizim yansıtmıyor... Onun benim kafamdaki hayali bu değil.”

Pogliani, “E tabii,” diye hemen kabullendi, “o daha iyi, çok daha fazla... Daha canlı yani... Daha diri diyebilirim...”

Anne, “Bu fotoğrafı Amerika’da çektiymişti,” diye tespitte bulundu, “nişanlanmadan önce tabii...”

Genç kadın iç geçirerek, “Bende başka fotoğrafı da yok!” dedi. “Bakın, gözlerimi böyle kapatıyorum ve onun son halini tam olarak görebiliyorum. Ama çizmeye koyduğum vakit artık bu şekilde göremez oluyorum. Tekrar fotoğrafa baktığımda karşımda canlı duruyor sanki. Resmini yapmayı denediğimde bu şekilde göremez hale geliyor. Yani hayal kırıklığı!”

Annesi gözlerini Pogliani’ye dikmiş bir şekilde, “Bak Giulia,” diye söze başladı, “çenesinin şeklinden söz ediyordun, sakalını yok edince... Sence bu çene kısmında Pogliani Bey’in...”

Pogliani kıpkırmızı oldu ve gülümsedi. Sanki genç kadın nazikçe bu çeneyi iki parmağıyla alıp Sorini’nin resmine yerleştirmeliymiş gibi, istemeyerek de olsa çenesini göstermek için havaya kaldırdı.

Genç kadın şaşkın ve çekingen bir halde hafifçe gözlerini kaldırıp baktı. (Annesi tuttuğu yasa gerçekten hiç aldırış etmiyordu!)

Consalvi Hanım doğallıkla devam etti: “Bıyıkları da, oo! Bak! Zavallı Giulio’nunki de son zamanlarda böyleydi, öyle değil mi?”

Genç kadın huzursuz, “Ama bıyık işte, ne olacak ki? Bıyık bırakmak o kadar da zor değil!” dedi.

Costantino Pogliani içgüdüsel olarak bıyıklarına dokundu. Yeniden gülümsedi. “Hiç de değil, tabii...” diyerek onayladı. Tuvale doğru yaklaştı, “Bakın, eğer izin verirseniz... Nasıl yapmak gerektiğini size göstermek isterim küçük hanım... Şöyle, iki çizimle, buraya... Zahmet etmeyin, rica ederim! Buraya! Şu köşeye... Zavallı Sorini’yi hatırladığım şekilde...”

Oturup fotoğraf yardımıyla hızla nişanlının başının çizimine koyuldu. Genç Consalvi Hanım bu hızlı çizimleri izlerken bütün ruhundan yükselerek taşan nefes nefese heyecanla dudaklarından arada bir dökülen “Evet... Evet... Evet,” kelimeleriyle sanki karakalemi yönetiyor, ona can veriyordu. Sonunda bu kadar etkilenmekten kendini alamayarak, “Evet, oo, anne bak... İşte o... tam tamına... oo, bırakın... Teşekkür ederim... Ne mutluluk, böyle olabilmek... Mükemmel... Mükemmel...” dedi.

Pogliani bu capcanlı tebriklerin zevkini alçakgönüllülükle çıkararak, “Biraz deneyim,” diyerek yerinden kalktı. “Ayrıca size söyledim, zavallı Sorini’yi çok iyi hatırlıyorum...”

Genç Consalvi Hanım çizimi yorulmak bilmeden seyre koyuldu. “Çene, evet... Bu işte... Tam olarak... Teşekkür ederim, teşekkür ederim...”

O sırada Sorini’nin model olarak kullanılan fotoğrafı tuvalden kayıp düştü. Pogliani’nin çiziminin hâlâ etkisini yaşayan genç kadın onu eğilip yerden almadı.

Orada yerde duran bu rengi solmuş fotoğraf hiç olmadığı kadar melankolik görünüyordu; sanki düştüğü yerden bir daha hiç kalkamayacağını biliyor gibiydi.

Ama Pogliani bir beyefendi edasıyla eğilip fotoğrafı yerden aldı.

Genç kadın, “Teşekkür ederim,” dedi, “ama şimdi ben sizin bu çiziminizi kullanacağım biliyor musunuz? Bu çirkin fotoğrafa bir daha hiç bakmayacağım.”

Ve birdenbire, gözlerini yukarı kaldırdığında oda ona daha aydınlık göründü. Sanki bu anlık hayranlık şu bir anda uzun zamandır göğsünde taşımakta olduğu ağırlığın sisini dağıtmıştı. Mest olarak derin bir nefes aldı, ilkbaharın cazibesine kapılmış bu harikulade villadaki büyüğü gösteriye sonuna kadar açılmış pencerelerden içeri dolan bu gülümseyen, canlı ışığı ruhuyla içti.

Her şey bir anda oldu. Genç Consalvi Hanım kendine neler olduğunu açıklayabilecek durumda değildi. Bu etrafındaki yepyeni şeylerin ortasında kendisinin de yepyeni olduğu hissine kapılmıştı. Yeni ve özgür; kısa süre öncesine kadar onu boğan kâbuslardan arınmış olarak... Bir soluk, güçlü bir şey şu pencereden deprem gibi sarsarak gürültülü bir karmaşayla girmiş, tüm duygularını baştan aşağı ters yüz ederek, inkâr etmek istediği hayat ışığını etrafa yayarak, bir hayalin ölümüne eşlik ederken hiç dokunmadığı tüm bu yeni eşyalarda bir hayat ışığı kaynağı oluşturmuştu.

Onu evi gezmeye davet eden annesiyle sohbet eden bu zarif genç heykeltıraşın evi ve manzaranın güzelliğini met-heden yumuşak sesini dinlerken her ikisini de garip bir kafa karışıklığı içinde izlemeye başladı. Bu genç, bu yabancı, onu yeniden hayata döndürebilmek için sanki gerçekten onun ölü hayallerine girmek üzereydi.

Bu yeni etkilene o denli kuvvetliydi ki yatak odasının eşiğinden içeriye giremedi. Genç adamla annesinin ona merhamet dolu zeki bakışlarını da görünce daha fazla dayanamayarak hıçkırıklara boğuldu.

Ağladı, evet, başka zamanlarda ağladığı sebepler için

yeniden ağıladı. Fakat kafası karışık olmasına karşın, bu ağının değişik olduğunun farkına vardı. Bu hıçkırıkların sesi eski acıların yankısını uyandırmıyordu, eski hayaller değildi gözünde canlananlar. Annesi, daha önce kaç kez yapmış olduğu gibi, onu aynı kelimelerle avutmaya çalışırken, aynı nasihatleri verirken, daha da iyi anladı. Daha fazla dayanamadı. Kendine öyle şiddetle baskı yaptı ki ağlamayı kesti. Genç adamın onun dikkatini dağıtmak için bir sandalyenin üzerinde duran dosyadaki resim çalışmalarını göstermek istemesinden dolayı ona müteşekkire kaldı.

Övgüler, samimi ve ölçülü övgüler, notlar, gözlemler, açıklama bekleyen, tartışma gerektiren sorular, en sonunda da eğitim alması gerektiğine ilişkin sıcak tonda öğütler, gerçekten de çok sık rastlanmayan bu sanata olan yatkınlığı geliştirme gayretini göstermek... Yoksa yazık olacaktı! Renkler üzerinde çalışmayı hiç denememişti miydi? Hiç mi, hiç mi? Neden? Bu kadar istekli ve böyle bir temeli olan biri için çok fazla bir şey yapmak da gerekmiyordu üstelik...

Costantino Pogliani başlamak için yardımcı olabileceğini belirtti. Genç Consalvi Hanım teklifi kabul etti. Dersler ertesi gün orada, onu davet ettiği ve beklediği bu yeni evde başladı.

İki ay kadar sonra, Pogliani'nin stüdyosunu mükemmel şekillendirilmiş devasa bir cenaze anıtı kaplıyordu. Ciro Colli üzerinde bacaklara doğru daralan tela ressam gömleğiyle divana uzanmış piposunu içerken, bir yandan da model olarak kullanmak üzere bir doktor arkadaşından ödünç aldığı basamaklara dik olarak oturtmuş olduğu iskeletle sıkı bir sohbe tutulmuştu.

Kâğıt bereyi iskeletin kafasına biraz yan oturtmuştu. Böylece bir piyade askere benzemiş olan iskelet, Ciro Colli'nin heykeltıraş-onbaşı sıfatıyla, pipo içme aralıklarında verdiği dersi dikkatle dinliyor gibiydi.

“Sen neden avlanmaya gittin? Gördün mü seni ne hale getirdim sevgili dostum? Çirkin... Kuru bacaklar... Her şey kupkuru... Doğruyu konuşalım, sence bu düğün yapılabilir mi? Hayat, sevgili dostum... Şuna bak ama ha? Hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan şu ellerimden çıkan etine dolgun genç kıza bir bak! Gerçekten onun seninle evlenmek istediğine inanıyor musun? Gözlerinden pınar gibi yaşlar dökerek sana çekingen ve alçakgönüllülükle sarılmıştı... Nikâh yüzüğünü kabul etmek için değil elbette... Çıkar bunu aklından! Harca dostum, boşalt cebini... Hepsini verdin mi? E şimdi benden ne istiyorsun? İnandığımı söylemek gereksiz! Kim derdi ki, ne dünya! ‘Yaşam’ resim öğrenmeye koyuldu, hocasının da kim olduğunu biliyor musun? Costantino Pogliani. Şaka bir yana, doğruyu konuşalım. Senin yerinde olsaydım dostum, onunla rekabet ederdim. Bu sabah duydun mu? Kesin talimat; istemiyor, heykelini çıplak yapmamı kesinlikle ya-sak-la-dı. Üstelik de kendisi, eşek de olsa, bir heykeltıraş ve giyinik hale getirebilmek için heykeli önce çıplak yapmak gerektiğini gayet iyi bilir... Ama ben sana olan bite-ni anlatayım; kendi hanım arkadaşının yüzünün o şahane çıplak heykelde görülmesini istemiyor... Yukarıya tırmandı gördün mü? Bütün kızgınlığıyla iki sopa darbesiyle pat, pat! Yaptığım her şeyi berbat etti... Şimdi sen ne dersin buna sevgili piyadem? Ona “Yapma! Hemen giydiriyorum! Hemen giydiriyorum!” diye bağırdım. Ama ne giydirmesi! Şimdi de çıplak istiyorlar... Çıplak Yaşam, çıplak ve katı, aslı gibi, sevgili dostum! İlk çizimime döndük, sembol olarak tasarladığıma, fotoğraf çöpe! Sen yakalamak istiyorsun benim yakışıklı beyim o ise itiraz ediyor... Sen ne diye ava çıktın bana bir söyler misin?”

DOKUNUŞ

I.

Geniş kenarlarıyla, bir Hollanda peyniri tekerini andıran kırmızı suratını çepeçevre saran, enseye doğru atılmış eski beyaz şapkasıyla Cristoforo Golish, dev gibi vücudunun ağırlığıyla kavislenen bacakları açık, yolun orta yerinde durmuş, kollarını havaya kaldırmış, “Beniamino!” diye bağııyordu.

Aşağı yukarı aynı boylarda ama kuru ve şeker kamışı gibi titrek, zavallı suratında tuhaf şekilde şaşkın bakan gözlerle, kalın plastik ucu olan bir bastona dayanmış elli yaşlarında bir adam, yavaş yavaş ona doğru yaklaşıyordu. Sol ayağını güçlükle sürüyordu.

Golish, “Beniamino!” diye yineledi. Bu defa ses tonu bir sürprizle karşılaşmış olmaktan ziyade bu kadar yıl sonra arkadaşını bu durumda bulmanın hüznünü taşıyordu.

Beniamino Lenzi birkaç kez gözlerini kırptırdı. Hâlâ şaşkın bakan gözlerinden yüz ifadesinde en ufak değişiklik olmadan bir gözyaşı perdesi gelip geçti. Gri renge bürünmüş bıyıkların altındaki hafif çarpılmış yapışık dudaklar düğümlemiş bir dille biraz çalıştıktan sonra birkaç kelime telaffuz edebildi.

“Me... Mer... Merba ben iyi... Yüryo...”

“Aa bravo...” Golish karşısındakinin tanıdığı Beniamino Lenzi değil de, ne çare ki acıyarak kandırmak zorunda olduğu bir çocuk olduğunun farkına varmaktan dolayı donup kalmış bir haldeydi. Yanına yaklaştı ve onun adımlarına uyarak yürümeye gayret etti. (Ah o yerden bir türlü kaldıramadığı ve sürüklediği ayak sanki kendisini aşağıya çeken bir ağırlıkla baş edemiyor gibiydi!)

Yaşadığı üzüntüyü, ölüm dokunuşuna maruz kalmış hatta yarısı ölmüş ve değişmiş bu adamı yanı başında görmekten dolayı onu giderek sarmalayan tuhaf kederi hafifletmek için bu kadar zamandır Roma’dan ayrılıp nerede yaşadığını, ne yapmış olduğunu, ne zaman dönmüş olduğunu düşünmeye başladı.

Beniamino Lenzi, sorulara kelimeleri parçalayarak neredeyse anlaşılmaz şekilde cevap veriyordu. Golish, sorularının tam anlaşılıp anlaşılmadığı konusundan şüpheye düşüyordu. Yalnızca sıklıkla yarıya kadar kapanan gözkapakları acı ve yorgunluğu dile getiriyor ve sanki gözlerdeki bu gergin, sert, tuhaf şaşkın ifadeyi yok etmek istiyordu. Ama başaramıyordu.

Ölüm dokunup geçerken adamcağıza bu görüntüyü vermişti. Yeniden ve daha güçlü gelip onu sonsuza dek hareketsiz kılacak şekilde dokunana kadar onu bu yüz ifadesi, bu gözler ve bu donup kalmış korku ifadesiyle beklemek zorundaydı.

Cristoforo Golish dişlerinin arasından ısıklık gibi, “Ne eğlence!” dedi.

Yoldan gelip geçerken bu zavallı felçli adamcağızı süzen, hatta acı dolu suratla durup bakan ahaliye doğru kötü bakışlar atıyordu.

İçi sağır bir hiddetin etkisiyle kaynamaya başlamıştı.

İnsanlar sokakta nasıl da çabuk yürüyordu! Boynu

abuk, kolu çabuk, bacağı abuk... Kendisi de yle! Tüm hareketleri yapabilen birisiydi, kendini nasıl da güçlü hisse-derdi... Yumruğunu sıktı. Aman Tanrım! Birinin sırtına inse nasıl kuvvetli bir iz bırakabileceğini düşündü. Ama neden? Bilmiyordu...

İnsanlar fkelenendiriyordu, özellikle de dönüp Lenzi'ye bakan gençlere öfke duyuyordu. Cebinden turkuaz renkli pamuklu koca mendilini çıkarıp ateş basan yüzünden boşalan teri sildi. “Beniamino Şimdi nereye gidiyorsun?” Lenzi durmuş, sağılam elini dayamış olduğı sokak lambasına ağıla bakıyor ve sanki onu okşuyordu. Geviş getirir gibi, “Dokto... Ayağı aiőuyo...” dedi. Ve felçli ayağını kaldırmaya çalıştı. Golish, “alıőtırma mı? Ayağını mı alıőtırıyorsun?” dedi. Lenzi, “Ayağı...” diye tekrarladı. Golish bir kez daha, “Bravo!” dedi.

İçinden bu ayağı yakalayıp sıkmak, arkadaşını kolundan tutup korkunç bir sarsıntıyla bu dehşetli hareketsizlikten kurtarmaya çalışmak geldi.

Onu karşısında bu Şekilde görmeye dayanamıyordu. İşte oradaydı, güzel gençlik yıllarındaki eski kaamakların yoldaőı ve sonra tembellik saatlerinde, her akşam, iki bekâr bir arada. Güzel günlerden birinde arkadaşının önünde yepyeni bir yol aılıvermiőti. O da kendi başına o yolda yürümeye başlamıştı, çabucak, o zamanlar –hem de nasıl!– abuk ve canlı. Evet efendim! Hayat kavgası, yorgunluklar, umutlar... Sonra bir anda işte burada, geri dndğı Şu haliyle... Ah ne gülünç! Ne gülünç!

Ne ok Şeyden söz etmek isterdi ve bilmiyordu. Sorular dudaklarında birikiyor ve orada donarak ölüyordu. “Hatırılıyor musun?” demek isterdi, “Toscana Meyhanesi'nde girdiğimiz meşhur bahislerimizi? Nadina'da, hatırlıyor musun? Hâlâ benimle, biliyorsun! Roma'ya gittiğinde, kğıt, onu sen bana yamadın. Sevgili kızcağız seni ne çok severdi... Hâlâ seni düşünüyor, biliyor musun? Arada bir hâlâ senden

söz eder. Bu akşam ona gidip seni gördüğümü söyleyeceğim, zavallı... Sana boşuna sorular soruyorum, hiçbir şey hatırlamıyorsun, belki beni de tanımıyorsun veya bir parça hatırlıyorsun.

Golish gözyaşlarıyla dolmuş şiş gözlerle bunları düşünürken, Beniamino Lenzi sokak lambasına aşkla bakmayı sürdürüyor ve yavaş hareketlerle lambanın üzerindeki tozu temizliyordu. Bu lamba onun açısından günlük gezisinin ilk etabı olma özelliğini taşıyordu. Yolda sürünerek yürürken hiç kimseyi görmüyor, hiçbir şey düşünmüyordu. Hayat ise etrafında ne çok ıstırapla hareketlenmiş, ne çok endişe altında ezilmiş olarak dönmeye devam ediyordu. O ise geride kalanlara bütün gücüyle tutunmuştu; önce sokak lambasına sonra, daha aşağıdaki, ikinci etabı oluşturan dükkânın vitrinine... Küçük kırmızı ipek bir kordonla asılı salıncaktaki porselen maymuncuğu çocukça bir neşeyle seyretmek için burada daha çok vakit geçiriyordu. Üçüncü etap yolun sonundaki bahçe çitiydi, buradan da zaten doktorun evine varılıyordu.

Evin girişinde, çiçek saksıları, portakal kasaları, defne ve bambuların arasında birtakım jimnastik aletleri yerleştirilmişti. Bazıları sağlam ahşap çitalarla yere sabitlenmiş, yüksekte yatay olarak yerleştirilmiş elastik sopalardan oluşuyordu. Ucundan yere bir çatalla tutturulmuş ahşap bir manivelayla birleşmek üzere tornacı sopaları gibi makaraya bağlı bir halat iniyordu. Beniamino Lenzi, felçli ayağını bu ahşap manivelaya yerleştiriyor ve itiyordu. Yukarıdaki sopa yaylanıyor, sallanıyor, iki ucundan yatay olarak tutturulmuş makara ise halatın hareketine bağlı olarak dönüyordu. Bu çalışma her gün yarım saat yapılıyordu. Birkaç ayın sonunda iyileşmiş olacaktı. Yoo, şüphelenecek bir durum yoktu! Tamamen iyileşecekti. Cristoforo Golish bu zevkli gösterinin bir kısmına şahit olduktan sonra uzun adımlarla evden ayrılırken kollarını hararetle sallıyor ve bir at gibi soluyor-

du. Ölüm bu şakacıktan dokunuşu zavallı Lenzi'ye değil de onun beynine yapmıştı sanki.

İğrenmişti.

Gözlerinde kötü bakışlarla, sıkılmış dişlerle deli gibi elini kolunu sallayarak kendi kendine konuşuyordu. “Ya, öyle mi? –diyordu– ‘Sana dokunup bırakıyorum’ ha? Hayır, ah, hayır Tanrım! Ben bu hallere düşmem! Seni zorla yoldan çeviririm ben! Etrafımda dolaşıp beni ne hale getirdiğine bakıp eğleneceksin öyle mi? Ayağımı nasıl sürüklediğime? Nasıl geviş getirir gibi konuştuğuma? Harflerimin yarısını çalacaksın, bana mer.. Meraa... Dedirtip güleceksin öyle mi? Yok canım! Buraya gel! Silaamı bi çekiyoo, göüyosun o zaan! Bu eğlenceyi sana yaşatmayacağım! Kendimi vururum, öldürürüm kendimi şaka yapmadığımı görürsün! Bu eğlenceyi sana yaşatmayacağım.”

Bütün gece, ertesi gün, arka arkaya birkaç gün bundan başka bir şey düşünmedi. Evde, sokakta, kahvede, meyhanede bundan başka bir şeyden söz etmedi; bu konu sabit fikir halini almıştı. Herkese “Beniamino Lenzi’yi gördünüz mü?” diye soruyordu.

Birileri görmediğini söylerse de, “Felç inmiş! Yarı yarıya ölmüş! Çocuklaşmış... İnsan kendini öldürmez mi? Eğer doktor olsam öldürürdüm onu! İyilik yapmış olmak adına... Kapı girişinde torna yaptırıyorlar... O da iyileşeceğine inanıyor! Beniamino Lenzi, anlıyor musunuz? Üç kez düello yapmış, benimle 66 çıkarmasına katılmış, koca çocuk... Tanrım, hesapta hiç böyle bir insan yığını olmak var mıydı? Hayatın kıymeti sana verdiğiyle ölçülür... Doğru söylemiyor muyum? İki kez bile düşünmezdim...” diyordu.

Meyhanedeki arkadaşları artık dayanamaz hale gelmişlerdi.

“Kendimi öldürürüm... Kendimi öldürürüm... E öldür bir kere de bu işe bir son ver artık!”

Cristoforo Golish silkinip ellerini öne doğru uzatarak, “Yok yani diyorum ki eğer...” diye cevap veriyordu.

II.

Yaklaşık bir ay sonra Cristoforo Golish, dul kız kardeşi ve yeğeniyle yemek yerken birdenbire gözleri kaydı, ağzı yarım kalmış bir esneme görüntüsü vererek çarpıldı, kafası göğsüne, yüzü tabağın içine düştü.

Ona da hafif hafif bir ‘dokunuş’ olmuştu.

O anda konuşma yetisini ve vücudunun sağ tarafını kaybetti.

Cristoforo Golish İtalya’da doğmuştu. Anne ve babası Almandı ama o hiç Almanya’da bulunmamıştı. İtalyancayı da tam bir Romalı gibi konuşurdu. Bir süredir de arkadaşları soyadını bile İtalyanlaştırmışlardı. Golicci, daha yakınları da muhteşem iştahı ve karın ebatları dolayısıyla, boğazına düşkün anlamına gelen Golaccia diyorlardı. Sadece başkaları anlamasın diye kız kardeşiyle birkaç kelime Almanca konuşma alışkanlığı vardı.

Birkaç saat içinde yeniden konuşabilme yetisine kavuşan Cristoforo Golish bu defa da doktora iyi bir inceleme konusu olmuştu; artık İtalyanca konuşamıyordu, Almanca konuşmaya başlamıştı.

Kanlanmış gözlerini açarak, korku içinde, sadece sol yanağını çekerek ortaya çıkan yarı gülümsemeyle, aynı yöndeki ağzını açarak, takılan dilini çözmek için birkaç deneme yaptıktan sonra, sağlam elini başına doğru kaldırıp kekeleyerek doktora, “Ih...Ihr... wie ein Faustschlag...” dedi.

Doktor söylediklerinden bir şey anlamadı. Olan biten bu ani olaylardan serseme dönmüş olan kız kardeşin tercümanlığına ihtiyaç vardı.

Cristoforo Golish birdenbire Alman oluvermişti. Aslında başka bir şey olmuştu çünkü o hiçbir zaman bir Alman

olmamıştı. Sanki bir işe yaramazmış gibi İtalyan dili hatta İtalyan varlığına ilişkin hafızasındaki her şey beyninden uçup gitmişti.

Doktor bu olaya bilimsel bir açıklama getirmeye çalıştı ve teşhisi koydu: Emipleji (kısmi felç) ve gerekli tedaviyi yazdı. Fakat son derece ürkmüş olan kız kardeş, doktoru bir kenara çekerek birkaç gün öncesine kadar erkek kardeşinin, yakın bir arkadaşının aynı hastalıktan malul olduğunu gördükten sonra nasıl şiddet içeren davranışlar sergilemiş olduğu hakkında bilgi verdi.

“Ah doktor bey, bir aydır başka bir şeyden söz etmez olmuştu, sanki boynuna asılı mahkûmiyeti hissetmişti! Kendini öldürecek... Revolverini orada, komodinin çekmesinde tutuyor... Öyle korkuyorum ki...”

Doktor acıklı bir ifadeyle gülümsedi.

“Korkmayın, korkmayın hanımefendiciğim! Bunun sadece basit bir hazımsızlık olduğuna ikna edeceğiz ve göreceksiniz ki...”

“Nasıl olur doktor!”

“Sizi temin ederim ki inanacak. Ayrıca şans eseri felç çok şiddetli olmamış. Birkaç gün içinde zarara uğramış olan yetilerine yeniden kavuşacağına inanıyorum, tamamen değilse bile kullanmaya başlayabilecek kadar yavaş yavaş... Zamanla da, kim bilir! Tabii bu onun için çok korkunç bir durum. Yaşam biçimini değiştirmesi ve yeni bir kriz riskini uzak tutmak için çok ciddi bir rejim uygulaması gerekiyor.”

Kız kardeş gözyaşlarını saklamak için gözkapaklarını indirdi, gözlerini kapattı. Doktorun verdiği teminata güvenmeyerek, o gider gitmez komodinin çekmecesindeki revolveri oradan almak üzere oğlu ve yardımcı kadınla bir yol bulmaya çalıştı. Yardımcıyla birlikte döşegi biraz kaldırmak bahanesiyle yatağa yaklaşacaklar aynı anda –ama lütfen dikkat!– delikanlı gürültü yapmadan çekmeceyi açacak ve... –dikkat!– silah yok oldu.

Plan gerçekleşmişti. Her ne kadar erkek kardeşinin doktorun önermiş olduğu hazım sorunu açıklamasını hemen kabul etmesi ona çok doğal görünmese de, kız kardeş almış olduğu önlem dolayısıyla kendisiyle çok övünmüştü.

“Ja... Ja... Es ist doch...”

Dört günden beri midesinde bir şişkinlik hissediyordu.

“Unver... Unverdaulichkeit... Ja... Ja...”

Kız kardeş, “Ama vücudun bir tarafının paralize olmuş olduğunu fark etmemiş olması mümkün mü?” diye düşünmüştü. “Kısa süre önce meydana gelen Lenzi olayından haberdar olmasına rağmen basit bir hazımsızlığın böyle bir sonuca yol açabileceğine nasıl inanır?”

İlk uyanma belirtileri gözlemlediğinde bir bebek gibi kardeşine unuttuğu dilin kelimelerini sevgiyle hatırlatmaya çalıştı, ona artık neden hiç İtalyanca konuşmadığını sordu.

Kardeşin bakışları şaşkınlık doluydu. Çünkü zaten Almanca konuştuğunu fark etmemişti, birdenbire böyle konuşmaya başlamıştı, başka şekilde konuşabileceğini düşünmüyordu. Her şeye rağmen kız kardeşinin söylediği İtalyanca kelimeleri tekrarlayarak kendini deniyordu. Ama şimdi değişmiş olan sesi ve yabancı aksanıyla telaffuzu tam bir Alman’ın kendini İtalyanca konuşmaya zorlaması gibiydi. İsmi Giovannino olan yeğenini Ciofaio diyerek çağırıyordu. Yeğeni ise –şaşkın!– dayısı ona şaka yapmak için böyle sesleniyormuş gibi gülüyordu.

Üç gün sonra, Toscana Meyhanesi’nde Golish’in aniden başına gelen iştilince hemen onu ziyarete koşan arkadaşları konuştuğu yeni dile karşı olgun bir acıma hissi duymuşlardı. Fakat o bu şekilde konuşarak vermiş olduğu izlenimin hiçbir şekilde bilincinde bile değildi.

Kendi evresi tarafından hayatın karanlığına bir anda atılmış ve dibe itilmiş olarak sanki umutsuzca hayatta kalabilmek için çırpınıp duran bir kazazedeye benziyordu. Bu

dalışta dışarı başka birisi çıkıvermişti; kırk sekiz yaşında bir bebeğe dönüşmüştü ve bir yabancıydı.

şimdi çok mutluydu. Evet, çünkü tam da o gün az da olsa elini ve kolunu oynatmaya başlamıştı. Bacağını henüz oynatabileceğini hissediyordu. şimdi de deniyordu, deniyordu... Ve olmadı ha? Arkadaşlar hiçbir hareket gzlememişler miydi?

“Yayın... Yayın...”

“Tabii, yarın, muhakkak!”

Arkadaşları gitmeden önce, tek, tek –Golish’in sergilediği gösteri ne olursa olsun hiçbir şüpheye yer bırakmasa da– kız kardeşe dikkat etmesini söylemeyi gerekli gördüler.

“Bir anda, hiç belli olmaz... Bilinci birden uyanabilir ve...”

şimdi her biri Golish’in sağlığında düşündüğü gibi düşünüyordu. Yani yapılacak tek şey, böyle sürünerek ve kesin olarak yeniden gelecek bir krizin korkunç tehdidi altında yaşamamak için bir kurşunla bu işe son vermektir.

Evet, şimdi onlar böyle düşünüyorlardı ama artık Golish yle düşünmüyordu. Yerini kız kardeşi ve yeğeninindesteğiyle –yirmi gün kadar sonra– odada ilk adımları attığı zamanki neşesi almıştı!

Gözler, doğru, yoo, ayna olmadan görmesi mümkün değildi; şaşkın, kayıp, Beniamino Lenzi’ninkiler gibi. Ama ayağından evet, hem de nasıl, zorla sürüklediği ayağından durumun farkına varabilmeliydi... Halbuki ne neşe!

Yeniden doğmuş gibi hissediyordu. Yeniden bir bebeğin yaşadığı tüm heyecanları yaşıyordu, bebeklerinki gibi olur olmaz her şey için akan kolay gözyaşları vardı. Daha önce hiç yaşamadığı şekilde odadaki her eşyadan yumuşacık, ailevi bir konfor hissi alıyordu. Kafasındaki düşünce de, elleriyle

okşamak için bu eşyaların bulunduğu yere kadar yürüyerek gidebileceği şeklindeydi ve bu onu ağlayacak kadar neşeye boğuyordu. Kapıdan diğer odalardaki eşyalara bakıyor ve onları da gidip okşamak için duyduğu istekten perişan oluyordu. Evet, hadi... Yavaş, yavaş, biraz oraya biraz buraya dayanarak... Sonra sadece yeğenin koluna tutunmak istedi, diğer elinde bastonla sadece kız kardeşine dayanarak dolaştı. Sonra hiç kimseye dayanmadan sadece bastonla, sonunda da büyük denemeyi yapmak istedi:

“Oo... Oo... Bakı, bakı... Batosus...”

Sahiden de bastonu havada tutarak iki üç adım attı. Fakat hemen oturabilmek için sandalyeyle koşturmak zorunda kaldılar.

Bütün etleri eriyip akmış, kendi kendinin gölgesi gibi olmuştu. Sorununun hazım sıkıntısı olmadığı yolunda en ufak bir şüpheye düşmüyordu. Şimdi hele yeniden kız kardeşi ve yeğeniyle sofraya da oturmaya başladığından beri, şarap yerine süt içmeye mahkûm olmuş olarak, bininci kez nasıl bir korku geçirmiş olduğunu anlatıyordu:

“Ne çoo koktuuu...”

Kız kardeşinin eşliğinde evden ilk kez çıkabiliyor olmasına rağmen sır içinde Beniamino Lenzi’yi tedavi eden doktorun evine götürülmesini talep etti. O evin girişindeki torna cihazında o da ayak çalışmaları yapmak istiyordu.

Kız kardeşi dehşete düşmüş bir halde ona baktı. Demek ki biliyordu.

“Söyle bakalım, hemen bugün mü gitmek istiyorsun?”

“Evet... Evet...”

Evin girişinde Beniamino Lenzi’yle karşılaştılar, tam saatinde.

Golish, “Beiamio!” diye seslendi.

Beniamino Lenzi kendisi gibi çarpılmış olan arkadaşını

yeniden görmekten dolayı en ufak bir hayret emaresi göstermedi. Bıyıklarının altında birbirine yapışmış dudaklar, sağ yanağını gererek geviş getirir gibi konuşmaya başladı:

“Sen yapıyo?”

Manivelayı itmeye devam etti. İki çıta şimdi halatın bağlı olduğu makarayı döndürerek yaylanıp sallanıyordu.

Ertesi gün Cristoforo Golish, tornayla çalışma yapmaya tek başına giden Lenzi’den geri kalmak istemediği için kız kardeşinin eşlikçiliğini açıkça reddetti. Kız kardeş ise başlangıçta oğlunu, dayısını ona belli etmeden belli bir uzaklıktan izlemekle görevlendirdi. Sonra artık güven hissettiğinde gerçekten tek başına gitmesine razı oldu.

Şimdi her gün, aynı saatte, iki felçli yolda buluşuyor ve aynı etapları geçerek yola devam ediyorlardı; lamba, önce, sonra, daha aşağıda, salıncağa asılı porselen maymunu seyretmek üzere dükkân vitrini, en sonunda da bahçe çiti...

Bu arada, bugün Cristoforo Golish’in aklına tuhaf bir fikir geldi ve Lenzi’ye söyledi. İkisi birlikte sadık sokak lambasına dayanarak birbirlerinin gözünün içine bakıp biri sağ, öbürü sol yanağını gererek gülmeye çalışıyordu. Uyuşuk dilleriyle bir süre birbirleriyle fısıldaştılar. Sonra Golish, bastonuyla bir faytona durmasını işaret etti. Faytoncunun yardımıyla önce biri sonra diğeri arabaya bindi ve Piazza di Spagna’daki Nadina’nın evine doğru yola koyuldular.

Yükseğe çıkmak için harcamış oldukları müthiş çabadan dolayı ayakta duramayan bu soluk soluğa iki hayaleti karşısında görünce zavallı Nadina ağzı açık, dehşet içinde kaldı. Ağlasın mı gülsün mü, bilemedi. Telaşla onlara destek olarak küçük salona doğru sürükledi, ikisini yan yana oturttu sonra da mürebbiyenin gözetiminden kaçmış iki yaramaz çocuk gibi haşin bir şekilde yaptıkları bu delilikten dolayı onlara bağırmaya koyuldu.

Beniamino Lenzi boynunu büküp ağlamaya başladı.

Oysa Golish bütün ciddiyetiyle, kaşlarını çatmış, ona sürpriz yapmak için anlaşılmış olduklarını açıklamaya çalışıyordu.

“Çoo güsee süppis...”

(Pek güzel! Nasıl da konuşuyor şimdi şu Almancayı!)

Nadina hemen, “Elbette, elbette, teşekkür ederim...” dedi. “Bravo size! İkiniz de gerçekten çok iyi başardınız... Ve beni çok mutlu ettiniz... Ben sizin için söylüyordum... Buraya kadar gelmek, bu kadar merdiveni çıkmak... Hadi, hadi Beniamino! Ağlama canım... O da ne? Hadi, hadi bakalım!”

Ve süt gibi, puf puf, yüzük dolu elleriyle yanaklarını okşamaya başladı.

“O da ne, o da ne? Bak bana! Sen gelmek istemiyor muydun yoksa? Bu şeytan mı sürükledi seni? Onu bir kere bile okşamayacağım... Sen benim güzel Beniamino’msun, koca delikanlımsın... Canım! Canım! Hadi bakalım silelim bu gözyaşlarını... Böyle... Böyle... Gördün mü şu güzelim turkuazı, kim hediye etmişti bana? Kim hediye etmişti Nadina’sına? Ah benim bu güzel ihtiyarcığım hediye etmişti... Al canım!”

Alnına bir öpücük kondurdu. Sonra aniden yerinden kalkıp aceleyle gözlerindeki yaşı elleriyle sildi.

“Size ne ikram edebilirim?”

Cristoforo Golish üzgündü ve suratı asıktı. Hiçbir şey istemiyordu. Beniamino Lenzi bir bisküvi yemeği kabul etti ve küçük gülücükler içinde ona vermek istemiyormuş gibi davranan Nadina’nın parmakları arasında tuttuğu bisküviyi ağzını onun eline dayayarak yedi. “Yok... yok... yok...”

İkisi de ne şekerler şu an, nasıl da gülüyorlar, nasıl da gülüyorlar bu şakaya...

ACI SU

O sabah termal tesisin çevresindeki parkta az sayıda insan vardı. Kaplıca mevsimi artık geçmek üzereydi.

Yüksek çınarların altında yan yana iki küçük banktan birinde, üzerinde genişlikten büzgüleri zikzak yaparak dökülen, henüz ütülenmiş, açık renk yeni giysisiyle solgun, hatta sarı bir genç, diğerinde de tıraşlı başında formu bozulmuş eski panama şapka, üzerinde müthiş yağlardan patlamak üzereymiş gibi duran telalı buruş buruş kötü bir giysiyle, ellerinde kocaman bir adam oturuyordu.

İkisi de ellerinde, kaynaktan henüz aldıkları içi tamamen ılık ve ağır alkalili suyla dolu birer bardak tutuyordu.

Şişman adam gece boyunca burnundan çıkarmak zorunda kaldığı gürültülü horultulardan nerdeyse sağırlaşmış, karnı tok ve sırtı pek, kocaman başrahip suratındaki uykulu gözlerini arada bir kapatıp duruyordu. Zayıf genç ise sabahın serinliğinde üşüyor, hatta arada bir de titriyordu.

Ne biri ne de öbürü elindekini içmeye karar veremiyor ve sanki içlerinden birinin örnek davranışı göstermesini bekliyordu. Nihayet ilk yudumu aldıktan sonra aynı bulantı hissiyle suratları gerilmiş halde birbirlerine baktılar.

Sonra bir anda şişman adam gence dönerek, “Ciğer,

değil mi?” diye yavaşça, mırıldanarak sordu. “Epatik kolit, değil mi? Tahmin ederim bir karınız var...”

Gülümseme olması gereken ancak sıkıntıyla buruşmuş bir suratla genç adam, “Hayır, neden?” diye sordu.

Diğeri iç geçirerek, “Bana genel havadan öyle gelmişti...” dedi. “Ama karınız yoksa rahat olun, iyileşeceksiniz!”

Genç adam yeniden aynı şekilde gülümsemeye çalıştı.

Sonra esprili bir şekilde, “Siz ciğerden mi şikâyetçisiniz?” diye sordu.

Şişman adam ciddi bir ifadeyle, “Hayır, hayır artık karım filan yok benim!” diye aceleyle cevap verdi. “Ciğerden yana sıkıntım vardı ama çok şükür karımdan kurtuldum ve iyileştim. On üç yıldır buraya minnet duygusuyla geliyorum. Özür dilerim, siz ne zaman geldiniz?”

Genç adam, “Dün akşam saat altıda,” dedi.

Diğeri kocaman kafasını sallayıp gözlerini yarı kapatarak yüksek sesle, “Ha ondan!” dedi. “Sabahtan gelmiş olsaydınız beni çoktan tanımış olurdunuz.”

“Ben... Sizi tanır mıydım?”

“Tabii, buradaki herkesin tanıdığı gibi... Meşhur biriyim ben! Bakın, Arena Meydanı’ndaki tüm otellerde, pansiyonlarda, kulüplerde, Pedoca Kahvesi’nde, eczanede, bu civarda on üç yıldan beri her kaplıca mevsiminde benden başka hiç kimseden söz edilmez. Bunu biliyorum, tadını çıkarıyorum ve özellikle bunun için geliyorum. Nerede indiniz siz? Rori’de mi? Tamam. Emin olun ki bugün Rori’deki restoranda benden söz edecekler. Ben önce davranıp size hikâyeyi teker teker kendim anlatayım.

Bunları söylerken zorlukla oturduğu yerden kalkıp mutlulukla gerilmiş sarı küçük suratıyla ona yer açan genç adamın yanına gitti.

“Her şeyden önce kendimi tanıtayım, burada benim

lakabım ‘doktor hanımın kocası’. Soyadım Cambié. Adım Bernardo. Koca Bernardo, şişman olduğum için. İçin. Ben de içiyorum.”

İçerler. Hemen gülümseme ifadesi vermeye çalıştıkları suratlarını yeniden iğrenme hissiyle buruştururken birbirlerine şefkatle bakarlar.

Cambié yeniden söz alır: “Siz gençsiniz ve gerçekten sancı içindesiniz. Size yapacağım bu samimi itiraflar inanın bana hiçbir işe yaramayan bu acı, berbat sudan daha çok işinize yarayacak. Bize içiriyorlar, her manada, biz de kötü olduğu için içiyoruz. Eğer iyi olsa... Ama yok, yeter, siz tedavi görüyorsunuz onun için faydasına inanmanız size yarar sağlar.

Bilmenizde fayda var evlilikten söz edilince, saygım sonsuz ama midem paralanıyor, resmen... Midem... Evet efendim. Bir düğün alayı mı görüyorum? Bir arkadaş mı nikâhlaniyor? Aynı etki. Ama bizden ne istiyor bu ölümlü nankörler? Güneşte bir leke mi belirliyor? Afet yağıyor. Bir kral dili paslı mı uyanıyor? Savaşlar ve sonu gelmeyen yıkımlar. Volkanda hıçkırıklar mı başlıyor? Depremler, felaketler, toptan ölümler...

Napoli’de, benim zamanımda kolera salgını patlak vermişti. Şu yaklaşık yirmi sene önceki büyük kolera salgını, eğer hatırlamıyorsanız da mutlaka duymuşsunuzdur.

Zavallı memur babam, koleranın olduğu yıl, onu izleyen büyük kısmetinden dolayı tabii ki Napoli’de bulunuyordu. Bense otuz yaşlarındaydım, iyi bir iş bulmuş, bir de ev kiralamıştım, kendi evimden pek uzakta değildi. Anne ve babamla birlikte yaşıyordum ve o evde de bana gökten zembille inen bir genç kız barındırıyordum.

Carlotta. Adı buydu. Ve babası... Biliyor musunuz, mesleği kötü bir şey değil... Bir tefecinin kızıydı. Rahipliği terk etmişti.

Kötü kalpli üvey annesi ve üçkâğıtçı erkek kardeşiyle yaptığı, şimdi uzun uzun anlatmayacağım kavgalar dolayısıyla evden kaçmıştı. İyi birine benziyordu, belki öyleydi de ama anlarsınız ya, üzerinde çok da kafa yormuyordum.

Özür dilerim, dindar mısınız? Şöyle böyle. Ever'ten daha çok hayır galiba. Benim gibi. Oysa annem, sevgili beyefendi, nasıl dindar... Zavallı kadın, onun açısından çok günah sayılan bu ilişkim dolayısıyla çok eziyet çekiyordu. Kızcağızın benden önce hiç kimseyle birlikte olmamış olduğunu biliyordu. Kolera patlak verdi. Büyük salgından terörize olmuş ve hepimizin, özellikle de ölümcül günah içinde olan benim ölmemiz gerektiğine kanaat getirmiş olduğundan, ilahi öfkeyi dindirmek için benim bir fedakârlık yaparak bu geç kıza kilise nikâhı yapmamı talep etti.

İnanın Carlotta eğer hastalığa yakalanmamış olsaydı bunu asla yapmazdım. Hiç olmazsa ruhunu kurtarmam gerekliydi, anneme söz vermiştim. Koşup bir rahip çağırdım ve onunla evlendim. O da ne? Kutsal el? Mucize? Ölü gibiydi, iyileşti!

Annem, iyilikseverlik hatta fedakârlık ruhuyla, eli ayağı titremesine rağmen törende bulunmak, sonra da hasta yatağının başında kalmak istedi.

Kolera, Napoli'ye sanki benim için, beni ölümcül günahımdan dolayı cezalandırmak için gelmişti. Bunun da yolu Carlotta'nın iyileşmesinden geçiyordu. Annem ne çok uğraşmış, ne şevkle onu iyileştirmeye çalışmıştı.

Kurtulduğunu görür görmez de o evin nekahet dönemi için gerekli hiçbir konforu olmadığını ileri sürerek, benim bütün itirazlarıma rağmen kendi evine götürmek istedi.

Tahmin edebileceğiniz gibi bir kere o eve girince Carlotta salgın biter bitmez benim resmi nikâhlı karım olarak çıktı işin içinden.

Hadi bir daha içelim sevgili beyefendi!

Tanrı'ya şükür Carlotta'nın babası, annesi ve kardeşleri de bu salgında ölmüştü. Hem şans hem de şanssızlık çünkü ailede hayatta kalan tek kişiye babasının asil mesleğinin meyvesi olan otuz sekiz veya kırk bin lîret kalmıştı.

Başlık parasıyla bir eş, beyefendiciğim siz ne dersiniz? Bir günden ertesi güne kadar değişti.

Dinleyin şimdi. Belki ben farklı bir zekâ sergilemiş olabilirim... Nasıl demeli? Fi... Filozofik mesela ki size tuhaf gelmiş olabilir ama bakın anlatayım.

Siz, dişi ve erkek olarak sadece iki çeşit cins bulunduğu na mı inanıyorsunuz?

Hayır efendim.

'Koca' da olduğu gibi, 'karı' da bağımsız iki ayrı cinsi oluştururlar.

Bu cinslerden kadın olanı da nikâhlanarak her zaman kazançlı çıkan cinstir. Kârlı! Erkek cinsi bu noktada mecburen erkek kimliğiyle konuya dahil olur ve emin olun kaybı çoktur.

Yeniden bir dilbilgisi kuralı yazma melankolisine kapılmış olsaydım eğer, kendi muhakeme ettiğim şekildeki gibi 'karı'yı erkek cinsi, 'koca'yı kadın cinsi olarak tanımlama zorunluluğunu getirirdim.

Gülüyor musunuz? Ama sevgili beyefendi 'karı' için 'koca' artık bir erkek olmaktan çıkmıştır. Artık ona hoş görünme gereği bile duymaz.

"Seninle artık hiç tadı tuzu yok –diye düşünür 'karı.'– Beni fazlasıyla tanıyorsun."

Mesela 'koca' saç baş dağınık, suratı yapış yapış, şeytana benzer halde bulur da yakınma saflığını gösterirse,

"Ama ben senin için yapıyorum!" deme kapasitesine bile sahiptir.

"Benim için mi?"

“Elbette. Hakkında kötü izlenim doğurmamak için. İnsanlar bizi sokakta giderken gördüğünde ‘Oo şu kadını gördün mü gidip nasıl da şu zavallıyı seçmiş koca olarak?’ dese hoşuna gider miydi?

Ve sizi temin ederim, ‘koca’ artık adama benzemekten çıktığı için, “Seni şimdi yanımda böyle görünce gidip de nasıl bir karı seçmiş olduğumu ben kendime soruyorum canım! Sen yolda giderken başkaları ‘Aa şu zavallı adamın karısının güzelliğine bak!’ diyerek bana gıpta etsinler diye mi sen evde ve yatakta karşıma böyle çıkıyorsun? Tabidir ki sana karşı arzu uyandırmak şeklinde tercüme edebileceğimiz, benim için yarattığın bu imrenilme hali için sağ ol, sağ ol canım. Sen arzu edilmek istediğin için mi ben gıpta edilmeliyim? Ne kadar da iyi bir insansın! Aslında seninle evlendiğim için iyi olan benim,” diye bağırması gerekirken cıtını çıkarmaz.

Bu konuşma böyle devam edebilir. Sebep de var, biliyor musunuz? ‘Karı’nın sokağa çıkmak üzere saçını başını yaptırmış ve süslenip püslenmiş olarak ‘koca’sına nasıl görünüyorduğunu şuursuzca sorma yüzsüzlüğünü göstermesi hali...

‘Koca’nın cevabı şöyle olmalıdır:

“Zevkler değişir biliyor musun sevgilim? Bence, daha önce de söylediğim gibi, böyle yapılmış saçlar bana hiç hoş gelmiyor. Sen kime beğendirmek istiyorsun kendini? Sen bana bunu söylemelisin ki ben de sana nasıl cevap vereceğimi bileyim. Hiç kimseye mi? Hiç ama hiç kimseye? Madem hiç kimseye değil o halde hiç olmazsa bir kişiye, kocana beğendir o zaman!”

Sevgili beyefendi, “karı” böyle bir cevap alacak olursa kocasına hırsla bakıp, “Seninle ne alakası var?” manasına gelebilecek şekilde omuz silkebilir.

Ve de haklı olur. Kadınlar hoşla gitmek isteği duymadan yaşayamazlar. Kadınlar arzu edilmek ihtiyacını duyarlar.

Şimdi anlayacaksınız, bir erkek gece gündüz yanında olan bir kadını artık arzu edemez. Yani karısının onu arzu etmesini istediği gibi arzu edemez.

Nasıl ‘karı’ kocasında bir erkek görmüyorsa, ‘koca’ da karısında, bir zaman sonra artık bir kadın görmez.

Erkek doğası gereği daha felsefi olduğundan bunun üzerinde çok durmaz ama kadın gücenir. Böyle olunca da kocası onun açısından sevimsiz, hatta çoğunlukla çekilmez hale gelir.

Kendisi işine geldiği gibi davranır, kocası ise hayır.

Ama ‘koca’ ne yaparsa yapsın, emin olun, onun istediği gibi olmayacaktır. Çünkü aşkı, kadının ihtiyaç duyduğu aşkı, kocası, sadece ‘koca’ olduğu için artık ona veremeyecektir. Onun arzu ettiği aşktan ziyade sarmalanmak istediği bir çeşit hayranlık aurasıdır. Şimdi gidin eve, karınıza kafasına taktığı iblislerle, büstiyersiz, ayağında terliklerle, bugün mesela karın ağrısıyla, yarın diş ağrısı içinde hayran olun bakalım. Bu gerçeğe ilgili hiç fikri olmayan erkeklerin gözünden bu çeşit bir aura yansıyabilir çünkü kadın çok ince bir sanatla, çok hoş bir sarhoşluk yaşamak üzere bakışları üzerine çekmeyi ister ve bunu yapmayı bilir. Eğer namuslu bir ‘eş’ ise bu kadarı onun için yeterli olur. Şu anda namuslu hatta her anlamda dürüst eşlerden söz ettiğimiz konusunda mutabık olalım. Diğerlerine gelince, onlardan söz etmenin hiç tadı yok elbette.

İzin verin bir başka fikirden bahsedeyim. Biz erkeklerin kadınların anlaşılmaz varlıklar olduğunu düşünme alışkanlığımız var. Beyefendiciğim, oysa kadın biz nasılsak o da öyledir ama bunu ne gösterebilir ne de söyleyebilir. Nedendir bilir misiniz, her şeyden önce erkekte doğal algılanan bir şeyi kadında suça dönüştüren toplum buna izin vermez. Ayrıca biliyor musunuz, eğer kadın bunu gösterse veya söylese erkeklerin de hoşuna gitmez. İşte bilmecenin izahı budur.

Benim gibi dilinin kemiği olmayan bir eşe düşme hatasını yaşamış olan biri bunu iyi bilir.

Bir yudum daha içelim. Hadi!

Carlotta başlangıçta böyle değildi. Nikâhtan hemen sonra yani kendini yerleşik ve benim onu sadece bir zevk aracı değil de, doğal olarak ona karşı görevlerim olduğunu da algılamaya başladığımı hissettiği zaman böyle oldu.

Şimdi ben ona saygılı olmalıydım, değil mi? Karım olmuştu! Ancak belki de saygı gösterilmesini talep etmiyordu. Benim baştan aşağı örnek bir eş haline geldiğimi görmek, her nedense onun korkunç şekilde sinirini bozuyordu.

Bizim için cehennem hayatı başlamıştı. O hep huysuz, zor, hırçın, bense biraz korkudan biraz da yapılabilecek en büyük hayvanlığı yapmış olduğumun farkında olarak sonuçlarına ağıt yakmam gerektiğinden sabırlıydım. Yanında köpek yavrusu gibi dolaşıyordum. Daha beterini yapıyordum! Ne kadar kafa patlatsam da karımın ne Tanrı cezası şeyi istediğini keşfedemiyordum. Keşfedebileceğini düşünen kimse çıksın karşıma! Ne istermiş biliyor musunuz? Erkek olarak doğmuş olmayı istermiş, benim karım. Benimle uğraşmasının sebebi de kadın olarak doğmuş olduğu içinmiş. “Erkek –diyordu– tek gözü kör bile olsa!”

Bir gün ona, “Duyalım bakalım, erkek doğmuş olsan ne yaparmışsın?” diye sordum.

Gözlerini iyice açarak, “Hergelelik!” diye cevap verdi. “Aferin!”

“‘Karı’ mı, asla! Biliyor musun katiyen almazdım.”

“Teşekkür ederim sevgilim.”

“Oo, emin olabilirsin!”

“Gönül mü eğlendirirdin? Öyleyse sen kadınlarla gönül eğlendirilebileceğine inanıyor musun?”

Karım gözlerimin içine baktı. “Bana mı soruyorsun?”

dedi. “Sen bilmiyor musun? Ben zavallı bir kadını eve hapsedmemek için de almak istemezdim.”

“Ha –dedim hayretle– kendini mahkûm gibi mi hissediyorsun?”

“Hissediyor muyum? E neyim ben? Hayatta başka ne oldum ki? Senden başka kimseyi tanımam. Ben ne zaman hayatın keyfini çıkardım ki?”

“Başkalarını tanımayı mı isterdin?”

“Elbette! Aynen senin gibi, öncesinde tanıdıkların çok, sonra da kim bilir kaç tane!”

Dolayısıyla beyefendiciğim şunu aklınızdan hiç çıkarmayın, bir kadın da aynen bizim gibi arzu duyuyor. Mesela sizi örnek alalım, güzel bir kadın görüyorsunuz, onu gözleminizle izliyorsunuz, aklınızdan bir sürü şey geçiriyorsunuz, hayalinizde ona sarılıyorsunuz, yanınızda yürüyen karınıza da doğal olarak tek kelime söylemiyorsunuz değil mi? Bu arada karınız yakışıklı bir adam görüyor, gözleriyle onu izliyor, aklından bir sürü şey geçiriyor, hayalinde ona sarılıyor ve doğal olarak da size tek kelime söylemiyor.

Bunda olağanüstü bir şey yok. Ama sizi temin ederim ki bu kadar aleni ve olağan olan bu hali kendi karınızda görmek hiç hoş olmuyor. O mahkûmiyeti bedeniyle yaşıyor, ruhuyla değil. Kendi bedeniyle! Şimdi siz söyleyin bana, biz erkekler bir fırsat doğduğunda buna karşı gelmeyi becerebilecek bilince sahip miyiz? Öyleyse düşünün ki aynı şey kadın için de geçerli. Eğer istedikleri gibi yani güvenebilecekleri, güçlü bir adam bulurlarsa düşüyorlar, aynı kolaylıkla onlar da bu zevke düşüyorlar. Ben başkalarından söz ederken –anlaşılacağı üzere– aslında kendi karımdan söz ediyorum.

Böylelikle kendi hikâyeme geliyorum.

Bir yıllık evlilikten sonra tabiatıyla karaciğerimden hastalandım. Ardı arkasına altı yıl boyunca aynı hastalıktan mustarip diğer hastalarda bile acıma hissi uyandıracak hale

gelen zavallı bedenime eziyet eden sonuçsuz tedaviler... Çareyi burada buluyor olmalıydım. Karımla birlikte geldik buraya. İlk günler Rori’de kaldık, şimdi sizin bulunduğunuz yerde. Gelir gelmez de beni muayene edecek ve bana günde kaç bardak su içmem gerektiğini veya duş almanın mı veya kükürtlü suda banyo yapmanın mı daha iyi geleceğini söyleyecek bir doktor çağırılması talimatını verdim. Karşıma yakışıklı, genç, esmer, uzun boylu, güçlü şahsiyetli, marslı havası olan, siyahlar içinde birisi çıktı. Zaten de kısa bir süre sonra orduda, askeri hekim, teğmen hekim olduğunu, Rovigo’da bir matbaacının kızıyla ilişki yaşadığını ve ondan bir kızı olduğunu, bu sebeple de evlenmek mecburiyetinde kaldığını, ordudan istifa ettiğini ve bölge sorumlusu olarak buraya gelmiş olduğunu öğrenecektim. Yaptığı bu fedakârlıktan hemen sekiz ay sonra, aşağı yukarı aynı zaman diliminde hem karısı hem de kızı ölmüşlerdi. Bu felaketlerin üstünden yaklaşık üç sene geçmişti ama hâlâ şahane bir karga gibi siyahlar içindeydi.

Aşk için istifa etme fedakârlığına kötü kaderin böyle karşılık vermiş olması, anlarsınız ya, öfke uyandırıyor. Bu iki felaketin izlerini prensvari kişiliğinde okumak mümkündü. Eğer bıraksanız bütün kadınlar onu teselli etmek isteyecekti. O da bunu bilmekten dolayı mağrur görünüyordu.

Evet, bana gelince, her tarafımı yoklayarak beni güzelce muayene etti. Aşağı yukarı diğer doktorların söylemiş olduğu şeyleri tekrarladı, sonunda da tedaviyi belirledi. Üç yarım bardak, bunlar ilk günler için, sonra üç dolu bardak, bir gün banyo, bir gün duş. Tam gitmek üzereyken karımın varlığının yeni farkına varıyormuş gibi davrandı. Buz gibi bir edayla ona bakarak, “Hanımefendi de mi?” diye sordu.

Uzamış suratı, saç diplerine kadar varan kaşlarıyla karım hemen, “Yo, yo...” diye reddetti.

O ise, “Peki izin verir misiniz?” dedi.

Yanına yaklaştı, bir eliyle nazıkçe çenesini kaldırdı ve diğer elinin işaret parmağıyla göz kapağını hafifçe ters çevirdi.

“Biraz kansızlık var,” dedi.

Karım bembeyaz olmuş halde bana baktı, sanki bu ani teşhis onu o anda kansız bırakmış gibiydi. Dudaklarında sinirli bir gülücükle, “Ama ben hiçbir şey hissetmiyorum...” dedi.

Doktor ciddiyetle eğilerek, “En iyisi bu,” dedi.

Ve büyük bir asaletle çıkıp gitti.

Belki su veya banyo veya duş veyahut da sanıyorum buradaki mis gibi hava ve Toskana yaylalarının tatlılığı dolayısıyla kendimi hemen daha iyi hissetmeye başlamıştım. Böyle olunca da bir veya iki ay daha kalmaya karar verdim. Daha özgür olabilmek için de termal tesise yakın, biraz daha aşağıda, Coli’de, iki küçük göl de dahil olmak üzere tüm Chiusi ve Montepulciano bağlarına bakan, teraslı güzel bir daire kiraladım.

Fakat –bilmiyorum siz zaten tahmin etmiş miydiniz– karım kendini kötü hissetmeye başlamıştı.

Kansızlık demiyordu çünkü doktor bunu daha önce söylemişti. Kalbinde, sanki göğsüne bir ağırlık konmuş da nefes almasına mani oluyormuş gibi bir çeşit yorgunluk hissettiğini söylüyordu.

Ben de, olabilecek en saf halimle, “Sen de muayene olmak ister misin sevgilim?” diye sordum. Tahmin ettiğim gibi gururlu bir şekilde kızdı ve reddetti.

Hastalık, anlaşıldığı gibi, günden güne büyüyordu, o reddetmeye devam ettikçe büyüyordu. Ben de inatla ona hiçbir şey söylemiyordum. Ta ki bir gün artık daha fazla dayanamayarak muayene olmak istediğini söyledi. Ama o doktora değil, kesinlikle hayır, diğer görevli doktora (o dönem-

de iki görevli doktor vardı) Doktor Berri'ye, kirpi sakallı, astımlı, neredeyse kör, yarı emekli, şimdi iyice işe yaramayan, öbür dünyaya ait bir ihtiyara muayene olmak istiyordu.

“Boş versene!” diye haykırdım. “Artık kim çağırıyor ki Doktor Berri'yi? Ayrıca Doktor Loero'ya da hiç hak etmediği bir kabalık olur, bize karşı her zaman düşünceli ve kibar oldu.”

Gerçekten de, her gün burada termalde, karımla arabadan indiğimi görünce heybetli ve ağırbaşlı haliyle hemen yanımıza gelir, hızlı iyileşiyor olmamdan ötürü beni kutlar, sonra park yollarında aşağıya, yukarıya yürüyerek kaynak yerine kadar bana eşlik ederdi. Karıma da gereken saygıyı eksik etmezdi ama ilk günlerde çok da ilgi göstermediğinden, anlaşılabileceği gibi, onun da sessiz sedasız içi şişerdi.

Fakat bir haftadan beri aralarında, otorite olarak erkekten, kurban olarak kadından, hakkaniyet tanımayan toplumdan filan gibi sonu olmayan erkek kadın sorunu üzerinde münakaşaya tutuşmuşlardı.

İnanın beyefendiciğim, artık bu lüzumsuz konuşmaları dinlemeye dayanamıyorum. Yedi yıllık evlilik hayatımda karımla aramızda bundan başka türlü bir konuşma olmadı.

İtiraf ediyorum ki o hafta Doktor Loero'nun son derece kibar bir şekilde, hem de bilimsel otorite olmanın tuz ve biberini de katarak benimle aynı gerekçeleri tekrarladığını duyarak zevkten dört köşe olmuştum. Karım beni aşağılayıp dururdu oysa Doktor Loero'yla konuşurken kendini frenlemesi gerekiyordu. Yaptığı acı fren dolayısıyla da kullandığı kelimeler acı biber tadındaydı.

Bununla kalp acısının geçmesini ümit ediyordu. Nerde! Daha önce de söylediğim gibi giderek artıyordu. İşaret, öyle değil mi? Karşısındakini farklı konularla ikna etmeye çalışıyordu. Görün, zavallı bir kocanın bu durumda düştüğü halleri bakın! Doktor Loero'ya muayene olmak istediğini gayet iyi biliyordum. Ona karşı beslediği antipati sadece bir oyun-

du. Yarım akıllı yaşlı, astımlı doktora muayene olmak istemesi de aynen kalbinde hissettiği sıkıntı türünde bir oyundu. Bir de üstelik bu üç konuya da inanıyormuş gibi davranmam gerekiyordu. Ve de onu aslında arzu ettiği şeyleri yapmaya ikna etmek için de ter döküyordum.

Sevgili beyefendi, karım –anlaşılacağı gibi– büstiyersiz yatağa uzandığı, doktor da göğsüne doğru eğilip cihazı buraya dayamak üzere gözlerine baktığı anda onun bir anda yok olduğunu, kaybolduğunu gördüm. Gözlerinde ve yüzünde o müthiş heyecanı gördüm. O müthiş titremeyi... Siz ne demek istediğimi anlıyorsunuz. Onu çok iyi tanıyordum ve yanılmam mümkün değildi.

Bu yeterli olabilirdi, değil mi? Kocasının gözleri önünde gerçekleşen böyle bir muayeneden, tıbbi bir muayeneden sonra insanın karısı şerefiyle, namusuyla, günahsız kalır, söyleyecek çok laf da olmaz. İyi öyleyse! O halde ben soruyorum, için için bildiğim ve kendi gözlerimle gördüğüm, ellerimle dokunduğum bir şeyi burnumun dibine sokmaya ne gerek vardı?

Hadi, hadi. Gayret. Bir daha içelim.

Bir akşam ay ışığında muhteşem vadiyi izlemek üzere terastaydım.

Karım yatağa girmişti.

Beni öyle yağlı görüyordu ki belki de doğanın bu güzelliğinden etkilenebileceğime inanmıyordu. Ama inanın aslında ruhum epeyce kırılığandır. Bu ruhçuğun sarı saçları, yumuşacık, saf ve buruk bir yüzü, gök rengi gözleri vardır. İngiliz halli bu ruh sessizlikte, yalnızlıkta, bendeki bu öküz gözlerle pencereye yaklaşır ve ayın görüntüsünden, cırcırböceklerinin vadiye yayılan sesinden müthiş etkilenir.

Gündüz şehirde erkeklerden, gece de kırlarda cırcırböceklerinden insanda rahat huzur olmaz. Cırcırböceklerinininki de iyi meslek hani!

“Ne yapıyorsun?”

“Şarkı söylüyorum.”

“Peki neden şarkı söylüyorsun?”

O bile sebebini bilmez. Şarkı söyler. Gökteki bütün yıldızlar da titrer. Ruhum onlara bakar. Bu yıldızlarınki de iyi meslek! Ne işleri var oralarda? Hiç. Onlar da boşluğa bakıyor ve anlaşılan o ki bu sebepten de sürekli titriyorlar. Bütün bu güzelliklerin orta yerinde bunalımlı bir şekilde uzaklarda hıçkırıp duran şu baykuştan ne kadar hoşlandığımı da bir bilerseniz. Bu güzelliklere ağlıyor.

Tamam. Söylediğim gibi manzarayı gayet etkilenmiş bir şekilde seyre devam ediyordum ama (saat on biri geçmişti) biraz serinlik hissetmeye başlamıştım ve tam da içeri girmek üzereydim ki sokak kapısının uzunca ve kuvvetle çalındığını duydum. Bu saatte kim olabilirdi?

Doktor Loero.

Öyle bir durum ki beyefendiciğim, insan taş olsa acır.

Körkütük sarhoş...

Floransa’dan, Perugia’dan ve Roma’dan su tedavisi için gelen beş altı hekimi eczacıyla birlikte, meslektaşlarla bir akşam yemeği yeme düşüncesiyle Rori yakınlarında, Collegiata’nın arkasındaki (Ospedaletto della Croce Verde) Yeşil Haç Hastanesi’ne davet etmiş.

Tahmin edebileceğiniz gibi, küçük hastanede neşeli bir akşam yemeği! Su tedavisiymiş! Öyle çok sarhoş olmuşlar ki, domuz gibi... Öyle demeyelim çünkü zavallı domuzcukların aslında öyle bir alışkanlıkları yoktur.

Söylediğim gibi, o gece ay ışığının aydınlığında, kim bilir hangi şaraba bulanmış fikir geçti kafasından ki gelip beni taciz etti!

Sendeliyordu. Terasa kadar ona destek olmak durumunda kaldım. Orada sıkı sıkı sarılıp beni çok sevdiğini, bir

kardeş gibi sevdiğini söyledi. Meslektaşlarıyla bütün gece benden, benim karaciğerimden, mahvolmuş olan midemden söz ettiğini ve buna üzüldüğünü, öyle çok üzüldüğünü ki kapımın önünden geçerken, ertesi gün termale –hiç de öyle denemezdi ya!– azıcık içmiş olduğu için gidemeyebileceği endişesini taşıdığından, beni küçük bir muayeneden geçirmeden geçip gidemediğini anlattı. Ben ise ona teşekkür ediyordum, düşünün, evine gitmesi için ikna etmeye çalışıyordum, zaten geç olmuştu... Hiç! Terasta oturmak için bir sandalye istedi ve karımdan, ondan ne kadar hoşlandığından söz etmeye başladı. Gidip onu uyandırmamı istiyordu çünkü onunla mutlu oluyordu, Carlottina hanım, ooh eğer onunla olsaydı! Hem de nasıl! Gölgeyi bir kısrağ gibi güzeldi, aşk için çifteler atıyordu, okşanmak için... Sonra da kıkırdayarak ve kapanan gözleriyle kurnazca bakışlar atmaya çalıştı.

O durumda ne yapmak lazımdı, siz söyleyin bana. Ayakta bile duramayan bir sarhoşu tokatlamak mı? Bu arada uyanmış olan karım yataktan kızgınlıkla üç dört kez bana bağırdı. Ellerim onu tokatlama isteğiyle doluydu ama bir tokat şarabın mübarek bilinçsizliğinde neşe içinde gerçekleri açıkça haykıran, her türlü sosyal ve medeni kavramı kaybetmiş bu zavallı genç adamda kim bilir nasıl bir etkiye yol açardı. Tutup sandalyeden kaldırdım, birkaç kez sarsmadan duramadım ama olduğu yerde yığılıp kalacağını anlayarak kapıya kadar dikkatle götürdüm. Orada... Evet, şöyle bir ittim ve sokakta yuvarlanmasına neden oldum.

Yatak odasına girdiğimde sinir kıyametti, hatta çılgın gibiydi. Yataktan kalkmıştı. Bana kanlı hakaretlerle saldırdı. “Eğer başka bir adam olsa o alçağı ayağının altına alır ve sandalyeden fırlatıp atardı,” dedi. Benim kâğıttan adam olduğumu, damarlarımdan kan akmadığını, suratımın bile kızarmadığını, karımın saygınlığını korumaktan aciz olduğumu, her geçene şapka çıkarma kapasitemin yüksek olduğunu...

Bitirmesine izin vermedim, elimi kaldırdım, ona bağırdım ve dikkat etmesini söyledim. Karşımdaki sarhoş olmasaydı ona atmam gereken tokadı eğer susmazsa şimdi kendisine atacağımı söyledim. Susmadı, düşünün! Kızgınlık alaya dönüşmüştü. Fakat muhakkak ki benim için bir kadını tokatlamak, ona yüksekten atmak, evime kadar beni aşağılamak üzere gelen birini önce buyur edip sonra gerektiği şekilde kapıya kadar eşlik etmiş olmaktan çok daha kolaydı. Ama neden, neden hemen gidip karısını uyandırmadı? Hatta karısıyla yatağa girmesi için neden doktoru alıp odaya götürmedi?

Kendinden geçmiş bir halde sonunda, “Ona meydan okuyacaksın!” diye bağırdı. “Yarın ona meydan okuyacaksın ve eğer yapmazsan o zaman gör sen!”

Bazı şeyleri bir kadından duyunca her adam isyan eder. Soyunup yatağa girmiştım bile. Ona hiç olmazsa bir kere konuyu kesip huzur içinde uyumak için beni rahat bırakmasını söyledim. Hiç kimseye meydan okumayacaktım, özellikle de ona bu tatmini yaşatmayacaktım.

Ama gece boyunca kendi kendime çok düşündüm. Bir beyefendinin ne dediğini bilmeyen bir sarhoş tarafından provoke edilmeyi ve aşağılanmayı kabul etmesinin kavalyleliğe sığıp sığmadığını bilemiyordum. Ertesi sabah termalde tanıştığım, emekliye ayrılmış bir binbaşının fikrini almaya hazırlanıyordum ki söz konusu binbaşı, şehirden bir başka beyefendiyle birlikte Doktor Loero’yu temsilen gelip beni düelloya davet etti. Evet! Sebep bir gece önce onu kapıya koyma biçimimdi. Anlaşılan o ki benim itmemle düşüp burnundan yaralanmıştı. Gelenlere “Ama sarhoştun!” diye bağırdım.

Benim açımdan daha kötüydü. Daha çok özen göstermem gerekiyordu. Ben, anlıyor musunuz? Ve mucizevi olarak karım onu sandalyeden aşağıya atmadığım için henüz beni yememişti!

Yeter. Hızlı hareket etmek istiyorum. Düelloyu kabul ettim. Karım beni küçümsedi ve hiç zaman kaybetmeden eşyalarını hazırlamaya başladı. Hemen gitmek istiyordu, düellonun sonucunu beklemeden, üstelik de şartların ne kadar ağır olduğunu bilerek.

Dansa girdiğime göre dans etmek istiyordum. Şartları öne süren oydu, silahlı düello. Çok güzel! Ama ben de on beş adımda yapılması konusunda ısrar ediyordum. Bir gün önce beni her okuduğumda gülmekten çatlatan bir mektup yazdım. Siz zavallı bir adamın bu koşullarda aklına ne aptallıklar gelebileceğini tahmin bile edemezsiniz.

Silahla hiç işim olmamıştı. Size yemin ederim ki ateş ederken gayri ihtiyari gözlerimi kapatıyordum. Düello yukarıda, Faggeta’da yapıldı. İlk iki ateş boşa oldu, üçüncü... Yo, üçüncü de boşa atış oldu. Dördüncüsü, dördüncü atışta –şu doktorun kafası da kalın biliyor musunuz!– benim attığım kurşun gidip onu alnından vurdu. Ama kemiğe değmedi, saç derisinin altından sıyrıp geçti ve arkadan, enseden çıktı.

O sırada ölü gibiydi. Hepimiz koşuştuk, ben de... Ama benim düello eşlikçilerimden biri oradan uzaklaşmamı, arabaya atlayıp Chiusi Caddesi’nden kaçmamı önerdi.

Kaçtım.

Ertesi gün neler olduğunu öğrendim. Beni hem neşeye hem de bir an hüzne boğan öğrendiğim bir başka şey daha oldu. Benim için sevinç kaynağı olan şey alnına kurşun yemiş olan rakibim için hüznün sebebiydi, zavallı aslında bunu hiç hak etmiyordu.

Yeşil Haç Hastanesi’nde (Ospedaletto della Croce Verde) gözlerini açar açmaz Doktor Loero karşısında çok güzel bir manzara gördü: Karım, ona eşlik etmek için başucuna koşmuştu!

Sevgili beyefendi on beş gün içinde yaralarından kurtuldu ama karımdan asla.

İkinci bardağı da içmeye gidelim mi?”

PALLINO İLE MİMİ

İlk önce adı Pallino'ydu (Küçük Top) çünkü doğduğunda bir topa benziyordu.

Tüm eniklerin içinde, hepsi altı taneydi, çocukların ısrarlı duaları ve sevgi dolu bakımları sayesinde hayatta kalan sadece o oldu.

Colombo baba en sevdiği uğraşı olan avlanmaya gide-
mediğinden evde köpek bile istemiyordu, yavruların hepsi-
nin ölmesini istiyordu. Hatta böylece anneleri Vespina da
ölüp giderdi. Ona, kendisini kanca şekline dönüştüren –işte,
orada– şu baş belası romatizmaya, artrite yakalanmadan
önce, geçmiş yıllarda birlikte gittikleri güzel avları hatırla-
tıyordu.

Chianciano'da rüzgâr sıcak aylarda bile kuvvetli eserci.
Bazen lodos öyle şiddetli olurdu ki, evleri yıkıp götürecekt
kadar sarsardı. Bir de kışı düşünün! O zaman da burnunun
ucunu bile dışarı çıkarmadan, hatta pazar ayinine bile gitme-
den herkes mutfığa, sabahtan akşama kadar ateşin şarkısının
karşısında, dip dibe bitişik, örtünün altında... Doğru, Colle-
giata tam karşıda, iki adım ötedeydi. Ayin nerdeyse mutfak
pencere camlarından bile görünürdü. Diğer odalara ise eğer
akşam erkenden yatağa girmek için değilse, hiç gidilmezdi.
Ancak Colombo baba iki büklüm, bacakları sarılı, her adım-

da yakınlıkla gündüzleri arada bir kaçamak yapar, yemek odasının balkonundan olduğu gibi ortaya çıkan Chiana Vadi'si'ni ve Caggiolo'daki güzel çiftliğini seyretmeye giderdi. Ya Vespina, nispet yapar gibi öyle bir hamileydi ki tabanlarını yerden ancak kaldırıbiliyor ve bu haliyle sanki uzaklardaki vadilere duyulan özlemi, içine düştükleri durumun acısını artırmak için yavaş yavaş baba Colombo'yu takip ediyordu. Lanet olası! Üstelik şimdi yine doğuruyordu. Onlara ne yapacağını gayet iyi biliyordu! Oo, eziyet etmeden elbette. Kuyruklarından yakalayıp kafalarını taşıla ezecekti.

Çocuklar, Delmina, Ezio, Igino; Norina onun harekete geçtiğini görünce, "Hayır, baba! Yavrular!" diye bağırıyordu.

Hâl böyle olunca, yavrular doğar doğmaz aralarından hiç olmazsa bir tanesini, onlara en şirin görüneni hemen alıp saklamak istemişlerdi. Kabul görünce de Pallino'yu görmeye gittiler. Evet efendim, kuyruğu yoktu! İhanete uğramış gibi hissetmişlerdi. Dördü de birbirinin gözüne bakıp, "Aman Tanrım! Kuyruksuz! Ne olacak şimdi?" diye sormuşlardı.

Sahte bir kuyruk bulup yapıştırmak olmazdı. Babalarının fark etmemesi için de yapacak bir şey yoktu. Ama artık kabul edilmişti ve Pallino evde kalacaktı. Ancak bu gülünç kusurundan dolayı küçük patronların sevgilerinde sanki bir azalma olmuştu.

Bir de üstelik günden güne daha bir çirkin oluyordu. Ama hayvancığın olan bitenden hiç haberi yoktu! Kuyruksuz doğmuştu ve hiç de umurunda değildi, hatta bir şeyinin eksik olduğuna dair en ufak bir şüphesi varmış gibi görünmüyordu. Ve kudurmak istiyordu.

Eksik doğmuş, topal veya kambur bir bebek, şanssızlığından habersiz gülüp oynadığını görünce insanda acıma hissi uyandırır. Ama çirkin bir hayvan oyun yapıyorsa rahatsızlık verir, acıma hissi uyandırmaz, bir tekme atılır, elveda!

Pallino yumakla veya fırlatılan birkaç terlikle mutfağın bir ucundan öbür ucuna doğru koşuşturduğu vahşi oyunları oynarken iki ön patisinin üzerinde becerikli becerikli doğruluyor, dik kulakları, bir yana yatırdığı kafasıyla bir süre durup etrafı izliyordu.

Ne yakınıyordu ne de itiraz ediyordu.

Sanki yavaş yavaş köpeklerle bu şekilde davranıldığına, kendisine köpek olduğu için böyle davranılmasının doğal olduğuna, dolayısıyla da kötüye yormaması gerektiğine ikna oluyordu.

Fakat patronunun terliklerinin kemirilmesinden hoşlanmadığını anlaması üç ayını almıştı. Bu arada tekme yemekten de kaçınması gerektiğini öğrenmişti. Colombo baba ayağa kalkar kalkmaz, hemen avını bırakıyor, yatağın altına gidip saklanıyordu. Orada koruma altındayken bir şey daha öğrendi; insanlar ne kadar da kötüydü. “Buraya Pallino! Canım! Canım! Buraya küçüğüm!” diye aşk dolu sesle çağrıldığını, iki parmak hareketiyle dışarı çıkmaya davet edildiğini duyunca, okşanmayı, affedilmeyi bekliyordu ama bir anda şiddetle ensesinden yakalanıveriyordu. Ya, öyle mi? O da kötü rolü yapmaya başladı; çalıyor, parçalıyor, pisliyor, işi dişlemeye kadar vardıırıyordu. Ama elde ettiği sonuç, sokak kapısının önüne konmak oldu. Ve de hiç kimse peşine düşmediğinden başıboş bir halde şehirde dilenmeye başladı.

Ta ki o günlerde köpeği ölmüş olan kasap Fanfulla Mochi, onu dükkânına alıncaya kadar...

Fanfulla Mochi ilginç bir adamdı.

Hayvanları severdi ama onları öldürmek ona düşerdi. İnsanlara tahammül edemezdi ama onlara hizmet etmek ve saygı göstermek de ona düşerdi. Kalbi fakirlerden yanaydı fakat kasap olarak bir şey yapamazdı çünkü bilindiği gibi et fakire yaramazdı, hazmı zordu. Onu kendi aralarına istemeyen beylere hizmet etmek zorundaydı. Kesinlikle! Çünkü

beyefendi olarak doğmuştu, en azından yarı yarıya! Bu akli yürütmesine sebep olan durum şuydu, doğduğundan itibaren bulunduğu asillere ait bakımevinden on altı yaşında çıktığında, nereden, nasıl, neden verildiğini bilmediği altı bin lîret bakiye nakit olarak eline verilmişti. Bir kasabın yanına çırak olarak yerleştirilmişti. Ve oradan itibaren de, elindeki bu parayla kendi kasap dükkânını açmıştı. Fakat asil beyefendi kanının varlığını tembel damarlarında, gutlu ayaklarında hissediyordu. Vücudunda öyle delice bir sıvı dolaşım duruyordu ki ona derin ve acı bir sıkıntı veriyor ve bazı şeyleri yapmaya itiyordu... Mesela üç sene önce sakal tıraşı olurken, kendini her zamankinden daha çirkin ve yaşlı hissederek, tıraş bıçağını bilinçli olarak çekip sanatsal bir şekilde boğazını kesmesine engel olmamıştı. Hastaneye yarı ölü halde yetiştirilirken telaşla peşinden gelen insanları, “Bir şey yok, bir şey yok, küçük bir kesik!” diyerek teskin ediyordu.

Fanfulla Mochi, ilk iş olarak Pallino’ya yeni bir isim verdi. Adı artık Bistecchino (Biftekçik) olmuştu. Sonra pencereye götürüp, “Bak benim güzel dağım Monte Amiata orada, görüyor musun? Ayakkabıları kocamandır ama orada ne ince beyinler vardır bir bilsen! Yaban insanıdır ama incedir. Eğer benimle birlikte kalmak istiyorsan aramızda bir anlaşma olması lazım, sen akıllı ve iyi huylu bir köpek olmalısın. Seni evlat ediniyorum, korkma, koy kıcını buraya! Bistecchino sen eğer bir domuz olsaydın yemek yer miydin? Ben yemezdim. Domuz kendisi için yediğini zanneder ama başkaları için yağlanır. Yani domuzun iyi bir kaderi yoktur. Aa –derdim– beni bunun için mi besliyorsunuz? Size teşekkür ederim beyler. Beni zayıf yiyin.”

Bu sırada Pallino iki üç kez onay veriyormuş gibi hapsirir. Fanfulla buna çok memnun olur ve her gün onunla uzun uzun konuşmayı sürdürür. Öbürü de ciddi ciddi dinlemeye devam eder. Ta ki önce bir pati boşlukta bir şey arıyormuş gibi, sonra başını da yukarıya kaldırıp esnemek üzere ağzını

kocaman açıp değişik, inilti türü sesler çıkarıncaya kadar... Patronuna artık yeter dediğini anlatmak istemiştir.

Belki Colombo babanın evinde yaşarken kuyruksuz oluşu dolayısıyla edindiği kötü deneyimden, belki Fanful-la'nın verdiği terbiye dolayısıyla, Pallino karakter sahibi, kuyruğu olmaması dolayısıyla değil, kendisiyle eşit durumda veya ondan daha üstün olan hayvanlar arasındaki davranış şekli dolayısıyla dikkat çeken bir köpek haline dönüşmüştür.

Ciddi bir köpektir, hiç kimseyle yüz göz olmaz.

Kendine benzer biri arkadan veya karşıdan geldiğinde, ciddiyetle toparlanıp, "Sen kimi arıyorsun? Bırak peşimi," der gibi dört ayağının üzerinde sabit durur.

Böyle davranma sebebi elbette ki korkudan değil, şehirdeki dişi ve erkek tüm köpekleri aşağıladığı içindir.

En azından öyle görünüyordu. Çünkü yazın Chianciano'ya su tedavisi için gelenlerin büyük bir kısmı yanlarında dişi köpekleri, erkek köpekleriyle birlikte geliyorlardı. Pallino o zaman baştan aşağıya değişiyor, gayet sosyal, neşeli, hareketli, tamamen bir başkası oluyordu. Bütün gün termal pansiyonun birinden öbürüne dolaşüyor, bir kalçasını kaldırarak kendi yöntemince kartvizitini bırakıyor, köpeklerle, misafirlere hoş geldin diyor sonra da onlara nereye giderlerse eşlik ediyor, köydekilerin saldırılarına karşı onları büyük bir hevesle savunuyordu.

Onları kuyruk sallayarak selamlayamazdı, bu yüzden bütün olarak sağa sola sallanıyor, etrafında dönüyor hatta kendini yerlere atarak onları oynamaya davet ediyordu. Yabancı köpekler bu durumdan mutluluk duyuyorlardı. Şehirde ağızlıkla ve zincire bağlı olarak dışarı çıkıyorlardı. Halbuki burada zincirsiz ve özgürlerdi çünkü patronları onları kaybetmeyeceklerinden ve bir ceza yemeyeceklerinden emindi. Netice olarak bu köpekler de tatil yapıyorlar ve Pallino da onları gezdiriyordu. Eğer birkaç gün gitmezse,

ikisi, üçü, dördü bir araya gelip Fanfulla'nın dükkânına onu çağırmaya gidiyorlardı.

Fanfulla parmağını tehdit eder şekilde kaldırıp, "Bistechino, dikkatli ol!" diyordu. "Bu köpekler sana göre değil. Sen sokak köpeğisin, dönecek proleter! Beylerin köpeklerine soytarılık yapman hiç hoşuma gitmiyor."

Ama Pallino onu hiç dinlemiyordu, özellikle o yıl hiç dinleyemezdi çünkü dükkâna onu azdırmaya gelen beylerin köpekleri arasında öyle bir sevgili vardı ki, bir yumruk kadar küçük, dağınık beyaz bir deste gibi, patileri nerede, kulakları nerede bilinmez, birinci sınıf bir kavgacıydı, hatta birkaç kez gerçekten ısırılmıştı.

Bazı ısırıklar yakıyor ve bir günden çok daha uzun bir süre iz bırakıyordu!

Fakat Pallino durumu gönüllü olarak kabul ediyordu.

Bu minik beyaz şey bacakları arasında havlaya havlaya dolaşıp duruyor, orasına burasına saldırıyordu. Onu memnun etmek için bu küçük zarif hamleleri hiç kıpırdamadan, gözleriyle izliyordu. Sonra bu kadar havlamaktan (kendinden daha büyük bu sesi de nereden buluyordu?) perişan olup sesi kısılacak diye endişelendiğinden, karnı havada yere yatıyor ve onun yalancıkıktan öcünü aldıktan sonra aynı öfkeyle dönüp üstüne atlamasını bekliyordu. Sarılıyor ve burnunu, kulaklarını ısırmasına büyük bir zevkle izin veriyordu.

Enikonu âşık olmuştu sonuç olarak. Kaba saba ve kuyruksuz, zavallı Pallino, tüy yığınının başka bir şeye benzemeyen bu yaratığın şımarık halleri karşısında acınacak bir gülünçlük içindeydi.

Dişi köpeğin adı Mimi'ydi ve sahibesiyle birlikte Ronchi Pansiyonu'nda kalıyordu.

Sahibe Amerikalı, yaşı geçkin bir hanımdı. Bir zamandır da 'koca aramak için' olduğunu söyleyen kötü dillilerin dedigine göre İtalya'yı mesken tutmuştu.

Neden koca bulamıyordu?

Çirkin değildi, uzun boylu, uyanık ve iri yapılıydı. Güzel gözleri, güzel saçları, biraz etli ve yakıcı dudakları, tüm vücudunda ve yüzünde bir asalet havası, bir tür melankolik zarafet vardı. Ayrıca Miss Galley zengin ve düzgün bir sadelik içinde giyinir; ona çok yakışan dalgalı, uzun ve incecik tüller içinde muazzam saçlarla dolaşırdı.

Kur yapanlar hiç eksik olmazdı. Hatta aynı anda etrafında iki üç tane olurdu ve hepsi de en başından itibaren Amerikalı olduğunu bilerek daha ciddi bir tutum içine girerlerdi ama sonra... Daha sonra, konuşarak, zemini yoklayarak... İşte, zavallı hayır, nasıl yaşadığına bakılınca da anlaşılıyordu ama Miss Galley zengin bile değildi. E öyleyse... Öyleyse neden Amerikalıydı?

İyi bir başlık parası olmadan köyden bir kızla evlenmek de aynı yola çıkıyordu. Ve bütün kur yapanlar sırayla geri çekiliyorlardı. Miss Galley kendi kendini yiyor ve gizli hıncını küçüğünü, sevgili, sadık Mimi'sini öfkeyle okşayarak çıkarıyordu.

Fakat keşke olan sadece okşamalar olsaydı! Miss Galley onu da kız kurusu olarak bırakmak istiyordu, kendi küçüğü, sevgili, sadık Mimi'si de kendi gibi kız kurusu olsun istiyordu. Erkek milletin tuzaklarının ne olduğunu kendisi çok iyi bilirdi!

Felaket, eğer bir erkek köpek yaklaşacak olursa felaket! Miss Galley onu hemen kucağına alır ve eğer Mimi isyan ederse pataklardı. O artık beş yaşındaydı ve sahibesi kız kurusu olarak kaldı diye kendisinin de kız kurusu olarak kalması gerekliliğinin sebebini bir türlü idrak edemiyordu. Yere atlamak için patilerini oynatırsa, boynunu uzatırsa veya âşık erkek köpeğin her şeye rağmen onu izleyip izlemediğine bakmak isteyip de buruncuğunu tiranın kolunun altından çıkarırsa pataklanıyordu.

Bu gaddar takip Miss Galley'in ümitlerini yeniden canlandırmak üzere birisi gelip de kur yapmaya başlayınca çok şükür gevşemeye başlıyordu. Mimi, eğer muhakeme edebilse ve düşünebilseydi, tadını çıkarabildiği en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm özgürlüklerinin düzeyinden, gagası her daim açık küçük bir kuş misali, her yeni maceranın sahibesinin yorulmak bilmeyen kalbini ne kadar beslediği konusunda çıkarımlar yapabiliirdi.

Chianciano'da o yaz, Mimi tamamen özgürdü.

Aslında Ronchi Pansiyonu'nda kırkın üstünde, yakışıklı, koyu esmer, erken ağarmışsa da hâlâ kara bıyıklı (belki de biraz fazla), son derece zarif bir bey vardı. Chianciano'ya on beş günlük bir kür için gelmişti. Bir aydan fazla zamandır buradaydı ve gideceğine dair bir işaret yoktu. Gelir gelmez Roma'da çok acil işlerinin olduğundan söz etmişti, şimdi ağır bir risk taşımadan bunları bir anda gömmüşe benziyordu. Bu işlerin ne tür işler olduğunu söylemiyordu. Çok seyahat etmişti ve Londra'yı, Paris'i bildiğini, Roma gazetecilik dünyasıyla içli dışlı olduğunu ifade ediyordu. Pansiyon kayıt defterinde iş adamı Basilio Gori olarak kayıtlıydı. İlk günden itibaren Miss Galley'le uzun uzun İngilizce konuşmaya başlamıştı. Şimdi o da, öbürü de her sabah pansiyondan aynı saatte çıkıyor ve ağaçlı uzun yoldan yürüyerek Acqua Santa termaline varıyorlardı.

Miss Galley içmiyordu. Chianciano'ya geliş sebebinin sadece hava değiştirmek olduğunu söylüyordu. Diğerleri içiyordu.

Banyo yapmaya gelenlerin kötü niyetli meraklarının hedefinde olarak, yokuşlu bayırın yollarında ikisi baş başa, yan yana yürüyüşler yapıyordu. Bu kötü niyetli merak Gori'yi hiç rahatsız ediyormuş gibi görünmüyordu. Eğer iki veya üç kişi bu gezgin aşk manzarasının yakından tadını çıkarmak için bir çeşit küstahlıkla özellikle durursa, kibri okşanmış bir havayla onlara buz gibi, aşağılayıcı bir bakış atıyordu. Oysa

Miss Galley, her erkeğin bir kadından beklediği gibi namusundan fedakârlık yapıp başkalarının kötü niyetine meydan okuyarak sadece belli bir kişinin beğenisini arzu ettiğini gösterir şekilde gözlerini yere indiriyor ve bu yumuşak içgüdüsel minnettarlığın karşılığını almak için de hemen sonra dönüp Gori'nin yüzüne bakıyordu.

Mimi onları izliyor ve sık sık da bu âşık çifti incelemekte olanların gülmesine neden oluyordu çünkü arada bir sanki sahibesini kendine geri döndürmek, durdurmak istermiş gibi kızgınlıkla küçük kafasını sağa sola sallayarak elbisesini arkadan dişliyor, çekiştiriyor, sarsıyordu. Miss Galley bu saldırıdan rahatsız olmuş olarak elbisesini köpeğinin dişlelerinden çekip aldıktan sonra onu uzaktaki çayırlarda oynamaya gönderiyordu. Fakat hemen sonra Mimi dönüp yeniden tacize başlıyordu. Tabii bu sahibesinin malum ününden dolayı değil, o dik çayırlarda dönüp durmaktan lanet şekilde sıkıldığından ve Pallino'sunun onu beklediğini bildiği yere dönmek istediğindendi.

Çekiyor, çekiyor ve nihayet amacına ulaşıyordu. Miss Galley, zavallı hayvancığın aşırı yorulabileceğinden ürktüğü mazeretleri eşliğinde bir sürü uyarılarda bulunarak onu pansiyona gitmek üzere bırakıyordu.

Miss Galley ve iş adamı Gori, Santa Acqua yollarında bir saatten fazla dolaştıktan sonra yine yaya olarak köye dönüyorlardı. Ama hemen sonra yeniden ya yukarıda Montepulciano yolunda veya aşağıda istasyona giden yolda gezinmek yahut da Cappucini tepesine çıkmak için yeniden çıkıyor ve öğle yemeği saatine kadar da pansiyona dönmüyorlardı. Yürürken Miss Galley kırmızı şemsiyesiyle onu da güneş ışınlarından koruyordu. İkisi de tatlı bir yumuşaklıkla sarmalanmış olmanın gevşekliği içinde, engellenen okşayışların lezzetli sarhoşluğunun, ellerin kaçamak temasının, ruhların birbirleriyle birleştiği, şehvetten kasılcaya kadar birbirini sardığı ihtiraslı uzun bakışların tadını çıkararak yürüyordu.

Bu arada onları sürekli yürürken görmekte olan bu yüzden de artık görmeye katlanamayan arabacılar onlarla yolda her karşılaştıklarında öksürüğe başlıyorlardı. Bu öksürük de sağı solu dökülen arabada sallana sallana yol alan beyleri güldürüyordu.

Chianciano'da artık bundan başka konu konuşulmuyordu. Tüm pansiyonlarda, kulüplerde, kafelerde, eczanede, top oyunlarında, stadyumda sabahtan akşama kadar, Miss Galley ve işadamı Gori konuşmaların harcı oluyordu. Bazıları orada, diğerleri burada karşılaşıyorlar ve o şöyleydi, öbürü böyleydi... Kürleri bitip de gidenler yeni gelenleri bilgilendiriyorlar ve gittikten sonraki dört veya beş gün hâlâ uzaktan resimli kartpostallarla mutlu çift hakkında sorular soruyorlardı.

Bir anda (eylülün ilk günleriydi) Chianciano'da bir haber duyuldu; işadamı Gori birdenbire Roma'ya gidiyordu, tek başına. Sonsuz yorumlar yapılmaya başlanmıştı ve şaşkınlık had safhadaydı.

Ne olmuştu?

Bazıları Miss Galley'in, Gori'nin evli ve karısından ayrı olduğunu öğrendiğini söylüyordu. Diğerleri ise yedi denizin dışarı attığı birisi olarak Gori'nin, sıkıca kavradığında nasıl zayıf ve yolunmuş olduğunu keşfettiği avını zarafetle yumuşatıp pençesine almak için bu zamana ihtiyacı olduğunu söylüyordu. Başkalarının fikriyse aralarının bozulmamış olduğu, Miss Galley'in nişanlısıyla Roma'da buluşacağı yönündeydi. Nihayet diğer bir grup ise Gori'nin eşiyle birlikte Floransa'ya gitmek üzere birkaç gün içinde Chianciano'ya geri döneceği görüşündeydi. Fakat Ronchi Pansiyonu'ndakiler maceranın burada sona erdiği konusunda eminlerdi. Miss Galley o gün resim yapmak için salona inmemiş, Gori ise masaya geldiğinde gayet keyifsiz görünmüştü.

Tüm bu konuşmalar, Gori hareket ettiğinde orada bu-

lunmak üzere toplanan termal müşteri kolonisi ile köyden pek çok kişinin bulunduğu Giuoco del Pallone Meydanı'nda oluyordu.

Araba köyün çıkışından çıktığında herkes meydana korkuluk gibi duruyordu.

Gori arabada sükûnet içinde gazete okuyordu. Meydandan geçerken sanki tadını çıkarmak ister gibi çok seyircili bir gösterinin aktörü edasıyla başını kaldırdı.

Fakat aniden meydanın orta yerindeki küçük arenanın arkasından karışık bir yığın yırtıcı, kavgacı köpek tayfasının azgın havlama sesi yükseldi. Herkes o yöne döndü, kimi korkudan geri çekildi, diğerleri ellerinde bastonlarla koşuştular.

Bu karışıklığın orta yerinde Pallino ve onun Mimi'si vardı. Pallino ve Mimi arkadaşlarının tüm haset ve korkunç kıskançlıklarının arasında nihayet nikâhlarını kutlamayı başarmışlardı.

Miss Galley büyük bir öfke içinde, ağlamaktan kızarmış ve şişmiş gözlerle, elinde şapkası, koşmaktan ve rüzgârdan saçı başı dağılmış, bir grup yaramaz tayfasının peşinde meydana görüldüğünde hanımlar suratlarını buruştururken, erkekler kıkırdıyordu.

“Mimi! Mimi! Mimi!”

Bu korkunç katliamın karşısında şaşkın düşmüş halde, kollarını kaldırıp elleriyle yüzünü kapattı, sırtını döndü ve aynı öfkeyle köye geldiği gibi geri döndü. Pansiyona fırtına gibi girdi, parçalamak istemiş gibi pençe gibi parmaklarla Ronchi'ye, garsonlara saldırdı. Kendini zor tuttu, kızgınlıktan boğazı sıkılmış gibi, boğulmuş gibi, bir kelime bile söyleyemedi. Zaten önceden Mimi'nin izlenmediğini, evde olmadığını ve nerede olduğunu bilmediğini fark ettiğinde (kaç gün sonra!) bağırmaktan sesi çıkmaz olmuştu. Odasına çıktı, eline geçen neyi varsa hepsini bavula, valize doldurup onu hemen Chiusi İstasyonu'na götürecek iki at koşulu bir

araba çağırıttı. Artık Chianciano'da ne bir saat, ne bir dakika oyalanmak istemiyordu.

Tam hareket etmek üzereyken, köpeğini aramak üzere onunla birlikte koşmuş olan yaramazlar tayfası soluk soluğa, iyi bir bahşış ümidinin heyecanı içinde, canlıdan çok ölüye benzeyen Mimi'yi getirdiler. Ancak Miss Galley kızgınlıktan kendinden geçmiş bir halde yüzünü buruşturarak sert bir hareketle köpeği geri itti.

Mimi, bu öfkeli vuruşla yere düşüp burnunu çarptı ve acıklı havlamalarla yerden üç parmak yükseklikteki divanın altına saklanmak üzere yampiri yampiri koşarken sahibesi zehir gibi bir öfkeyle arabaya binip arabacıya, "Gidelim!" diye bağırdı.

Ronchi, garsonlar, pansiyona koşa koşa dönen müşteriler, bir an şaşkınlık içinde durup birbirlerine baktılar sonra terk edilmiş zavallı köpeğe acıldılar. Ama ne kadar sevecenlikle de seslenip çağırsalar da onu saklandığı yerden çıkarmak mümkün olmadı. Ronchi'nin bir garson yardımıyla divanı kaldırıp sallaması gerekti. O zaman Mimi bir ok gibi kapıya fırlayarak kaçtı. Yaramazlar grubu arkasından koştu, bütün köyü, her köşeyi dolaştı, istasyona kadar geldi fakat izini bulamadı.

Ronchi onun yüzünden başı beladan kurtulamamış olduğundan, omuzlarını silkip yüksek sesle "Paşa gönlün bilir!" dedi.

Beş altı gün sonra, akşama doğru Mimi kir pas içinde, yoluk yoluk, karnı aç, tanınmaz bir halde, mevsimin sonunun geldiğinin işareti olan ağır yağın yağmurun altında Chianciano sokaklarında görülmüştü. Termale son gelenler de dönüyorlardı. Bir haftanın içinde köy yüksek rüzgârlı vadiyle iç içe kış mevsiminin kasvetine bürünecekti.

Birisi yanından geçerken, "Bak, hanımefendinin minik köpeği," dedi.

Ama hiç kimse onu almak veya seslenmek için gayret sarf etmedi. Mimi yağmurun altında başıboş dolaşmaya devam etti. Ronchi Pansiyonu'na gitmişti fakat pansiyon kapalıydı çünkü sahibi bağbozumu için aceleyle çiftliğe gitmişti.

Geçmişte o kadar okşanmış, özen gösterilmiş olup bu kadar küçük olmasına rağmen hiç kimsenin ona acımadığını anlamayı sanki bir türlü beceremiyor gibi, arada bir durup tüylerinin arasından çapaklı minik gözlerle etrafına bakıyordu. Nasıl oluyordu da kimse onu alıp sahibesine, onu kaybetmiş olan, ne kadar zamandır onu boşuna aramış olan ve hâlâ aramaya devam eden sahibesine götürmüyordu ki... Açtı, yorgundu, soğuktan titriyordu, nereye gideceğini, nereye sığınacağını bilmiyordu.

İlk günler kendisini izlediğini gören birisi eğilip onu okşadı, ona acıdı ve fakat sonra sürekli kaçtığını görünce kaba bir şekilde kovaladı. Hamileydi. Bu kadar minicik bir şeye pek ihtimal verilmezdi, hiç de öyleye benzemiyordu; hamileydi! Ayakla uzaklaştırıyorlardı.

Fanfulla Mochi, dükkânının eşiğinden onu sokaklarda kaybolmuş halde, tırıs tırıs geçtiğini görünce çağırdı, yiyecek bir şeyler verdi. Herkes tarafından kovulmaya alışmış olan zavallı hayvancık yiyeceği tekmeleri bekleyerek korkudan sırtını kamburlaştırmış şekilde duruyordu. Kendini emniyetle hissettirmek için tüylerini düzeltti, okşadı. Zavallı Mimi o kadar aç olmasına rağmen yemeği bırakıp iyiliksever adamın elini yalamaya başladı. O zaman Fanfulla bankın altındaki minderinde uyumakta olan Pallino'ya seslendi: "İt, it oğlu it, kuyruksuz adi çapkın, karına bak!"

Fakat Mimi artık o eski hanımefendi küçük köpek değildi, köydeki bir sürü köpek gibi sokak köpeğine dönüşmüştü. Pallino tenezzül edip ona bir bakış bile atmadı.

İŞARET

Tıp öğrencilerinin hastaneye döndükleri sabah saatlerinde Raffaella Osimo, başhemşireden kendisini semiyotik (işaret bilimi) derslerinin verildiği başhekimin odasına götürmesini rica etti.

Başhemşire kötü kötü bakıp, “Öğrencilerin seni görmesini mi istiyorsun?” dedi.

“Evet, lütfen beni alın.”

“Kertenkeleye benzediğini biliyorsun ama değil mi?”

“Biliyorum. Umurumda değil! Beni alın.”

“Şu yüzüzlüğe bakın. İçerde sana ne yapacaklarını düşünüyorsunuz?”

“Nannina’ya yaptıklarını,” diye cevap verdi Osimo. “Değil mi?”

Yandaki yatak komşusu Nannina hastaneden bir gün önce çıkmıştı. Dipteki salondan şeritler içinde döner dönmeyen ona coğrafya haritası gibi işaretlenmiş olan vücudunu göstermişti. Akciğerleri, kalbi, karaciğeri, dalağı (ciltte kullanılan) dermografik kalemle işaretlenmişti.

Hemşire, “Ve de oraya gitmek mi istiyorsun, öyle mi?” diye tamamladı sözü. “Ben hizmetimi yaparım. Ama dikkat et, işareti günlerce sabunla bile çıkaramazsın.”

Osimo omuzlarını silkip gülümseyerek, “Siz beni götürün ve gerisini merak etmeyin,” dedi.

Yüzüne biraz renk gelmişti ama hâlâ o kadar zayıftı ki sanki sadece göz ve saçtan ibaretti. Fakat gözleri simsiyahtı, çok güzeldi ve yeniden zekice parlamaya başlamıştı. Bu kötü yatakta çarşaf kıvrımları arasından minik, genç kız vücudu görünmüyordu bile.

Diğer tüm rahibe hemşireler gibi Başhemşire için de Raffaella Osimo eski bir tanıdıktı.

Daha önce iki kez oraya, hastaneye yatmıştı. İlkinde, şey... Mübarek kızlar! Oyuna getiriliyorlar sonra kim ortaya düşüyor? Kendini yetim yurdunda bulacak olan zavallı masum bir bebek.

Doğruyu söylemek gerekirse Osimo da hatasının cezasını acı bir şekilde çekmişti. Doğumdan iki ay kadar sonra vücudunda üç hapla hastaneye canlıdan çok, ölü gibi dönmüştü. Bir aydan beri kansızlık dolayısıyla buradaydı. Yapılan demir iğneleri sayesinde kendine gelmişti ve birkaç gün içinde hastaneden çıkmış olacaktı.

Bu koridorda onu seviyorlar, çekingen ve hüzün dolu iyiliğinin gülümseyen nezaketi dolayısıyla ona üzülüyor ve merhamet duyuyorlardı. İçindeki ümitsizliği dışa vurmuş şekli ne kasvetli tavırlar, ne de gözyaşları şeklindeydi.

İlk seferde gülümseyerek ölmekten başka yapacak bir şey kalmadığını söylemişti. Bir kurbandı o da, ama bu karanlık tehdit ne özel bir acıma, ne de özel bir korku gözetmeden çok fazla genç kızın ortak olduğu bir kaderdi. Tüm baştan çıkarmalar ve ihanetler için tehdit yolunun intihar olduğu bilinir, her şeye de inanmamak lazım.

Fakat Raffaella Osimo söyledi ve yaptı.

O dönemde iyi kalpli öğrenci rahibeler onu dini inanç yoluyla rahatlatmayı boşuna denediler. Denileni yaptı aynen şimdi olduğu gibi, dikkatle dinliyor, gülümsüyor ve ‘evet’

diyordu fakat kalbini sıkıştıran düğüm çözülüyor, nasihatlerle gevşemiyordu.

Hiçbir şey onda hayatla ilgili umut oluşturma isteği doğurmuyordu. Yanıldığının bilincindeydi. Genç yaşta terk edilmiş ve artık hiçbir zaman kendisi olamamış olmaktan ziyade aslında tecrübesizliğinden, heyecanından, saflığından dolayı kandırılmış olduğunun farkındaydı.

Vazgeçmek, hayır, yapamazdı.

Hikâyesinin başkalarınca hiçbir özellik taşıyor olması hali acısını azaltmıyordu. Çok acı çekmişti! Önce babasının haince öldürüldüğünü görmüş olmasından, sonra da hayallerinin geri dönüşü olmayacak şekilde yok olmasından ıstırap çekmişti.

Zavallı bir dikişçiydi, diğer tüm aldatılmış, terk edilmiş olanlardan biriydi ama bir gün... Evet doğru, diğerleri de aynı şeyleri söylüyordu. “Ama bir gün...” Yalan söylüyorlardı çünkü yoksulların, kaybedenlerin sıkışmış bağrılarından yalan söyleme ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıkardı.

Ama o yalan söylemiyordu.

Daha gencecikti, eğitimi için ona büyük bir sevgiyle destek olan babası eğer bir anda göçüp gitmeseydi mutlaka öğretmenlik diploması alabilirdi. Aşağıda, Calabria’da, siyasi seçimler sırasında baron Barni’nin becerikli ve sadık genel sekreterliğini yapmakta olan baba, doğrudan bir nefret dolayısıyla değil ama şüphesiz baronun rakibi olan grup tarafından tutulmuş, kimliği hâlâ meçhul olan bir kiralık katil tarafından öldürülmüştü.

Barni milletvekili seçildikten sonra seçmenlerine karşı iyi görünmek için yardımsever rolü üstlenerek, annesini de kaybetmiş, öksüz ve tek başına kalmış olduğundan onu evine almıştı.

Roma’ya bu şekilde, belirsizlik içinde gelmişti. Ona aileden biri gibi davranıyorlardı ama arada bir de baronun kü-

çük çocuklarının eğitimcisi gibi bir role de bürünüyordu. Bazen de baronesin eşlikçisi oluyordu, maaş almadan elbette.

O çalışıyordu, Barni de iyiliksever olmanın faydalarını görüyordu.

Ama o zamanlar kim aldırıyordu ki buna? Kendisini babacan bir yardımseverlikle konuk eden kişiyi kazanmak üzere tüm kalbiyle çalışıyordu, gizli bir ümidi vardı. Sevgi dolu, karşılık beklemeden yaptığı hizmetler, hele babasının yaptığı fedakârlık... Söz vermiş olduğu gibi Riccardo ona karşı duyduğu aşkı babasına açıkladığında, baronun büyük oğluna itiraz etmekten vazgeçmesine yardımcı olabilirdi. Oh, Riccardo babasının gönül rızasıyla izin vereceğinden çok emindi. Fakat daha yeni on dokuz yaşına girmişti, henüz lise öğrencisiydi, bu açıklamayı anne ve babasına yapma cesaretini kendinde bulamıyordu, birkaç sene beklemek en iyisiydi.

Şimdi, beklerken... Ama orada, mümkün mü? Aynı evde, her an dip dibe, bir sürü boş umutlar arasında, bir sürü yeminlerle dolu bir sürü vaatten sonra...

İhtiras gözlerini kör etmişti.

Sonunda, hata daha fazla saklanamayacak hale geldiğinde kovuldu! Evet, tam olarak kovuldu denilebilirdi, hiçbir merhamet görmeden, içinde bulunduğu durum hiç gözetilmeden. Barni aşağıda, Calabria'daki yaşlı teyzesine hemen gelip yeğenini alıp götürmesi için mektup yazmış, bir çek vereceğini de taahhüt etmişti. Fakat teyze barona küçük köylerinde karşılaşacakları skandalı önlemek üzere torunun hiç olmazsa Roma'da özgür kalana kadar beklemesi için yalvarmıştı. Barni sonunda ikna olmuştu fakat bir şartı vardı, oğlunun hiçbir şeyden haberi olmayacak ve onun Roma dışında olduğuna inanacaktı. Raffaella Osimo, doğumdan sonra Calabria'ya dönmek istemedi. Baron bütün hiddetiyle verdiği çeki geri alacağına dair tehdit etti ve intihar girişiminden

sonra sahiden de geri aldı. Riccardo, Floransa'ya gitmişti. O da mucize eseri kurtulmuştu. Kendisini ve teyzesini geçindirebilmek için yeniden terzi çıraklığı yapmaya başlamıştı. Aradan bir yıl geçti. Riccardo, Roma'ya dönmüştü. Ama Riccardo'yu görmeyi denemedi bile. Dehşetli bir hataya düşmüş olduğundan, yavaş yavaş kendini ölüme terk etmek şeklinde sabit bir fikre kapılmıştı. Güzel bir günde de teyzesinin sabrı tükendi ve Calabria'ya döndü. Bir ay sonra, yanında çalışmakta olduğu terzide bayılınca hastaneye götürülmüş ve kansızlık tedavisi dolayısıyla hastanede kalmıştı.

Bu arada, geçen gün yattığı yerden tıp öğrencilerini İşaret Bilimi dersi için koridordan geçerken görmüştü. Yaklaşık iki seneden sonra Riccardo'yu da yanında genç bir kızla bu öğrencilerin arasında gördü. O da tıp öğrencisi olmalıydı, sarışın, güzel, dış görünüşüne bakılırsa yabancı olmalıydı... Hele genç kıza bakışı... -Ah Raffaella, yanılmış olamazdı!... Âşık olduğu gün gibi açıktı. Ya genç kızın gülüşü nasıldı, sanki onun gözlerinden sarkıyormuş gibi...

Koridorun sonuna kadar onları bakışlarıyla izlemişti. Sonra dirseğine dayanmış, hapsedilmiş gözlerle öylece kalmıştı. Yatak arkadaşı Nannina gülmüştü.

“Ne gördün sen?”

“Hiiç...”

O da kendini yatağa bırakıp gülümsemişti. Kalbi göğsünden çıkmak istermiş gibi çarpıyordu.

Sonra Başhemşire Nannina'ya giyinmesini söylemek üzere gelmişti. Profesör, öğrencilere vereceği ders için onu salonda istiyordu.

Nannina, “Peki ne yapacaklar bana?” diye sordu.

Başhemşire, “Yiyecekler seni! Ne yapacaklar sanıyorsun ki?” diye cevap verdi. “Sıra sende, diğerlerine de gelecek sıra. Zaten sen yarın çekip gidiyorsun.”

Raffaella başlangıçta ona da dokunacakları fikriyle ürpermişti. Ah bu kadar düşmüş, sahipsiz, ortada kalmış halde karşılarına nasıl çıkardı? Bazı hatalarda, hele de güzellik kaybolup gidince ne şefkat, ne merhamet...

Riccardo'nun sınıf arkadaşları onu böyle sefil görünce elbette alay edeceklerdi.

“Nasıl! Sen bu kertenkeleyle mi beraber oldun?”

Öç almış olmayacaktı. Ayrıca kendisi de öç almayı istemiyordu.

Fakat aradan yaklaşık yarım saat geçtikten sonra Nannina küçük yatağına geri dönmüş ve ona orada neler yaptıklarını anlatmış, işaretlerle dolu vücudunu da göstermişti. Raffaella aniden karar değiştirdi. Şimdi de öğrencileri sabırsızlıktan titreyerek bekliyordu.

Nihayet saat ona doğru geldiler. Riccardo da vardı. Geçen günkü gibi yanında yabancı kız öğrenciyle birlikteydi. Birbirlerine bakıp gülümsüyorlardı.

Raffaella hepsinin koridorun sonundaki salona girdiklerini görür görmez hızla yatağın üzerinde sıçrayıp oturdu ve Başhemşire'ye, “Giyineyim mi?” diye sordu.

Başhemşire, “Ne oldu sana! Aşağı in!” diye emretti, “bekle bir dakika da profesör talimat versin.”

Fakat Raffaella sanki kendisine, “Giyin!” denmiş gibi gizlice giyinmeye başladı.

Başhemşire çağırmaya geldiğinde yorganın altında gayet güzel giyinmiş, hazır bekliyordu.

Ölü gibi soluk, küçücük zavallı vücudu baştan aşağı sarılarak, gülümser bir yüzle, parlayan gözler ve her taraftan dökülen saçlarla salona girdi.

Riccardo Barni öğrenci genç kızla konuşuyordu. Başlangıçta Raffaella'yı fark etmemişti. O kadar gencin arasında kaybolduğundan gözleriyle Riccardo'yu arıyor ve kendisine

“Buraya, buraya kızım!” diyen Başhekim’i, İşaret Bilim eğitimcisini duymuyordu.

Profesörün sesiyle Barni başını çevirdi ve ona bakmakta olan Raffaella’yı gördü. Yüzü kızardı, donup kaldı, yüzü bembeyaz oldu, bakışları bulandı.

Profesör, “Ama yani!” diye bağırды. “Buraya!”

Raffaella öğrencilerin hepsinin güldüğünü duyunca şaşkınlıktan yeniden sarsıldı. Riccardo’nun salonun dibine, pencereye doğru gittiğini gördü. Etrafına baktı, sinirli bir şekilde gülümseyerek, “Ne yapmam lazım?” diye sordu.

Üzerinde bir çeşit örtü bulunan bir masanın başında duran profesör, “Buraya, buraya, buraya, buraya uzanın!” diye emretti.

Raffaella denileni yapmak üzere aceleyle, “İşte geldim, buyurun efendim!” dedi. Fakat masanın üzerine yükselip oturamayınca yeniden gülümseyerek, “Ulaşamadım...” dedi.

Öğrencilerden biri masanın üzerine çıkmasına yardım etti. Uzanmadan önce oturduğu yerden profesöre bakıyordu. Yakışıklı bir adamdı, uzun boylu, tıraşlı, altın çerçeveli gözlükleri vardı. Yabancı genç öğrenciyi işaret ederek, “Vücuduma çizimi ona yaptırırsanız...” dedi.

Öğrenciler kahkahayla güldüler. Profesör de gülerek, “Neden? Utanıyor musun?” dedi.

“Hayır efendim. Ama daha memnun olurum.”

Dönüp salonun dibine, pencereye doğru baktı. Riccardo sırtı salona dönük halde köşeye saklanmıştı.

Sarışın öğrenci içgüdüsel olarak onun bu bakışlarını izledi. Zaten Barni’deki ani endişenin farkına varmıştı. Şimdi de oraya çekilmiş olduğunu görünce o da ciddi endişeye kapıldı.

Fakat profesör seslendi: “Hadi bakalım Orlitz Hanım, buyurun. Hastamızı memnun edelim.”

Raffaella masaya uzandı ve yüzündeki maskeyi çıkarmakta olan öğrenciye baktı. Ah, ne kadar güzeldi, beyaz ve narin, gök mavisi gözlerle, tatlı tatlı. İşte pelerinini de çıkardı, profesörün uzattığı dermografik lapisi (deri işaret kalemi) aldı, çok emin olmayan ellerle örtüyü kaldırmak için üzerine eğildi ve göğsü...

Raffaella Osimo masanın etrafındaki o kadar gencin gözleri önüne serilen bu zavallı göğsünden dolayı utancından gözlerini sımsıkı kapattı. Kalbinin üzerine değen buz gibi eli hissetti.

Belirgin bir egzotik aksanla genç kız, “Çok çarpıyor...” diyerek elini hemen geri çekti.

Profesör, “Ne kadar zamandır hastanedesiniz?” diye sordu.

Raffaella gözlerini açmadan, sinirle titreyen dudaklarla, “Otuz iki gündür. Tamamen iyileştim sayılır,” diye cevap verdi.

Profesör stetoskopu öğrencisine uzatarak, “Anemik bir üfleme var mı dinleyin bakalım,” dedi.

Raffaella göğsünün üzerinde cihazın soğukluğunu hissetti sonra da genç kızın sesini duydu.

“Üfleme yok... Çarpıntı çok,” dedi genç kız.

Profesör “Devam edelim, parmak vurarak dinleyin,” dedi.

İlk vuruşlarda Raffaella başını bir yana eğdi, dişlerini sıktı ve gözlerini açmayı denedi, hemen geri kapadı, kendini frenlemek için kendi kendine şiddetli bir güç uyguladı. Arada bir orta parmağının altından kısa bir çizgiyle yakındaki bir öğrencinin tuttuğu bir bardak suya batırılmış lapişle işaretlemek için öğrenci hanımın parmak darbelerine verdiği ara gibi, o da tuttuğu nefesini burun deliklerinden kuvvetle üflüyordu...

Bu eziyet ne kadar sürmüştü? Bu zaman süresince orada, pencerenin yanındaydı... Profesör neden onu çağırmiyordu? Neden onun yüzünden bu hale gelmiş, sarışın kız arkadaşının yavaş yavaş çizdiği perişan göğüsteki bu kalbi görmeye davet etmiyordu?

Evet, nihayet parmak darbeleriyle muayene sona ermişti. Şimdi öğrenci genç kız şekli tamamlamak üzere küçük çizgileri birleştirmekteydi. Raffaella, çizilmiş olan kalbini görmeyi denedi ama aniden, daha fazla dayanamadı, hıçkırıklara boğuldu.

Profesör, kızarak onu koridora yolladı, Başhemşire'ye de bundan daha az isterik ve daha az aptal bir hastayı bulup getirmesi talimatını verdi.

Koridordan geçerken hiç olmazsa gözleriyle onu aramış mıydı? Fakat hayır, hayır, artık kendisi için ne önemi vardı ki? Görmek için kafasını bile kaldırmazdı. O da kendisini artık hiç görmemeliydi. Onun için ne hale geldiğini anlamasını sağlamak yeterliydi.

Titreyen ellerle nevresimi tutup yüzünü kapatacak şekilde çekti, sanki bir ceset gibiydi.

Raffaella Osimo üç gün boyunca kalbinin işaretli olduğu çizgiye göğsünden silinmesin diye çok özen gösterdi.

Hastaneden çıkınca, zavallı odasındaki küçük aynanın önünde, arkasını duvara dayadığı hançeri oraya, rakibinin çizirken onun izlediğini bilmediği işaretin tam orta yerine sapladı.

GRANELLA'NIN EVİ

I.

Fareler bir tuzak hazırlanmış olduğundan şüphelenmezler. Eğer şüphelenseler tuzağa düşerler mi? Fakat düştüklerinde bile ne olduğunu algılayamazlar. Sivri burunlarını bir o parmaklığa, bir bu parmaklığa sokarlar, ciyak ciyak bağırarak parmaklıklara tırmanırlar, dönerler, ara vermeksizin yeniden dönerler, çıkış yolu ararlar.

Hukuka müracaat eden insanoğlu ise tuzağa düşebileceğini bilir. Fare uğraşır durur. İnsanoğlu ise farkındadır, kıpırdamaz. Vücudu kıpırdamaz tabii ki. İçi, yani ruhu fare gibidir, hatta daha beterdir.

Avukat Zummo'nun bekleme salonundaki sayısız müşteri de ter içinde, sineklere ve can sıkıntısına yem olarak o ağustos sabahında aynen böyle davranıyordu.

Boğucu sıcakta gizli düşüncelerin baskınına uğramış sessiz sabırsızlıkları giderek artıyordu. Fakat orada durmuş birbirlerine vahşi bakışlar atıyorlardı.

Herkes avukat beyin tamamen onunla, onun davası için uğraşmasını isterdi. Fakat o bunların çoğunu her gün sabah saatlerinde dinlemek durumunda olduğundan, her birine çok az süre ayrılabilceği öngörülürdü. Ayrıca bitkin, aşırı

yorgunluktan bunalmış, bu kırk derece sıcakta, kafası karışmış, bir sürü soru sınavına tutulmuş olmaktan bıkmış haldeyken, her dava konusu için zihninin her zamanki açıklığı, her zamanki keskinliği kalmamış olabilirdi.

Yazılı her şeyden büyük bir hızla hemen bir kopya çıkaran kâtip, çözülmüş yaka düğmeleri, çenesinin altında bir mendille gözlerini rakkaslı saate doğru her kaldırıışında, iki veya üç kişi puflar, bir sandalye gıcırdardı. Bazıları uzun bekleyiş ve sıcaktan bitkin, evrakla dolu, tozlu yüksek mobilyalara yorgun bir halde bakmaya devam ederdi; eski davalar, prosedürler, ceza ve bir sürü zavallı ailenin yıkımı! Diğerleri ise vakit geçirmeyi umut ederek, sokağın gürültüsünün geldiği yeşil perdeleri yarı kapalı pencereden mutlu mesut geçen ahaliye bakardı, halbuki onlar burada... Ufff! Kızgın hareketlerle sinekleri eziyorlardı. Oysa zavallılar yaradılışları gereği onları biraz daha fazla rahatsız ederek ağustosun ve korkunç yargısal sıkıntıların kaygısından insanların alınlarından ve ellerinden akan verimli terden faydalanmaya çalışıyorlardı.

Üstelik de o sabah bekleme salonunda karasinekten daha yapışkan biri vardı. Avukatın oğlu. On yaşlarında çirkin bir oğlandı. Büroya bitişik olan evlerinden çorapsız, gömleksiz, kirli suratıyla babasının müşterilerini neşelendirmek için muhakkak ki gizlice kaçmıştı.

“Senin adın ne? Vincenzo mu? Ne kadar çirkin bir isim! Bu altın zincir? Açılır mı? Nasıl açılıyor? Peki içindeki ne? Oo, şuna bak... Saçlar... Kimin peki? Neden saklıyorsun onları?”

Sonra, önemli bir müşterisine kapıya kadar eşlik etmekte olan babasının ayak seslerini duyunca masanın altına girip kâtibin bacaklarının arasına saklanıyordu. Bekleme odasında herkes ayağa kalkıyor, avukata yalvaran gözlerle bakıyor-ken, o ofisine girmeden önce ellerini kaldırıp, “Biraz sabır beyefendiler, sırayla,” diyordu.

Sırası gelen şanslı kişi saygıyla avukatı takip ediyor ve sonra kapıyı kapatıyordu. Diğerleri için çok yorucu ve bunaltıcı bekleme hâli yeniden başlıyordu.

II.

Sadece karı, koca ve kızcağızları olduğu anlaşılan üç kişi hiç sabırsızlık belirtisi göstermiyordu. Adam altmış yaşlarında ve cenaze görüntüsüne sahipti. Başındaki kenarları düz ve yuvarlak, tüyleri dökülmüş, rengi yeşile çalan eski silindir şapkayı, belki de antika bir maliyecinin keskin naptalin kokulu siyah elbisesinin ağırbaşlılığını azaltmamak için çıkarmıyordu.

Böyle süslenmesinin nedeni de avukat beyle konuşmaya gelirken başka türlü olamayacağını düşünmesindendi.

Fakat terlemiyordu.

Sanki damarlarında kan mevcut değildi, zaten bembeyazdı, sakal olmaya çalışan gri ve seyrek tüyler yüzünden yanakları ve çenesi sanki küflenmiş gibiydi. Gözleri şaşı ve açık renkti, koca çengel buruna bitişikti. Tahammül edilmez ağır bir yükün altında ezilmiş gibi başı aşağıya doğru eğik, kambur bir şekilde oturuyordu. Zayıf, saydam elleri bastona dayalıydı.

Oysa yanında oturan karısının bu ısıltılı saçmalıklardan gurur duyan bir hali vardı. Şişman, koca memeli, gürbüz, hatta biraz da bıyıklı, ateş basmış koca suratlıydı ve ardına kadar açık bir çift siyah göz tavana çevriliydi.

Diğer yandaki kızcağız da babasının daimi, kasvetli ağırbaşlılığıyla davranma hatasına düşüyordu. Çok zayıf ve soluktu, onun da gözleri şaşıydı, bir kambur gibi oturuyordu. Kızın da, babasının da yere düşmemelerindeki tek neden sanki onları bir şekilde yukarıda tutan ortadaki bu koca şişman kadındı.

Üçü de, zavallılar, avukat beyle uzun konuşulacak bir konuları olduğunu ifade etmek üzere üç kez adım atmış ve geri çekilmiş olmalarına rağmen diğer müşteriler tarafından düşmanca bir acımayla karışık yoğun bir merakla izleniyordu.

Başlarına ne gelmişti? Peşlerindeki kimdi? İntikam diye bağırان şiddet dolu bir ölümün gölgesi miydi? Sefaletin tehdidi miydi?

Sefalet değildi, kesinlikle. Karısı altınlara boğulmuştu, kulaklarından koskoca küpeler sarkıyor, göğsüyle birlikte körük gibi yukarı aşağı hareket eden kocaman çiçekli kopçalı çift sıra kolye boynunu sıkıyordu. Uzun bir zincire bağlı yelpazeyi tutuyordu ve bir sürü yüzük yığını da kanlı bodur parmaklarını kullanmasını zorlaştırıyordu.

Artık hiç kimse önlerine geçmek için onlardan izin almıyordu, sanki herkesten sonra odaya girecekleri konusunda anlaşma yapılmıştı. Onlar da düşüncelere dalmış, hatta ağır ve acılı bir sırra gömülmüş olarak büyük bir sabırla bekliyorlardı. Yalnız arada bir karısı yelpazesini sallıyor sonra bırakıveriyordu. Adam da kızına yeniden, “Tinina yüksüğü unutma,” demek için öne doğru uzanıyordu.

Müşterilerden avukatın huzur vermeyen oğlunu bu üçüne doğru yönlendirmeye çok uğraşan oldu ama çocuk bu hüznü dolu cenaze havasından etkilenip burnunu kırıstırarak geri çekiliyordu.

Hemen hemen bütün müşteriler tatmin olmuş bir halde çıkıp gittiklerinde rakkaslı saat neredeyse on ikiyi gösteriyordu. Kâtip hala orada heykel gibi hareketsiz oturduklarını görerek onlara, “Girmek için daha ne bekliyorsunuz?” diye sordu.

Adam, iki kadınla birlikte ayağa kalkarak, “Ah, girebilir miyiz?” dedi.

Kâtip homurdanarak, “Elbette girebilirsiniz!” dedi. “Hatta epey zaman önce girebilirdiniz! Acele ediniz çünkü

avukat ögle yemeğini yiyecek. Affediniz, isim neydi?”

Adam nihayet şapkasını çıkardı, aniden kel kafası ortaya çıkınca ona acı çektiren o korkunç maliyecinin de yaptığı işkence açığa çıktı. Bitmek bilmeyen ter damlaları sıcak pembe kafasından fışkırıyor, şeytan görmüş gibi kanı çekilmiş suratından sel gibi akıyordu. Eğilip fısıldayarak adını söyledi:

“Piccirilli Serafino.”

III.

Avukat Zummo o gün için işlerini bitirdiğini sanıp gitmek üzere masanın üzerindeki kâğıtları düzenliyorken karşısında o üç kişiyi, tanımadığı müşterileri gördü. Tatsız bir şekilde, “Buyurun?” dedi.

Yaşlı adam karısıyla kızının nasıl reverans yaptıklarına bakarken, iki kat olup eğilerek, “Piccirilli Serafino,” dedi.

Doğru yapıyorlardı ve onların bu eğitilmiş maymun davranışına içgüdüsel olarak o da vücuduyla eşlik ediyordu.

Avukat Zummo bu davranış karşısında gözlerini iyice açmış halde, “Buyurun, oturun,” dedi. “Geç oldu. Gitmem lazım.”

Üçü de utanç içinde masanın tam karşısında oturdular. Piccirilli’nin donuk suratındaki çekingen gülümsemeden kaynaklanan gerilme korkunçtu, insanın kalbi sıkışıyordu. Kim bilir ne kadar uzun zamandır gülmüyordu zavallı adamcağız!

“Avukat bey şöyle...”

Kızı da aynı anda, “Geliş nedenimiz...” diye başladı. Anne de gözlerini tavana dikmiş homurdanarak, “Öteki dünya işleri!” dedi.

Zummo kaşlarını çatıp, “Tamam da bir kişi konuşsun, kısa ve açık olarak. Konu nedir?” dedi.

Piccirilli boğazını temizleyip, “Şöyle avukat bey...” di-

yerek söz aldı. “Elimize bir mahkeme çağrısı ulaştı.”

Karısı, “Cinayet, avukat bey!” diyerek yeniden sözünü kesti.

Kızı çekingenlikle, “Anne!” diyerek annesini sessiz kalmaya veya sakın olmaya davet etti.

Piccirilli, o zavallı vücut yapısının izin verdiği ölçüdeki otoriteyle karısına baktı ve ekledi, “Mararo’, rica ederim, ben konuşuyorum! Mahkeme çağrısı, avukat bey. Biz oturduğumuz evi bırakmak zorunda kaldık çünkü...”

Avukat Zummo kısa kesmek için, “Anladım. Tahliye mi?” diye sordu.

Piccirilli alçakgönüllü bir şekilde, “Hayır efendim,” dedi. “Tam tersi. Kiramızı her zaman, günü gününe hatta erkenden ödedik. Hatta ev sahibi bizim çıkmamıza razı olmadı. Şimdi de evini rezil etmiş olduğumuzu ileri sürerek kontrat şartlarına uygun davranıp meydana gelen zararı ve faizini ödememizi talep ediyor.”

Zummo’nun yüzü karardı ve bu defa karısına dönerek, “Nasıl, nasıl?” diye sordu, “Siz kendiliğinizden çıkıp gittiniz. Evini rezil ettiniz ve ev sahibi... Anlamadım. Açık konuşalım hanımlar, beyler! Avukata gitmek, günah çıkarmaya gitmek gibidir. Usulsüz ticaret mi?”

Piccirilli elini göğsüne koyarak telaş içinde, “Hayır efendim!” diye cevap verdi. “Ne ticareti? Hiçbir şey! Biz tüccar değiliz. Sadece karım bir iki küçük şey verir... Yani... Ödünç olarak ama öyle bir faizle ki...”

“Dürüstçe, anladım!”

“Emin olun beyefendi Kutsal Kilise’nin bile onayı var... Ama bununla alakası yok. Ev sahibi, Granella bizim onu rezil ettiğimizi söylüyor. Çünkü üç aydır bu Allah’ın cezası evde her şeyi gördük avukat bey! Düşündükçe... Düşündükçe bile içim ürperiyor!”

Karısı ellerini havaya kaldırıp yüzük dolu parmaklarıyla haç işareti yaparak mükemmel bir iç çekmeyle sesini yükseltti ve “Oh Tanrım, bu dünyadaki herkesi kurtar ve özgürlüğüne kavuştur!” dedi.

Kızı da başı öne eğik, dudaklarını sıkılmış halde, “Bir zulüm... (otur anne)” diye ekledi.

Baba, “İzlendik efendim,” diyerek destek verdi. (Otur Mararo’!) İzlendik, kelimenin tam anlamıyla. O evde üç ay boyunca ölümüne izlendik.”

Zummo sonunda sabrı tükenerek, “Kim tarafından izlendiniz?” diye bağırdı.

Piccirilli yazı masasına doğru eğilerek, bir eliyle ağzını kapatmayı denerken diğer eliyle de kadınlara susmalarını işaret ederek, “(Sssss...) Avukat bey, ruhlar!” diye cevap verdi.

Zummo yanlış duyduğunu sanarak, “Kim?” diye sordu.

Karısı ellerini havada sallayarak, cesaretle ve kuvvetle, “Ruhlar, efendim!” diye onayladı.

Zummo kızgınlıkla ayağa fırlayarak, “Hadi oradan! Güldürmeyin beni! Ruhlar tarafından mı izlendiniz? Benim gidip karnımı doyurmam lazım efendiler!” dedi.

Bu defa onlar da ayağa kalkıp avukata mani olmak üzere etrafını çevirdiler ve üçü birden yalvararak konuşmaya başladılar.

“Evet efendim, evet efendim! Beyefendi bize inanmıyorlar mı? Ama dinleyin... Ruhlar, cehennem ruhları! Onları kendi gözlerimizle gördük. Gördük ve işittik... İşkence çektik, tam üç ay!”

Zummo kızgınlık içinde sarsılarak, “Ama çıkın diyorum size! Bunların hepsi delilik! Siz de bana mı geldiniz? Tımarhaneye gidin, tımarhaneye!” dedi.

Piccirilli iki elini birleştirmiş inleyerek, “Fakat bize mahkeme çağırısı geldiğine göre...” dedi.

Zummo açık bir şekilde, “Pek iyi yapmışlar!” diye bağırdı.

Karısı diğerlerini iterek araya girdi, “Avukat bey siz ne diyorsunuz?” dedi. “Sizin suçlanan zavallı insanlar için verdiğiniz danışmanlık bu mudur? Oh Tanrım! Bizim gördüklerimizi görmediniz, onun için böyle konuşuyorsunuz beyefendi! Varlar, emin olun ruhlar var! Bizden daha iyi de kimse bilemez bunu!”

Zummo alaylı bir gülümsemeyle, “Siz onları gördünüz mü?” diye sordu.

Piccirilli soru kendisine sorulmadığı halde hemen, “Evet efendim, hem de kendi gözlerimle,” diye cevap verdi. Kızı da aynı tavırla, “Ben de, kendi gözlerimle,” diye ekledi.

Avukat Zummo kendi tutamayarak işaret parmağını onların şaşı gözlerine doğru uzatıp, “Belki de sizin bu gözlerinizle!” diye homurdandı.

Karısı göğsüne kızgınlıkla vurarak ve gözlerini kocaman açarak yaklaşp, “Peki benimkiler?” diye bağırdı. “Tanrı’ya şükürler olsun ki benimkiler hem doğru bakıyor hem de kocamanlar avukat bey! Ve ben de gördüm onları biliyor musunuz, aynen şimdi sizi gördüğüm gibi!”

Zummo, “Ya öyle mi? Bütün avukatlar gibi mi?” dedi.

Kadın, “Tamam o zaman!” diyerek iç geçirdi. “Beyefendi bize inanmıyorlar fakat bir sürü şahidimiz var, biliyor musunuz? Bütün komşular gelip ifade verebilir...”

Zummo kaşlarını çatıp, “Onları gören şahitler mi var?” diye sordu.

“Evet efendim gören ve işiten!”

Zummo heyecanla, “Gördüler de... Ne gördüler mesela?” diye sordu.

“Mesela hiç kimse ellemeden hareket eden sandalyeler...”

“Sandalyeler mi?”

“Evet efendim.”

“Şu karşıdaki mesela?”

“Evet efendim, sokakta oynayan çocuklar gibi odanın her tarafında taklalar atmaya başlayan şu karşıdaki gibi sandalyeler. Sonra mesela... Daha ne anlatayım? Topluğne yastığının mesela, kadifeden, tatlı portakal şeklinde, kızım Tinina yapmıştı, zavallı kocamın yüzüne sanki fırlatılmış gibi çekmecedan uçuşu... Sanki görünmeyen bir el tarafından fırlatılmıştı. Krize yakalanmış gibi aynalı dolabın her tarafının sallanması ve parçalara ayrılması, içinde... Dolabın içinde avukat bey... Sadece düşününce bile kanım donuyor... Gülün siz!”

Kızı da, “Gülün!” diye ekledi.

Baba da, “Gülün!” dedi.

Karısı vakit kaybetmeden devam etti: “Bütün bunlar, avukat beyciğim, daha önce de söylediğim gibi şahitlik yapmaya hazır olan komşularımız tarafından görüldü ve duyuldu. Biz ayrıca çok başka şeyler de gördük ve işittik!”

Bu noktada baba, “Tinina, yüksük!” diyerek uyardı.

Kızı derin bir nefes alarak söze girdi: “Ah, evet efendim. Gümüş bir yüksüğüm vardı, büyükannemden hatıra, nur içinde yatsın! Gözüm gibi bakıyordum. Bir gün cebimde aradım, bulamadım! Bütün evin içinde aradım ve bulamadım! Üç gün boyunca aradım, bazen aklımı kaçırarak gibi oldum. Yok! Bir gün cibinliğin içinde, yataktayken...”

Anne sözünü keserek, “O evde sivrisinek de var çünkü avukat bey!” dedi.

Baba gözlerini kapatıp başını iki yana sallayarak, “Hem de ne sivrisinek!” diyerek destek verdi.

Kızı yeniden sözü aldı, “Farkına vardım... Cibinlikten bir şeyin havaya doğru zıpladığının farkına vardım...”

O anda baba eliyle kızına susması için işaret etti. Kendisinin anlatması lazımdı. Bu bölüm işin odak noktasıydı.

“Lastik bir topun zıplaması gibiydi biliyor musunuz avukat bey, hani bir vurursunuz tekrar elinize doğru döner.”

Kızı, “Sonra,” diye devam etti, “cibinliğin tepesinden çok hızla fırlatılmış gibi tavana çarpıyor sonra yere düşüyordu, ezilmiş bir vaziyette.”

Annesi, “Ezilmiş vaziyette,” diye tekrarladı.

Baba da, “Ezilmiş vaziyette,” dedi.

“Yerden almak için yataktan çıkıyorum, her tarafım titreyerek, tam eğiliyorum, her zamanki gibi tepeden...”

Anne, “Gülün, gülün, gülün...” diye tamamladı.

Avukat Zummo kolları arkasında, başı önde düşünmeye başladı. Sonra kendine gelip müşterilerinin gözüne baktı, bir parmakla başını kaşdı ve küçük asabi bir gülümsemeyle, “Muzip ruhlar yani! Devam edin, devam edin... Eğlenceli,” dedi.

Karısı, “Muzip mi? Ne muzipliği avukat bey!” diye yeniden söz aldı. “Cehennem ruhları demeniz lazım! Yatak örtülerimizi çekiştiriyor, midemizin üstüne oturuyor, omuzlarımıza vuruyor, kolumuzdan yakalıyorlar. Ayrıca Tanrı korusun, sanki deprem oluyormuş gibi mobilyaları sallıyor, zilleri çalıyorlar. Tencerelere, tavalara bizi zehirlemek için kül döküyorlar... Siz de muzip olduklarını söylüyorsunuz, öyle mi? Bizde rahat huzur bırakmadılar! Durum böyle olunca biz de Granella ile konuştuk, kontrattan vazgeçmesi için yalvardık çünkü bu terörden, bu korkudan ölüp gitmek istemiyorduk o evde... Bize nasıl cevap verdiğini biliyor musunuz o katilin? Hikâye! Bize böyle cevap verdi. Ruhlar mı? Yiyin onları, güzel biftek olurlar ve gidip sinirlerinizi tedavi ettirin diyor. Gelip kendi gözleriyle görmesi, kendi kulaklarıyla işitmesi için eve davet ettik. Hiç. İlgiilenmedi bile. Tam tersi bizi tehdit etti, ‘Çok gürültü yapmaya kalkmayın yoksa yakarım sizi!’ dedi. Aynen böyle.”

Baba da başını acı acı sallayarak, “Ve de yaktı bizi!” diye sözü tamamladı. “Şimdi avukat bey sizin elinize düştük. Beyefendi bize inanınız, biz akli başında insanlarız, gereken neyse onu yapmasını da biliriz.”

Avukat Zummo, her zamanki gibi bu son lafları duymazdan geldi, bıyıklarının önce bir ucunu sonra öbür ucunu çekıştırıp saatine baktı. Saat tam bir olmuştu. Bütün aile başlamak için bir saattir onu bekliyordu.

“Efendiler, dedi, benim sizin hayaletlerinize inanmanın mümkün olmadığını anlamanız lazım. Halüsinasyon... Korkak kadın hikâyeleri... Konuya şimdi hukuksal açıdan bakıyorum. Siz gördük diyorsunuz... Hayalet demeyelim, Tanrı aşkına! Şahitlerinizin de var olduğunu söylüyorsunuz, tamam öyleyse. Bu evde oturmaya devam etmenin bu bir çeşit... Şöyle diyelim, tuhaf zulüm dolayısıyla tahammül edilemez olduğunu söyleyin. Böyle bir dava, yeni ve çok farklı ve itiraf edeyim ki beni cezp ediyor. Fakat hukukta bir dayanak noktası bulmamız lazım, anlatabiliyor muyum? Hukuki bir temele oturtmamız lazım. Kabul etmeden önce izin verin bir bakayım, inceleyeyim. Şimdi geç oldu. Yarın gelin size kararımı bildireyim. Şimdi anlaştık mı?”

IV.

Bu tuhaf davaya ilişkin düşünce avukat Zummo’nun kafasında hemen yel değirmeninin kolları gibi dönmeye başladı. Sofrada yemek bile yiyemedi. Yemekten sonra ise, yaz mevsiminde alışık olduğu yatakta biraz uzanma faslını bile yapmadı.

Arada bir kendi kendine, “Hayaletler!” diyerek tekrarlıyordu. Üç müşterisinin onları görmüş olduklarına yemin billâh ettikleri halleri gözünün önüne gelince dudakları alaycı bir tebessümle aralanıyordu.

Hayaletlerden söz edildiğini ne kadar çok duymuştu.

Hatta çocukken yardımcı kadınların anlattığı bazı hikâyelerden o da ne kadar korkmuştu. O uykusuz geçen uzak gecelerin korkunçluğuyla dehşete düşmüş minik kalbini sıkıştıran bunaltıyı şimdi bile hatırlıyordu.

Bir noktada “Ruh!” diyerek iç geçirdi, kollarını cibinliğin tepesine doğru gerip yatağın üzerine kendiliğinden düşmeleri için serbest bıraktı. “Ölümsüz ruh... Tabii ya! Hayaletlerin varlığını kabul etmek için ruhun ölümsüz olduğu varsaymak lazım, söyleyecek başka laf yok. Ruhun ölümsüzlüğü... İnanıyor muyum yoksa inanmıyorum muyum? Şimdiye kadar hayır dedim, şimdi de diyorum. Önceki bütün iddialarıma rağmen şimdi en azından şüphe duymam gerekiyor. Yoksa ne yaparım? Şöyle bir bakalım. Biz genel olarak başkalarına karşı nasıl rol yapıyorsak kendimize karşı da aynı şeyi yaparız. Ben gayet iyi biliyorum. Ben çok asabiyim ve bazen, evet efendim, yalnız kaldığımda korkarım. Neye karşı korku? Bilmiyorum. Korktum! Biz... Şöyle, biz kendi iç varlığımızı sorgulamaya çekiniriz. Çünkü böyle bir sorgulama bizim şimdiye kadar inandığımız ve inanmaktan memnuniyet duyduğumuz kişiliğimizden farklı bir kişilikle karşılaşmaya yol açabilir. Ben bu konular üzerinde hiçbir zaman ciddi olarak düşünmedim. Hayat bizim dikkatimizi dağıtıyor. Aslında bunların bizi her şeyden daha çok ilgilendiriyor olması gerekirken işler, gereksinimler, alışkanlıklar, günlük hayatın kaygı dolu dakikaları bizim bu konular üzerinde kafa yormamıza engel oluyor. Bir arkadaş mı ölüyor? Orada duruyoruz, ölüsünün karşısında, durağan hayvanlar gibi ve düşüncemizi geçmişe yönlendirmeyi tercih ediyoruz, yaşadığı hayata, birkaç anı hatırlayarak zihnimizin daha ötelere gitmesini engelliyoruz. Daha ötelere, arkadaşımızın sonunun bize işaret ettiği noktaya... Hepsi bu! İç karışıklığını ve melankoliyi dumana boğarak kovalamak için bir puro yakıyoruz. Sanki ölüm yokmuş ve bizi düşüncelere sevk etmesi gerekmiyormuş gibi. Bilim de duruyor, orada, hayatın

sınırlarında. Bize ‘Siz hâlâ buradasınız, yaşamak için bekleyin, siz diğerleri, avukat avukatlığını düşünsün, mühendis mühendisliğini...’ diyor. Tamam o zaman! Ben avukatlığımı yapıyorum. Ama buyurun, ölümsüz ruh, hayalet efendiler ne yapıyorlar? Gelip benim ofisimin kapısını çalıp ‘Hey avukat bey, biz de varız biliyor musun? Biz de senin kanunlarına burnumuzu sokmak istiyoruz! Siz, pozitif insanlar, bizimle ilgilenmek istemiyor musunuz? Ölümü aklınıza getirmek istemiyor musunuz? Biz de mutlulukla ölümün krallığından gelip zavallı insanları korkutmak, bugün aydın bir avukatı zor duruma düşürmek, yarın mahkemenin bizim hakkımızda yepyeni bir karar vermesini sağlamak için canlıların kapılarını çalıyoruz, dolapların içinde kıkırdıyoruz, gözünüzün önünde sandalyelere yaramaz çocuklar gibi takla attırıyoruz...’ diyor.”

Çok yüksek bir heyecanın pençesine düşmüş olan avukat Zummo, yatağı bırakıp medeni kanunu incelemek üzere ofisine döndü.

Anlaşmazlığa belli bir noktaya kadar temel oluşturabilecek sadece iki madde mevcut görünüyordu. Madde 1575 ve 1577.

İlk madde şöyleydi:

Ev sahibi sözleşmenin doğasıyla sınırlıdır ve herhangi başka bir anlaşmaya gerek olmaksızın,

1. Kiralayana kiraya konu olan şeyi teslim etmek,
2. Kiraya konu olan şeyi kiralama sebebine hizmet edecek şekilde muhafaza etmek,
3. Kiralayanın kiralama süresi boyunca kiraya konu olan şeyi kullanma garantisi vermekle yükümlüdür.

Diğer madde ise şunu diyordu:

Kiralama sırasında kiralayan tarafından fark edilmeyecek bile olsa, evi kiraya veren kiraya konu olan şeyin kul-

lanmasına engel olan eksiklere ve kusurlara karşı kiralayana garanti vermekle yükümlüdür. Eğer kiralayan bu eksikler ve kusurlar dolayısıyla bir zarar görmüşse, evi kiraya veren bu zararı karşılamakla yükümlüdür. Bunun tek istisnası zarara yol açan eksik ve kusur hakkında bilgisi olmadığını ispatlaması halidir.

Her ne kadar bu iki maddeyle itiraz edilebilirse de hayaletlerin varlığını kanıtlamak gerekiyordu, başka yolu yoktu.

Ortada olmuş olanlar ve şahitler vardı. Fakat bunlara nereye kadar güvenilebilirdi? Bilim bütün bu olanlara nasıl bir açıklama getirebilirdi?

Avukat Zummo, Piccirilli ailesini yeniden, inceden inceleme sorguladı, belirtilen tanık ifadelerini topladı, davayı kabul etti, büyük bir ihtirasla çalışmaya başladı.

İlk iş olarak Ruhbilim'in kökeninden mitolojiye, oradan günümüze kadar özet tarihini okudu, sonra Fakirizmin mucizelerine ilişkin Jaccolliot'un bir kitabını okudu. Sonra Crookes'ten Wagner'e oradan Aksakof'a, Gibier'den Zoellner ve Janet'e, Rochas'a, Richet'ye, Morselli'ye kadar en meşhur ve en ciddi deneyler içeren kitaplar okudu. En sonunda da bu hayalet konusunun en şüpheli ve en pozitif bilimle uğraşanların yaptıkları kesin açıklamalarla inkâr edilemez olduğunu şaşkınlık içinde anladı.

Zummo heyecan ve coşku içinde, "Vay canına!" diye haykırdı, "iş burada değişir!"

Bu olaylar Piccirilli'ler ve onların komşuları tipindeki insanlar tarafından söz konusu edilince, onun gibi ciddi, kültürlü, pozitif bilimlerle donanmış bir adam bunları ciddiye almaz ve geri çevirirdi. Kabul edebilir miydi? Ona gösterebilseler ve hatta eliyle dokundurabilseler bile kendisinin de halüsinasyon görmüş olduğunu söylerdi. Fakat şimdi, Lombroso gibi, Richet gibi bu konuda otorite bilim adamlarının varlığından haberdar olmuştu ve vay canına, işin şekli değişmişti!

Zummo şu anda Piccirilli'lerin kavgasını düşünmüyordu. Artan bir gayretle yeni çalışmalarında daha derinleşiyor, böylelikle giderek daha çok ikna oluyordu.

Epey zamandır avukatlık işleri yapmıyordu. Halbuki bu işlerden tatmin olmuş ve epey de para kazanmıştı. Bölgenin bu şehirden bozma yerindeki kısıtlı hayatta entelektüel olarak beslenecek bir kaynak, içinde titrediğini hissettiğı bir sürü dağınık enerjiyi aktaracak bir yol bulamıyordu. Bunların yoğunluğunu kendi kendine abartıyor, gerçek değerlerin belgeleri gibi değerlendiriyor ve bu küçücük merkezin zavallılığında neredeyse heba oluyordu. Epey zamandır huzursuzdu, kendinden, hiçbir şeyden, hiç kimseden memnun değildi. Bir dayanak arıyordu, moral ve entelektüel destek, bir şeylere inanma, evet, ruhu için bir yol gösterici, bütün bu enerjisini boşaltabileceğı bir çıkış yolu... Ve işte şimdi bu kitapları okuyunca... Vay canına! Ölüm sorunu, Hamlet'in korkunç var olma veya var olmama konusu, peki sorun çözülmüş müydü? Ruh bir an geri dönüp "varlığa dönüşür" ve gelip el sıkabilir miydi? Evet, zındık, düne kadar gözü kör olan Zummo'nun elini sıkıp "Zummo sakın ol, bu dünyadaki aşağılık hayatının sefil işleriyle uğraşma! Bambaşka şeyler var, görüyor musun? Senin de bir gün yaşayacağın bambaşka bir hayat! Hadi! Devam!" derdi.

Serafino Piccirilli bazen karısıyla bazen kızıyla, avukatı harekete geçirmek, önerilerde bulunmak üzere hemen hemen her gün geliyordu.

Zummo kızgın bir şekilde, "Çalışıyorum! Çalışıyorum!" diye karşılık veriyordu. "Dikkatimi dağıtmayın Tanrı aşkına! Sakin olun, sizin için uğraşıyorum."

Hiç kimseyi düşündüğü yoktu oysa. Davaların hepsini, diğer müşterilerinininkileri de erteliyordu. Ancak fark etmeden ruhunun önünde açtıkları aydınlık yol dolayısıyla zavallı Piccirilli'lere karşı minnet duygusu içinde nihayet dikkatle incelediğı davayı çözümledi.

Başlangıçta karşısında çok ciddi bir sorun belirmişti ve bundan epeyce huzursuz olmuştu. Bütün deneylerde hep bir medyumun gizemli becerisiyle olaylar meydana geliyordu. Mutlaka Piccirilli'lerden biri kendisi de bilmeden medyumdu. Fakat bu durumda kusur Granella'nın evinde değil tam tersi kiracılarda olacaktı. Bu durumda da dava düşerdi. Ama eğer Piccirilli'lerden biri kendisi bile bilmeden medyum idiyse aynı olaylar yeni kiralamış oldukları evde de ortaya çıkmaz mıydı? Oysa öyle olmamıştı! Piccirilli'ler daha önce yaşamış oldukları evlerde huzur içinde oturmuş olduklarına dair teminat veriyorlardı. Öyleyse neden bu ürkütücü görüntüler sadece Granella'nın evinde ortaya çıkmıştı? Halkın ruhların oturduğuna inandığı evlerle ilgili inançlarında da mutlaka bir doğruluk payı olmalıydı. Ayrıca ortada bir de delil vardı. Piccirilli ailesinde medyumluk yeteneğinin olduğunu kesinlikle inkâr ederek bazı müşkülpesent bilim adamlarının bu tür ruhsal olayları açıklama eğilimi gösterdikleri biyolojik izahın da yanlışlığını kanıtlamış olacaktı. Mısır biyolojisi! Metafizik varsayımları kabul etmek lazımdı elbette. Yoksa Zummo muydu medyum olan? Bir de üstelik masayla konuşuyordu. Hayatında bir mısra yazmış değildi, halbuki masa, ayaklarıyla mısralar dizerek konuşuyordu onunla. Mısır biyolojisi!

Neticede Piccirilli'lerin davasından çok gerçeği kabul etmek onu daha çok ilgilendirdiğinden müşterilerinin evinde bazı denemeler yapmış olmalıydı.

Bu konuda Piccirilli'lerle konuştu fakat onlar korkuyla itiraz ettiler. O da endişelenerek bu deneyin davaları için gerekli hatta olmazsa olmaz olduğunu anlatmaya çalıştı. İlk seanstan itibaren genç Piccirilli, Tinina muazzam bir medyum olarak ortaya çıktı. Zummo, heyecan içinde, alnındaki dimdik saçlarla, şaşkın ve mutlu, büyük bir tutkuyla okumuş olduğu kitaplarda yazan ve kaydedilmiş olan akla hayale sığmayacak hemen hemen her türlü gösteriyi izleyebiliyordu.

Dava düşecekti, doğru ama o kendinden geçmiş, her seansın sonunda, “Ne diye aldırıyorsunuz efendiler? Ödeyin, ödeyin... Üç kuruş! Hikâye! Aman Tanrım burada ruhun ölümsüzlüğüne tanık oluyoruz!” diye bağılıyordu.

Fakat zavallı Piccirilli’ler avukatlarının bu cömert coşkusunu paylaşabilecek durumda mıydılar? Ona deli muamelesi yaptılar. İnançlı kullar olarak kendi sefil ve zavallı ruhlarının ölümsüzlüğüne ilişkin en ufak şüpheleri bile olmamıştı. Kurbanı olduklarını düşündükleri bu mecburi deneyler onlar için birer cehennem azabıydı. Zummo, onları boşu boşuna teşvik etmeye uğraşıyordu. Granella’nın evinden kaçarak bu feci işkenceden kurtulmuş olduklarına inanıyorlardı. Şimdi ise avukat beyin yüzünden bu yeni evde şeytanlar eskisi gibi iş başındaydılar! Ağlayan ses tonuyla bu seanslardan hiçbir şeyi dışarıya sızdırmaması, onlara Tanrı aşkına ihanet etmemesi için avukata yalvarıyorlardı!

Zummo kızgınlıkla, “Tamam, tamam!” diyordu, “beni ne sanıyorsunuz? Çocuk muyum ben? Sakin olun efendiler! Ben kendim için yapıyorum bu deneyleri. Hukuk adamı, mahkemede görevini nasıl yapacağını bilir, hey Tanrım! Evde gizli suç unsuru konusunu savunacağız, şüpheniz olmasın!”

V.

Evin saklı kusuruna ilişkin savunmasını yaptı elbette ama genç Piccirilli’nin medyumluğundan dolayı hiçbir şekilde içtenlikle ikna olmuş değildi.

Buna karşın beklenmedik, tuhaf, hararetli inanç savunucusu halinden dolayı hâkimler, meslektaşları, mahkeme salonunu dolduran halk şaşkınlık içindeydi. Allan Kardesh’ten yeni bir mesihmiş gibi söz ediyordu. Ruhbilimi’ni insanlığın yeni dini olarak tanımlıyordu. Bilimin sağlam ve fakat soğuk araçlarıyla, katı şekilciliğiyle doğanın önüne geçtiğini söyledi. Bilimin yapay olarak ürettiği hayat ağacının yeşil rengini

kaybetmiş olduğunu, steril hale getirildiğini veya bozuk, kül tadında ve zehirlenmiş meyve verdiğini, bunun sebebinin de onları besleyen bir inancın eksikliği olduğunu anlattı. Fakat şimdi esrarın karanlık kapıları aralanıyordu, yarın hepsi sonuna kadar açılmış olacaktı! Bu arada daha bu ilk aralıktan insanlık korkuya, gerilimli bir endişeye kapılmıştı. Öte dünyanın izlerini gösteren belirsiz ve ürkütücü gölgeler ulaşıyordu; tuhaf ışıklar, tuhaf işaretler...

Bu noktada, avukat Zummo salonda bir karış açılmış ağız ve fal taşı gibi gözlerle onu dinleyenleri dramatik konuşma üslubuyla fethederek ve hatta çoğunlukla korkutarak, bilimin ileri gelen fizikçi, kimyacı, psikolog, fizyolog, antropolog, psikiyatristleri tarafından kabul edilmiş olan ruhların olağanüstü, belgeli, kontrollü, kendilerini gösterme yöntemlerinden söz etmeye başladı.

Fakat maalesef hâkimler savunma avukatının bu yüksekten uçuşlarına tepki olarak ayaklarını yerden kesmek istemiyorlardı. İtici bir kibirle halihazırda kesinleşmemiş, hayalet diye tabir edilen bu teorilerin henüz modern, her şeyin üstünde de pozitif bilim tarafından kabul görmüş ve onaylanmış olmadığı sonucuna vardılar. Sonuç olarak, dava daha yakından incelendiğinde, madde 1575'e göre ev sahibi, kiraya konu olan nesnenin kiralayan tarafından huzur içinde kullanımını garantilemekle yükümlüydü. Dava incelemesi sonucunda vücuda bürünmemiş ve gezip dolaşan gölgeler olarak tarif edilen hayaletlere karşı, hayalet yakalamak gibi mesela, ev sahibinin nasıl bir garanti vermesi beklenebilirdi? Öte yandan madde 1577 ile ilgili olarak, bu hayaletler evin kullanımına engel olacak herhangi bir gizli kusur oluşturabilirler miydi? Yoksa ebatları çok mu büyüktü? Peki ev sahibi bu durumu ortadan kaldırmak için hangi yola başvurmalıydı? Bu durumda şüphesiz davalıya karşı ileri sürülen bu maddeler reddedilmeliydi.

Avukat Zummo'nun yaptığı açıklamalardan çok etkilenmiş ve heyecanlanmış olan salondaki dinleyicilerin hepsi

sanki alay ediliyormuş gibi algılanan bu bayağı, tamamen küstahça karara karşı çıktı. Zummo mahkemeye karşı öyle bir öfke patlamasıyla yöneldi ki tutuklanmaktan neredeyse zor kurtuldu. Piccirilli'lere karşı genel bir merhamet uyardırmak üzere, öfke içinde dönüp tezahürat yapan kalabalığın orta yerinde onları yeni dinin şehitleri olarak ilan etti.

Bu arada ev sahibi Granella kötü niyetli bir neşe içinde coşmuştu.

Elli yaşlarında şişman ve kanlı canlı, koca bir adamdı. Elleri cebinde, herkesin duyacağı biçimde yüksek sesle bu gece hayaletli evinde gidip yatacağını söylemişti, hem de tek başına! Yalnız, yalnız, evet, çünkü Piccirilli'lerin rezilliği yüzünden yıllardır ona hizmet eden yaşlı hizmetçi, bu ailenin rezil ettiği ev dışında nereye giderse gitsin, bir mağaraya bile gitse efendisine hizmet etmeye hazır olduğunu beyan ederek onu yarı yolda bırakmıştı. Memleketin her tarafında aramış taramış, onunla birlikte bu evde yaşamaya cesaret edecek erkek veya kadın hizmetçi bulamamıştı. İşte bu sahtekârların başına açtığı iş buydu! Sanki yıkılmış gibi, artık bu kaybedilmiş bir evdi!

Fakat şimdi mahkeme bu aptalları tüm dava masraflarını ve tazminatı ödemeye mahkûm etmiş ve hak yerini bulmuştu. O da bütün memlekete bunu göstermiş oluyordu. Orada, tek başınaydı! Şu hayalet efendilerin yüzünü görmek istiyordu!

Ve kıkırdıyordu.

VI.

Ev şehrin en yüksek kesimindeki mahallede, en tepedeydi.

Orada şehrin kapısı bulunuyordu. Adı Arapçaydı ve halk dilinde çok acayip bir telaffuz şekli vardı: Bibirria, Rüzgâr Kapısı (Porta dei Venti) demekti.

Kapının hemen dışı toprak bir alandı ve Granella'nın evi de tek başına buradaydı.

Ön cephede sadece terk edilmiş bir dükkân vardı. Paslı ve bozuk kapısı doğru dürüst kapanmıyordu. Arada bir arabacılar, arabalarını ve katırlarını getirip geceyi burada geçirirlerdi.

Ay ışığının olmadığı gecelerde bu toprak alanı küçük bir yağ lambası zor bela aydınlatıyordu. Fakat bu kapıdan çıkınca iki adım sonra çok kalabalık hatta üst üste aşırı konutu olan bir mahalle vardı.

Granella'nın evinin bu tek başınalığının hüznü (hüznüden ziyade şimdi artık ürkütücü) görüntüsü sadece geceye has değildi. Gündüz ise o yığın halindeki evlerde oturan herkes tarafından kıskançlık konusuydu. Kıskançlık sadece tek başınalıktan kaynaklanmıyordu ayrıca kendine özel oluşu, sadece manzara veya havadar konumu dolayısıyla değil bir de ferahlığı, diğerlerinde zerresi bile bulunmayan konforu sunan inşaat şekline sahip olmasındandı.

Piccirilli'lerin evi terk etmesinden sonra Granella her şeyi yenilemişti. Yeni duvar kâğıtları, Valenza tuğlasından yeni yer döşemesi, yeniden boyanan tavanlar, yeniden verniklenen kapılar, pencereler, balkonlar, panjurlar... Boşuna! Meraktan görmeye gelen çok olmuştu ama hiç kimse kiralamak istemedi. Bu kadar temiz, havadar, ışık içinde oluşuna hayran olan Granella, yaptığı bütün masrafları düşününce hırstan ve acıdan ağlayacak hale geliyordu.

Şimdi evdeki bir sürü boş odadan birine yerleşmek üzere bir yatak, çekmeceli büyük bir komodin, lavabo dolabı ve birkaç sandalye getirtti. Akşam geldi, sözünde durduğunu göstermek için mahallede bir tur attıktan sonra bu rezil olmuş zavallı evine tek başına yatmaya gitti.

Mahalle sakinleri iki adet tabanca taşıdığını fark etmişti. Peki neden?

Eğer ev hırsızların tehdidi altında olsaydı, eh, bu silahlar işe yarayabilirdi, o da önlem almış olmak için silah taşıdığını söyleyebilirdi. Ama hayaletlere karşı, var olduklarını düşünelim, bunlar ne işine yarayacaktı? Hımm!

Mahkemede ne kadar çok gülmüştü. Kanlı canlı yüzünde hâlâ bu kahkahaların izleri vardı.

Ancak, derinden derine... Yapılan tüm konuşmalardan, avukat Zummo'nun gevezeliklerinden dolayı midesinde rahatsız edici bir hareketlilik hissetmeye başlamıştı.

Ah, kaç kişi, hem de aklı başında, önyargısız insanlar, o varken kaç kere böyle uydurma hikâyelere inanmadıklarını beyan etmişti. Şimdi avukat Zummo'nun hararetli inanç açıklamalarından, otorite olarak belirtilen isimlerden ve belgelenen delillerden cesaret bularak inanmakta bir an bile tereddüt etmediği... Evet, sonuç olarak belki inanılacak şeyler de vardır, olmalı muhakkak, bazı denemelerde... (İşte, şimdi deneme, uydurma hikâye değil!)

Peki daha başka? Hâkimlerden bir tanesi, karardan sonra, mahkemeden çıkarken, hâlâ kızgınlığı geçmemiş olan avukat Zummo'ya yaklaştı –evet efendim– ve o da, ünlü bilim adamlarının şüphe götürmez tanık savunmalarıyla bazı gazetelerde çıkan azımsanamayacak sayıda benzeri olayların onu kesinlikle sarsmış olduğunu itiraf etti! Buna ek olarak da Roma'daki evli kız kardeşlerinden birinin, genç kızlığından beri, senede bir veya iki kez, günün orta yerinde, yalnız kaldığında, kendi tarifine göre gizemli bir çeşit kırmızı, ufak tefek bir adam tarafından ziyaret edilmiş olduğunu, ona bir sürü sırrını açtığını ve hatta acayip armağanlar getirdiğini anlattı.

Aleyhte bir mahkeme kararından sonra böyle bir açıklama karşısında Zummo'yu düşünün! O aptal hâkim omzuna doğru yaklaşp, “Fakat sevgili avukat bu meselelerin nasıl olduğunu anlayacaktır,” dedi.

Neticede bütün vatandaşlar Zummo'nun söylediklerinden ve açıklamalarından derin bir şekilde etkilenmişti. Granelle da şimdi kendini yalnız ve öfkeli hissediyordu. Sanki herkes onu alçakça bir şekilde terk etmişti.

Ovada yükselen yoğun karanlıktan ürkmüş gibi titreyen ışığa sahip tek elektrik direğinin bulunduğu, geniş ovaya doğru meyletmiş yüksek tepenin üzerinde sarp bir yamaca kurulu şehrin bulunduğu yöne doğru giden bomboş toprak yolun manzarası, değişken fantezilere sahip bir adamı pek de cesaretlendirecek türden değildi. Ne de, sanki birisi söndürmek için üflüyormuş gibi yanan –kim bilir neden– mevcut yegâne mumun solgun ışığı cesaret verebilecek gibiydi. (Granelle at gibi soluduğunun ve mumu burun delikleriyle üflediğinin farkında değildi.)

Birkaç eşya yerleştirdiği odaya girmek için bomboş, sessiz, yankılı bir sürü boş odadan geçerken bir elini titreyen ışığa siper ediyor, giderek devasa büyüyen kendi bedenini yer döşemesinde, duvarlarda görmemek için de bakışlarını mum ışığından ayırmıyordu.

Yatak, sandalyeler, çekmeceli komodin, tuvalet masası bu yeniden düzenlenen odada sanki kaybolmuş gibiydi. Geride kalan tüm odalar karanlığa gömülmüştü, bakışlarının kapıya yönelmesine mani olarak mumu komodinin üzerine bıraktı. Kalbi hızla çarpıyordu. Tere boğulmuştu.

Şimdi ne yapmalıydı? Her şeyden önce şu kapıyı kapatmalı ve mandal yerleştirmeliydi. Evet, çünkü yatmadan önce kendini böyle odaya kapama alışkanlığı vardı. Evet, şimdi orada hiç kimsenin olmadığı doğrudu da... Alışkanlık işte! Peki bu arada kaldığı odanın kapısını kapatmak için neden mumu eline almıştı? Ah... Tabii, kafası dağılmıştı!

Şimdi balkonu birazcık açmak iyi olmaz mıydı? Uff! İçerde insan sıcaktan boğuluyordu... Ayrıca hâlâ boya kokusu vardı... Evet, evet, birazcık balkonu... Bu arada oda biraz

havalanırken o da getirdiği yatak örtülerini yatağa serecekti.

Öyle yaptı. Fakat tam çarşafı sermişti ki sanki biri kapıyı çalıyormuş gibi geldi. Alnındaki saçlar dikleşti, aniden ustura yemiş gibi korkudan sanki ciğeri söküldü. Yoksa yatak başındaki demir tokmak mı çarpmıştı duvara? Kalbi deli gibi çarpıyordu, biraz durdu. Sessizlik! Bu sessizlik ona tuhaf bir şekilde hareketliymiş gibi geliyordu...

Granella tüm gücünü topladı, kaşlarını çattı, kuşağın-
dan tabancalardan birini çıkardı, mumu eline aldı, kapıyı
açtı ve kafasında titreyen saçlarla, “Kim var orda?” diye ba-
ğırdı.

Bağırtısı boş odalarda derin derin yankılandı. Bu yankı
Granella’nın geri gitmesine yol açtı. Fakat yeniden toparlan-
dı, ayağını yere vurdu, tabancasını ileriye doğru nişan alarak
uzattı. Bir an bekledi sonra eşikten yan odayı gözlemeye ko-
yuldu.

O odada sadece karşı duvara dayalı bir merdiven vardı.
İşçilerin odalardaki duvar kâğıtlarını yapıştırmak için kul-
landıkları merdiven... Başka bir şey yoktu. Tabii ya, şüphe
yoktu, yatak başındaki demir tokmak duvara çarpmıştı.

Granella yeniden odaya döndü. Birdenbire rahatlayan
ve ağırlaşan bu vücutla şu anda yeniden yatak yapmaya ko-
yulamazdı.

Bir sandalye alıp balkona, serin havada oturmaya gitti.
“Vızt!”

Tanrı cezası yarasa! Hıı, odada yanan mum ışığına ge-
len yarasanın çığlığıydı bu, hemen anlayabilirdi. Granella bu
defa korku duymadığı için güldü ve karanlıkta uçan yarasayı
gözleriyle ayırt etmek için bakmaya başladı. Tam o sırada
odadan kulağına bir çıtırtı sesi geldi. Ama yine bu defa da
duvara yeni yapıştırılmış kâğıtlardan gelen bir çıtırtı oldu-
ğunu anlayabiliyordu ve bununla çok eğlendi! Ah, böyle
olduğunda hayaletler çok eğlenceliydi... Ya eğer, döndüğün-

de, böyle gülerek, odanın içine bakıp görürse... –Önce tam olarak anlayamadı, şaşkınlık içinde ayağa fırladı, geri geri gidip balkon demirlerine tutundu. Öbür odanın açık kalan kapısından içeriye doğru beyaz, dehşetli bir dil yerden sessizce uzanıyordu!

Kahrolası, kahrolası, kahrolası! Duvar kâğıdı rulosu, belki işçilerin merdiven başında bıraktıkları bir duvar kâğıdı rulosu... Fakat onu oradan düşüren, iki oda boyunca döşemede uzayarak böyle mükemmel bir şekilde açık kapıya kadar ulaşmasına yol açan kimdi?

Granella artık daha fazla dayanamadı. Sandalyesini alıp içeri girdi. Kızgınlıkla balkon kapısını kapattı. Şapkasını ve mumu alıp merdivenlerden kaçtı. Büyük kapıyı yavaş yavaş açıp toprak yola baktı. Kimse yoktu! Kapıyı kendine doğru çekti ve evin duvarına yaslanıp kedi gibi patikadan karanlık-taki surların dışına çıktı.

Evin aşkına sağlığından mı olsundu? Hayal gücünün oyunları, evet, başka bir şey değildi... Yapılan o kadar gevezelikten sonra... Bu sıcakta geceyi dışarıda geçirmek ona iyi gelecekti. Ayrıca gece kısaydı da. Şafakta eve girecekti. Gündüz bütün pencereler açıktı, elbette aynı gülünç korkuyu duymazdı. Akşam yeniden eve geldiğinde de artık eve alışmış olduğundan şüphesiz sükûnet içinde olacaktı, hey Tanrım! Kabadayılık olsun diye ilk anda eve gidip yatmakla iyi etmemişti. Yarın gece...

Kaçışından hiç kimsenin haberinin olmayacağını düşünmüştü. Fakat evin karşısındaki dükkânda o gece bir arabacı kalmıştı ve onun evden ne büyük korkuyla ve dikkatle çıktığını, sabahın ilk ışıklarında da geri girdiğini görmüştü. Olan bitenden ve bu davranışlardan etkilenmiş olduğundan, bir gün önce Piccirilli'lerin lehine tanıklık etmiş olan konu komşuya durumu anlattı. Tanıklar da gizlilik içinde avukat Zummo'ya gidip Granella'nın korku içinde evinden kaçışını haber verdiler.

Zummo haberi sevinç içinde dinledi. Ateş saçan gözlerle onlara, “Tahmin etmiştim!” diye bağırdı. “Size yemin ederim ki beyler, bunu tahmin etmiştim! Ve bunu bekliyordum. Piccirilli’lerin mahkemeye başvurmasını sağlayacağım ve Granella’nın şahsının tanıklığını isteyeceğim! Şimdi sıra bizde! Evet, beyefendiler, herkes mutabık!”

Aynı akşam hemen pusu kuruldu. Beş veya altı, onunla birlikte beş veya altı kişi; daha fazla olmamalıydı! Herkes Granella’ya belli etmeden oradaki dükkânda saklanacaktı. Ve sessizlik, Tanrı aşkına! Tam gün boyunca kimseye tek kelime laf yok.

“Yemin edin!”

“Yemin ederiz!”

Zummo’yu avukatlık mesleğinde bundan daha fazla tatmin edecek başka bir şey olamazdı! Aynı gece saat on biri biraz geçe, Granella’yı evinin giriş kapısından ayağı çıplak, sahiden ayağı çıplak, üzerinde gömlek, bir elinde ayakkabılar ve ceket, diğeriyle korkudan ilikleyemediği pantolonunu karnında tutarak, terörize olmuş şekilde çıkarken görmenin hayreti içindeydi.

Bir kaplan gibi gölgede üzerine fırladı, “İyi gezintiler Granella!” diye bağırdı.

Zavallı adam, pusuya yatanların kahkahaları karşısında elinde tuttuğu ayakkabının önce birini sonra diğeri bıraktı, omuzlarını duvara dayamış şaşkınlık içindeydi, hatta neredeyse bayılacaktı.

Zummo göğsünden sarsarak, “Aptal, şimdi inandın mı ruhun ölümsüzlüğüne?” diye kükredi. “Seni haklı çıkaran kör adaletti. Ama şimdi açılan senin gözlerin. Ne gördün? Konuş!”

Ama zavallı Granella tir tir titriyor, ağlıyor ve konuşmıyordu.

SAMANLIKTAKİ ATEŞ

Yönetecek başka kimsesi olmadığından Simone Lampo bir süredir kendi kendini yönetmeyi alışkanlık haline getirmişti. Yönetimin eli sopalıydı:

“Simone buraya! Simone oraya!”

İçinde bulunduğu duruma kızgınlığından dolayı kendini özellikle sevimsiz işler yapmaya mecbur bırakırdı. Tiyatro oyununda iki karakteri canlandırıyormuşçasına kendini itaate zorlamak için isyan ediyormuş gibi davranırdı. Örneğin kızgınlıkla, “Yapmak istemiyorum!” derdi.

“Simone yeter. Şu gübreyi topla dedim sana! Değil mi?”

Pat!... Kendine şahane bir tokat atar ve gübreyi toplardı.

O gün, bir zamanlar sahibi olduğu topraklardan (yukarılarda, ancak iki hektar kadar, hiç kimseye emanet edilmeden kendi haline terk edilmiş olan) elinde kalan toprakta bulunan küçük çiftliği ziyaret ettikten sonra köye dönerken, her zamanki gibi en özel konuşmalarını yaptığı yaşlı dişi eşiği eyerlemek için kendine talimat verdi.

Patronunun bir zaman önce yerleştirdiği, nasıl tarif etmesi gerektiğini bilemediği, yürürken arkadan, kuyruğunun altından çarpan bir şeyden duyduğu sıkıntıya rağmen dişi

eşek, tüyü dökülmüş kulaklarını dikerek şimdi sanki onu sabırla dinliyormuş gibi görünüyordu.

Bu, eğer toplamazsa yol boyunca sıra sıra dizilecek olan tezek toplarını taze taze, dumanı üstünde toplayıp saklamak üzere iki yanından bağlarla eyerin kuyruk bölümüne tutturulmuş, sapı olmayan plastik örgü bir sepetti. Zavallı hayvanın kuyruğunun altından sarkıyordu.

Arkasında ihtiyaca anında yetişmek üzere hazır durumdaki bu sepetle yaşlı eşiği gören herkes gülüyordu. Simone Lampo da bununla çok eğleniyordu.

Zamanında nasıl ve hangi tür bir bolluk ve özgürlük içinde yaşamış olduğu, parayla ilişkisinin ne şekilde olduğu şehir halkı tarafından gayet iyi bilinirdi. Ama işte şimdi karıncaların okuluna gitmişti, onlar da b-a-ba, b-a-ba, ona toprağı besleyecek olan bu güzel tezekten bir zırnık bile bırakmamak gerektiği şeklindeki faydalı bir bilgi öğretmişlerdi. Evet efendim!

“Hadi Nina, hadi, bırak da şu güzel süsü yerleştireyim! Biz kimiz Nina? Sen hiçbir şey, ben hiç kimseyim. Sadece kendimizi ahaliye güldürüyoruz. Ama sen hiç aldırma. Evde hâlâ birkaç yüz adet kuş var. Cık-cık-cık-cık... Yem olmalılar! Ama onları ben yiyeceğim. Bütün şehir de gülüyor. Yaşasın sevinç!”

Eşegin kuyruğuna asılı sepet türündeki şahane bir fikirden söz ediyordu.

Daha önceki aylarda kuş yetiştirerek yeniden zengin olabileceğine inanma numarası yapmıştı. Ve şehirdeki evinin beş odasını kafese dönüştürmüştü (onun için deli kafesi deniyordu). Kendi yaşam alanını üst kattaki tüm malvarlığından arta kalan eski püskü ev eşyalarının bulunduğu iki küçük odaya indirgemişti. Kapıları, panjurları ve kuşlar hava alsın diye yapılmış demir parmaklıkların olduğu küçük ve büyük pencere camlarını kapatmıştı.

Sabahtan akşama kadar aşağıdaki beş odadan yukarıya doğru çevredeki komşuların mutluluğu eşliğinde, hırlamalar, çığlıklar ve ciyaklamalar, karatavukların bağirtisi, ispinozların ısıkları; sürekli ve sağır edici cıvıltılar, yoğun kuş sesleri gelirdi.

Ancak birkaç gündür bu ticaretin ona bir kâr sağlamadığını gören Simone Lampo her öğünde bu kuşları yemeğe başladı. Yakaladığı yüzlerce kuş için çitlikte kurduğu av düzenini, ağ ve sazlığı ortadan kaldırdı.

Eşegi eyerledi, ona binip şehri terk etti.

Nina adımlarını hızlandırmazdı, patronu onu kırbaç yağmuruna da tutsa yine yapmazdı. Sanki özellikle böyle davranıyor gibiydi. Bu şekilde ağır ağır giderek patronunun hüzünlü anılarının daha iyi tadına varmasını sağlıyordu. Söz konusu anıların oluşmasında aslında onun da suçu vardı. Şu kafasını iki yana sallayarak yürüme şekli yüzündendi. Evet efendim. Kafasıyla böyle ve böyle yaptığı için patronu onun sırtından her gün grup vaktinin son ışıkları sönerken, giderek biraz daha kasvete bürünen tarlaların perişanlığını izlerken kendi yıkımının acısını yaşamaktan başka bir şey yapamıyordu.

Yıkımına sebep olan kükürt madenleriydi.

Saklı hazine hayali yüzünden ne çok dağın içi boşaltılmıştı! Her bir dağın içinde yeni bir California keşfedeceğine inanmıştı. Her yer California! İki yüz, üç yüz metre derinliğe kadar inen delikler, havalandırma delikleri, buharlı makine donanımı, su boşaltım kanalları ve bir sülfür krateri oluşturmak için toprağın ekilebilir olmaktan çıktığını hesaba katmaksızın yapılan daha pek çok masraf... Ve birçok defa edinilmiş hüzünlü deneyimler, bir daha aynı maceraya atılmayacağına ilişkin yeminler, hiçbir şey onu şu anda içinde bulunduğu beş parasız duruma gelinceye kadar denemekten alıkoyamadı. Karısı da onu terk edip zengin erkek kardeşiyle

yaşamaya gitti. Bir tek kızı ise çaresizlikten rahibe oldu.

Şimdi tek başınaydı. Evde hizmetini görecekt kimse de kalmamıştı. Tek başınaydı ve ona bütün bu delilikleri yaptıran daimi bir orgazmın girdabına düşmüştü.

Evet, biliyordu, deliliklerinin bilincindeydi, zenginken hürmetini eksik etmeyen fakat şimdi başını çevirip arkasından gülen insanların inadına, özellikle yapıyordu. Herkes arkasından gülüyor ve onu görmezden geliyordu. Hiç kimse yardım elini uzatmıyor, hiç kimse “Dostum ne yapıyorsunuz? Bakın, siz çalışmanın ne demek olduğunu bilirsiniz, her zaman çalıştınız, namusunuzla; delilik yapmaktan vazgeçin, gelin birlikte doğru dürüst bir iş yapalım!” demedi. Hiç kimse.

Bu terk edilişte, bu çıplak ve kekre yalnızlıkta hırsı ve kendi kendini yiyip bitirme hali giderek artıyor ve onu daha fazla umutsuzluğa sürüklüyordu.

İçinde bulunduğu şartlardaki belirsizlik başlıca işkence nedeniydi. Çünkü artık ne zengindi ne de fakir... Artık zenginlerin içine giremiyordu, şehirdeki o ev ve tepedeki çiftlik dolayısıyla fakirler onu kendilerinden saymıyordu. Fakat evin ona ne faydası vardı? Hiç. Faydası, ödediği vergilerdi. Çiftliğe gelince, işte buyurun, bütün zenginliği birkaç gün içinde biçilecek olan birazcık buğdaydı. Onun geliriyle de din adamlarının yemekhanesinde yediklerinin iyi kötü parasını ödeyebilecekti. Yemek için geriye ne kalıyordu? O zavalı kuşlar... Bu da ne dertti! Ahaliyi kendine güldürmek pahasına ticaret yapmak için kuş yakalamak hadi bir derece ama şimdi koca kafese kadar aşağıya in, yakala, öldür ve ye...

“Hadi Nina, hadi! Bu akşam uyuyor musun? Hadi!”

Doğru dürüst fakir olmasına bile izin vermeyen Tanrı cezası ev ve Tanrı cezası çiftlik. Fakir ve deli, orada, yolun ortasında, bildiği tüm fakirler gibi hiç tasası olmayan bir fakir... İçinde bulunduğu umutsuzluktan dolayı şimdi onlara karşı kaygılı bir haset hissediyordu.

Nina bir anda kulaklarını dikip hareketsiz kaldı.

Simone Lampo, “Kim var orda?” diye bağırdı.

Geniş yol boyunca uzanan küçük bir köprünün korkuluğunun orda, karanlığın içinde sanki yerde yatan biri gözüne çarptı.

“Kim var orda?”

Yerde yatan başını kaldırıp boğazından hırıltı gibi bir ses çıkardı. “Oo, sen misin Nazzaro? Ne yapıyorsun orada?”

“Yıldızları bekliyorum.”

“Yiyor musun onları?”

“Yoo, sayıyorum.”

“Sonra?”

Sorulardan rahatsız olan Nazzaro, korkuluğun üzerine oturmak üzere kalktı ve yoğun sakallarının arasından kızgınlıkla bağırdı:

“Çekin gidin Don Simó, beni bunaltmayın! Siz de gayet iyi bilirsiniz ki bu saatte kimseyle işim olmaz ve hele de sizinle çene çalmayı hiç istemiyorum!”

Bunları söylerken göbeği yukarıda, korkuluğun üzerinde, yıldızları beklemek üzere yeniden uzandı.

Üç kuruş kazandığında veya iki hayvanı kaşağıyla temizlediğinde, diğer benzeri işlerle uğraştığında, yeter ki çabucak olsun, Nazzaro dünyanın patronu olurdu. Biraz ekmek, biraz meyve... Başka bir şeye ihtiyacı yoktu. Ve eğer birisi ona birtakım işler yaptırarak bir ya da on lira ödemeyi teklif ederse de burnundan kıl aldırmadan teklifi reddederdi:

“Artık çalışmıyorum!”

Dağlarda, bayırlarda veya deniz kenarındaki kumsalda dolaşıp dururdu. Açık renkli, dalgın, gülen gözler, çıplak ayaklar, sessiz, arkasına kenetlenmiş ellerle hiç beklenmedik yerde onunla karşılaşmak mümkündü.

Eşğini durdurmuş, kendisini seyretmekte olduğunu görünce çitin üzerinde tekrar doğrulup oturarak kızgınlıkla bağırırdı:

“Artık buradan çekip gidiyor musunuz, gitmiyor musunuz?”

Simone Lampo kafasını sallayarak, “Sen de mi beni istemiyorsun? Oysa bir bilsen ikimizden ne güzel bir çift olurdu,” dedi.

Nazzaro söylenerek yeniden uzandı: “Şeytanla eş olun! Ölümcül bir günah içindesiniz, söyledim ya!”

“Kuşlar yüzünden mi?”

“Ruh, ruh, kalp... Kalbinizin sizi kemirdiğini hissetmiyor musunuz? Yediklerinizin hepsi Tanrı’nın yarattığı varlıklar! Gidin... Ölümcül günah!”

Simone Lampo eşğine, “Deeh!” dedi.

Birkaç adımdan sonra yeniden durdu, dönüp, “Nazzaro!” diye seslendi.

Gezgin cevap vermedi.

Simone Lampo, “Nazzaro!” diye yeniden seslendi. “Kuşları serbest bırakmak için benimle gelir misin?”

Nazzaro aniden ayağa fırladı.

“Sahi mi söylüyorsunuz?”

“Evet.”

“Ruhunuzu kurtarmak mı istiyorsunuz? Yetmez. Samanlığı da ateşe vermeniz lazım!”

“Ne samanlığı?”

Nazzaro gölge gibi hafif ve hızlı bir şekilde yaklaşarak, “Bütün samanlığı!” dedi.

Bir elini eşğin boynuna, diğerini Simone Lampo’nun bacağına dayayıp gözlerinin içine bakarak, “Gerçekten ruhunuzu kurtarmak istiyor musunuz?” diye sordu.

Simone Lampo gülümseyerek, “Evet,” dedi.

“Gerçekten mi? Yemin edin! Şanslısınız, ben size lazım olanın ne olduğunu biliyorum. Gece düşünür ve neyin lazım geldiğini bilirim. Sadece sizin için değil, bütün hırsızlar, orada, bizim köyde oturan bütün sahtekârlar için geçerli. Tanrı’nın er veya geç, her zaman onları kurtarmak için ne yapması gerektiğini ve ne yaptığını bilirim, endişeniz olmasın! Gerçekten kuşları azat etmek istiyor musunuz?”

“Evet dedim ya.”

“Samanlık da ateşe verilecek mi?”

“Samanlık da ateşe verilecek!”

“Tamam öyleyse. Sözüñüze güveniyorum. Siz gidin ve beni bekleyin. Yüze kadar saymam lazım.”

Simone Lampo gülererek yola koyuldu ve Nazzaro’ya, “Unutma, seni bekliyorum” dedi.

Aşağıda, kumsal boyunca köyün ince ışıkları artık seçilmeye başlamıştı. Köye hâkim yükseklikteki bu kireçli toprak yoldan denizin esrarengiz boşluğu gecenin içinden ardına kadar açılır ve aşağıda görülen ışık topluluğu daha sefil bir hale bürünürdü.

Simone Lampo derin bir nefes alıp kaşlarını çattı. Bu ışıklar uzaktan belirir belirmez onları selamlardı.

Oradaki bunalmış, üst üste haldeki erkeklerin içinde iki tane tescilli deli vardı: O ve Nazzaro. Pek güzel. Şimdi köyün neşesine neşe katmak üzere de bir araya gelmiş buluncaklardı! Kuşlara özgürlük ve samanlığa ateş! Nazzaro’nun bu bağırması hoşuna gidiyordu. Köye varana dek artan bir tatmin duygusu ile kendi kendine birçok kez tekrarladı:

“Samanlığa ateş!”

Alt kattaki beş odada bulunan kuşların hepsi o saatte uyuyordu. Onlar için bu gece orada geçirecekleri son gece olmuş olacaktı. Yarın, haydi! Özgürlük. Muhteşem uçuş!

Göge dağılmış olacaklar, tarlalara özgür ve mutlu şekilde dönmüş olacaklardı. Evet, onunki gerçekten de büyük bir acımasızlıktı. Nazzaro'nun hakkı vardı. Ölümcül günah! Kuru ekmek yemek daha iyiydi, evet öyle.

Eşeği ahırdan bozma yere bağladı, yüz adet yıldızı saymakta olduğunu söyleyen Nazzaro'yu beklemek üzere elinde gazyağlı lambayla yukarıya çıktı. "Deli! Kim bilir neden? Belki de dini bir bağlılıktı..."

Bekleye bekleye Simone Lampo'nun uykusu gelmeye başladı. Kaç tane yüz yıldızmış! Üç saatten fazla olmuş olmalıydı. Göğün yarısını saymış bitirmiş olması lazımdı... Hadi! Hadi! Belki de ona muziplik olsun diye geleceğini söylemişti. Öyleyse hâlâ beklemek boşunaydı. Üstü başıyla kendini yatağa atmaya hazırlanırken sokak kapısının kuvvetle çalındığını duydu.

İşte Nazzaro, soluk soluğa, mutluluk içinde ve huzursuz...

"Koşarak mı geldin?"

"Evet. Yaptım!"

"Ne yaptın?"

"Hepsini. Yarın konuşalım Don Simó! Yorgunluktan öleceğim."

Kendini bir sandalyeye atıp iki eliyle bacaklarını ovmaya başladı. Yoğun sakalları arasındaki dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme, yabani hayvan gibi parlayan gözlerinde tuhaf bir tebessüm vardı.

"Kuşlar?" diye sordu.

"Aşağıdalar. Uyuyorlar."

"Güzel. Sizin uykunuz yok mu?"

"Var. Seni o kadar çok bekledim ki..."

"Daha önce gelemedim. Yatın. Benim de uykum var, burada, sandalyede uyurum. Ben iyiyim, rahatsız olmayın!"

Hâlâ ölümcül günah içinde olduğunuzu da hatırlayın! Yarın bunun kefareтини de ödeyeceğiz.”

Simone Lampo bir dirseğinin üzerine dayanmış, yaktan mutlulukla onu seyrediyordu. Bu gezgin deli ne çok hoşuna gidiyordu! Uykusu kaçmıştı ve konuşmaya devam etmek istiyordu.

“Söyle bakalım Nazzaro, yıldızları neden sayıyorsun?”

“Çünkü saymak hoşuma gidiyor. Uyuyun!”

“Bekle. Söyle bakalım, sen memnun musun?”

Nazzaro masaya dayadığı kollarının arasına sokmuş olduğu başını kaldırıp, “Neyden?” diye sordu.

Simone Lampo, “Her şeyden,” dedi. “Bu şekilde yaşamaktan...”

“Memnun muyum? Hepimiz şikâyetçiyiz Don Simó! Siz daha yatmıyor musunuz? Gececek! Uyuyalım.”

Başını tekrar kollarının arasına soktu.

Simone Lampo mumu söndürmek üzere başını uzattı ama tam o anda nefesini tuttu. Bu deliyle karanlıkta baş başa kalma fikri onu biraz ürkütüyordu.

“Söyle bakalım Nazzaro, bundan böyle daima benimle kalmak ister misin?”

“Daima denmez. İsteddiğiniz kadar. Neden olmasın?”

“Beni de sevecek misin?”

“Neden olmasın? Ama ne siz patronsunuz, ne de ben uşağım. Birlikte. Bir süredir sizi izliyorum biliyor musunuz? Eşğinizle ve kendi kendinize konuştuğunuzu biliyorum. Ve kendi kendime ‘Meyve olgunlaşıyor,’ dedim. Ama size yaklaşmak istemedim çünkü evinizde hapsettiğiniz kuşlar var. Ruhunuzu kurtarmak istediğinizi söylediğinizden itibaren beni istediğiniz sürece sizinle olacağım. Bu arada sözünüzü tuttum ve ilk adım atıldı. İyi geceler.”

“Peki ya dua okumuyor musun? Tanrı’yla o kadar konuşuyorsun!”

“Okuyacaklarımı okudum. Dualarım gökte. Her yıldız için bir dua...”

“Aa, onları bu yüzden mi sayıyorsun?”

“Bu yüzden. İyi geceler.”

Simone Lampo bu sözlerden aldığı güvenle mumu söndürdü. Biraz sonra ikisi de uykuya daldı.

Hapis kuşların cıvıltılarıyla şafak vakti ilk uyanan kendini sandalyeden yere atıp uyumuş olan gezgindi. Simone Lampo ise horlamaya devam ediyordu, bu cıvıltılara alışıktı.

Nazzaro onu uyandırmaya gitti.

“Don Simó kuşlar bize sesleniyor.”

Aniden uyanan ve karşısında Nazzaro’yu görme şaşkınlığıyla açılmış gözlerle Simone Lampo, “Ya evet!” dedi.

Hiçbir şey hatırlamıyordu. Arkadaşını diğer küçük odaya götürdü, kafesin kapısını yerden kaldırdıktan sonra bağlantı noktasındaki ahşap merdiveninden alt kata birlikte indiler; oda kapalı kalmış olmaktan ve bu küçük hayvancıkların kakalarından dolayı berbat kokuyordu.

Ürken kuşların hepsi birden ötmeye ve tavana doğru karmaşa içinde kanat çırpmaya başladılar.

Nazzaro gözlerinde yaşlarla, acıyarak, “Ne kadar çok! Ne kadar çok!” diye haykırdı. “Tanrı’nın zavallı yaratıkları!”

Simone Lampo başını sallayarak yüksek sesle, “Daha da çoklardı!” dedi.

Diğeri yumruğunu göstererek, “Sizi asmak lazımdı Don Simó!” diye bağırdı. “Ödemeniz için size biçtiğim kefareti yeterli olacak mı bilmem! Hadi, başlayalım! Önce hepsini bir odaya yollayalım.”

Simone Lampo, “Buna gerek yok. Bak!” dedi. Elinde

pencere pervazlarını ve demir parmaklıkları tutan gayet karmaşık bir aleti çalıştırmak üzere bir demet ince halat vardı.

Bunlar asılıp aşağıya çekiliyor! Kuvvetle çekince demir parmaklıklar korkunç bir çatırtıyla hepsi birden aşağıya iniyordu.

“Şimdi kovalayalım! Kovalayalım! Özgürlük! Özgürlük! Kışş! Kışş! Kışş!”

Aylardan beri hapsolmuş olan kuşlar, dehşet içinde, çırpınan kanatlarında asılı kalmış bir halde, ilk anda uçmayı beceremediler. İçlerinde daha canlı olanların korkuyla karışık bir sevinç çılgılığıyla ok gibi maceraya atılmaları gerekti. Bu büyük karmaşa içinde kovalanmakta olan diğerleri de onları tufan gibi takip etti. Önce şaşkınlık içinde, biraz kendilerine gelmek üzere çatıların kenarlarına, bacaların tepesine, pencere pervazlarına, komşu balkonlarının demirlerine dağıldılar. Aşağıdaki yolda mucize dolu büyük bir patırtıya yol açıyorlardı. Heyecandan ağlamaklı olan Nazzaro ve Simone Lampo “Kışşş! Kışşş! Özgürlük! Özgürlük!” diye bağırma-ya devam ederek artık boşalmış olan odaları dolaşıyorlardı. Onlar da tanyerinin ilk ışıklarıyla özgürlüklerine kavuşmuş olan kuşların istilasını keyifle izliyorlardı. Fakat o arada bazı pencereler açılmaya başladı, birkaç çocuk, birkaç kadın gülererek bu veya şu kuşu yakalamayı deniyordu. O zaman da Nazzaro, öfkeyle kollarını uzatıyor ve takıntılı bir şekilde bağırıyordu:

“Bırakın! Sakın denemeyin! Vay adiler! Vay hırsız kadın! Bırakın gitsinler!”

Simone Lampo, “Bırak! Sakin ol, artık kendilerini yakalatmazlar...” diyerek onu yatıştırmaya çalıştı.

Rahatlamış ve memnun bir halde üst kata çıktılar. Simone Lampo ateşi yakıp kahve hazırlamak üzere küçük bir ocağa yaklaştı fakat Nazzaro öfkeyle kolundan çekti.

“Ne kahvesi Don Simó! Ateş zaten yandı. Ben yaktım

bu gece. Hadi oradaki öbür uçuşu görmeye gidelim!”

Simone Lampo şaşkın halde, “Hangi uçuş?” diye sordu. “Ne uçuşu?”

Nazzaro, “Bir burada, bir orada!” dedi. “Yemiş olduğunuz bütün kuşlar için ödenmesi gereken kefareti. Samanlıktaki ateş, size demedim mi? Gidip eşiği eyerleyelim, göreceksiniz.”

Simone Lampo gözlerinin önünden bir alev geçtiğini gördü. Anlamaktan korktu. Nazzaro’yu kolundan yakalayıp sarsarak, “Sen ne yaptın?” diye sordu.

Nazzaro sükûnetle, “Çiftliğinizdeki buğdayları yak-tım,” diye cevap verdi.

Önce dehşete düşen Simone Lampo, daha sonra büyük bir öfkeyle delinin üstüne atladı.

“Sen? Buğday? Katil! Doğru mu söylüyorsun? Buğdayı mı yaktın?”

Nazzaro öfkeli bir kol hareketiyle onu iterek, “Don Simó ne tür bir oyun oynuyoruz? Neler söylüyorsunuz? Bana ‘Samanlığa ateş!’ diyen sizsiniz. Ben de sizin ruhunuzu kurtarmak için samanlığı ateşe verdim!”

Simone Lampo, “Ben de şimdi seni nasıl hapse yolluyorum bak!” diye kükredi.

Nazzaro dolu dolu bir kahkaha atarak açık ve seçik bir şekilde, “Siz delisiniz! Ruhunuz, öyle mi? Ruhunuzu bu şekilde kurtarmak istediniz öyle mi? Hiçbir şey, Don Simó! Artık bunun için hiçbir şey yapmıyoruz,” dedi.

Simone Lampo bu defa neredeyse ağlamaklı bambaşka bir ses tonuyla, “Beni mahvettin, katil!” diye bağırdı. “Sözlerimi senin bu şekilde anladığını nasıl düşünebilirdim? Buğdayı yakmak? Şimdi ben ne yapacağım? Din adamlarının yemekhanesinde yediğim yemeklerin maliyetini ben nasıl ödeyeceğim? Çiftliği borç altına sokmuş olan bu maliyeti...”

Nazzaro ona aşığlayıcı bir acımayla bakıp, “Çocuk! Bir işe yaramayan evinizi satın ve çiftliği bu borçtan kurtarın. Hemen yapın bitsin,” dedi.

Simone Lampo “Tabii,” diye alaycı güldü. “Bu arada kuşlar olmadan, buğday olmadan ben ne yiyeceğim?”

Nazzaro duru bir ciddiyetle, “İşin bu kısmını ben hallederim,” diye cevap verdi. “Sizinle kalmıyor muydum? Elimizde eşeğimiz var, toprağımız var, eker ve yeriz. Hadi cesaret Don Simó!”

Simone Lampo, kibirli bir kayıtsızlık ifadesiyle kaldırmış olduğu eli havada, karşısında duran bu delinin gür sakallarının arasındaki tasasız, açık renk gözlerdeki canlı gülüşe, huzur dolu güvenine şaşkınlıkla bakakaldı.

KÖPEK SADAĞATI

Giannetta Hanım henüz kombinezonu içinde kolları ve omuzları, biraz da (aslında birazdan biraz daha fazla) göğüsleri açık, ayna karşısında oturmuş güzel siyah saçlarını düzeltirken, markiz Giulio del Carpine sigarasını bitirmek üzereydi. Dağınık yatağın ayakucundaki koltuğa uzanmış, içtiği sigarayı içine çekip üflerken, bunu öyle kızgın bir tavırla yapıyordu ki dudaklarından dumanı çekerken sanki bir şey görüyor ve kim bilir neyi yok etmek istiyordu. Aniden beline kadar doğrulup kafasını sallayarak, “Yok canım, daha neler, mümkün değil!” dedi.

Giannetta Hanım, kolları yukarıda ve elleri saçlarında vücudunu sergilemekten çekinmeyen bir kadın edasıyla gülümseyerek dönüp baktı.

“Hâlâ onu mu düşünüyorsun?”

Markiz hızla ayağa kalkarak kızgınlıkla, “Çünkü mantık yok!” dedi. “Benimle... O şey arasında ve Lulu, yok canım, söylemek bana düşmez ama...”

Giannetta Hanım bir yargıya varmadan önce yansız bir değerlendirme yapmak üzere başını bir yana yatırarak, kolunun altından Don Giulio’yu izlemeye koyuldu. Sonra eğer birkaç koşul öne sürmezse, sanki vicdanı izin vermezmiş gibi

iç geçirerek,”Eee, duruma göre...” dedi.

“Ne durumu canım, rica ederim yani!”

Giannetta Hanım ısrarla, “Duruma göre, duruma göre dostum,” diye tekrarladı.

Del Carpine omuzlarını silkip odada gezinmeye başladı.

Sakalları varken gerçekten yakışıklı bir adamdı. Uzun boylu ve güçlüydü. Ama şimdi modaya uymak için tıraş olmuştu, o küçücük alnı ve kocaman burnuyla artık yakışıklı denilemezdi. Oysa özellikle de tıraş olduktan sonra bunu duymak istiyordu.

Kararlı bir ifadeyle, “Gerisi kıskançlık,” dedi, “erkeğin kadın karşısındaki güven eksikliği veya bunun aksi değil, kendi kendimize duyduğumuz güven eksikliğine bağlı. Öyleyse...”

Tesadüfen tırnaklarına bakınca birden konuşmanın ucunu kaçırdı ve sanki kendisi değil de, Giannetta Hanım konuşuyormuş gibi gözlerini ona dikti. Hâlâ aynanın karşısında, arkası dönük oturan Giannetta Hanım ise onu ay-nadan görüyordu. Minik bir göz hareketiyle, “Öyleyse... Neymiş?” diye sordu.

Diğeri kızgınlıkla, “Evet aynen bu! Bundan kaynaklanıyor!” dedi. “Kendimizdeki güven eksikliği bizi sevdiğimizizin aklını veya kalbini dolduramayacağımıza veya zevklerini, kaprislerini tatmin edemeyeceğimize inandırıyor. Daha doğrusu bununla korkutuyor, işte bu!”

Giannetta Hanım derin bir soluk alarak, “Oh, peki sen, sende yok mu?” diye sordu.

“Ne?”

“Sözünü ettiğin güven azlığı.”

“Hayır, yok, hayır yok, hayır yok, eğer beni şu şeyle... Lulu’yla mukayese edersen yani!”

Giannetta Hanım şelale gürültüsüne benzeyen her za-

manki kahkahasıyla sözünü kesip yüksek sesle, “Benim zavallı Lulu’cuğum!” dedi.

Sonra da, “Ya karın?” diye sordu. “Bir de karının seninle ilgili ne tür bir değerlendirmesi olduğunu görmek lazım.”

Don Giulio ateşli halde, “Oh dinle bak!” diye hemen cevap vermeye başladı. “Hiçbir şekilde onun şeyi bana tercih edeceğine inanmam mümkün...”

“O şey!”

“Mantığı yok! Mantığı yok! Karım... Sen ne diyorsan odur ama zekidir. Bildiğim kadarıyla bizden de şüphelenmiyor. Neden yapacakmış? Hem Lulu’yla birlikteyken?”

Saçlarını düzeltmeyi bitiren Giannetta Hanım aynanın karşısından kalktı.

“Sonuçta sen,” dedi, “mantığı savunuyorsun. Ama kendininkini. Büstiyerimi verir misin, orada. İşte, evet, o, teşekkürler. Karının mantığını değil sevgili dostum. Livia nasıl muhakeme edecek? Çünkü Lulu şefkatli, Lulu tedbirli, Lulu hizmete hazır... Ayrıca o kadar da aptal değil biliyor musun? Bak mesela benim hiç şüphem yok ki o...”

Don Giulio omuz silkip açıkça reddederek, “Boş versene!” dedi. “Ayrıca sen ne biliyorsun? Sana kim söyledi?”

Giannetta Hanım, “İh,” diyerek yanına yaklaştı, onu kollarının arasına alarak gözlerinin içine bakıp, “Bozuluyor musun? Sahiden sinirleniyor musun? Kusura bakma ama bu çok gülünç... Biz de burada...”

Del Carpine irkildi, yüzü kızararak, “Bunun için değil! İnanamıyorum, işte bu! Bana imkânsız görünüyor, saçma görünüyor, Livia’nın...”

Giannetta Hanım sözünü keserek, “Ya öyle mi? Bekle,” dedi.

Giyinmesine yardımcı olması için önce nansuk⁶ büstiyerini uzattı sonra gidip çekmecedен küçük bir çanta aldı. İçinden bir defterden koparılmış, altın yaldızlı küçük bir kâğıt çıkarıp uzattı.

Üzerinde kurşunkalemle, aceleyle yazılmış bir adres vardı: Sardegna Sokağı, 96.

“İstersen, sadece meraktan...”

Don Giulio del Carpine elinde bir parça kâğıtla şaşkın, bakakaldı.

“Nasıl... Nasıl buldun?”

Giannetta Hanım gözleri yarı kapalı, omuzlarını sıkarak, “Eh,” dedi, “Lulu temkinli ama ben... Kendi güvenliğimiz için... Sevgili dostum, sen kendinle çok meşgulsün... Mesela benim bir süredir buraya gelip sükûnet içinde geri döndüğümün farkına varmadın mı?”

Diğeri dalgın ve kafası karışık halde, “Ah...” diyerek derin bir iç geçirdi. “Öyleyse Livia? Sardegna Sokağı, Veneto Sokağı’nı kesen sokak olmalı!”

“Evet, 96 numara, yolun sonundaki evlerden biri. Alt katta bir heykeltıraş stüdyosu var, Lulu tarafından kiralanmış. Ha! Ha! Ha! Lulu’yu hayal et... Heykeltıraş!”

Kahkahalarla uzun uzun güldü. Üzerini giyinirken ara ara gülmeye devam etti, düşünürken aklına komik olaylar geliyordu; kocası çıplaklar okulunda heykeltıraş, Livia del Carpine de ona modellik yapıyor... Gözlerini ayırmadan şüpheli şüpheli Don Giulio’ya bakıyordu. Elinde parmakları arasında kıvrılmış kâğıt parçasıyla yeniden koltuğa oturmuştu. Giannetta Hanım başında ön kısmı aşağıya doğru indirilmiş şapkasıyla hazırды, karşıdan, yandan aynaya baktı, “Kendi kendini çok abartmamak lazım dostum! Zavallı Lulu için mutluluk duyuyorum, kendim için

⁶ Döneme ait ipek görünümlü ince pamuklu kumaş. (y.n.)

de... Sonuç olarak senin de bundan mutlu olman lazım,” dedi.

Don Giulio’nun yüzünün ne hale geldiğini görünce yeniden gülmeye başladı ve koşup dizlerine oturup okşamaya başladı. “Benim üzerimden al intikamını, hadi Giugiu! Ne korkunç adamsın... Ama eden bulur dostum, atasözü var! Mademki Lulu memnun, şimdi biz...”

Kontrol edemediği bir kızgınlıkla, onu neredeyse iterek, sert bir ifadeyle, “Ben önce emin olmak istiyorum, anlıyor musun?” dedi.

Giannetta Hanım alınganlıkla hemen ayağa kalktı ve soğuk soğuk, “Ne istiyorsan onu yap. Bu durumda elveda, öyle mi?” diye sordu.

Pişmanlık içinde o da hızla ayağa kalktı. Israrcı bir kızgınlık hali, kendini şefkat duygusuna teslim etmesine mani olmuştu. Her şeye rağmen, “Özür dilerim Gianna... Beni... Benim kafamı karıştırdın. Evet, haklısın. Güzelce öç almamız lazım. Ben daha çok... Ben daha çok... Ben daha çok...” dedi.

Bunları söylerken onu belinden tutup kendine doğru kuvvetle bastırdı.

Giannetta Hanım direniyormuş gibi onu kollarıyla iterek ama halinden memnun halde, “Hayır... Tanrım... Bütün yaptıklarımı bozuyorsun!” diye bağırdı.

Sonra şapkasının altından onu yavaş yavaş, yumuşakça öptü ve kaçıp gitti.

Giugiu del Carpine kaşları çatık, gözlerini boşluğa dikmiş halde, ağzının üzerinde tuttuğu elinin tırnaklarıyla tıraşlı yanaklarını sıvazlayarak bir süre orada kaldı.

Öyle, zevk için onu zehirli bir şekilde ısırarak istemiş olan bu kadını düşününce iğne batırmış gibi, bir anda içini iğrenme duygusu sardı.

Mutluydu ama bu kendi güvenlikleriyle ilgili değildi. Hayır! Yalnız olmadığı içindi, ayrıca (ama evet, açıkça söylemişti de) onun kibirli halini cezalandırmış olmaktan dolayı mutluydu. Anlamadan, aptal, eğer o, koca olarak Lulu'ya sahipse elbette bu şekilde ihanet etmek için bir bahanesi olmuş oluyordu. Ama Livia, Tanrı aşkına, Livia hayır!

Bu noktada düğümlenmişti artık rahat, huzur yoktu.

Karısının dürüstlüğüne, genel olarak tüm kadınlarınkı gibi hiçbir zaman fazla güven duymamıştı. Ama kendine, kendi gücüne, erkek olarak varoluşuna büyük güveni vardı. Kendi düşüncesine göre işte bu yüzden de karısının...

Belki de Lulu Sacchi'yle ilişkiye girmesine sebep öç alma isteği idi.

Öç müydü?

Ama yüce Tanrım, ne öcü? Kocasından çok daha az değerli bir adamla ilişkiye girmek ondan öç almak olmazdı ki, bu olsa olsa Lulu Sacchi'nin öç alması olurdu.

Tabii! Aman Tanrım, kendisi de aptal gibi karısından çok daha az değerli olan bir kadınla beraber değil miydi?

Öyleyse peki Lulu Sacchi neden karısı Giannetta Hanım'ın ihanetine çok aldırış ediyormuş gibi görünmüyordu? Tabii ya! Bu eş değişikliğinden kârlı çıkan oydu. Kendisinin Giannetta Hanım'la ilişkisinden kaynaklanan kazancı onun huzur içinde bırakılması olmuştu. Sonuç olarak, hem zarar gör, hem de maskara ol. Ah, hayır, Tanrı aşkına! Hayır, yine hayır!

Nefret dolu ve kızgın halde çıktı.

Gün boyunca bütün uç noktalarda dolaştı durdu, çünkü düşündükçe bu iş daha gerçek dışı görünüyordu. Altı yıllık evlilikleri süresince karısını tanımıştı, tamamen hissiz değildi elbette ama aşka da çok meyilli değildi... Bu konuda aldanmış olması mümkün müydü?

Bütün gün dışarıda kaldı. Karısıyla karşılaşmamak için gece eve geç geldi. Kendini aldatmaktan korkuyordu, kendine ne derse desin inanmadan önce gözleriyle görmek istiyordu.

Ertesi gün gidip görmek konusunda karar vermiş olarak kalktı.

Fakat harekete geçer geçmez buruk bir rahatsızlık, alçalma ve bulantı hissetmeye başladı.

Çünkü varsayalım ki aldatma hadisesi doğru olsun, kendisi ne yapabilirdi ki? Hiçbir şey. Sadece bir şey bilmiyormuş gibi davranabilirdi. Ya o sokakta ona buna rastlama riski yok muydu? Belki de sabahtan, erken gitmek daha temkinli bir davranış olurdu. Öyleyse sadece evi görür, ilk araştırmaları yapar ve bulunduğu yerde yapması gereken ne varsa yapıp oradan ayrılırdı.

Aceleyle giyinip çıktı. Böylece 96 numaralı evi gördü. Gerçekten de giriş katında Giannetta Hanım'ı güldüren bir heykeltıraş atölyesi vardı. Adresteki bu gerçeklik aldatılma delili olma önemi taşıdığından kanı yeniden başına çıktı. Tam karşıdaki büyük kapıdan biraz daha aşağıda durup binadaki pencerelere bakmaya başladı. Lulu'nun kiraladığı daire pencerelerinin hangisi olduğu konusunda kendi kendini sorgulamaya başladı. Sonuç olarak kimse tarafından görülme- yen bu büyük kapının, gözetleme zamanı gelince kendisi için gözlerden uzak uygun bir yer olabileceğini düşündü.

Karısının alışkanlıklarını bildiğinden, evden çıkmaya hazırlandığı saate göre sevgiliyle buluşma zamanı olarak ya sabah on-on bir arası veya öğleden sonra saat dörtten biraz sonra olabileceği sonucuna vardı. Ama sabah olması daha olasıydı. Madem öyle, orada bulunduğu göre neden orada kalmasındı? Hemen o sabah tüm kuşkularından kurtulması da pekâlâ mümkündü. Saatine baktı, ona geliyordu. O büyük kapının önünde daha uzun süre kalması mümkün de-

ğildi. Hemen yakında Porta Pinciana'daki Villa Borghese'ye giriş kapısı vardı, orada bir saat kadar dolaşabilirdi.

Kasım ayının güzel bir sabahıydı, hava biraz soğuktu.

Villa'dan içeri girince, Don Giulio yan yolda iki hanıma eşlik eden iki topçu subayı gördü. Hanımlar uzun parlak kırmızı bağcıkla çevrelenmiş erkek tipli yakası olan sade gri renkli at binme kıyafetleri içinde, iki sarışın İngiliz kız kardeşe benziyordu. Don Giulio'nun gözleri önünde dördü birden yarış yapar gibi at sürmeye başladı. Don Giulio'nun dikkati dağıldı, yol kenarına indi, yarışı izlemek için piste doğru yaklaştı ve hemen uzman gözüyle sağ tarafta koşan hanımın binmiş olduğu doru atın arka ayaklarında sorun olduğunu fark etti. Dördü de pistin dönemecinde gözden kayboldu. Don Giulio bir süre onların arkasından bakakaldı, karısı Livia'yı iri, ateşli, kızıl bir atın üzerinde hayal ediyordu. Hiçbir kadın eyer üzerinde karısı kadar iyi duramazdı. Onu seyretmek gerçekten büyük zevkti. At binerek doğmuştu! Ve atlar için duyduğu bu kadar ihtirası varken ve kadınsı davranışlara bu kadar düşmanken gidip şu pısırsık, ahmak Lulu Sacchi'yle mi birlikte oldu? Gidip görmek lazım, hadi!

Gerçeklerden kopuk, dalgın bir halde ayakları onu nereye götürürse oraya gitti. Belli bir noktada saatine bakıp aceleyle geri döndü. Vay canına, saat neredeyse on olmuştu. Şimdi Sardegna Caddesi'ni geçip uçtaki o büyük kapıya ulaşmak bir olay haline gelmişti. Elbette karısı Veneto Caddesi yönünden değil, oradan, Boncompagni'yi kesen yoldan gelecekti. Ancak Lulu'nun buradan gelme ve onu fark etme riski vardı.

Del Carpine büyük bir doğallık içinde hareket ediyormuş gibi, arkasına hiç bakmadan fakat caddenin sonuna kadar da bir göz atarak, kalp çarpıntılarının sebep olduğu ve onu sağır eden kulak uğultuları içinde yürüyordu. Heyecanı ilerledikçe daha da artıyordu. Ama işte büyük kapı, birkaç adım daha... Ve Don Giulio büyük kapıdan kedi gibi içeri süzülünce derin bir ferahlama soluğu alacaktı ki...

“Sen, burada?”

Aklı gitti. Lulu Sacchi de orada, aynı büyük kapıdaydı. Eğilmiş uzun uzun, basık basık, siyah tüylü küçük bir köpeği okşuyordu. Köpekçik bayram sevinci içindeydi, her yanı titriyor, kıvrılıyor, uzanıyor, patileriyle Lulu’nun bacaklarını kaşıyor veya yüzünü yalamak için yukarı doğru atlıyordu. Fakat bu Liri değil miydi? Evet, Liri, karısının küçük köpeği...

Lulu solgundu, heyecan içinde kalmıştı, gözleri yaşlarla doluydu, elbette köpekçiğin, onu tanıyan ve ona sadık olan bu iyi huylu hayvanın, bu sevgili hayvanın bu kadar bayram ediyor olmasındandı, ah evet oydu, oydu evet! Kötü patronuna benzemiyordu, şerefsiz kadına, alçak kadına, evet, evet, güzel huylu Liri, hem de alçak, alçak. Çünkü muhakkak bir sefil, bir serseri, bir sahtekâr olması lazım gelen sevgilisini başka bir sevgilisinin ödediği kiralık bir eve getiren bu kadın, sevgili Liri, bir alçaktır.

Lulu Sacchi kendisinin de pusu kurmak için girdiği büyük kapıdan Giulio del Carpine girmeden hemen önce, bir yandan küçük köpeği okşarken, utanç ve acıdan ağlayarak kendi kendine bunları söylüyordu.

Lulu, yardımcı yaşlı kadını tesadüfen bir buluşmadan sonra temizlik için eve götürmesiyle, Livia Hanım’ın bu rezilliğini keşfetmişti. Pusu kurmak üzere buraya gelirken yolda Liri’yi bulmuştu, patronu yukarıya çıkma, aşk randevusuna yetişme telaşındayken kaybolmuştu muhakkak.

Bu sokakta köpeği bulmuş olması Lulu Sacchi için aldattılmış olduğuna dair bir delildi, demek doğrudu, doğrudu! İnanmak istememişti ama daha fazla haklı çıktı çünkü gerçekten bu denli bir ahlaksızlık artık sınırı aşmıştı. Şimdi anlayabiliyordu evin anahtarının onda kalmasını neden istememiş olduğunu, böylelikle o gelene kadar kendisi heykel-tıraş atölyesinde beklemeye mecbur kalıyordu. Of ne kadar

aptalmış, sersem, kör gözlü!

Zavallı Lulu her şeyi beklerdi de don Giulio del Carpine'nin kendi pusu kurduğu yere gelerek onu şaşırtacağını düşünemezdi.

İki adam karşılıklı, şaşkın bir şekilde birbirine baktı. Lulu Sacchi gözlerinin ağlamaktan kan çanağına dönmüş olabileceğini düşünmemişti. Don Giuli'nin şaşkınlık içinde sorduğu ilk soruda içgüdüsel olarak ateş içindeki yüzünde donup kalmış olan gözyaşlarını iki parmağıyla sildi. "Sen, burada?" sorusuna,

"Efendim? Ya... Evet... Be... Bekliyordum..." diye cevap verdi.

Don Giulio kaşlarını çatıp köpeğe bakarak, "Ya Liri?" dedi.

Lulu Sacchi sanki daha önce görmemiş gibi köpeğe bakıp, "Ya... Bilmem... Buradaydı..." dedi.

Bu şaşkın aptallık karşısında Don Giulio öfkeden titredti. Kaldırıma indi ve yukarıya, kapı numarasına baktı.

"Netice olarak burada mı? Nerde?"

Lulu Sacchi dudaklarında zavallı bir gülümsemeyle, damarlarında artık hiç kan akıymıyormuş gibi, "Ne diyorsun?" diye sordu.

Del Carpine ona cam gibi gözlerle bakıp, "Sen burada kimi bekliyorsun?" diye sordu.

Lulu kekeleyerek, "Bir... Benim bir arkadaşım... Yukarıya çıkmıştı da..." dedi.

Del Carpine, "Livia'yla mı?" diye sordu.

Lulu iyice beti benzi atmış halde, "Yo! Ne diyorsun?" dedi.

"Ama Liri burada olduğuna göre..."

Lulu Sacchi bir anda gerçeğin ateşiyle üzüntüye boğu-

larak, “Yaa, burada ama sana yemin ederim ki sokakta buldum,” dedi.

Del Carpine köpeğe doğru eğilerek, “Burada? Sokakta?” diye tekrarladı. “Yolu biliyorsun öyleyse ha Liri? Nerden biliyorsun? Nerden biliyorsun?”

Zavallı hayvan, patronu hiç alışık olmadığı şekilde onu okşayınca neşeye boğuldu, bacaklarına atladı, heyecan içindeydi, patileriyle oyunlar yapmaya başladı, havlayarak uzandı, sonra yerde yuvarlandı sanki aniden delirmiş gibi telaş içinde avluda fırıl fırıl dönmeye başladı. Sonra patronunun üstüne, Lulu’nun üstüne atlamaya başladı, kuvvetle havlayarak sanki bu şefkat çılgınlığında, bu sadakat içgüdüsünün ateşlemesinde, neşesini ve bağlılığını nasıl paylaştıracığını bilemediği bu iki adamı bir araya getirmek ister gibiydi.

Gerçekten de sadık olmayan bir kadına ait sadık bir köpeğin bu iki aldatılmış adama yaptıkları müthiş etkileyici bir gösteriydi. Her ikisi de içinde bulundukları bu utanç verici ağır durumdan kurtulmak için köpekçiğin onlar için yaşadığı bayram halinden mutluluk duyarak onu kışkırtmak için sesleniyorlar, parmak şaklatıyorlardı. “Liri buraya!”, “Zavallı Liri!” nidaları arasında sinirleri bozulmuş şekilde gülüyorlardı.

Fakat Liri bir anda beklenmedik bir ısıklık sesiyle hareketsiz kaldı. Büyük kapının eşiğine gidip orada biraz oturdu, bekledi, endişeli, kulaklarını dikmiş, kafası bir yana yatmış halde sokağa bakıyordu sonra hızla koşmaya başladı.

Don Giulio bakmak için başını uzattı ve yoldan onu izleyen küçük köpeğiyle sokağı dönen karısını gördü. Lulu Sacchi’nin onu kolundan çekiştirdiğini hissetti. Sacchi solgun, üzgün, titreyerek, “Dur! Bakalım kiminle...” dedi.

Don Giulio durdu, “Nasıl?” dedi.

Fakat artık muhakeme etmekten vazgeçmiş olan Lulu Sacchi onu arkaya iterek, “Sana bırak görevim diyorum!

Kapa çeneni...” dedi.

Liri'nin iki kişi arasında kalmış gibi şaşkın, sokağın köşesinde durup büyük kapıya baktığını gördü, bekliyordu. Az sonra 96 numara yazılı kapıdan yirmi yaşlarında genç bir adam, gerçeğe benzemeyen pos bıyıklı yüzü alevler içinde, muzaffer bir edayla çıktı.

Lulu Sacchi korkunç bir sırıtmayla, “Toti!” diye bağırdı, bütün yüzü kasılmıştı. Don Giulio'nun kolunu bırakmadan “Toti, anladın mı? Alelade bir çocuk! Bir öğrenci müsveddesi! Karın ne yapıyor, anlıyor musun? Fakat ben şimdi onu nasıl halledeceğimi biliyorum! Nasıl yapacağımı... Gördün mü? Artık yeter Giulio! Herkes için yeter, tamam mı?” diye sözlerine devam etti.

Ve köpürmüş bir halde çekip gitti.

Don Giulio del Carpine sağır olmuş gibiydi. Bu da ne? Öyleyse iki taneydi; Lulu bir kenara konmuş ve ötesine mi geçilmişti? Orda, aynı kiralık evde başka biri? Bir yeniyetme... Karısı? Ya Lulu? Öyleyse o da mı beklemek için buradaydı? Ve sokağın ortasında şaşkın bir halde kaybolmuş bu köpekçik... Eh kaçınılmaz! Bu kadar kişi arasında... Nasıl da bayram etmişti... Şirin... Şirin... Şirin...

Don Giulio mide bulantısı ve tiksintiyle her yanı titreyerek, fakat hiç olmazsa Lulu'yla ilgili olarak gizli bir memnuniyet duygusuyla “Ah!” dedi. Tam da dediği gibi olmuştu yani karısı bu adamı gerçekten ciddiye alamazdı, işte buyurun, onu kandırmıştı. Üstelik de sadece bu değil, bir de alay etmişti! Alay da etmişti!

Mendilini çıkarıp sadık hayvanın yaladığı ellerini sildi. Bütün gücüyle, derisini yüzecekmişçesine sildi, sildi, sildi.

Ama bir anda onu yanında buluverdi; sessiz sedasız, kulaqları düşmüş, kuyruğu bacakları arasında, bu zavallı Liri, önce patronunu takip etmek istemiş sonra Toti'yi, sonra Lulu'yu, sonunda da onu izlemeye başlamıştı.

Don Giulio müthiş bir kızgınlık hissetti, bu küçük çirkin hayvanın sadakati ona yakışıksız bir skandal gibi gelmişti ve şiddetli bir tekmeye onu uzaklaştırdı:

“Defol git!”

HER ŞEY YOLUNDA

I.

Roma'dan gelmiş olan Silvia Ascensi Hanım, Perugia'daki liseden başka bir şehre tayin edilmek için –hangisi ve neresi olursa olsun belki Sicilya belki Sardunya– yardım istemek üzere, bir sene önce laboratuvarında elim bir kazada vefat etmiş olan zavallı babası Profesör Ascensi'nin sadık müridi olan, bölgenin genç parlamenterine, Perugia Üniversitesi'ndeki meşhur fizikçi Sayın Marco Verona'ya başvurmuştu.

Doğduğu kentten ayrılmak isteme nedenlerine gayet vakıf olduğunu bildiğinden, Verona'nın kısa sürede Parlamento'da elde ettiği gücü onun yararına kullanacağından emindi.

Zaten Verona da onu sadece kibarlıkla kabul etmekle kalmayıp gerçek bir cömertlikle karşıladı. Öğrenciyken rahmetli profesöre yaptığı ziyaretleri, bu ziyaretlerin bazılarında hatırında yanlış kalmadıysa eğer, onun da orada bulunduğunu, çok genç olduğunu fakat babasına tahminen –kesinlikle!– sekreterlik de yapmakta olduğuna göre yaşının o kadar da küçük olmadığını hatırlama teveccühü bile göstermişti.

Ascensi Hanım bu şekilde hatırlanınca kıpkırmızı oldu.

Küçük müydü? Hem de nasıl! O zamanlar on dört yaşlarındaydı... Sayın Verona kaç yaşlarında olabilirdi? Yirmi, en fazla yirmi bir. Oo, bu ziyaretler sırasında onun babasına sorduğu soruların hepsini hâlâ kelime kelime tekrar edebiliirdi.

Verona, Profesör Ascensi'nin kendisine aktarmayı başarmış olduğu tutkuya karşın eğitimine devam etmemiş olmaktan dolayı ne kadar üzgün olduğunu ifade etti. Sonra genç hanım yakın zamanda olan biteni hatırlayarak gözyaşlarını tutmayı başaramayınca, onu toparlanmaya teşvik etti. Sonuçta en güçlü şekilde tanıtmak üzere ona eşlik etmek istedi (bu kadar rahatsız olması gerekiyor muydu hakikaten?) –Evet, evet Milli Eğitim Bakanlığı'na kadar şahsen eşlik etmek istedi.

Fakat Milli Eğitim'de o sene, yazın herkes tatildeydi. Sayın Verona, bakan ve özel kalem için bunu biliyordu ama bölüm başkanını bulamayacağını da düşünmemişti, grup başkanı bile yoktu... Birinci sınıf bölüm sekreteri saygıdeğer Martino Lori ile idare etmek gerekiyordu, bu dönemde tüm bölümü o idare ediyordu.

Son derece bilinçli bir memur olan Lori davranışlarından, bakışlarından, gülümsemesinden yansıyan olgun ve yumuşak karakterinin sonucu olarak, tavırlarındaki enfes içtenliği ve aşkla itina gösterdiği, temiz bir kişiliğe özgü, bakımlı dış görüntüsüyle de üstleri ve astları tarafından son derece takdir edilirdi.

Sayın milletvekili Verona'yı büyük hürmet göstererek ve sevinçten kıpkırmızı bir yüzle karşıladı. Nedeni şüphesiz bu milletvekiline bugün, yarın en üst düzeyde bağlı çalışabileceğini öngördüğü için değildi sadece, aynı zamanda onun yıllardır Meclis'te yaptığı konuşmaların gerçekten en tutkulu hayranlarındandı. Saygıdeğer Lori, daha sonra Perugia Üniversitesi'nin merhum ve meşhur profesörünün kızı olduğunu bildiği genç hanıma karşı da diğerinden geri kalmayan

canlılıkta bir sevinç duygusuyla yöneldi.

Silvia Ascensi Hanım'ın yaşı otuzdan biraz fazlaydı ve ilginç bir konuşma tarzı vardı. Sanki gözleriyle –tuhaf, nerdeyse fosforlu yeşildi– kelimeleri, onu dinlemekte olanın ruhuna itiyor gibiydi ve sonra her şey aydınlanıyordu. Konuşurken duru ve net bir zekâ, buyurgan bir ruh ortaya çıkıyordu. Ancak bu duruluk yavaş yavaş bulanıklaştı ve bu buyurgan ruh, onu ateşler içinde bırakarak yüzünde beliren dayanılmaz zarafetle bozguna uğrayıp yenildi. Giderek kelimelerinin, yürüttüğü aklın artık bir etkisi olmadığını, onu dinlemekte olan kişinin hayranlık içinde daha çok onun zarafetine kapıldığını ve bunun keyfini çıkardığını üzülererek fark ediyordu. Bu durum, ateş basmış olan yüzünde biraz öfkeden, biraz mutluluk sarhoşluğuyla kendine rağmen ve içgüdüsel olarak kadınlık zaferi duymasına yol açıyor, aklı karışıyordu. Ona hayran olanın tebessümü kendi arzusu dışında kendi dudaklarına da yansıyor. Başını hafif bir kızgınlıkla sallıyor, omuzlarını gerip konuşmayı ve kendini ifade etmeyi bilmediği bahanesiyle konuşmayı kesiyordu.

Martino Lori telaşla, “Ama hayır! Neden? Bence kendinizi çok iyi ifade ediyorsunuz!” dedi.

Sayın Verona'ya genç hanımı mutlu edecek her şeyi yapacağını ve kendisine hizmet etmekten memnuniyet duyacağını belirtti.

İki gün sonra Silvia Ascensi bakanlığa geri geldi. Saygıdeğer Lori'yle görüşmek için hiçbir desteğe gerek olmadığını farkına varmıştı. Son derece masum bir sadelikle gidip ona Roma'yı terk etmesinin asla mümkün olamayacağını söyledi. Hiç yorulmadan üç gün boyunca dolaşıp durmuştu, servi ağaçlarıyla gölgelenmiş yalnız villalara, L'Aventino del Celio bostanlarının sessiz hoşluğuna, l'Appia gibi bazı tarihi sokaklara, kalıntıların trajik törenselliğine ve Tevere Nehri'nin taze aydınlığına ne kadar hayran kalmıştı... Sonuç olarak Roma'ya âşık olmuştu ve naklinin kesinlikle buraya

yapılmasını istiyordu. Mümkün değil miydi? Epeyce zor olacaktı! İmkânsız, yoo, pek zor o-la-cak-tı! Fakat istenirse, hadi bakalım... Üst düzeyde birkaç kişinin de tavsiyesiyle... Evet, evet. Ona bu iyiliği yapmalıydı! Yoksa onu sıkıştırmak için çok, çok, çok kez gelecekti. Onu rahat bırakmayacaktı! Geçici görev kolaydı değil mi? Bu durumda...

Bu durumda, sonuç tamamen farklı olmuştu.

Bu ziyaretlerin altı veya yedincisinden sonra, bir öğle yemeği sonrasında saygıdeğer Marino Lori Bey ofise gelmedi. Önemli günlerdeki gibi bir kıyafet giyinerek Sayın Verona'yla görüşmek üzere parlamentoya, Montecitorio'ya gitti.

Onu odaya götürecek olan görevlinin gelmesini beklerken, yoğun bir endişeyle eldivenlerine, ayakkabılarına bakıyor, parmaklarının ucuyla kol manşetlerini dışa doğru çekiyordu.

İçeriye girer girmez, mahcubiyetini gizlemek için Sayın Verona'ya hemen himayesindeki küçük hanımın bir imkânsız talep ettiğini söyledi, işte böyle!

Sayın Verona sözünü keserek, “Benim himayemdeki mi?” dedi, “kimmiş himayemdeki?”

Lori, kötü niyetin zerresi bile olmadan kullandığı kelimenin gerçekten başka anlamlar doğurabileceğinin büyük bir üzüntüyle farkına vardı fakat... Evet, yanlış anlam çıkarılmasını önlemek üzere aceleyle Ascensi Hanım'dan söz etmekte olduğunu ifade etti.

Sayın Verona, zavallı Martino Lori Bey'in utancının artmasına da yol açan bir gülümsemeyle, “Aa, Ascensi Hanım mı? Elbette, himayemde!” diye cevap verdi. “Size tavsiye etmiş olduğumu hatırlayamadım ve ilk anda kimden söz ettiğinizi bilemedim. Ben genç hanımın babası ve benim hocam, meşhur profesörün anısına hürmet ediyorum beyefendi, sizin de onu korumaya almanızı –tam anlamıyla korumak– ve onu memnun etmenizi çok isterim, çünkü bunu hak ediyor.”

Martino Lori Bey tam da bu sebepten oradaydı! Onun Roma'ya tayinini çıkarmak, ancak bunu yapması hiçbir şekilde mümkün değildi. Eğer mümkünse, yani, gerçek nedeni öğrenmeyi çok arzu ederdi. Genç hanımın Perugia'dan ayrılmak istemesinin gerçek nedenini...

Ah! Bu neden, maalesef pek de güzel değildi. Profesör Ascensi hüzünlü, çok zengin bir kadın olan karısı tarafından aldatılmış ve terk edilmişti. Karısı kendine uygun başka bir adamla yaşamaya başlamış ve ondan da iki veya üç çocuğu olmuştu. Profesör Ascensi doğal olarak biricik kızıyla yaşamını sürdürmüştü ve tüm varlığını ona devretmişti. Profesör Ascensi büyük adamdı fakat günlük hayatın işlerinden uzak, her türden kısıtlılık ve üzüntü arasında son derece sıkıntılı bir varoluş şekli olmuştu. Sürekli kitaplar, laboratuvarı için aletler satın alır ve sonunda da maaşının nasıl olup da bu kadar küçük bir aileyi geçindirmeye yetmediğini bir türlü anlayamazdı. Babasını yoksunluklarla üzmemek için Ascensi Hanım da ders vermek mecburiyetinde olduğunu gördü. Ah, bu genç kızın hayatı babasının ölümüne dek bir sabır ve fazilet denemesi olmuştu. Ama o gurur duyuyordu ve elbette ki babasının ünü, büyük olasılıkla annesinin yarattığı utançın önünü kesebilirdi. Fakat şimdi babası olaylı bir şekilde ölmüş ve hayat pusulasını kaybetmişti. Neredeyse fakir ve yalnızdı, zengin ve ahlaksız annesinin de yaşamakta olduğu Perugia'da yaşamaya devam edemiyordu. Hepsi bu.

Martino Lori anlatılardan etkilenip (önemli bir geleceği olan güçlü bir milletvekilinin ağzından bu hikâyeyi dinlemeden önce de etkilenmişti), oradan ayrılmadan önce bu genç hanımın yaşadıklarının, fedakârlıklara ve üzüntülere rağmen babasına olan muhteşem bağlılığının karşılığını verebilmek için elinden gelenin en iyisini yapacağını ifade etti.

Böylece Silvia Ascensi Hanım, nakil için geldiği Roma'da bir koca bulmuş oldu.

II.

Fakat evlilik, en azından ilk üç yıl berbat geçmişti. Fırtınalıydı.

Martino Lori ilk günlerin ateşiyle, kendini bütün varlığıyla ortaya koymuştu denilebilir. Oysa karısı yavaş yavaş uzaklaşmıştı. Ruhu ve bedeni eriten alev azalmış, kendisini ona ait hissettiği ölçüde, onun da tamamen kendine ait olacağına inandığı karısı karşısına hayal ettiğinden çok farklı çıkmıştı.

Lori, sonuç olarak, karısının onu sevmediğini, tuhaf bir rüyadaymış gibi evliliği kabullendiğini ve şimdi bu rüyadan buruk, sıkıntılı, huzursuz bir şekilde uyandığını fark etmişti.

Neyi hayal etmişti?

Lori zamanla çok farklı şeyleri anladı; karısı onu sadece sevmiyor değildi fakat sevemezdi de çünkü birbirine tamamen zıt karakterlere sahiplerdi. Aralarında karşılıklı anlayış olması bile mümkün değildi. Karısını sevdiğinden, onun canlı karakterine, bağımsız ruhuna saygı göstermeye hazır olmasına karşın, onu sevmeyen karısı kocasının karakter yapısından ve fikirlerinden ötürü çektiği acılardan haberdar bile değildi.

Kibirli bir davranış içinde, “Sen fikir sahibi olamazsın sevgili dostum! Senin sinirlerin mevcut değil!” diye bağırmıştı.

Sinirlerle fikir sahibi olmanın ne alakası vardı? Zavallı Lori ağzı açık kalakalmıştı. Karısı onun suskunluğunu katı ve soğuk olduğu şeklinde algıliyordu, acaba öyle miydi? Fakat o kavga çıkmasın diye susuyordu! Susuyordu çünkü mateme bürünmüştü, yani şefkatli ve düşünceli bir eş, temiz, huzur ve aşkla gülümseyen küçük bir ev için kurduğu hayalin yıkımına teslim olmuştu.

Martino Levi, karısının onun hareketlerine, sözlerine yüklediği manalara, giderek hakkında oluşturduğu algıya

şasıp kalıyordu. Bazı günler kendi kendinden, zannettiği kişi olmadığından, her zaman kendisi olduğuna inandığı kişiliğinden, fark etmeden karısının yüzüne vurduğu tüm bu kusurlara, zaafılara sahip olmuş olduğundan şüpheye düşüyordu.

Karşısına hep kolay yollar çıkmıştı. Hiçbir zaman hayatın karanlık ve derin dönemeçlerine girmemişti ve belki de ne kendine ne de bir başkasına karşı güven duymamanın ne demek olduğunu bilmiyordu. Karısı ise tam tersi, çocukluktan beri maalesef korkunç sahnelerle şahit olmuş ve her şeyin çok hüznünlü olabileceğini ve eğer anne de kutsal değilse hayatta başka hiçbir kutsalın olmadığını öğrenmişti. Bir anne, ulu Tanrım... Ah evet, zavallı Silvia, kötülüğün mevcut olmadığı bir yerde kötülüğü görüyor, dolayısıyla kocasına karşı da haksızlık yapıyor bile olsa, ondan özür dilenmesi, anlayış gösterilmesi lazımdı. Fakat hayata karşı en yüksek güveni duymasını sağlamak, onu adil kararlar vermeye ikna etmek için ne kadar olgun bir iyilikle karısına yaklaşmaya çalışırsa, o da o kadar hırçınlaşıyor ve karşı geliyordu.

Ama güzel Tanrım, insan kocasına aşk değilse bile biraz minnet duyamaz mıydı, neticede ona yeniden bir ev, bir aile vermiş, onu kimsesiz ve tehlikeli bir hayattan çekip çıkarmıştı! Hayır. Minnet duygusu bile yoktu. O üstün bir varlıktı, kendinden emindi, sahip olduğu meslekle kendi kendine yetmeyi bilirdi. Bu ilk üç yılda, altı veya yedi kez yeniden öğretmenliğe başlayacağı ve ondan ayrılacağı yönünde tehditte bulunmuştu. Nihayet bir gün tehdidini hayata geçirmeye koyulmuştu.

Lori o gün ofisten döndüğünde karısını evde bulamadı. Sabahleyin küçük bir sitemde bulunmaya cesaret ettiğinde karısıyla çok sert bir şekilde kavga etmişlerdi. Fakat yaklaşık bir aydır bu sabah kopan fırtına olgunlaşmaya başlamıştı. Karısı bir aydır acayıptı, çok anlaşılmayan davranışlar ve hatta ona karşı yeni başlayan bir nefret bile göstermişti.

Her zamanki gibi ortada hiçbir neden yokken!

Şimdi evde bırakmış olduğu mektupta ona ilişkilerinin geri dönüşü olmayacak şekilde bittiğini ve öğretmenlik görevini yeniden elde etmek için her şeyi yapacağını açıklıyordu. Sonunda da boş umutlara kapılmasın ve gürültülü araştırmalar yapmasın diye, geçici olarak kalacağı otelin adresini de vermişti. Oraya da boşuna gitmemesini çünkü bunun bir işe yaramayacağını da belirtmişti.

Lori elinde mektupla uzun bir süre şaşkın halde oturup düşündü. Çok acı çekmişti, hem de haksız yere. Bu kadından ayrılmak, evet, belki de bir rahatlama ve fakat aynı zamanda tarifi mümkün olmayan derin bir acı da olacaktı... Onu seviyordu. Rahatlama hissi geçici olurdu sonra büyük bir azap ve hayatı boyunca derin bir boşluk duyardı. Biliyordu, asla başka bir kadını sevemeyeceğini hissediyordu. İşin daha fenası o bunu hak etmiyordu, ne kadar dürüsttü, şimdi karısından ayrılmış olarak kendisinden kim bilir hangi haksızlıkları yakıştırarak şüphelenecek olan ahalinin tüm kötülüklerine açık hale gelmiş olacaktı. Bu üç yılda ne kadar sabır ve anlayış gösterdiğine Tanrı şahitti.

Ne yapmalıydı?

O akşam hiçbir şey yapmamaya karar verdi. Gece ona belki bir öneri getirir, karısına da pişmanlık öğütlerdi.

Ertesi gün ofise gitmedi, öğlene kadar evde bekledi. Öğleden sonra çıkmaya hazırdı. Millet Meclisi'nden, Sayın Marco Verona'dan gelen davet eline ulaştığında henüz herhangi bir karara varmamıştı.

Birkaç günden beri bakanlıkta kriz vardı. Milli Eğitim'de Verona'nın adı ısrarla olası genel sekreterlik için, hatta bazılarına göre de bakanlık için geçiyordu.

Bir sürü düşüncenin arasında Lori'nin aklına gidip Verona'ya akıl danışmak da gelmişti. Bu günlerde birtakım sıkıntılar içinde olabileceğini hayal ederek vazgeçmişti. Tabii

Silvia böyle bir tereddüt duymamış ve Milli Eğitim'in baş olduğundan, belki de yeniden öğretmenliğe başlamasına yardımcı olması için ona gitmişti.

Martino Lori, Verona'nın gelecekteki otoritesini kullanarak, karısının arzusunu engelleyecek herhangi bir davranışta bulunmaması yönünde ona talimat vermek isterse diye karamsarlığa kapıldı.

Oysa Marco Verona onu son derece iyi bir şekilde karşıladı.

Mecbur bırakılmış olmak diye tarif ettiği durumdan dolayı kızgınlık içinde görünüyordu. Bakanlık mı, yo, yo, çok şükür! Genel Sekreter... İçinde bulunulan siyasi şartlar göz önüne alındığında, bu kadar küçük bir sorumluluğu bile üstlenmek istemezdi. Parti disiplini onu buna zorlamıştı. Bu durumda da, kabinede son derece ahlaklı ve deneyimli bir adamın yardımını arzu ederdi ve hemen aklına saygıdeğer Lori Bey gelmişti. Kabul eder miydi?

Heyecandan sararmış halde alev alev kulaklarla Lori kendisini bu denli onurlandırmış olmasından, duyduğu güvenden dolayı nasıl teşekkür edeceğini bilemedi. Fakat bu teşekkür aşaması derinleşirken, gözlerinde kaygılı bir soru işareti taşıyordu. Aslında bakışlarıyla başka tür bir konuşma beklediğini açıkça anlatmaya çalışıyordu. Sayın Verona, doğru ifadeyle Beyefendi, başka hiçbir şey istemiyor muydu kendisinden?

Gülümseyerek ayağa kalkarak bir elini yavaşça omzuna koydu. Evet, başka bir şey daha istiyordu; sabır istiyordu ve Silvia Hanım'ı affetmesini... Genç kızlık işte!

Her zamanki gülümsemesiyle, "Bana geldi ve gelecekle ilgili planlarını açıkladı," dedi. "Onunla uzun uzun konuştum ve... Tabii ki! Sizin kendinizi suçlamanız için bir sebep yok beyefendi. Gayet iyi biliyorum ki haksız olan küçük hanımdır ve ben de bunu ona söyledim, biliyor musunuz? Açık

yüreklilikle. Hatta onu ağlattım... Evet, çünkü babasından söz ettim, babasının üzücü aile içi anlaşmazlıkları dolayısıyla ne kadar acı çekebileceğinden... Başka şeylerden de söz ettim. Şimdi huzur içinde gidin beyefendi. Eşinizi evde bulacaksınız.”

Lori duygulanmış halde eğilerek, “Beyefendi size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum...” demeyi denedi.

Fakat Verona hemen sözünü kesti, “Bana teşekkür etmeyin ve özellikle de bana beyefendi diye hitap etmeyin,” dedi.

Giderken de, yüksek karakterli Silvia Hanım’ın hiç şüphesiz ona vermiş olduğu sözleri tutacağı konusunda teminat verdi. Ayrıca sevimsiz sahnelerin artık bir daha tekrarlanmayacağı konusunun ötesinde, şimdiye kadar sebep olduğu tüm acıklı haksızlıklar için de pişmanlık duyduğunu her şekilde göstereceğini ifade etti.

III.

Gerçekten de öyle oldu.

Martino Lori için barış gecesi unutulmaz bir tarih olarak kayda geçmişti. Birçok sebepten unutulmazdı; onu görür görmez kollarının arasına kendini bırakacağını hemen anlamıştı.

Ne kadar, ne kadar çok ağlamıştı! O da ne çok ve ne mutlulukla içmişti bu pişmanlık ve aşk gözyaşlarını!

Gerçek evlilikleri o anda kutlanmıştı. Hayalindeki hayat arkadaşına o gün kavuşmuştu. Başka yakıcı gizli hayali de bu ilk birleşmede gerçekleşmişti tabii.

Martino Lori’nin artık karısının durumuyla ilgili hiçbir şüphesi kalmamıştı. Hele de karısı dünyaya bir kız çocuğu getirdiğinde, kendisine karşı gösterdiği minnet ve bağlılığı, yavrusu için katlandığı fedakârlığı görerek, anneliğin bu

kadına daha başka birçok şey yapabilme kapasitesi vermiş olduğunu anlıyordu. Anne olmak istemişti. Belki o bile doğasının bu gizli ihtiyacının nedenini anlamıyor ve açıklayamıyordu. Bu yüzden de daha önce bu kadar tuhaftı ve hayat ona tatsız ve boş görünüyordu. Anne olmak istemişti.

Hayal edilen mutluluğa nihayet kavuşulmuştu. Sadece, Sayın Verona'nın ve özel kalemi –biraz gölgede olan– Martino Lori'nin görevli olduğu bakanlığın politik düşüşü ortalığın karışmasına neden olmuştu.

Muhalefetin ortada neredeyse hiç neden yokken bir araya gelip bakanı düşürmek için uyguladıkları şiddetli saldırıya belki Sayın Verona'nın kendisinden daha çok Lori içerlemişti. Sayın Verona kendi açısından, boğazına kadar batmış olduğu siyasi hayattan artık çekilmek ve meyvelerini en iyi şekilde toplayabildiği ve büyük tatmin duyduğu, yarım bırakmış olduğu eğitim hayatına dönmek istediğini açıkladı.

İlk seçimlerde de zaten seçmenlerinin ısrarlı baskılarıyla baş ederek adaylığını koymadı. Profesör Bernardo Ascensi'nin yarım bırakmış olduğu büyük bir bilimsel çalışma için çok istekliydi. Eğer kızı Lori Hanım ona bu çalışmayı teslim ederek onurlandırırorsa, o da eseri tamamlamak üzere hocanın çalışmalarına devam etmeyi deneyecekti.

Silvia bundan çok mutlu oldu.

Devlet hizmetine adanan o yıl, çok sıcak işbirliği içinde çalışan Lori'yle Verona arasındaki yakın arkadaşlık ilişkisi çok kuvvetlendi. Fakat Lori, Verona'nın ilişkilerinde hiçbir zaman yetki ve itibarının ağırlığını hissettirmedeği ve kendisine 'sen' diye hitap ettirecek kadar büyük güven duygusu ve içtenlikle hareket ettiği için, ona karşı kendini çekingen ve biraz da beceriksiz hissediyo ve arkadaşını hep üstü olarak görüyordu. Verona bunu olumsuz algılamıyor ve bol bol espri yapıyordu. Evet, Lori bu şakalara gülüyordu ama derin bir keder içindeydi çünkü arkadaşının ruhunda günden güne

daha da fazlalaşan kekre bir tat hissediyordu. Bunu siyasal hayattan çekilme şekline, parlamenter kavgalara bağlıyordu. Karısına da bundan söz ediyordu ve ona Verona üzerindeki etkisini kullanarak, ki öyle bir etkisi olduğu anlaşılıyordu, hayata yeniden karışmaya ikna etmesini öneriyordu.

Silvia, “Evet! Bana kulak verecektir!” diye cevap veriyordu. “Hayır derse, hayırdır, biliyorsun. Ayrıca bana öyle gelmiyor. O kadar ihtirasla ve o kadar çok çalışıyor ki...”

Martino Lori omuzlarını silkti.

“Öyle olmalı!”

Ona öyle geliyordu ki Verona eski huzuruna sadece sağlıklı ve neşeli, göz açıp kapayıncaya kadar büyüyen Ginetta’larıyla şakalaşırken kavuşuyordu.

Marco Verona, bu kız çocuğuna karşı gerçekten Lori’nin gözlerini yaşartacak kadar şefkat besliyordu. Onlara dikkatli olmalarını, birkaç güne kadar kızlarını alıp götürceğini söylüyordu. Gerçekten, bak! Şaka yapmıyordu. Ginetta’ya da bir kere bu söylendi mi hemen babasını da, annesini de terk ederdi, öyle değil mi? Onunla gitmek için annesini bile... Ginetta evet derdi, koca alçak! Hediyeler yüzünden, değil mi? Her bir fırsatta onun verdiği hediyeler yüzünden. Ne hediyeler! Bundan dolayı Lori’yle karısı az sıkıntı duymuyorlardı. Hatta Silvia bundan alındığını bile belli ediyordu. Kibrin alçaltılması mı? Hayır. Gerçekten çok fazlaydı bu hediyeler, hem de çok pahalıydı ve Silvia bunu istemiyordu! Verona ise Ginetta’nın aldığı her oyuncak için yaşadığı sevincin tadını çıkararak omuz silkiyor, onların serzenişlerinden, itirazlarından rahatsız oluyor, hatta nezaketten biraz uzaklaşarak isyan ediyor ve susup çocuğun keyfini çıkartması için rahat bırakmalarını istiyordu.

Silvia yavaş yavaş Verona’nın bu davranışlarından sıkılmaya başladı. Eşi ise onu mazur göstermek için hep aynı teraneyi çalıyordu; siyasal hayattan çekilmek arkadaşında

ağır bir travmaya yol açmıştı. Aldığı cevap ise, bunun mutsuzluğunu dışa vurmak için evlerine gelmesi manasında iyi bir sebep olmadığı şeklindeydi.

Lori ise, sonuç olarak, Verona'nın bu mutsuzluğa çocuklarını mutlu ederek yol açmakta olduğu noktasına karısının dikkatini çekmeye çalışıyordu. Ancak barış yaptıkları ilk günde aralarında kurmuş oldukları anlaşmayı bozmamak için de sessiz kalıyordu.

Evliliklerinin ilk yılında karısında düşmanca bulduğu şey, sonradan gözünde bir vasıf, şimdi ise erdem halini almıştı. Ruhundan, sağlam duruşundan, enerjisinden, artık ona karşı durmayışından dolayı her şeyin tam dolu olduğunu ve desteği hissediyordu. Şimdi onun için, evi için ve kızı için var olan yanındaki bu kadınla, hayat öyle dopdolu, öyle kök salmış görünüyordu ki.

Verona'yla arkadaşlığının kalbindeki yeri çok kıymetliydi, evet, bu nedenle de karısının ruhunda onun Ginetta'ya duyduğu aşırı şefkatten dolayı sevimsiz ve rahatsız edici bir iz bırakmasını istemiyordu. Fakat öte yandan bu şefkat eğer istilacı bir hal alırsa evdeki barışı, karısıyla aralarındaki ahengi bozacaktı... Fakat bunu, Silvia'nın şimdi onu misafir ettiğindeki soğuk davranışlarını bile fark etmek istemeyen Verona'ya nasıl anlatmalıydı?

Yıllar geçtikçe Ginetta müziğe karşı güçlü bir tutku göstermeye başladı. Verona, haftada iki-üç kez genç kızı şu veya bu konsere götürmek üzere arabasıyla hep hazırды. Ve sıklıkla, opera mevsimi, gelip genç kızla anlaşır, operada yeri alınır, o da operaya gitmek için anne ve babasını tatlı dille ikna ederdi.

Lori, çaresiz, mahcup, gülümsüyor, arkadaşını ve kızını hayal kırıklığına uğratmamak için hayır diyemiyordu. Ama ulu Tanrım onun da artık bunu çok sık yapmaması gerektiğini anlaması lazımdı. Masraf sadece opera ve araba için de-

ğildi, Silvia da iyi giyinmek zorundaydı, havayı bozmaması lazımdı. Evet, kendisi artık bölüm başkanıydı, yeterli maaşı kazanıyordu ama elbette sokağa atacak parası da yoktu.

Verona'nın bu genç kıza öyle tutkusu vardı ki olup bitenler onu uyarmıyordu, bazı akşamlar kendini iyi hissetmediğini söyleyerek evde tek başına kalan Silvia'nın yaptığı fedakârlığı bile fark etmiyordu.

Keşke hep bu şekilde evde kalsaydı! Bu gecelerden birinde soğuktan tir tir titreyerek eve dönmüştü. Ertesi gün şiddetli bir ateşle öksürmeye başlamıştı. Beşinci günde de öldü.

IV

Martino Lori başlangıçta bu ölümün yıldırım gibi yarattığı şiddetli etkisinden dolayı üzüntüden çok donup kalmış gibiydi.

Verona akşam geldiğinde, bu boğucu şaşkınlıktan, beyin durmasına yol açma tehdidi boyutundaki bu koyu matemden çarpılmış gibi Lori'yi cenaze odasından dışarı çıkardı ve kendisinin orada, bütün gece cenazenin başında kalacağını söyleyerek, onu kızının yanına gitmeye zorladı.

Lori gitmeyi kabul etti ancak sonra gecenin ilerleyen saatlerinde, gölge gibi sessiz bir şekilde cenaze odasına girdi ve Verona'yı kaskatı ve morarmış olarak yatan cenazenin bulunduğu yatağın kenarına yüzünü gömmüş olarak buldu.

Önce Verona'nın uykuya yenilmiş olarak başını fark etmeden oraya eğmiş olduğunu sandı, iyice dikkat edince vücudunun boğulan hıçkırıklarla ara ara sarsıldığını fark etti. O zaman, kalbinden çıkamayan ağıt, böyle ağlayan arkadaşını görünce öfkeyle boşaldı. Fakat o hızla, titreyerek, eli yüzü dağılmış olarak ayağa kalktı ve –sarsılmış olan Lori onu kucaklamak için elini uzatmıştı– onu itti, keskin bir sertlikle, kızgınlıkla düpedüz itti. Kendini önemli oranda bu facianın

sorumlusu hissediyor olmalıydı çünkü bizzat kendisi, beş akşam önce Silvia'yı operaya gitmeye zorlamıştı, şimdi de arkadaşının bu kadar acı çekmesine yüreği dayanmıyordu. Lori bu şiddetli tavrı kendisine açıklamak için böyle düşündü. Acının insan ruhu üzerinde farklı etkileri olabileceğini düşündü; bazılarını hareketsiz bırakıyor, bazılarında kızgınlık yaratıyordu.

Ne birlikte çalıştığı, onu baba gibi seven memurların bitmeyen ziyaretleri, ne acıda kaybolmuş ve onun için endişe içinde olan kızını işaret eden Verona'nın uyarıları, onun içine düşmüş olduğu bu bir çeşit yok olma halinden kurtulmasına fayda ediyordu. Sanki onu çepeçevre sarmış olan bu ani ölümün derin ve katı esrarengizliği, hayatla tüm ilişkisini kesmesine yol açıyordu.

Şimdi her şeyi farklı algılıyordu ve sanki gürültüler, uzaktan geliyormuş gibiydi, seslerin, çok iyi bildiği seslerin, arkadaşının, kızının, daha önce hiç fark etmediği türden farklı bir tonu vardı.

Etrafını çevreleyen, daha önce ona bu şekilde görünmeyen ve bu haliyle tanımadığı bir dünyayla ilgili olarak yavaş yavaş içinde yeni bir merak gibi doğmaya başlamış olan bu şaşkınlık hali, tutku içermiyordu.

Marco Verona'nın şimdi görmeye başladığı kişi olması mümkün müydü? Aynı kişi bile olsa yüzünün hali ona farklı görünüyordu. Bu da kendi kızı mıydı? Nasıl olur! Bu kadar büyümüş müydü? Veya facia sırasında, birdenbire ortaya başka bir Ginetta mı çıkıvermişti? Bu kadar uzun boylu, ince, biraz soğuk, hemen yanı başında? Evet, davranışlarıyla anneye benziyordu ama gençliğinde Silvia'sının güzelliğini aydınlatan, ateşleyen zarafeti yoktu ve bu yüzden de çoğu zaman Ginetta güzel bile görünmüyordu. Annesindeki hükmümanlığa sahipti ama o cesur güdüler, o ışık yoktu.

Şimdi Verona Lori'lerin evine hemen her gün daha rahat

geliyordu, çoğunlukla öğle veya akşam yemeğine kalıyordu. Bernardo Ascensi tarafından başlatılmış olan güçlü bilimsel eseri nihayet tamamlamıştı ve şahane bir baskı için matbaaya göndermeyi bekliyordu. Birçok gazete ilk haberleri vermeye başlamıştı. Sadece İtalyan değil bazı yabancı dergilerde, kısa sürede eserin ne denli ünlü olacağı öngörülebilir şekilde en önemli sonuçlardan bazıları heyecanla tartışılmaya başlanmıştı.

Verona'nın başarısı esere devam etmesi ve yayından sonra ilk fikirden kaynaklanarak ulaştığı cesur yeni çıkarımlarının bütün dünyada Profesör Ascensi'den daha alt seviyede olmadan kabul görmesiydi. Zafer kazanılmıştı ama Verona'nın payı biraz daha fazlaydı. Her yerde alkışlanıyor, onurlandırılıyordu. Bütün bunlardan başka bir de senatör ilan edilmişti. Meclisten ayrılır ayrılmaz bu unvanı istemişti ama şimdi memnuniyetle kabul etmişti çünkü unvan politika ile bağlantılı verilmiyordu.

Martino Lori o günlerde Silvia'sının, babasının isminin kutlandığını görerek nasıl bir sevinç hissedebileceğini, mutluluğunu düşünürken, bakanlıktan çıktığında, karısının mezarına yaptığı her akşamki ziyaretini daha uzun tutuyordu. Alışkanlık haline getirmişti; kış mevsiminde, kötü havalarda da gidiyordu; mezarlığı çevreleyen bitkilere bakıyor, lambalardaki ışıkları yeniliyor ve ölüyle sessiz sessiz konuşuyordu. Mezarlığın günlük görüntüsü ve yol açtığı düşünceler, yüzündeki ıstırabın izlerini her defasında daha da derinleştiriyordu.

Kızı kadar Verona da onu bu alışkanlığından vazgeçirmeye çalıştılar. Ama o başından itibaren yaramazlık yaparken yakalanan bir çocuk gibi inkâr etti. Sonra omuzlarını silkerek, soluk bir gülümsemeyle itiraf etmeye mecbur kaldı.

“Bana bir zararı yok... Tam tersi beni rahatlatıyor,” demişti. “Bırakın gideyim.”

Zaten ofisten çıktıktan sonra eğer hemen eve dönseydi orada kimi bulacaktı ki? Verona her gün gelip Ginetta'yı alıyordu. Bunun için yakınmıyordu, hayır, aksine arkadaşına kızını oyalayacak şeyler ürettiği için minnet duyuyordu. Verona'nın bazı zamanlarda tavırlarıyla sebep olduğu o bir çeşit burukluk ve karakterindeki birtakım kusurlar ona duyduğu hayranlığı, şimdi hissettiği minnet duygusu, bağlılığını ortadan kaldırmaya neden olamazdı. Ne entelektüel kapasitesi, ünü ve kariyerinde vardığı nokta, ne şansı, iyi kalpliliği dışında başka bir erdemi, başka bir vasfı olmayan kendi gibi zavallı bir adama bu kadar yakın, kardeşten daha yakın olmaya mani olmuyordu.

Şimdi büyük bir tatmin duygusuyla, karısına Verona'nın şefkatinin Ginetta'ları için bir şans olduğunu söylemiş olmaktan dolayı yanılmadığını görüyordu. En büyük delil on sekiz yaşını doldurduğunda ortaya çıkmıştı. Ah, Silvia'sının o gece, doğum günü kutlamasından sonra orada olmasını ne çok isterdi!

Verona özellikle Ginetta için elinde hiçbir hediye olmadan gelmişti. O yatmak üzere yanlarından ayrılır ayrılmaz, Lori'yi bir köşeye çekip ciddiyet ve heyecanla, ona genç arkadaşlarından birinin, Markiz Flavio Gualdi'nin kızıyla evlenmek üzere iznini istediğini açıkladı.

Martino Lori şaşırıp kaldı. Markiz Gualdi mi? Bir asil... Müthiş zengin... Ginetta'yı mı istiyor? Verona'yla konserlere, konferanslara, gezintilere giderek Ginetta, doğduğu ve içinde bulunduğu sosyal şartlarla yanına bile yaklaşamayacağı öyle bir dünyaya girmişti ki, evet, beğeni uyandırmıştı, fakat o...

Arkadaşına neredeyse mutluluktan kafası karışmış ve mahcup halde, "Biliyorsun," demişti, "benim statümü biliyorsun... Markiz Gualdi'nin..."

Verona sözünü keserek, "Gualdi biliyor... Bilmesi la-

zım geleni biliyor,” dedi.

“Anlıyorum. Ama bu kadar eşit olmayan bir durum olduğuna göre istemem ki... Ne kadar bunu kabul etmeyi istese de birçok şeyi hayal etmesi bile mümkün olmayabilir...”

Verona yeniden sözünü keserek öfkeyle, “Bunu sana söylemek bana gereksiz geliyordu ama madem sen, kusura bakma, bana öyle aptalca bir konuşma yaptırıyorsun ki, seni sakinleştirmek için o halde, o kadar yıllık arkadaşın olduğuma göre...”

“Tabii, biliyorum!”

“Ginetta’nın senden daha fazla benimle birlikte büyüdüğünü söyleyebiliriz...”

“Evet... Evet...”

“Ne o, şimdi de ağlıyor musun? Ben bu evlilik için aracılığı boşuna yapmıyorum. Hadi, hadi yeter artık! Ben gidiyorum. Yarın Ginetta’yla sen konuşursun. Göreceksin ki o kadar da zor olmayacak.”

Lori gözyaşları içinde gülümseyerek, “Bekliyor mu?” diye sordu.

“Benim bu gece ellerim boş geldiğimi görünce hiç şaşırmadığınızı görmedin mi?”

Bunları söylerken Lori, Marco Verona’nın uzun yıllardan beri onun hiç duymadığı kadar neşeyle güldüğünü duydu.

V.

Başından beri tuhaf, buz gibi bir algılama... Fakat Martino Lori bunu fark etmemişti çünkü hayatta başına gelen her şeye bulduğu bir izahat gibi, masum bir iyilikle donanmış olarak bunu da eşitliğin olmadığı bir durumda doğal bir sonuç olarak, biraz da damadının karakterinden, aldığı eğitimin, şahsından kaynaklanıyordur diye açıklayacaktı.

Markiz Gualdi pek de genç sayılmazdı. Hâlâ koyu bir sarışındı fakat kelleşmişti. Pürüzsüz, incecik porselenden bir biblo gibi parlak ve pembemsiydi. Piemonte aksanından çok, Fransız aksanıyla sesine bir tür nezaket dolu anlayışlı etkisi vererek yavaş yavaş konuşuyordu. Fakat bu da cam gibi açık mavi gözlerindeki sert bakışlarla tuhaf bir zıtlık oluşturuyordu.

Lori bu gözlerden, tam olarak dışlanmak değilse bile bir çeşit uzaklaştırma hali hissetti. Hatta başlangıçtaki belki aşırı derecede sade, şimdi de belki aşırı derecede temkinli hâl ve tavrından dolayı, bu gözlerde sanki ona karşı hafif alaycı bir acıma hali doğmuştu.

Gualdi'nin Verona ve Ginetta'ya karşı olan davranışlarındaki farklılığı da kendine izah edebilirdi. Sanki eşinin tarafı kendisi yani babası değil de, arkadaşlarıydı... Gerçekten de durum buydu, ama Verona...

Evet, Martino Lori artık Verona'yı bile anlayamıyordu.

Şimdi, damadına hoşluk olsun diye emekliye ayrılmış olduğuna, gidecek bir ofisi bile olmadığına ve evde de yalnız kaldığına göre, yıllarca minnettarlık gösterdiği Marco Verona'nın kardeşten yakın arkadaşlığını büyük bir itinayla ortaya koyması gerekmiyor muydu?

Verona her gün Gualdi'nin villasına, Ginetta'yı görmeye gidiyordu. Düğünden beri arkadaşına bir kere olsun, yanlışlıkla bile hiç uğramamıştı. Belki de hâlâ eski matemini sürdürmekte olan arkadaşını görmekten usanmıştı. O da artık yaşlanmış olduğundan, sayesinde mutlu olduğunu gördüğü Ginetta'ya gitmekten daha çok keyif alıyordu.

Evet, böyle de olabilirdi. Peki ama neden kendisi kızını görmeye gittiğinde onunla karşılaşılıyor, sanki evindeymiş gibi onları kızı ve damadıyla birlikte masada bulduğunda, arkadaşının davranışları bu kadar soğuk ve nerdeyse aşağılayıcı oluyordu?

Bu soğuk hava bulunduğu yerden, muhteşem biçimde döşenmiş, aynalarla ışıldayan geniş yemek odasından kaynaklanıyor olmasındı? Daha neler! Yok! Yok! Verona sadece uzaklaşmamıştı, tavrı bayağı değişmişti; elini şöyle bir sıkıyor, ona şöyle bir bakıyor ve sanki içeriye kimse girmemiş gibi Gualdi'yle konuşmasına devam ediyordu.

Onu, masanın önünde ayakta bırakmalarına ramak kalmıştı. Sadece Ginetta, o da uzaktan, kimse onunla ilgilenmiyor denmesin diye arada bir birkaç kelime laf ediyordu.

Martino Lori, kafası karışık ve ürkek, tarif edilemez bir bunalıtı ile kalbi sıkışarak gidiyordu. Damadının ona karşı herhangi bir nedenle hiçbir saygısı da yok muydu? Bütün kutlamalar, davetler Verona içindi, zengin ve ünlü olduğundan dolayı mıydı? Eğer öyle olacaksa, eğer üçü de onu her akşam bu şekilde karşılayacaksa, bir sırnaşık, davetsiz bir misafir gibi, o zaman kendisi bir daha oraya gitmezdi. Yo, yo, daha neler, bir daha asla gitmezdi! Bu durumda bu üç kişinin ne yapacağını görmeyi çok isterdi.

Böylelikle iki gün geçti, dört-beş gün daha geçti, bir hafta geçti, ne Verona ne damat ne de Ginetta, bir hizmetçi bile hasta mı diye sormak için semtine uğramadı...

Bakışları olmayan gözlerle odada dolaşırken Lori huzursuz parmaklarıyla, sanki zihninin içine düştüğü bunalıtıcı uyuşukluğu uyandırmak için hiç durmadan alnını kaşıyordu. Artık ne düşüneceğini bilmediğinden kayıp ruhuyla geçmişe dönüyor, geri dönüyor, geri dönüyordu...

Bir anda, nedenini bilmeden düşüncesi uzak, hayatının en hüzünlü anısında durdu. O matem gecesinde dört tane mum yanıyordu ve Marco Verona, Silvia'nın cansız bedeninin bulunduğu yatağın kenarına yüzünü gömmüş, ağlıyordu.

Karmakarışık ruhunda sanki birdenbire bu mumlar çırpındı ve kasvetli bir ışık yakarak, Silvia'nın Marco Verona eşliğinde karşısına geldiği ilk günden itibaren tüm hayatını

korkunç şekilde aydınlatıldı.

Ayaklarının yerden kesildiğini hissetti. Sanki oda etrafında dönüyordu. Ellerini yüzüne bastırarak kapattı.

“Mümkün mü? Mümkün mü?”

Gözlerini karısının portresine doğru kaldırdı, önce içinden geçenlerden dehşete kapıldı sonra da yumruklarını sıkarak, nefretten, iğrenme ve korkudan gerilmiş yüzündeki gözleriyle saldırdı.

“Sen? Sen?”

Herkesten çok onu karısı aldatmıştı. Belki sonraki pişmanlığı gerçektir. Verona, yoo... Verona, yo... Evine gelen adam, patron gibi ve... Ama evet! Belki bildiğini düşündü ve adi bir hesap kitap yaparak hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranıyordu.

Bu nefret dolu düşünce kafasında dönüp duran Martino Lori pençelerinin uzadığını ve ciğerlerinin parçalandığını hissetti. Ayağa kalktı fakat yeniden başı döndü. Öfke ve acı, sarsıcı ve hızlı bir ağıtta eridi.

Sonunda kendine geldi, gücünü kaybetmiş, içi boşalmış gibiydi.

Anlaması için yirmi yıldan fazla zaman geçmesi gerekmişti. Eğer bu soğuk davranışları, ona karşı nerdeyse açıkça beyan ettikleri küçümseyici kayıtsızlıkları olmasaydı, hâlâ anlamayacaktı.

Bu kadar yıl sonra ne yapmalıydı? Şimdi her şey de bitmiş olduğuna göre... Böyle, bir süredir, sessizce... Terte-miz, kalburüstü insanların yaptığı gibi, kalburüstü insanların davrandığı şekilde mi? Belki de gereken nezaketle artık hiçbir tarafı temsil etmediğini anlatmadılar mı ona? Önce eş olmuştu, sonra da baba... Şimdi, tamam artık; bu üçü de aralarında bu kadar iyi anlaştıklarına göre hiç kimsenin ona ihtiyacı yoktu.

Aralarında en üzgünü, en haini belki de yaptığı yanlış-
tan hemen sonra pişmanlıkla ona dönen ve şimdi de ölmüş
olandı...

O akşam Martino Lori, her akşam olduğu gibi, eski alış-
kanlığını sürdürerek kendini mezarlığa giden yol üstünde
buldu. Durdu, dalgın ve şaşkın, devam mı etmeliydi yoksa
geri mi dönmeliydi? Yıllardır mezarı çevreleyen, aşkla bes-
leyip büyüttüğü bitkileri düşündü. Kendinin de kısa bir süre
sonra sonsuza dek yatacağı yer... Aşağıda, onun yanında mı?
Ah, yo, yo, artık değil... Oysa bu kadın ona geri döndüğün-
de ne kadar da çok ağlamıştı, onu nasıl şefkatle sarıp sarma-
lamıştı, sonra... Evet, evet, pişman olmuştu... Belki sadece
onu, evet sadece onu affedebilirdi.

Marino Lori mezarlık yolunda yürümeye devam etti. O
gece ölüye diyeceği yeni şeyler vardı.

RAHMETLİ

İlk günden beri Bartolino Fiorenzo müstakbel karısından şu sözleri duydu: “Yani aslında, Lina... Hayır, benim gerçek adım Lina değil. Benim adım Carolina. Rahmetli bana Lina demeyi severdi ve adım öyle kaldı.”

Rahmetli Cosimo Taddei ilk eşiydi.

“İşte orada!”

Hatta müstakbel karısı ona göstermişti de, çünkü hâlâ orada, Bartolino Fiorenzo’nun oturduğu yerin yakınındaki kanepenin tam karşısındaki duvarda (büyütölmüş capcanlı anlık bir fotoğraf), şapkasıyla gülerek selam verirken görölüyordu. Bartolino içgüdüsel olarak bu selama başını eğerek karşılık vermeye yeltenmişti.

Bu fotoğrafı, evin reisinin fotoğrafını salondan kaldırmak Taddei’den dul kalmış olan Lina Sarulli’nin aklına bile gelmemiştir. Zaten oturduğu ev Cosimo Taddei’ye aitti. Mühendis olduğundan evi inşa edip çok zevkli bir şekilde döşemiş, sonunda da diğer tüm malvarlıklarıyla karısına miras bırakmıştı.

Sarulli müstakbel kocasının yaşadığı sıkıntının farkına bile varmayarak sözüne devam etti: “İsim değişikliği yapmaktan hiç hoşlanmıyordum. Fakat rahmetli bana, ‘Sana

Carolina yerine ‘sevgili Lina’ desem daha iyi olmaz mı? Aslında aynı gibi ama çok daha fazlası!’ demişti. Tamam mı?” Bartolino Fiorenzo sanki fikrini soran rahmetliymiş gibi, “Tamam! Tabii, tabii tamam!” diye cevap verdi.

Sarulli gülümseyerek, “O halde ‘sevgili Lina’ anlaştık mı?” diyerek sözünü tamamladı.

Bartolino Fiorenzo, kocanın duvardan gülerek baktığını ve onu selamladığını düşünerek, kargaşa ve hissettiği utançtan kafası dağılmış halde, “Anlaştık... Evet, evet... Anlaştık,” diye kekeledi.

Fiorenzo’lar, –üç ay sonra– karı-koca, akraba ve arkadaşları eşliğinde, Roma’ya doğru balayına çıkmak üzere tren istasyonuna geldiklerinde, Fiorenzo’nun yakın komşusu ve Sarulli’nin çok yakın arkadaşı Ortensia Motta, Bartolino’yu ima ederek kocasına, “Zavallı evlat, karısı mı oldu şimdi? Yoksa onu koca olarak mı verdiler demeli!” dedi.

Fakat dikkat edin, Motta bununla daha önceki Lina Taddei olan Lina Sarulli’nin, şimdi Lina Fiorenzo olarak bir kadından daha çok bir erkek olduğunu söylemeye çalışıyor değildi. Yoo. Tam tersi sevgili Lina çok fazla dışıydı! Ama ikisi arasında diyelim! Hayat tecrübesi ve yargıları bağlamında kocasından daha fazla deneyime sahip olduğuna hiç şüphe yoktu. Ah, o mu –tombul, sarı, kanlı canlı– koca bebek hali vardı. Meraklı bir koca bebek, fakat kel, sanki şu çocuk halinden kurtulmak istermiş de tepesindeki saçları kendisi kesmiş gibi sahte bir kel görünümü vardı. O halinden kurtulamamıştı da üstelik, zavallı Bartolino!

Genç Ortensia’nın yaşlı kocası, burundan gelen sesiyle öfkeyle, “Ne zavallısı! Ne zavallısı?” diye miyavladı, bu evliliği kendisi organize etmiş olduğu için kötü laflar edilmesini istemiyordu. “Bartolino da aptal değil ya. Son derece başarılı kimyacı...”

Karısı, “Tabii ya! En önde geleni!” diye alay etti.

O da, “En önde geleni!” diye onayladı.

Son derece başarılı kimyacı gençliğinden beri bu bilim dalında yapmış olduğu –şimdiye kadarki hayatının tek tutkusu– yeni, tartışmasız orijinallikteki yoğun çalışmalarını eğer basılmaya göndermek isteseydi, şüphesiz, kim bilir... İlk sınavda krallığın kim bilir hangi değerli üniversitesinde profesör olmuştu. Hoca, hoca. Şimdi de koca olarak yine bir örnek oluşturunca. Evlilik hayatına saf, bakir bir kalple giriş yapıyordu.

Karısı, “Ah, konu buysa...” diyerek sanki bu bekâret konusunda daha çok söyleyecekleri varmış gibi göründü.

Durum şu ki, Sarulli’yle evlilik söz konusu olmadan önce, Fiorenzo’ların evinde kocasının Bartolino’nun amcasına, bu çocuğu evermek gerektiğini söylediğini her işittiğinde gülme krizine girerdi. Oh, bazı kahkahaların sonunda...

Kocası kızgınlıkla ona dönerek, “Evet hanımefendi, evermek!” derdi.

O da bir anda gülmeyi kesip, “Hemen evlendirin sevgili dostlarım! Ben kendi kendime gülüyorum, okuduğum şeye gülüyorum,” diye cevap verirdi.

Gerçekten de Motta, Bartolino’nun amcası Anselmo Bey’le her zamanki satranç partilerinden birini oynarken o da kitap okuyordu. Altı aydan beri felçli halde koltuğa bağlanmış olan yaşlı Fiorenzo Hanım’a Fransızca romanlar okuyordu.

Ah, gerçekten çok şendi o akşamlar! Kendini tamamen kimya laboratuvarına kapatan Bartolino, tek kelime bile anlamadan okunan kitabı dinliyormuş gibi davranan yaşlı yenge, oyunlarına dalmış diğer yaşlı iki adam... Eve biraz neşe gelsin diye Bartolino’yu ‘evermek’ lazımdı. İşte, zavallı çocukcağızı sahiden everdiler!

Bu arada Ortensia seyahatteki yeni evlileri düşünürken, bu dazlak genç, tecrübesiz, kocasının dediği gibi bakir kalpli

çocukla Lina'yı baş başa hayal edip gülüyordu. O Lina Sarulli ki dört sene boyunca sevgili mühendis Taddei'nin hayat arkadaşı olmuş, son derece tecrübeli, canlı, gencecik ve girişkendi... Hatta biraz fazlaca!

Belki de o saatte dul yeni gelin iki koca arasındaki farkın farkına varmıştı bile.

Anselmo amca tren sarsılarak hareket etmeden hemen önce yeni yeğenine, "Lina, rica ediyorum, Bartolino'ya aman dikkat... Sen idare et!" demişti.

Bartolino daha önce hiç gitmediği için Roma'yı sen gezdir demek istemişti.

Gelin daha önce rahmetliyle balayı için gitmişti. Başlarına gelen hafif kazalara kadar en küçük detaylar bile hatırlındaydı, sanki altı yıl değil de altı ay geçmiş gibi son derece ayrıntılı ve berrak bir hafıza...

Bartolino'yla seyahat sonsuza kadar sürmüş gibiydi, perdeler kapatılamıyordu. Tren Roma istasyonunda durur durmaz Lina kocasına "Şimdi lütfen işleri bana bırak. Valizleri indir!" dedi. Kapıyı açmak üzere gelen hamala da, "İşte, üç tane valiz, iki, yok üç şapka çantası, bir manto askısı, bir diğer manto askısı, şu torba, diğer torba... Başka ne var? Bitti, o kadar. Vittoria Otel!" dedi.

Valizleri alıp istasyondan çıkınca tren kondüktörünü tanıyıp selam verdi. Biner binmez kocasına, "Göreceksin, mütevazı bir otel ama çok konforlu; servis, temizlik iyi, fiyatlar orta halli, ayrıca merkezi!" dedi.

Rahmetli -istemeden de olsa hatırlıyordu- çok memnun kalmıştı. Hiç şüphe yok ki Bartolino da çok memnun kalacaktı. Oh, pek güzel evlat! Nefes bile almıyordu.

"Şaşırdın değil mi?" dedi, "bana da ilk defasında aynı etkiyi yapmıştı... Ama göreceksin, Roma'dan hoşlanacaksın. Bak, bak... Piazza delle Terme... Terme di Diocleziano... Santa Maria degli Angeli... Oradaki, dön bak! Sonuna kadar

Via Nazionale... Şahane değil mi? Sonra tekrar geçeceğiz...”

Otele gelince Lina kendini evinde gibi hissetti. Herkesi hatırladığı için oradaki herkesin de onu hatırlamış olmasını çok istiyordu. İşte, şu yaşlı odacı mesela... Pippo, evet, altı sene önceki.

“Hangi oda?”

Onlara birinci kattaki, 12 numaralı odayı vermişlerdi. Güzel, geniş, yatağa özel bölümle, güzel döşenmiş bir odaydı. Fakat Lina yaşlı odacıya “Pippo, ya ikinci kattaki 19 numaralı oda? Boş olup olmadığına bakabilir misiniz?” dedi.

Odacı eğilerek, “Hemen,” diye cevap verdi.

Lina kocasına, “Çok daha konforlu,” diye açıkladı, “yatak bölümünün yanında küçük bir oda olmalı... Ayrıca daha çok hava ve daha az patırtı. Daha memnun kalacağız...”

Rahmetliyle de aynı şey olmuştu, birinci katta bir oda vermişlerdi, o da odayı değiştirtmişti.

Az sonra yaşlı oda görevlisi gelip 19 numaralı odanın müsait olduğunu ve eğer tercih ediyorlarsa emirlerine amade olduğunu söyledi.

Lina sevinçle ellerini çırparak, “Elbette! Elbette!” diye telaşla cevap verdi.

İçeriye girer girmez halısıyla, aynı yerde duran mobilyalarıyla hiç değişmemiş olan odayı görmekten çok mutlu oldu. Bartolino bu mutluluğa çok yabancı kalmıştı.

Lina şifonyerin üzerindeki büyük aynanın önüne şapkasını atıp kocasına, “Hoşuna gitmedi mi?” diye sordu.

O da, “Evet... Güzel...” diye cevap verdi.

“Oh, bak! Bu aynayı hatırlıyorum... Şu tablo yoktu o zamanlarda... Japon malı bir tabak vardı... Kırılmış olmalı. Söyle bakalım, hoşuna gitmedi mi? Yo yo yo yo yo! Şimdi öpücük yok... Kirli ağızla... Sen burada yıkan, ben minik köşeme gideceğim... Elveda!”

Mutlu ve heyecanlı bir halde kaçıp gitti.

Bartolino Fiorenzo bir miktar onuru kırılmış olarak etrafına bakındı. Sonra yatak bölümüne yaklaştı, perdeyi çekince yatağı gördü. Karısının mühendis Taddei ile ilk kez yattığı yatak bu olmalıydı.

Uzaktan karısının evindeki duvara asılı fotoğraftan Bartolino'nun selamlandığını gördü.

Balayı yolculuğu boyunca sadece aynı yatakta yatmakla kalmayıp, bir de rahmetlinin karısını götürdüğü aynı restoranlarda öğle ve akşam yemeğini yiyordu. Roma gezintisinde de karısının hatırasındaki rahmetlinin adımlarını bir köpek gibi izliyordu. Antik yerleri, müzeleri, galerileri, kiliseleri ve parkları rahmetlinin karısına gösterdiği şekilde görüyor ve inceliyordu.

Çekingendi, ilk günlerde ilk kocanın deneyimlerini, öğütlerini, zevklerini, eğilimlerini böyle, birebir izlemekten duymaya başladığı şaşkınlığı, hissettiği onur kırıklığını göstermeye cesaret edemiyordu.

Fakat karısı kötülük olsun diye yapmıyordu. Fark etmiyordu, fark edemezdi de.

On sekiz yaşındayken hayatın tüm öğretisinden uzak, hayata ilişkin her karar bu adam tarafından alınmıştı ve eğitilmiş, donatılmış, onun eliyle kadın olmuştu. Netice olarak Cosimo Taddei'nin yarattığı bir şeydi. Her şeyi tamamen ona borçluydu ve onun öğretisinin dışında düşünmüyor, hissetmiyor, konuşmuyor ve kıpırdamıyordu.

Peki öyleyse neden yeniden evlenmişti? Çünkü Cosimo Taddei, ona gözyaşlarının üzüntülü zamanların ilacı olmadığını öğretmişti. Hayat, yaşamaya devam edenin, ölüm, zamanı gelenindi. Eğer kendisi ölmüş olsaydı kocası mutlaka yeniden evlenirdi, o halde...

O halde Bartolino karısının üslubunca davranmalıydı yani öğretmenleri ve rehberleri olan Cosimo Taddei'nin

üslubunca... Hiçbir şey düşünme, hiçbir şey için üzüntüye kapılma, zaman varken gül, eğlen. Karısı kötülük olsun diye yapmıyordu.

Evet, ama hiç olmazsa, yani... Bir öpücük, bir okşayış, sonuçta öbürününkinden bir parça farklı bir şey... Bu kadına hiç, hiç, hiç mi farklı bir şey hissettirmemeliydi? Bu ölünün alanının dışında kalabilecek küçük bir şey de olmaz mıydı?

Bartolino Fiorenzo arıyor, arıyordu... Fakat çekingenliği yeni okşayışlar keşfetmeye engel oluyordu.

Aslında kendi kendine düşünüp duruyordu, hem de son derece cesur bir şekilde ama sonra karısı onun kıpkırmızı olduğunu görünce, “Neyin var?” diye sormasıyla, elveda, her şey sönüp gidiyordu! Suratında aptal bir ifadeyle, “Neyim var?” diye soruyordu.

Balayı dönüşlerinde beklenmedik üzücü bir haberle sarıldılar; Motta, düşünlerini ayarlayan kişi aniden ölmüştü.

Lina Fiorenzo, Taddei’nin ölümünde ona kız kardeş gibi yakınlık göstermiş olan Ortensia’ya aynı yakınlığı göstermek üzere hemen yanına koştu.

Bu acıklı görevi yerine getirmekte bu kadar zorlanacağını düşünmemişti. Neticede Ortensia bu üzücü kayba o kadar da dertlenmiyor da olabilirdi. Evet, iyi bir adamdı Motta, yazık, ama çok yorgun ve karısından da çok daha yaşlıydı.

Arkadaşını talihsiz olaydan on gün sonra teselli edilemez halde bulmaktan dolayı donup kalmıştı. Kocasının onu finansal olarak sorunlu bir şekilde bıraktığına kanaat getirdi. Ve nezaketle ona bu soruyu sormaya cesaret edebildi.

Ortensia gözyaşları içinde, “Yo, yo!” diye telaşla cevap verdi. “Ama... Anlayacaksın...”

Neyi? Bütün bu acılar, gerçekten mi? Lina Fiorenzo anlamıyordu. Kocasına hissettiklerini anlatmak istedi. Bartolino, her şeyi bilen karısının bu çeşit aymazlığının karşısında

karides gibi kıpkırmızı halde, omuzlarını kaldırarak, “Eh!” dedi, “netice itibariyle... Diyelim... Kocas ı ölmüş...” Lina, “Eh iyi de şimdi! Kocas ı...” diye haykırdı, “neredeys e babası olacak yaş tayıdı!”

“Sence az bir şey mi?”

“Üstelik babası da değildi!”

Lina haklıydı. Ortensia çok fazla ağlıyordu.

Bartolino’nun nişanlılık döneminin ilk üç ayında Mot-ta, nişanlıs ının ilk kocas ından uluorta söz etmes inden zavallı genç adamın çok rahatsız olduğunu fark etmişti. Rahatsızdı çünkü şimdi kendisini koca olarak alacağı gerçeğı söz konu-suyken, nişanlıs ının ilk kocası ile ilgili bu capcanlı, ısrarlı, sü-rekli hatıralarıyla huzur bulamıyordu. Evde amcas ıyla da bu konuyu tartışmış tı. Onlar da gelinin bu davranış ının bir çeş it açık yüreklilik gösterisi olduğunu söyleyerek güven vermeye çalış ıyorlardı. Bu duruma alınmamas ı gerektiğini söylüy-or-du, çünkü kendisini koca olarak aldığı na göre kalbinde bu adama ilişkin kök salmış bir hatıranın olmadığı kesinleş miş-ti. Onun önünde de bu şekilde rahatça konuşabildiğine göre hatıralar sadece zihninde yer alıyor demekt i. Bartolino bu muhakeme şekline çok ikna olmamış tı. Ortensia da bunu ga-yet iyi biliyordu. Karısının ‘açık yüreklilik’ diye tarif ettikleri tarzından dolayı genç adamın rahatsızlığı balayı dönüşünde daha da artmış olmalıydı. Yeni evlilerin baş sağlığı ziyaretin-de, Lina’dan daha çok Bartolino’ya bu sebepten teselli edile-mez halde olduğunu göstermek istemiş ti.

Bartolino Fiorenzo, dul kadının bu acısından o denli sevimli bir şekilde etkilenmiş ti ki, ilk kez bu kadar acıya inanmak istemeyen karısına karşı gelmeye cesaret edebildi. Yüzü ateş gibi yanarak karısına, “Kusura bakma ama sen de ağlamadın mı ilk...” derken Lina sözünü keserek, “Ne ala-kası var! Her şeyden önce rahmetli...” dedi. Onun söyleme-sine fırsat vermemek için Bartolino hemen, “Henüz gençti,

evet,” dedi. Lina yeniden söz alarak, “Ben ayrıca, ağladım, ağladım, ağladım, doğru...” deyince Bartolino tereddütle, “Çok değil ama değil mi?” dedi.

“Çok, çok... Ama sonunda mantığımı kullandım işte! İnan Bartolino, Ortensia’nın bu kadar ağlaması çok fazla.”

Bartolino buna inanamadı. Hatta bu konuşmadan sonra içi burkuldu, kızgınlık hissetti ama karısına karşı değil, daha çok merhum Taddei’ye karşı... Çünkü bu tür bir muhakeme şeklinin, bu şekilde hissetmenin karısına ait bir duygudan ziyade, çok içten hesaplı bir insan olan bu adama ait düşünce şeklinin bir meyvesi olduğunu anlamıştı. Bartolino sanki her gün salona girerken onu gülümseyerek selamlayan bu adamla karşılaşmıyor muydu?

Ah o portre, daha fazla eziyet çekemezdi artık! Bir çeşit zulümdü bu! Her an gözünün önündeydi. Çalışma odasına mı giriyordu? Taddei’nin fotoğrafı ona, “Geçin! Geçin lütfen! Burası benim mühendislik mesleğimi yaptığım çalışma odamdı, biliyor musunuz? Şimdi siz buraya kimya laboratuvarınızı mı yerleştirdiniz? İyi çalışmalar! Yaşam, hayatta olanın; ölüm, sırası gelenin!” der gibi gülüyor ve onu selamlıyordu.

Yatak odasına mı giriyordu? Buyurun, Taddei’nin fotoğrafı onu orada da izliyordu. Gülüyor ve selamlıyordu.

“Kullanın! Çekinmeyin kullanın! İyi geceler! Karımdan memnun musunuz? Ah onu öyle iyi eğittim ki... Yaşam, hayatta olanın; ölüm, sırası gelenin!”

Artık daha fazla tahammül edemiyordu! Bütün ev bu adamla doluydu, aynen karısı gibi. O da önceleri o kadar sakinken şimdi gizlemeye çalışmasına rağmen kendini sürekli bir orgazmın pençesinde bulmuştu.

Sonunda karısını alışkanlıklarından uzaklaştırmak için tuhaflıklar yapmaya başlamıştı. Oysa karısı bu alışkanlıkları dul kaldığı zaman edinmişti. Capcanlı karakterdeki Cosimo

Taddei'nin alışkanlıkları yoktu, hiç de olsun istememişti. Halbuki Bartolino ilk tuhaflik denemesinde karısı tarafından kendini aşağılanmış hissetmişti.

“Aman Tanrım, Bartolino, rahmetli gibi mi?”

Ama yenilgiye izin vermeyecekti. Kendi doğasını zorlayarak şiddetle yeni şeyler bulmaya çabaladı. Ne yaparsa yap-sın Lina'ya sanki öbürü de aynı şeyleri, bütün yaptıklarını yapmış gibi geliyordu.

Bartolino şaşkındı, üstelik Lina'nın bu kaçamaklardan zevk aldığı görünüyordu.

Böyle devam ederek elbette rahmetliyle birlikte yaşıyor gibi oluyordu.

Peki, o zaman... O zaman Bartolino her gün giderek artan orgazma bir nefes aldirmek üzere hüznü bir havaya büründü.

Aslında, ne kendindeki her şeyi almış ve hâlâ da elinde tutan bu adamdan öç almak, ne de karısını aldatmak gibi bir niyeti vardı. Bu berbat fikrin kafasında birdenbire ortaya çıkmış olduğuna inanıyordu. Fakat aslında kusura bakmasın ama bu ona neredeyse önerilmiş, hissettirilmiş, aklına sokulmuştu. Bunu yapan da, bekârken onu aşırı kimya çalış-maktan alıkoymak için, sanatını ortaya koyarak birçok kez boşuna denemiş olan kişiydi.

Ortensia Motta için bir zaferdi. Kız arkadaşını kandır-mak üzere acıdan perişanmış gibi davranıyordu ama Barto-lino'ya anlatmak istediği, kendisi, o karısıyla evlenmeden önce... Hadi! Neredeyse kaderdi!

Bartolino açısından böyle kader pek o kadar da anlaşılır değildi. Ancak iyi bir evlat olarak hayal kırıklığına uğramış-tı, amacına ulaşma başarısındaki kolaylıkla neredeyse kan-dırılmıştı. Sevgili yaşlı Motta'nın yatak odasında bir an ha-reketsiz kaldı, yaptığı yanlış işten pişman olmuştu. Bir anda yatağın Ortensia'nın bulunduğu kısmında, yerde parlamakta

olan bir şey gözüne çarptı. Altın bir kolyeydi bu, zinciriyle birlikte boynundan kaymış olmalıydı. Vermek üzere yerden aldı ama beklerken, sinirli parmakları arasında dolaştırıyordu, istemeden kapalı kolye ucunu açtı.

Donup kaldı.

Cosimo Taddei'nin mini mini bir portresi burada da karşısına çıkmıştı.

Gülüyor ve onu selamlıyordu.

KÖTÜLÜK DÜŞÜNMEDEN

I.

Çekingen, sıska, miyop ve kibar Spirito Tempini, kunduracının delik açma aletiyle açtığı delikten geçirilmeye hazır bir şekilde, uzun uçları bir sicimin iki ucu gibi donyağına bulanmış bıyıklarıyla, kolalı manşetlerini ceketin kollarından çıkarmak için sürekli çekiştirerek, o sıkı giyilmiş çoraplar olan çarpık ve ağırlı bacaklarla olması gerektiği gibi Margheri kız kardeşlerden en büyüğüne giderek, Iduccia'ya, en küçüğe talip olduğunu beyan etti. Serafina, Carlotta, Zoe ve Iduccia'nın kendisi bile duyduklarından sağırlaşmış gibi hareketsiz kaldıkları anda da onları ardı ardına eğilerek selamladı.

Artık, birinin aklına gelip de içlerinden birine talip olacağını hiçbiri beklemiyordu. Beklenmedik mali yıkım ve buna dayanamayan babanın üzüntüden ölümü, annenin kaybı gibi başlarına gelen bir sürü ağır felakete maruz kaldıktan sonra seçkin insanlara uygun olarak görmüş oldukları eğitimlerinden faydalanmaları gerektiğine ve hatta bekâr kalmaya karar vermişlerdi.

Aslına bakılırsa, bazı çok yakın kız arkadaşları bu sonuncu karara inanamamışlardı çünkü içlerinde Margheri'lerin sanki bir süredir takılıp kaldıklarına ilişkin bir his

vardı; Serafina otuzunda, Carlotta yirmi dokuzunda, Zoe yirmi yedisinde, Ida da yirmi beşindeydi. Zaman geçip gidiyordu, omuzlarından kaba saba itmeye başlamıştı, ama boşuna! Orada, geçip gitmiş yılların hüzünlü eşliğinde inatla duruyorlardı. Neyi bekliyorlardı? Birinin onları harekete geçmeye, kendi başlarına kalmadan yola devam etmeye ikna etmesini... Hadi bakalım! Samimi kız arkadaşları, üç ablanın en küçüğe hâlâ Iduccia diye seslendiğinde, kendilerinde bu ismin çok, çok uzaklardan çağrıldığı gibi bir etki yarattığını itiraf etmişlerdi. Çünkü, sonuç olarak Ida aşağı yukarı yirmi sekizlerindeydi!

Bu arada Margheri'ler, mali yıkımdan sonra da onlara bağlılığını sürdüren güvenilir arkadaşlarının yardımıyla çalışarak, yani yabancı dillerde (İngilizce ve Fransızca), suluboya resim yapma, arp çalma ve minyatür yapma konularında özel dersler vererek, içinde doğdukları ve büyüdükları sade ve ağırbaşlı mobilyalar ve döşemelerle donanmış eve hiç dokunmadan onu ayakta tutabiliyorlardı. Hâlâ konserlere ve davetlere gidebiliyorlar, göstermiş oldukları cesareten, artık eskisi kadar incelikli olmayan giysilerini taşımaktaki özgür zarafetlerinden, nazik ve yumuşacık davranış biçimlerinden ve hatta güzel ve hâlâ hoş yüz ifadelerinden dolayı büyük bir saygı ve sevgiyle kabul görüyorlardı. Zayıflardı (belki de biraz fazla, kötü niyetliler 'başak sapı' diyorlardı), dördü de uzun boyluydu. Ida ve Serafina sarışın, Carlotta ve Zoe esmerdi.

Onlar için çalışarak kendi kendilerine yetmek elbette çok tatmin ediciydi. Açlıktan ölebilirlerdi ama ölmüyorlardı. Karınlarını doyuracak, mütevazı şekilde giyinecek ve diğer masraflarını ödeyecek geliri sağlıyorlardı. Kocaları olan sevgili kız arkadaşları, nişanlıları veya erkek arkadaşları olan diğerleri onların bu başarısını kutluyorlar ve yakın zamanda küçük Titti'yi veya küçük Coco'yu, arp dersi veya suluboya resim dersi için kendilerine gönderecekleri sözünü veriyor-

lardı. Geri kalanlar da şefkat ve hayranlık duygularına gem vuramayarak eğer mucize olursa onlar da bir an önce bir kız veya bir oğlan çocuğu doğurup bu cesur arkadaşlarına elbise almaları, diğer masraflarını karşılayabilmeleri ve açlıktan ölmemeleri konusunda yardımcı olacakları sözünü veriyorlardı.

Ve işte o sırada Tempini Bey gökten zembille düştü.

Dört kız kardeşin şaşkınlıktan kurtulmaları epeyce zaman aldı. Tempini'yi sadece birkaç aydır tanıyorlardı. Onu gidip geldikleri yerlerde, aşağı yukarı on defadan fazla görmüşlerdi ama –o çekingen hali ve kat kat çoraplar giydiği, ağırlı koca ayaklarından sıkıntı içindeyken– kendilerini hedef almış olduğuna dair bir izlenim edinmemişlerdi.

O kadar nafile ve heyecanlı bekleyişten sonra bu beklenmedik ve umulmadık talep onlara nerdeyse ters gelmiş, şüphe uyandırmıştı.

Bu adam böyle, üzerinde çok düşünmeden, şu dalgın haliyle, çeyizi olmayan, geçici denebilecek, son derece belirsiz, güvenilir bir iş sahibi olmayan, kendi aralarında, birbirlerine ihtiyacı olana vermek şeklinde bir yardım zinciriyle bağlı bu dört yalnız genç kadının arasına nasıl bir izlenim edinerek birinin peşinde koşmaya gelmişti ki? Ne tahmin etmişti? Onu buna yönlendiren neydi? Iduccia onu kıskırtacak ne yapmıştı?

Iduccia suratı alev alev, “Ama hiçbir şey! Yemin ederim, kesinlikle hiçbir şey!” diyerek itiraz ediyordu.

Kız kardeşler başından beri pek inanmış görünmüyorlardı. Iduccia bu durumdan öylesine rahatsız olmuştu ki artık bu konuda bir şey duymak istemediğini ilan etti, adam zaten sevimsizdi, hatta çok sevimsizdi... Adı neydi? Tempini.

Hadi canım! Hadi canım! Sevimsiz mi? Neden? Yok canım! “Genç ciddi,” dedi Serafina, “Genç eğitilmiş,” dedi Carlotta, “Hukuk mezunu,” dedi Zoe. Serafina, “Adalet Ba-

kanlığı'nda sekreter,” diye ekledi ve Carlotta “Roma Üniversitesi'nde neydi... Neydi... Adını tam hatırlayamadığım bölümde doğent,” dedi.

Margheri kardeşler onu daha yeni tanıyorlardı!

Hatta Zoe bir kere Hukuk Kulübü'nde Tempini'nin bir konferans verdiğini bile hatırlıyordu. Evet, projeksiyonla yapılan bir konferanstı, suçluların dijital parmak izleri gösterilmişti –çok iyi hatırlıyordu– hatta konferansın başlığı şöyleydi: Dijital Parmak İzi ile Daktiloskopik Sinyalizasyon.

Geri kalanı için de Serafina ve Carlotta daha fazla bilgi edinecekler, güvenilir arkadaşlarına danışacaklardı. Tempini'ye karşı zerre kadar şüphe duyduklarından değil de, her şeyi yoluna yordamına uygun yapmak istediklerinden...

II.

Üç gün sonra Spiro Tempini eve davet edildi ve böylelikle davetlerde Iduccia'nın nişanlısı olarak takdim edilmeye başlandı.

Sadece Iduccia'nın mı? Aslına bakılırsa Margheri kardeşlerin dördünün de nişanlısı gibiydi, hatta Iduccia'dan daha çok diğer üçünündü çünkü Iduccia kız kardeşlerinin bu duruma ne kadar doğallıkla katılarak tatmin olduklarını, aslında esas olarak kendisine ait olması gereken neşeyi onların yaşadığını gördükçe içine kapanarak katı bir tavır alıyor ve hiç de iyi yapmıyordu. Onun bu davranışının sebebinin Tempini'ye karşı başlangıçta duymuş olduğu haksız antipatiden kaynaklandığını ve henüz bunu yenemediğini düşünen ablaları ise, onun bu soğukluğunu hissettirmemek için Tempini'yi sevgi ve şefkate boğmayı kendilerine görev edinmişlerdi.

“Spiro, fuların! Rica edeyim iyice bağla. Sesin biraz bozuk geliyor.”

“Spiro ellerin çok sıcak. Neden?”

Sonra her biri ondan bir fedakârlık istemişti.

Zoe: “Tanrı aşkına Spiro, şu bıyıklarını artık donyağına batırma.”

Carlotta: “Spiro, yerinde olsam saçlarımı biraz daha uzun tutardım. Böyle fırça gibi taramak hiç yakışmıyor, sen-ce de öyle değil mi Iduccia? Bir yana yatırmak daha iyi.”

Serafina ise: “Iduccia’nın bu gözlük aparatını kullan-maktan seni vazgeçirmesi lazım. Noter gibi, ulu Tanrım, Almanca hocası gibi! En iyisi mercek Spiro! Bir çift mercek, bağısız, rica edeyim! *Pincenez*⁷ şeklinde.”

Ayaklar için hiçbir ipucu yoktu. Yapılacak bir şey yoktu.

Bir aya kalmadan Spiro Tempini tamamen başka biri olup çıkmıştı. Fakat kötü niyetliler ona haksız yere acıyordu çünkü ailesi olmadan, tek başına, şefkat görmeden büyümüş birisi olarak, onu şımartan, her an çevresinde ondan bir haber, bir öğüt, küçük bir hizmet isteyen, iyi yürekli, akıllı ve neşeli bu dört kız kardeşin arasında çok mutluydu.

“Spiro, Bacone kim?”

“Spiro, rica etsem eldivenimin düğmesini bağlar mısın?”

“Uff ne sıcak! Spiro, zahmet olmazsa şalımını götürür müsün?”

“Oh söylesene Spirito, şu saatimi ayarlayabilir misin? Hep geri kalıyor...”

Iduccia suspus. Kız kardeşlerinden şüphe etmek, yok, olmaz, en küçük şüphe olmaz ama hiçbir kötü niyet olmadan ortaya koydukları bu işveli gösterilerden artık sıkılmaya başlamıştı. Tempini’nin doğası itibariyle nasıl çekingen

⁷ O dönem sıklıkla kullanılan, kulağın üstüne oturtulmak için yeri olmayan mercek türü. (y.n.)

ve emre amade olduğunu bilerek, kendilerinin de üç çulluk kuşu gibi, dur durak bilmeden etrafında olmalarından dolayı, onların gönlünü hoş etmek uğruna karısını ihmal ediyor olduğunu kız kardeşlerinin pekâlâ anlaması lazımdı! Karısına yaklaşacak ne zamanı, ne de ortamı oluyordu, nefes bile aldirmiyorlardı. Spiro buraya, Spiro oraya... Her birine sunabilmek için zavallının dört adet kolu olması lazımdı ve hatta dördünü de zapt edebilmek için de dört eli. Iduccia'yı en çok kızdıran şeylerden biri de, davranışlarıyla Tempini'yi neredeyse bir tane hediye alacakken dört hediye almaya zorluyor oluşlarıydı. Evet ama! Her defasında öyle çok düğün bayram yapıyorlardı ki o da hediyeyi sadece aralarından kendisi için özel olana, nişanlısına değil de, onları hayal kırıklığına uğratacağı korkusuyla hepsine getiriyordu.

Iduccia konuşmuyordu fakat bu iyilik ve şımartma gösterilerinden midesini bulandıran türden bazı şeyleri kavırıyordu! Böyle işte, ulu Tanrım, elbette Zoe veya Carlotta hatta Serafina'ya da talip olabilirdi... Neden kendisine talip olmuştu?

Iduccia bu nedenle sabırsızlıkla nikâh gününü beklemesine rağmen çok az heyecan duyuyordu. Hiç olmazsa böyle bir günde Tempini'nin nihayet ona diğerlerinden farklı davranacağı ümidini taşıyordu.

III.

Son derece tatsız bir olay oldu.

Spiro Tempini balayı yapabilmek için, Adalet Bakanlığı'ndan görev dışı bir iş yapma talebinde bulunmuştu. Üç müstakbel baldızının kendisine gösterdiği sevgiye ve yaratıkları meşguliyete rağmen, ofis işlerine ve son derece kıymetli pozitif bilim çalışmalarına ait işleri titiz bir çalışkanlıkla, dikkatli bir hırsla tamamlayabilmişti. Talep ettiği bu ek işin, nikâhtan hemen önce ona katkı sağlayacağı hesabını

yapmıştı. Fakat son dakikada, düğün için yapılacak kutlamaların hazır olduğu, duyuruların basıldığı, davetiyelerin gönderildiği bir zamanda Sayıştay, bakanlıktan gelen kararı şekilsel uyumsuzluk dolayısıyla reddetmişti.

Spiro Tempini nerdeyse beyin kanaması geçirip ölecek gibi olmuştu. Normal şartlarda o kadar çekingen, o kadar uyumlu, ifadelerinde o kadar ölçülü biri olmasına rağmen balayı seyahatini imkânsız kılan bürokrasiye, devlet idaresine, hatta bakanlığa, bütün hükümete karşı ağzından alev gibi sözler çıktı. Tam olarak balayı seyahati değildi mesele, üç bekâr baldızcığına karşı kendisini böyle bir incelik yapmaya mecbur hissediyordu.

Baldızlarıyla aynı evde yaşayacağı belirlenmişti (aslında üzerinde tartışmaya bile gerek kalmamıştı). Evet, ama ulu Tanrım, hiç olmazsa ilk geceyi aynı çatı altında geçirmeyi istemiyordu. Mahcubiyeti tahmin edebiliyordu, başka söze gerek yok, bu üç zavallı kız, kutlama bitmiş, misafirler de gitmiş, kendisi ve Iduccia... Ah! Soğuk terler döküyordu. Korkunç bir an olacaktı, tüm görgü kurallarında bir parçalanma, bütün gece boğucu bir ısırap... Ya ilk kez onlardan ayrılmış olan küçük kız kardeş, başka bir odada, onunlayken, bu üç zavallı ruh geceyi nasıl geçirecekti?

Spiro Tempini, bu durumdan kurtulmak için Iduccia'yı kısacık, birkaç günlük bir seyahate mesela Frascati veya Albano'ya küçük bir tur yapmaya ikna etmek için yalvarıp yakardı. Ama Iduccia –konuyu anlamıyordu veya kendisi anlatmaya cesaret edecek beceriyi gösteremedi duymak bile istemiyordu. Bu çözüm ona basit ve aşağılayıcı geliyordu. Burada, burada, evde kalmak en iyisiydi.

Tempini yutkundu ve riski göze alarak, “Diyordum ki... şey... Kız kardeşlerin bakımından...”

Fakat kendine bir süredir hâkim olmaya çalışan gelin hanım yüzüne gözlerini dikip, “Neden? Ne alakası var kız

kardeşlerimin? Yine mi?” diye sordu.

İyi aile kızı terbiyesiyle yetişmiş bir genç hanım olarak son dakikaya kadar hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranması gereken Iduccia, o kızgınlıkla kim bilir daha ne sorular sorardı.

Fakat güzel bir kutlama olmuştu. Çok canlı değildi çünkü bilindiği gibi nikâh fikri sağduyu ve bilinç sahibi olan birinin aklına hafife alınmayacak görev ve sorumlulukları getiriyordu. Ama bununla birlikte özellikle davetlilerin kalitesi bakımından layıkıyla yapılmıştı ve zevkliydi. Spiro Tempini Adalet Bakanlığı sekreterliği görevinden daha çok önemsediği doçentlik görevini ciddiye aldığı için, çünkü bu şekilde ofis dışında da bir sığata sahip olduğuna inanıyordu, çalışma arkadaşlarından daha fazla sayıda üniversitedeki hocaları davet etmişti. Onlar antropolojik ve psikofizyolojik araştırmalardan, sosyoloji, etnografya ve istatistikten heyecanlı konuşmalar açabilecek seviyedeydiler.

Sonra o ‘korkunç an’ geldi ve maalesef Tempini’nin öngördüğü gibi oldu.

Üç kız kardeş, hatta Iduccia’nın kendisi de her ne kadar sıradan bir durummuş gibi davransalar da heyecandan tir tir titriyorlardı. Şu ana kadar Tempini’yle ilişkileri son derece arkadaşça olmuştu ama bu akşam, şaşkınlık! Ne anlamı vardı, onlarla birlikte aynı evde, sadece o, erkek; tabii kendi ilk dakikalardaki çekingen, utangaç, gözle görülür özelini sonuna kadar yaşama hakkı vardı.

Derinden etkilenmiş, yanıp sönen gözlerle üç kız kardeş yeni geline bakıyor ve gözlerinden kendi ruhlarını da ezen aynı endişeyi okuyorlardı, farkındaydılar elbette, hatta bu yüzden de daha endişeliydiler.

Iduccia onlardan kopuyordu. Bu akşamdan itibaren artık kendilerinden çok bu yabancıya ait olmaya başlıyordu. Bu öyle bir şiddet haliydi ki, şimdiye kadar bundan korktu-

ğu ölçüde davranışlarına hassasiyet gösterdi. Sonra? Sonra Iduccia, sadece kendisi, kısa bir süre sonra neler olacağını bilecekti...

Asabi bir gülümsemeyle öpmek üzere yanına geldiler. Hemen sonra tebessüm ağıta dönüştü. İkisi, Serafina ve Carlotta enişterinin yüzüne bile bakmadan odalarına kaçtılar. Zoe daha cesurdu. Ağlamaktan kızarmış gözlerini kaldırdı, mendili tuttuğu yumruğunu göstererek iki hıçkırık arasında, “Kötü adam!” dedi.

IV.

Fakat Tempini’nin nihayet kendisini kız kardeşlerinden ayırt edecek şekilde davranacak olmasının keyfini yaşayamayacak olmak Iduccia’nın kaderiydi. Zavallı Iduccia bu ayrıcalığın hesabını ödedi, hem de nasıl! Hemen ertesi sabah ölmeye başlamıştı denilebilir.

Tempini ona olduğu kadar kız kardeşlere de bunun bir hastalık olmadığını anlatmaya çalıştı.

Baldızlarına üzgün ama endişeli olmayan bir ifadeyle “Ufak rahatsızlıklar,” dedi.

Karısına ise “Eh, çok erken, Iduccia’cım! Çok erken! Yeter. Sabır,” diyordu.

Fakat Iduccia çok ıstırap çekiyordu! Çok çekiyordu. Bir an bile huzuru yoktu. Bulantılar, baş dönmeleri ve bütün uzuvlarında öyle bir bitkinlik hali ki üç ay sonra ayakta duramaz hale geldi.

Bir koltuğa yığılıp kalmıştı, gözlerini kapamıştı, parmağını bile kıpırdatacak enerjisi yoktu. O arada uzaktan, yemek salonundan kız kardeşlerinin kocasıyla mutlu bir şekilde yaptıkları sohbeti duyuyor ve hasetten çatlıyordu. Ah içinde bu üç kızla ilgili nasıl artan bir haset duygusu ortaya çıkmaya başlamıştı! O, hareketlerinde bu kadar bozguna uğ-

ramış bir haldeyken, ablalarının odalar arası çılgın koşuşturmalara gözünün önünde devam etmesi ona sanki çevik ve sağlam oluşları bakire olmalarından kaynaklanıyor, bu da neredeyse onların zaferiymiş gibi geliyordu.

Duyduğu kin o denli yoğundu ki, yaşadığı sıkıntının esas kaynağının ablalarının bakışlarından ve sözlerinden kaynaklandığına neredeyse inanmaya başlamıştı.

Onun bu kadar kötü durumda olmasına hiç aldırmadan, sanki ortada hiçbir şey yokmuş gibi, gülüyorlar, arp çalıyorlar, giyinip kuşanıyorlardı.

Haksızlık değil miydi? Normal miydi?

Onun bir kocası vardı, diğerlerinin yoktu, bunun sonuçlarına ağlaması gereken o muydu?

Öte yandan Spiro ablalarını teskin ediyordu, onlara üzerinde kafa yoracak fazla bir şey olmadığını söylüyordu. Kardeşlerinin içinde bulunduğu rahatsızlıktan dolayı hissettikleri hafif keder, yakında yaşayacakları yeğenlerine kavuşma sevinciyle dengelenecekti. Ve bu öylesine bir sevinçti ki kardeşlerinin iç çekmelerinin, söylenmelerinin kimi zaman haksızlık olduğunu bile düşünüyorlardı.

Ah, bazı günler Iduccia üç ablasını eskisi gibi, hatta eskisinden daha da çok kocasının etrafında, resmen üç yapışkan gibi görmekten dolayı öyle içerliyordu ki, duyduğu haset gerçek ve tam bir kıskançlığa dönüşüyordu.

Sonra sakinleşiyor, kötü düşüncelere kapılmış olmaktan pişmanlık duyuyordu. Kendi kendine, sonuç olarak kendisi yapamadığına göre hiç olmazsa onlar Spiro'ya göz kulak olsunlar diyordu. Ve kim bilir! Belki de ömür boyu hep onlar göz kulak olacaklardı, üzerlerinde siyah elbiselerle...

Çünkü kendisi ölmüş olacaktı. Evet, evet, bunu hissediyordu. Hatta kesinlikle emindi! Rahminde yavaş yavaş büyüyen şu yaratık ömrünü tel tel söküp götürüyordu. Ne kadar yavaş ve korkunç bir işkenceydi! Tam olarak hayatının,

kalbinden tel tel çekildiğini hissediyordu. Ölmüş olacaktı. Bebeğine ablaları annelik edecekti. Eğer kız olursa Iduccia ismini verirlerdi. Sonra yıllar geçtikçe kimse onu hatırlamaz olurdu çünkü onlarla yaşayan başka bir Iduccia'ları olmuş olurdu.

Ya kocası? Bebeğinin yeri onun yanında aynı olmazdı. O belki... Üçünden hangisini seçerdi acaba?

Zoe? Carlotta? Serafina?

Ne feci! Neden şimdi bunları düşünüyordu ki? Üçü birlikte, evet, bebeğine annelik yapabilirlerdi ama kocası içlerinden birini seçecekti... Mesela Zoe, evet Zoe, yok, iyi bir anne olmazdı çünkü başka çocukları olmasını beklerdi, kendi çocukları. O zaman öksüz bebeğine Carlotta ve Serafina daha büyük sevgiyle bakardı, dolayısıyla da kocası onları seçmezdi.

O halde bebeğinin iyiliği için yapacak idiyse eğer, Spiro içlerinden birini seçmek zorunda kalmayacaktı. Evde onlarla, bir erkek kardeş gibi kalamaz mıydı?

Iduccia doğumdan birkaç gün önce, bu ıstırap içinde geçen aylarda ona eziyet eden kötü düşünceleri ve ölmekten dolayı duyduğu korkuyu kocasına anlatıp ona bu soruyu sormak istemişti.

Spiro başlangıçta sesini yükseltip isyan etti fakat sonra karısının ısrarlarına –o korku gibi bunlar da biraz çocukçaydı ya!– dayanamayarak yemin etmek zorunda kaldı.

“Mutlu musun şimdi?”

“Mutluyum...”

Üç gün sonra Iduccia öldü.

V.

Geride kalan üç kız kardeş evlerinde ve kalplerinde büyük bir boşluk bırakmış olan kız kardeşlerinin yerini almayı

sahiden düşünebilirler miydi? Bundan şüphe duyulur muydu? Hiçbiri de mi?

Evet, zavallı öksüz bebeciğe çok fazla özlem ve şefkat göstererek Zoe iyi yapmıyordu.

Yaşadıkları matem dolayısıyla katılaşmış, daha içe kapalı, daha ketum olan Serafina ve Carlotta onu uyarıyorlardı. “Zoe!”

Zoe ablalarının bu uyarılarının sebebini gözlerinden okumak için boşuna uğraştıktan sonra “Neden?” diye soruyordu.

Carlotta soğuk bir ifadeyle, “Çocuğu rahat bırak,” diyordu.

Serafina ise baş başa kaldıklarında, çocuğa gösterdiği yoğun şefkat aktarım hızında biraz yavaşlamasını öneriyordu.

Zoe, şaşkın halde, “Peki neden?” diye soruyordu yeniden. “O bizim zavallı küçük parçamız!”

“Tamam ama onun önünde...”

“Spiro’nun mu?”

“Evet. Sakin ol. Zannedebilir ki...”

“Ne zanneder?”

“Anlarsın... Bizim durumumuz, şimdi, biraz... Biraz zor yani... Iduccia varken...”

Ah tabii! Zoe anlıyordu. Iduccia varken Spiro bir erkek kardeş gibiydi. Ama şimdi artık Iduccia yoktu... Onlar da o bebecik dolayısıyla dul enişterleriyle bir arada yaşamaya mecbur kalan üç yalnız kızdı...

Serafina derin bir iç çekişle, “Iduccia’mız için yapmalıyız!” diye sözünü tamamladı.

Fakat az sonra Zoe yeniden düşünüp kendi kendine, “Iduccia’mız için ne yapmalıyız? Bebeciği az mı okşamalıyız?

Neden peki? Çünkü Spiro beni çok fazla şefkat gösterirken görünce... Oh aman Tanrım! Serafina'nın aklına böyle bir şey nasıl gelebilir? Ben mi?" diye soruyordu.

Şimdi üçü de Spiro evdeyken ve hatta yokken de birbirini gözlüyordu. Bu inatçı takip ve katı tavır enişmeleriyle başlangıçta aralarında kurulmuş olan tüm yakın kardeşlik bağlarının da yavaş yavaş çözülmesine neden oldu.

Kısa süre sonra bir soğukluk başlamıştı ancak bunun esas olarak yaşanan felaketin yol açtığı mateme bağlı olduğu düşünülebilirdi. Sonra bakışlarda, sözlerde, üç baldızın tüm davranışlarında neredeyse şüpheli bir sınırlılık, beceriksiz bir suratsızlık türünde aralarındaki güveni azaltan uyarılar başlamıştı.

Neden? Artık ona erkek kardeş gibi davranmaktan vaz mı geçmişlerdi?

Aralarındaki buzdağı her geçen gün büyüyordu.

O zaman Spiro da kendini frenlemeyi, geri çekilmeyi zorunlu gördü.

Bir gün mercekleri burnundan kayıp düştü. Yenisini almak yerine Serafina'nın gönlü olsun diye kullanmaktan vazgeçmiş olduğu kenarlıklı gözlüklerini takmaya başladı.

Berbere gitmesi gerektiği ilk seferde de, Carlotta'nın önerisine uyup bir yana yatırarak taramaya başladığı saç modelinden vazgeçtiğini söyleyip eski şekliyle saçlarını fırça gibi kestirdi.

Bıyıklarını, her ne kadar ona yağlı bıyıkların yakışmadığını Zoe söylemiş idiyse de, dul haliyle yeniden kendine özen göstermeye başlamış olduğu düşünülmesin diye, yeniden yağlamaya başlamadı.

Fakat sonra, Serafina ve Carlotta'nın sofrada bıyıklarına dik dik baktıktan sonra birbirlerine de bakışlarını fark edince, Zoe'ye farklı bir davranış gösteriyor olduğuna dair

şüpheye düşeceklerinden ürkerek bıyıklarını da eskisi gibi yağlamaya başladı.

Böylece şekilsel olarak da kendi içine çekilmiş oldu.

Önce ne ihtimam –diye düşündü– ne sevgi, ya şimdi... Ama nerede hata yapmıştı? Iduccia öldüyse suç onun muydu? Bir felaket yaşanmıştı.

Kendini diğerleri gibi hatta daha da beter hissediyordu. Onların acısına kardeşleri gibi ortak olmamalı mıydı? Baldızları onun kendilerinden kopup kendi evine geçmesini mi arzu ediyorlardı acaba? Fakat o, onların yanında kalarak onlara iyilik yaptığına inanıyordu. Onlara yardım ediyordu, hem de öyle böyle değil, evin hemen hemen bütün ihtiyaçlarını o karşılıyordu. Ayrıca bir de bebek vardı. Küçük Iduccia... Onların bakımına emanet eden kendisi değil miydi? Fakat işte, ihmal ediliyor denemezse de bebeğe karşı davranışların da nasıl soğuk olduğunu büyük bir üzüntüyle fark ediyordu.

Spiro Tempini ne şekilde düşünmesi gerektiğini artık bilemiyordu. Ailede varlığının yükünü mümkün olduğunca azaltmak için zamanının büyük bir kısmını ev dışında geçirmeye başladı. Birçok işaret onu, varlığının gölge oluşturduğu ve rahatsızlık verdiği sonucuna vardıırıyordu.

Ancak buzdağları daha fazla büyüyordu. Şimdi artık Serafina Carlotta'ya, "Gördün mü? Beyefendi artık evde durmuyor. Biraz durduğunda da temkinli, sıkıntılı... Kim bilir ne iş karıştırıyor? Ah bizim sevgili, zavallı Iduccia'mız!" diyordu.

Carlotta omuzlarını silkip, "Biz ne yapabiliriz ki?" diye soruyordu.

Serafina, "Tabii ya," diye devam ediyordu, "bu soğukluğuyla bizden ne beklediğini bilmeyi çok isterdim. Evde tutmak için kollarımızı boynuna dolamalıyız belki de! Gerçekten de ondan bunu hiç beklemezdim!"

Carlotta gözlerini indirip iç çektikten sonra, “Ne kadar iyi birine benziyordu...” dedi.

Zoe, “Spiro’dan mı söz ediyorsunuz? Erkek, hepsi bu! Hepsi aynı. Daha altı ay bile geçmedi ve işte...”

Carlotta bir kez daha iç geçirdi. Serafina da derin bir nefes aldı ve “Şu küçük çocuk için endişe ediyorum,” diye ekledi.

Zoe: “Bizim davranış şeklimiz onun açısından yeterli değil belli ki.”

Carlotta yine gözlerini indirdi: “Bizim şartlarımızda...”

Serafina yeniden söz alarak, “Bu arada düşünün, düşünün,” dedi, “Bizim küçük Iduccia’mız bir yabancı kadının, bir üvey ananın elinde!”

Üç kız kardeş bu düşünce karşısında ürperdiler, ihanetle yüklü ustura atılıyormuş gibi sırtlarında darbeler hissettiler.

Yo, yo, hadi! Bebeğin aşkına bir fedakârlık yapmak gerekiyordu. Gereklilik! Katı gereklilik! Peki, üçünden hangisi yapacaktı bu fedakârlığı?

Serafina, “Sıra bende. Ben en büyüğüm. Artık bu noktada söz konusu olan aşk yapmak değil. Kendisi için bir eş değil, bebek için bir anne seçmesi gerekiyor. Ben en büyük olduğuma göre en uygun olan da benim. Beni seçerek Iduccia’nın anısına haksızlık etmek istemediğini de göstermiş olacak. Neredeyse aynı yaştayız. Ondan sadece altı ay büyüğüm,” diye düşünüyordu.

Oysa Zoe, “Sıra bende,” diye düşünüyordu. “En küçük olan benim, Iduccia’ya en yakın, nur içinde yatsın! O zaman en küçük olanı seçmişti. Şimdi en küçük olan benim. O halde sıra bende. Bu fedakârlığın gerekli olduğuna o da ikna olursa hiç şüphe yok ki beni seçecektir.”

Carlotta da kendi açısından en az diğer ikisi kadar munasip olduğuna inanıyordu. Serafina’nın artık yaşını başını

almış olduğunu, Spiro eğer Zoe'yle evlenirse de bebekten ziyade kendisini düşündüğünü göstermiş olacağı fikrini taşıyordu. Dolayısıyla ortada bir erdem timsali gibi durduğuna göre ona şüphesiz kendisini seçermiş gibi geliyordu.

Ya Spiro? Spiro ne düşünüyordu?

Yemin etmişti. Şurası da bir gerçektir ki, hayatta kalan, ölmüş olan birine yapmış olduğu yemine sadık kalmayabilirdi. Hayatın birtakım zorlukları vardı, ölen yok olur giderdi. Yok olup giden de hayatta kalanı kendine bağlı tutamazdı.

Spiro Tempini, dört Margheri'yle yakınlık kurduğu ilk zamanlarda seçimi kendisi yapabilmişti. Ancak şimdi, huzur içinde olabilmek için seçimi onlara bırakmış olması gerektiğini anlamıştı.

Ama ulu Tanrım, onlar üç, kendisi ise tek kişiymen seçim nasıl olacaktı ki?

DOKTORUN GÖREVİ

I.

Çocuklarının öteki odadan gelen cıvıltılarını dinleyen Adriana, “Onlar benim,” diye düşündü ve kendi kendine gülümseyerek kırmızı yünden işlediği minik kazağı harıl harıl örmeye devam etti. Bu çocukların kendine ait olduğuna, onları doğurduğuna, aradan bu kadar, gelin gittiği günden bu yana neredeyse on yıl geçtiğine, adeta kendi bile inanamadan gülümsüyordu. Mümkün müydü? Kendini hâlâ genç kız gibi hissediyordu, bu arada büyük oğlu sekiz, kendisi de otuz yaşındaydı, kısa bir zaman sonra; otuz! Mümkün mü? Kısa bir süre sonra yaşlı bir kadın! Daha neler! Daha neler! Gülüyordu.

Aile doktorunun giriş bölümünden gelen sesini duyar gibi oldu. “Doktor, değil mi?” diye bir an sanki kendi kendine sordu. Dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle yerinden kalktı.

Doktor Vocalopulo’nun karmakarışık ve utanç yüklü yüz ifadesini görünce yüzündeki gülümseme dondu. Doktor, sanki koşarak gelmiş gibi eve girerken nefes nefeseydi ve yüksek derecede miyop gözlük camlarının arkasındaki küçülmüş gözkapaklarını asabi bir şekilde kırıpıştırıyordu.

“Doktor, aman Tanrım!”

“Bir şey yok... Heyecanlanmayın...”

“Annem mi?”

Doktor hemen, kuvvetlice, “Yo yo! Anne değil!” dedi.

Adriana “Öyleyse Tommaso mu?” diye bağırdı. Doktor da soruya cevap vermayerek kocasından söz ettiğini anlamasını sağladı. “Başına ne geldi? Bana doğruyu söyleyin... Aman Tanrım, nerede, nerede?”

Doktor Vocalopulo, soruların önünü kesmek istemiş gibi ellerini uzattı.

“Göreceksiniz, bir şey yok... Küçük bir yara...”

“Yara mı? Ya siz... Öldürdüler mi yoksa?”

Adriana delirmiş gibi gözlerini ayırıp doktorun kolunu yakaladı.

“Hayır, ama hayır hanımefendi... Sakin olun... Yara var... Umalım hafif olsun...”

“Düello mu?”

Doktorun dudaklarından tereddütle, daha ziyade sıkıntılı bir şekilde, “Evet,” kelimesi döküldü.

Adriana, “Oh, Tanrım, Tanrım, yoo... Bana doğruyu söyleyin!” diye ısrar etti. “Düello mu? Kiminle? Bana hiç söz etmeden mi?”

“Öğreneceksiniz. Bu arada... Bu arada sakin olun, şimdi onu düşünelim... Yatak?”

Başlangıçta hiçbir şey anlamadan, şaşkınlıkla “Orada...” diye cevap verdi. Sonra çılgın gibi yeniden, “Nerede yaralamışlar? Beni ürkütüyorsunuz... Siz Tommaso’yla birlikte değil miydiniz? Nerede? Neden düello yapmış? Kiminle? Ne zaman olmuş? Söyleyin...” dedi.

Doktor Vocalopulo daha fazla dayanamayarak sözünü kesti: “Yavaş, yavaş... Her şeyi öğreneceksiniz... Şimdi, yar-

dımcınız evde mi? Rica ederim, çağırın lütfen. Biraz sükûnet ve düzen; beni dinleyin.”

Adriana neredeyse aptallaşmış bir halde yardımcısını çağırırken, doktor şapkasını çıkardı, sanki bir şey hatırlamaya çalışıyormuş gibi titreyen elini alnından geçirdi. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi hızla ceketinin düğmelerini açıp göğüs cebinden not defterini çıkardı, tükenmez kalemini birçok kez salladı, bir yandan yazacağı talimatları düşünüyordu.

Adriana yardımcısıyla birlikte geri döndü.

Vocalopulo bir yandan yazmaya devam ederken, “İşte,” dedi. Bitirir bitirmez de, “Hemen en yakın eczaneye... Şişe... Yo, yo... Gidin, eczacı size verecektir. Çarçabuk, rica ediyorum.”

Adriana, ısrarlarını affettirmek istermiş gibi çekingen ve heyecanlı bir ifadeyle, “Çok mu ağır doktor?” diye sordu.

Vocalopulo, “Yo, tekrar söylüyorum. Umudumuzu yitirmeyelim,” diye cevap verdi. Yeni soruları önlemek üzere de, “Bana odayı gösterebilir misiniz?” diye ekledi.

“Evet, işte, buyurun...”

Fakat odaya girer girmez Adriana titreyerek yeniden, “Fakat nasıl olur doktor, siz Tommaso’yla birlikte değil miydiniz? Düelloda iki de doktor bulunur...”

Doktor hiç duymamış gibi davranarak, “Yatağı biraz bu tarafa getirmek lazım...” diye tespitite bulundu.

O noktada odaya hızla cesur yüzlü, kıvrıcık uzun siyah saçları uçuşan, çok güzel bir çocuk girdi.

“Anne, sedye! Ne çok insan...”

Doktoru gördü ve bir anda kafası karışmış, mahcup bir halde hareketsiz kaldı.

Anne bir çığlık attı ve doktorun arkasından koşmak üzere çocuğu kenara çekti. Ancak doktor eşikte durup Adriana’ya engel oldu: “Burada bekleyin, Hanımefendi, sakın

olun! Merak etmeyin, ben gidiyorum... Bu ağıtınız ona zarar verebilir...”

Adriana üzerine atlayan oğlunu kuvvetle göğsüne bastırmak üzere eğildi ve hıçkırıklara boğuldu.

Derin bir üzüntüye kapılmış olan çocuk ne olduğunu anlamadan, “Neden anne, neden?” diyerek ağlamaya başladı.

II.

Doktor dört gönüllünün taşıdığı sedyeyi merdivenin ucunda karşılarlarken, iki güvenlik görevlisi kapı görevlisinin de yardımıyla içeri girmeye çalışan meraklı kalabalığı durdurmaya çalışıyordu.

Kalabalıktan bir genç, “Doktor Vocalopulo!” diye bağırdı.

Doktor döndü ve o da güvenlik görevlilerine, “Bırakın girsin, benim asistanım. Girin Doktor Sia,” diye bağırdı.

Dört gönüllü sedyeyi çıkarmak için bağlantıları hazırlarken bir yandan da dinleniyordu. Büyük kapı kapalıydı. Dışarıdaki ahali bağırtı çağırtı içinde kapıyı elleriyle, kollarıyla yumrukluyordu.

Doktor Vocalopulo kan ter içinde soluyan Sia’ya “Öyleyse?” diye sordu, “Kadın?”

Doktor Cosimo Sia, “Ne kadar çok koştum sevgili profesör!” dedi. “Kadın mı? Hastanede... Terden sıırıslıklam oldum! Bacakta ve kolda kırık...”

“İç kanama!”

“Sanırım. Bilmiyorum... Hızla buraya geldim. Hay aksi ne sıcak! Bir bardak su alabilseydim...”

Doktor Vocalopulo yarayı görebilmek için sedyenin plastik örtüsünü kaldırdı ve hemen geri kapatıp gönüllülere dönerek, “Haydi çocuklar, çıkalım! Rica ederim, dikkatle ve

yavaş yavaş...” dedi.

Bu zor tırmanış son derece dikkatle gerçekleşirken, her ayak sesinde, nefes nefese yapılan kısa konuşmalarda, her katta apartman sakinlerinin kapıları aralanıyordu.

Doktor Vocalopulo neredeyse her basamakta, “Yavaş, yavaş...” diye uyarıyordu.

Doktor Sia arkadan geliyor, bir yandan boynundaki, alnındaki terleri kurularken, bir yandan da apartman sakinlerinin sorularına cevap veriyordu.

“Beyefendi... Adı neydi? Corsi... Dördüncü kat, değil mi?”

Bir hanım ve bir genç kız, anne ve kızı, bir dehşet çılgılığı atarak hızla yukarı kaçtılar ve hemen sonra da Adriana’nın umutsuz çılgılığı duyuldu.

Vocalopulo üzgün halde başını salladı ve Sia’ya dönerek, “Rica edeyim ona siz göz kulak olun,” dedi ve Corsi’nin kapısına kadar olan iki merdiveni de hızla çıktı.

“Hadi, biraz kendinizi zorlayın Hanımefendi, bağırmanın böyle! Ona zarar vereceğinizi anlamıyor musunuz? Lütfen Hanımefendi o tarafa götürsünler sizi!”

Adriana alt üst olmuş halde, ağlayarak, “Görmek istiyorum! Bırakın beni! Görmek istiyorum!” diye bağııyordu.

Doktor, “Göreceksiniz, merak etmeyin ama şu anda değil... Geçin o tarafa!” dedi.

Sedye gelmişti.

Gönüllülerden biri nefes nefese, “Kapı!” diye bağırdı.

Doktor Vocalopulo kapının diğer kanadını açmak üzere koştu. Adriana perişan, iki komşusuyla kıvranarak sedyeye doğru sürükleniyordu.

Doktor Sia, “Hangi oda? Lütfen... Yatak nerde?” diye sordu.

Vocalopulo “Buradan... İşte!” dedi, Adriana’nın iki komşusuna da dönerek, “Tanrı aşkına tutun onu! Tutmayı bile beceremiyor musunuz?” diye bağırdı.

İkinci kattaki koca memeli, bodur komşu Adriana’nın karşısına geçip kızgınlıkla, “Tanrı aşkına!” diye haykırdı.

İki güvenlikçi sedyenin arkasında ve giriş kapısının önündeydi. Bir anda merdivenden ahalinin gürültüsü, hızlı ayak sesleri duyuldu. Muhakkak kapı görevlisi ana kapıyı açmış, meraklı ahali de merdivenleri işgal etmişti.

İki güvenlikçi saldırıya karşı duruyordu.

Uzun boylu, kemikli, siyahlar giymiş, allak bullak, soluk yüzlü, belirgin acılara ve yaşına rağmen zayıf ama hâlâ siyah saçlı bir hanım, merdivenin son basamaklarında kollarını iki yana açmış kendine yol açmaya çalışırken, “Bırakın geçeyim!” diye bağırdı. Sanki gözleri görmüyormuş gibi bir oraya bir buraya bakıyordu. Şişik, yarı kapalı gözkapakları altında görünen gözlerindeki ışık neredeyse sönmüştü. Arkasından gelen bir gencin yardımıyla nihayet kapının önüne ulaşmıştı ki iki güvenlikçi tarafından durduruldu: “İçeri girilmez!”

Vakur bir edayla, “Ben anneyim!” dedi ve cevap verilmesine bile izin vermeden görevlileri bir kenara iterek eve girdi.

İyi giyimli genç de, aileden biri gibi davranarak hemen arkadan içeri girdi.

Yeni gelen hanım doğruca çatı tarafındaki demirli, küçük pencereleli neredeyse karanlık odaya doğru yöneldi. Hiçbir şey göremeyerek kuvvetle, “Adriana!” diye bağırdı.

Onu umutsuzca sakinleştirmeye çalışan iki komşunun arasındaki Adriana yerinden fırlayıp, “Anne!” diye haykırdı.

Yaşlı hanım öfke ve acıdan titreyen sesiyle aceleyle, “Gel! Benimle gel kızım! Benim zavallı kızım! Buradan hemen gidelim!” dedi. “Sarılma bana! Sen burada bir dakika bile kalmamalısın!”

Bu arada Adriana kollarını annesinin boynuna dolamış, “Oh! Anne! Anneciğim!” diye ağlıyordu.

Annesi kollarını çözüp, “Annesinden daha bahtsız kızım benim!” diye inledi.

Sonra duygularına hâkim olarak başlangıçtaki ses tonuyla, “Şapka, hemen! Şal! Benimkini al... Çocukları alıp buradan hemen gidelim... Neredeler? Zaten ayaklarım ya-
nıyor... Lanet et bu eve, aynen benim lanet ettiğim gibi!”

Acımasız bir yasın içinde perişan olan Adriana, “Anne... Neler söylüyorsun anne?” diye bağırdı.

Yaşlı hanım, “Ah, bilmiyor musun? Hâlâ hiçbir şey bil-
miyor musun? Sana kimse bir şey söylemedi mi? Hiçbir şey-
den şüphelenmedin mi? Senin kocan bir katil!” diye bağırdı.

“Ama yaralı, anne!”

“Kendi kendine, kendi elleriyle yaptı! Nori’yi öldürdü,
anlıyor musun? Seni Nori’nin karısıyla aldatıyordu... Kadın
da kendini pencereden attı...”

Adriana bir çığlık attı ve kendini kaybederek annesinin
kollarına yığıldı. Fakat annesi kızını fark etmeden, onu tutup
tir tir titreyerek konuşmasına devam etti:

“O kadın için... O kadın için... Sen, sen, kızım, mele-
ğim benim, bakmaya bile değmezdi... Katil! O kadın için...
Anlıyor musun? Anlıyor musun?”

Bir eliyle omzuna yavaş yavaş, okşar gibi vuruyor, bu
sözleri ona sanki ninni söyler gibi söylüyordu.

İkinci kattaki bodur komşu, elinde defteriyle bir köşede
duran iyi giyimli gence dönmüş, kısık sesle, “Ne felaket! Ne
trajedi! Nasıl oldu bu?” diye sordu.

Genç de cevap vermek yerine, “Bu karısı mı?” diye sor-
du. “Affedersiniz acaba hangi aileden olduğunu biliyor mu-
sunuz?”

“Karısının mı? Evet, Montesani ailesinden.”

“Pardon, adı neydi?”

“Adriana. Siz gazeteci misiniz?”

“Susun, Tanrı aşkına! Hizmetinizdeyim. Söyleyin, bu da annesi değil mi?”

“Amalia hanım, Adriana’nın annesi, evet efendim.”

“Amalia, teşekkürler, teşekkürler. Trajedi, evet Hanımefendi, tam bir trajedi...”

“Kadın öldü mü, Nori’nin karısı?”

“Ne ölmesi! Siz benden iyi bilirsiniz ya, kötü bitmiş ot... Onun yerine kocası öldü...”

“Yargıç mı?”

“Yargıç mı? Hayır, kralın savcı yardımcısı...”

“Evet, o genç... Çirkindi aslında, sıska, Calabria’lı, yeni gelmişti... Tommaso Bey’le ne kadar iyi arkadaşlardı!”

Genç adam alaycı bir gülümsemeyle, “Eh, bilirsiniz ya! Sonu da hep böyle biter, siz benden iyi bilirsiniz... Ama affedersiniz, Corsi Bey nerde? Görmek isterdim... Eğer siz gösterirseniz...”

“İşte, şuradan gidin... Şu odadan sonra sağdaki kapı...”

“Teşekkürler Hanımefendi. Pardon bir soru daha; kaç tane çocuk?”

“İki. İki melek! Sekiz yaşında bir oğlan, beş yaşında bir kız...”

“Tekrar teşekkürler, affedersiniz...”

Genç adam tarif üzerine yaralının odasına doğru yöneldi. Küçük giriş salonunu geçtikten hemen sonra Corsi’nin güzel oğlula karşılaştı. Çocuk gözleri yerinden uğramış, dudaklarında asabi bir gülümseme, elleri arkasında, güvenlik görevlilerinden birine, “Bana söyler misin şimdi, ona nasıl ateş etmiş, tüfekte mi?” diye soruyordu.

III.

Tommaso Corsi güçlü, çıplak gövdesiyle yastıklarla desteklenmiş yatarken, manşetlerini zayıf, tüylü kollarına sıvamış olduğu gömleğiyle, yaranın üzerine bastırarak yakından incelemekte olan Doktor Vocalopulo'ya pırıl pırıl büyük siyah gözlerini dikmiş bakıyordu. Corsi'nin gözleri arada bir diğer doktorun üzerine kayıyordu, sanki kendi içinde birdenbire bir şeyleri kaybedecekmiş gibi başkalarının gözlerinde bir işaret veya bir an yakalamak ister gibiydi. Normal zamanlarındaki aydınlık erkek yüzündeki solgun güzellik giderek artıyordu.

Şimdi de gözlerini, sanki kim olduğunu ve ne istediğini soran mağrur bir bakışla çekingen bir şekilde içeri giren şaşkın gazeteciye çevirmişti. Genç adam, bu bakışlardan büyülenmiş gibi benzi atmış, gözlerini bile kırpmadan yatağa doğru yaklaşmıştı.

Doktor Vocalopulo hafifçe dönerek, "Oo, Vivoli!" dedi.

Corsi gözlerini kapattı, burun deliklerini açarak derin bir nefes aldı.

Lello Vivoli, Vocalopulo'nun yeniden dönüp kendisine bakmasını bekledi sonra sabırsızlıkla "Sss!" diye yavaşça doktora seslendi ve yatmakta olan kişiyi gösterip bir el işareti ile ne durumda olduğunu sordu.

Doktor omuzlarını silkti, gözlerini kapattı sonra sol göğsündeki yarayı işaret etti.

Vivoli, "Öyleyse..." diyerek bir elini kaldırıp takdis işareti yaptı.

Yaradan çıkan bir damla kan bütün göğsü aşmıştı. Doktor kanı gazlı bezle temizlerken bir yandan da kendi kendine, "Nereye cehennem olup gitti bu kurşun?" diye söyleniyordu.

Vivoli çekinerek, "Bilinmiyor mu?" diye sordu. Tik-

sinmesine rağmen yaradan gözlerini ayırmadan devam etti: “Kaç kalibre olduğunu biliyor musun peki?”

Doktor Sia gayet belirgin bir tatmin duygusuyla, “Dokuz... Dokuz kalibre,” diye söze girdi, “yara şeklinden fikir yürütülebilir...”.

Vocalopulo kaşları çatık, dalgın halde, “Sanırım,” diye sözü aldı, “şuraya, kürek kemiğinin altına gitmiş... E evet, maalesef... Ciğer...”

Ve dudağını büktü.

Şu anda yapabileceği tek şey kurşunun karmaşık yolculuğunu tespit ve tahmin etmektir.

Karşısında herhangi bir hasta vardı ve onun üzerinde çalışırken, ilminin tüm seçeneklerini değerlendirerek bütün yeteneğini ortaya koymalıydı. Bu gayet sınırları belli ve teknik görevin dışında başka hiçbir şeyi gözü görmüyordu. Sadece Vivoli’nin varlığı ona, Corsi’nin şehrin çok tanınmış bir siması olması ve meydana gelen bu trajedinin tüm vatandaşları etkilemiş olması dolayısıyla halkın hastayı tedavi eden doktorun Vocalopulo olduğunu bilmesinin işine yarayabileceğini düşünmesine neden oldu.

“Evet, Vivoli, tedavi için bana emanet edildiğini söyleyebilirsin.”

Yatağın öbür ucundaki Doktor Cosimo Sia hafifçe öksürdü.

Vocalopulo, “Ayrıca şunu da ekleyebilirsin,” diye sözüne devam etti, “Doktor Cosimo Sia da asistanımdır, kendisini sana takdim edeyim.”

Vivoli belli belirsiz bir gülümsemeyle başını hafifçe eğdi. Sia, Vivoli’nin elini sıkmak için yaklaşıp elini uzatmıştı ancak onun başıyla selamlaması karşısında ne yapacağını bilememiş, kıpkırmızı bir yüzle tokalaşmak için uzatmış olduğu eliyle sanki, “İşte, hiç fark etmez, ben de böyle selam

veriyorum,” dermiş gibi havada bir işaret yaptı.

Ölüm döşeğindeki hasta gözleri yarı kapalı halde, kaşlarını çattı. İki doktor ve Vivoli ona neredeyse korkuyla bakıyorlardı.

Vocalopulo ona doğru eğilerek nazik bir ses tonuyla, “Şimdi yarayı saracağız,” dedi.

Tommaso Corsi yastığa dayalı başını salladı sonra gözkapaklarını yavaşça kararan gözlerine örttü, sanki hiçbir şey anlamamış gibiydi, en azından Doktor Vocalopulo’ya öyle gelmişti; dudaklarını kıvrarak, “Ateş...” diye mırıldandı.

Vivoli yavaşça, “Ben kaçıyorum,” dedi. Eliyle Vocalopulo’yu selamladı ve yeniden Sia’ya başını eğerek selam verdi. O ise bu defa başını aceleyle eğerek cevap verdi.

Vocalopulo, “Sia bu tarafa gelin. Hastayı kaldırmak lazım. İki hemşire de olsaydı...” dedi. “Tamam, deneyelim. Fakat sadece bir kez saracağım, sağlamca, şuradan.”

Sia, “Şimdi yıkayalım mı?” diye sordu.

“Evet! Alkol nerede? Bir de leğen lütfen. Böyle, bekleyin... Siz bu arada bezleri hazırlayın. Hazır mı? Sonra buz torbası...”

Tommaso Corsi, Doktor Vocalopulo sarma işlemini sürdürürken, gözlerini açtı. Yüzü bulanık halde, doktorun ellerini göğsünden çekmeye çalışırken, genizden gelen bir sesle, “Hayır... Hayır...” dedi.

Doktor Vocalopulo şaşırarak, “Ne demek hayır?” diye sordu.

Ancak şiddetli bir kanama Corsi’nin cevap vermesine mani oldu ve öksürükten tıkanan boğazında kelimeler boğuldu. Sonra bitkinlikten kendinden geçip yatağa yığıldı.

Bu durumda iki doktor görevleri olduğu üzere yarayı iyice temizleyip sardılar.

IV.

Adriana kendine gelir gelmez, annesinin çocuklarını alıp koca evini terk etmesi konusundaki talimatına, “Hayır anne, hayır... Nasıl yaparım?” diye cevap verdi.

Sanki yanı başına şimşek düşmüş gibi titreyerek, şaşkın, kendini oraya, oturduğu yere neredeyse çivilenmiş gibi hissediyordu. Annesi telaşla onu önüne katmış, iteliyordu: “Hadi, hadi Adriana beni ıstıtmıyor musun?”

Omzuna küçük bir şal atılmış, başında şapka ile bir dilenci gibi önüne bakıyordu. Hâlâ olan bitenler hakkında bir fikir yürütemiyordu. Annesi ne diyordu ona? Evi terk mi etsindi? Neden peki, tam da şu sırada? Şimdi ya da sonra bir daha dönmek üzere mi tek etmeliydi? Neden? Kocasının artık ona ait değil miydi? Kocasını görme isteği kayboldu. Kapı girişinde, annesinin işaret ettiği şu iki nöbetçi ne istiyordu peki?

“Ölsün daha iyi! Yaşarsa eğer, hapiste...”

Adriana yalvaran bir ses tonuyla, “Anne!” dedi. Hemen sonra ağlamamak için gözlerini yere indirdi. Annesinin yüzünde kocasının mahkûmiyetini okudu.

“Nori’yi öldürdü. Seni Nori’nin karısıyla aldatıyordu.”

Bilmiyordu, hatta düşünemiyor, hayal bile edemiyordu. Gözlerinin önüne sedye geliyor ve yaralı, belki de ölüm döşegindeki Tommaso’dan başka hiçbir şey düşünemiyordu. Tommaso, Nori’yi mi öldürmüştü öyleyse? Angelica Nori’yle ilişkileri vardı ve kocası mı yakaladı? Tommaso yanında her zaman tabanca taşırdı. Nori için miydi? Hayır, her zaman yanında taşırdı, Nori’yle karısı şehre geleli sadece bir sene olmuştu.

Vicdan karmaşası içinde, gözünde yığınla görüntü hücum edercesine canlanıyordu. Biri diğerini çağırıyor ve birlikte belirgin sahneler şeklinde ortaya çıkıyorlardı. Hemen sonra dağılıp baş döndürücü bir hızla başka sahneler oluş-

turuyorlardı. Bu ikisi Tommaso'ya verilmek üzere ellerinde bir mektupla Calabria'nın bir köyünden çıkıp gelmişlerdi. Tommaso onları neşeli yaradılışına uygun olarak büyük bir bayram kabulü gibi, samimi bir havada, onu herkes tarafından sevilir kılan, içinden canlılık fışkıran, güçlü ve daimi enerji dolu gözlerinin pırıl pırıl parladığı erkek yüzünde saf bir gülümsemeyle karşıladı.

Adriana, evliliğinin ilk günlerinden itibaren bu capcanlı karakterin, bu coşku dolu yaradılışın, bunun şiddet denebilecek oranda yayılmaya ihtiyaç duyması halinin altında ezilmişti. Kocasının yaşama hızıyla sürüklendiğini hissetmişti. Hatta hızdan ziyade öfkeyle; ara vermeden yaşamak, çok fazla endişe taşımadan, çok fazla düşünmeden, yaşamak ve yaşanmasına izin vermek, hiçbir engel, hiçbir mani tanımadan...

Adriana bu koşu sırasında, kocasının çok doğru bulmadığı bazı davranışlarını kendi kendine yargılamak üzere arada bir durmuştu. Fakat o kendi davranışlarını çok önemsemediğinden yargılara da zaman bırakmıyordu. Kendisi de yanlış yapılan işleri gözden geçirmesi için kocasına geri dönüşlerin gereksiz olduğunu biliyordu; omuzlarını silkiyor, gülüyor ve devam ediyordu! Devam etmek zorundaydı, her şekilde, her yoldan, iyiyle kötü arasında düşünmek için vakit kaybetmeden ve bitmeyen faaliyetlerden paklanmış olarak her zaman canlı ve samimi kalıyordu. Her zaman mutlu ve herkese karşı yardımsever, herkesin ulaşabileceği noktadaydı. Otuz sekiz yaşında, iki oğluyla gerçekten oturup oynayabilecek kadar koca bir çocuk, hatta on yıllık evlilikten sonra karısına hâlâ âşık... Hatta yakın zamanda çocukları ve yardımcıları önünde kocasının dikkatsiz birtakım hareketlerinden kıpkırmızı olmuştu!

Ve şimdi, böyle bir anda, bu yıldırım gibi tutuklama, bu patlama! Ama nasıl? Nasıl? Olan bitenin gerçekliğini duygularıyla bağdaştıramıyordu. Kocaya karşı duyulan köklü say-

gıdan ziyade, kuvvetli aşkın kalbinde değişikliğe uğradığını hissediyordu.

Bu güröl güröl canlılığın altında, evet belki de hafif bir aldatma vardı ama yalan, yoo, onun bu daimi neşesinde yalan barınamazdı. Angelica Nori'yle ilişkisinin olması yok, hayır, onu, karısını aldattığı manasına gelmezdi. Bunu da annesinin anlaması mümkün değildi çünkü bilmiyordu, bilmediği bir sürü şey vardı... Kocasını bu dudaklarla, bu gözlerle, evi her gün neşeye boğan bu gülüşle ona yalan söylemiş olamazdı. Angelica Nori? Ah o bu kişilerin kimler olduğunu gayet iyi biliyordu, kocası açısından da; bir kapris bile değildi, hiçbir şeydi, hiçbir şey! Belki de hiçbir erkeğin bilmediği veya nasıl olduğunu anlayamadığı bir zafiyet göstergesiydi sadece. O şimdi nasıl bir uçuruma sürüklenmişti peki? Evi de, çocuklarıyla birlikte kendisi de mi, aşağıya, onunla birlikte uçuruma?

Önünde korkunç şekilde beliren uçurumu görmek istemiyormuş gibi elleriyle yüzünü kapatıp hıçkırıklar içinde, “Çocuklarım! Çocuklarım!” diye haykırdı. Annesine dönerek, “Onları da götür,” diye ekledi. “Onlar evet, götür buradan, görmesinler... Ben, hayır anne, ben kalıyorum. Senden rica ediyorum...”

Ayağa kalktı, gözyaşlarını tutmak için gayret sarf ederek annesinin ardı sıra, birlikte oynasınlar diye yardımcılarının odaya kapattığı çocukları almaya gitti. Her çocukça soruda göğsünü aşıp boğazında sıkışan hıçkırıklar içinde çocuklarını giydirmeye koyuldu.

“Evet, anneanneyle birlikte... Anneanneyle gezmeye... Evet, küçük at... Tamam, kılıç da... Anneannen alacak sana...”

Annesi dertli bir şekilde bu sevgili iyi yürekli, bu güzel kızcağızını, çok sevdiği yavrusunu izliyordu, artık onun için her şey bitmişti. Ona bu acıyı yaşatana karşı hissettiği vahşi

nefret içinde her şeyiyle, sesiyle ve davranışlarıyla babasına benzeyen şu oğlanı annesinin ellerinden çekip almayı ne kadar da çok isterdi.

Çocuklar hazır olunca kızına, “Sahiden gelmek istemiyor musun?” diye sordu. “Ben artık buraya adım bile atmam bilesin. Tek başınasın... Annenin evinin kapısı sana her zaman açık. Bugün değilse yarın geleceksin. Tabii eğer ölmezse...”

Adriana çocukları işaret edip yalvarırcasına, “Anne!” dedi.

Yaşlı kadıncağzı sustu ve çocuklarla çıkıp gitmeden hemen önce Doktor Vocalopulo’nun yaralının odasından çıktığını gördü.

Doktor, Adriana’nın yanına gelip şu an için kocasına görünmemesinin iyi olacağını söyledi.

“Beklenmedik bir heyecan, hafif bile olsa istenmeyen bir sonuç doğurabilir. Rica ediyorum ona ters gelebilecek veya heyecanlandıracak hiçbir şey yapmayın. Bu gece meslektaşım nöbetçi kalacak. Eğer bana ihtiyaç olursa...”

Doktor, Adriana’yı evden çıkacakmış gibi başında şapkasıyla görünce ve kendisini dinlemediğini, yaranın ağırlığına ilişkin sorular sormadığını fark edince konuşmasını yarıda kesti.

Gözleri yarı kapalı, başını hafifçe salladı, derin bir nefes aldı ve çıkıp gitti.

V.

Gece Tommaso Corsi derin uykudan uyandı. Yüksek ateşten bitkin düşmüş bir halde odanın yarı karanlığında gözlerini açmış bakıyordu. Üzerinde üç ampul bulunan aynanın arkasında kalan konsolun üzerinde küçük bir lamba yanıyordu. Kuvvetle duvara yansıyan ışığı duvar kâğıdının

üzerindeki desen ve renkleri daha belirgin hale getiriyordu.

Yatağının daha yüksekte olduğu hissine kapılmıştı ve işte bu sebepten dolayı da bu odada daha önce hiç fark etmemiş olduğu bir şeyi yeni fark ediyormuş gibiydi. Odanın tüm döşemesini daha iyi görüyordu; bu derin sessizlik içinde, nerdeyse mahkûm olduğu bu hareketsizlikte, burada sanki ailevi bir huzur vardı. Tavandan haliya kadar inen zengin perdeler odaya alışılmadık bir ağırbaşlılık kazandırıyor. Ona sanki, “Biz buradayız, tam da senin istediğin gibi, senin rahatın için,” derken, yavaş yavaş duymaya başladığı vicdanının sesinde odadaki diğer eşyalar da, “Biz senin eviniz, her şey aynen eskisi gibi,” diyor gibiydi.

Bu yarı aydınlıkta sanki şimşek parlaklığında çiğ bir ışıktan göremez olmuş gibi aniden gözlerini kapadı. Bu onun pencereyi açıp boşluğa atladığı zaman, kendisinin haykırdığı anda yan odada yanan ışıktı.

O korkunç an yeniden canlandı; sanki o an yaşanıyor-muş gibi her şeyi yeniden görüyordu.

Çıplak bir halde, utanç duygusuyla yataktan kalkamıyor, işte, Nori, silahı ilk kez ateşliyor, yatak başucunda duran kutsal resmin bulunduğu cam çerçeve kırılıyordu. Kendisi komodinin üzerinde duran tabancaya elini uzatıyor ve işte ikinci kurşun suratının önünden vızıldayarak geçiyordu... Fakat Nori'ye ateş ettiğini hatırlamıyordu. Sadece yere düşüp oturduğunda sonra da yüzüstü kapandığında elinde namlusundan hâlâ duman çıkan sıcak tabancayı tutmakta olduğunu fark etti. Hemen yataktan fırladı ve içindeki bütün yaşamsal enerji ölüm fikrine karşı savaşa başladı. Önce bunun dehşeti sonra da her türlü çelişki veya herhangi başka bir duyguyu yenme ihtiyacı ve zalim, karanlık bir duygunun doğuşu... Cesede bakmıştı, onun kendini boşluğa bıraktığı pencerede, aşağıdaki yoldan gelen uğultuyu işitmiş ve vicdanında bir yarık açıldığını hissetmişti. O anda sanki uzun zaman üzerinde tartışılmış ve düşünülmüş bir hareket gibi

şiddetli bir kararlılık net bir şekilde ortaya çıkmıştı. Evet. Aynen böyle olmuştu.

Bir dakika sonra ateşten pırıl pırıl parlayan gözlerini yeniden açıp kendi kendine, “Hayır,” diyordu, “Hayır, eğer bu benim evimse, eğer ben kendi yatağımda yatıyorsam...”

Başka odalardan hafif hafif, karmaşık sesler işitiyor gibiydi.

Bu yeni perdeleri ve halıları son doğan oğlu için yaptırmıştı, bebek yirmi gün sonra ölmüştü. Davet edilenler yavaş yavaş kiliseden dönüyorlardı. Koluna girmiş olan Angelica Nori eliyle kaçamak bir şekilde kolunu sıkmıştı. Şaşırmış bir şekilde dönüp baktığında, o bu bakışlara aptalca ve utanmaz bir gülümseme ile karşılık vermiş sonra herkesin önünde gözkapaklarını yuvarlak, iki kocaman kara gözün üzerine arzu dolu bir ifadeyle kapatmıştı.

“O bebek öldü,” diye geçirdi aklından, “çünkü vaftiz töreninde onu tutan kişi uğursuzluk getiren biriydi.”

Olmadık hayaller, acayip şekiller, karmaşık, fantastik hisler, beklenmedik, açık ve net düşünceler, içinde bulunduğu hezeyan içinde hızla yer değiştiriyorlardı.

Evet, evet, onu öldürmüştü. Fakat o çılgın kendisini iki defa öldürmeye kalkmıştı, o da komodinin üzerindeki silahı almak için döndüğünde, “Ne yapıyorsun?” diye gülümseyerek bağırıyordu ona. Zaten öncelikle kendisini tehdit etmeye ve karşı koymaya mecbur bırakılmış hissettiğinden içinde bulunduğu durumun bir rezalet olduğunu anlayamıyordu. Onu bu şekilde, o anda öldürmek bir çılgınlıktı; tesadüfen orada bulunduğu, dışarıda başka bir sürü hayatı olduğuna, işleri, gerçek ve canlı sevgileri, ailesi ve koruması gereken çocukları olduğuna göre bu ona imkânsız görünüyordu. Yürü git, sefil adam!

Bu ciğeri beş para etmeyen, beti benzi atmış, çirkin adam, şefkatten yoksun, hayattan hiçbir beklentisi olma-

yanlara has uyuşuk, bıkkın ruh haliyle sürüklenirken, karısı tarafından utanmazca aldatılmasına hiç aldırılmazken, kedi miyavlaması gibi çıkan gevşek sesi bile çıkarmak için ona bakmak insana eziyet ve yorgunluk verirken, nasıl oldu da birdenbire ve sadece onun yüzünden kanının damarlarında aktığını hissediverdi? Karısının nasıl bir kadın olduğunu bilmiyor muydu? Fark etmiş olduğunu hiç göstermediği ve yıllarca ona bu yönde eziyet etmiş olan karısının ellerine teslim ettiği onurunu bu şekilde korumaya kalkmanın gülünç ve çılgınca ve aynı zamanda adice bir şey olduğunu hissetmiyor muydu? Kendisi de, evet, evet, kaç kez bu aile facialarına şahit olmuştu. Kocasının gözünün önünde, hatta Adriana'nın gözünün önünde o aç dişi maymun kırıltmalarıyla onu baştan çıkarmaya çalışmıştı... Adriana tabii ki fark etmişti, kocası nasıl farkına varmamıştı? Adriana'yla birlikte ne çok gülmüşlerdi. Öyleyse böyle bir kadın için gerçekten bu bir trajedi değil miydi? Skandal, kocasının ölümü, kendi ölümü? Oo, o sefil adam için ölüm iyilik olurdu, bir hediye gibi! Ya kendisi... Böyle küçük bir nedenle ölmesi mi gerekirdi? O anda gözünün önündeki, hayatın karmaşasından uzaklaştırılmış bu cesetle, yapacak başka bir şey olmadığını düşündü. Tamam, ama bu arada neden her şey sona ermemişti? Hâlâ sağdı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi, sakince kendi odasında, kendi yatağında yatıyordu. Ah, ya gerçekten bu korkunç bir rüyaysa! Hayır, nefesini kesecek kadar göğsünü yakan bu acı neydi? Ve ayrıca yatak...

Kolunu yavaş yavaş yan tarafa doğru uzattı; boşluk... İşte! Adriana... İçinde yeniden açılan uçurumu hissetti. Neredeydi? Çocuklar? Onu terk mi etmişlerdi? Öyleyse evde yalnız mıydı? Neden peki?

Buranın gerçekten kendi yatak odası olduğundan emin olmak için yeniden gözlerini açtı. Evet, her şey eskisi gibiydi. O anı hezeyan ve aklın berraklığına alternatif olan acımasız şüphe kazandı; artık ayırt edemiyordu... Gözlerini açınca

ona her zamanki huzuru veren yatak odasını görmesi bir halüsinasyondur veya gözlerini kapatır ve her şeyi berrak algılamayla yeniden hayal ederse bu sabahki korkunç trajedi neredeyse gerçektir. İnledi ve o anda gözlerinin önünde hemen tanımadığı bir yüz belirdi. Elini alnına koyduğunu hissetti, elinin yarattığı basınç onu rahatlatmıştı. İçini çekerek gözlerini kapadı. Artık hiçbir şey anlamıyor, gerçekten neler olduğunu bilmiyor olduğunu kabul etmesi gerektiğini anladı. O surat da bir hayaldi belki veya eliyle alnına bastıran hayal meyal gördüğü biriydi... Yeniden uykuya daldı.

Doktor Sia, odanın karanlık bir köşesine saklanmış olan Adriana'ya ayaklarının ucuna basarak yaklaştı.

Alçak sesle, "Belki Doktor Vocalopulo'yu çağırırsanız iyi olur. Ateş yükseliyor ve görüntüsü benim..."

Sözünü bitirmeden, "Görmek ister misiniz?" diye sordu. Adriana endişe içinde başıyla hayır işareti yaptı. Sonra beklenmedik şiddetli bir ağrıya mani olamayacağını hissedererek ayağa kalkıp odadan kaçtı.

Doktor Sia, karısının sarsıntılı ağrısını ölüm döşegindeki hastanın duymasına mani olmak için kapıyı dikkatle arkadan kapadı. Sonra göğsündeki torbayı aldı, içindeki suyu boşalttı, yeniden buz parçalarıyla doldurup yaranın bulunduğu sargının üzerine yeniden yerleştirdi.

"İşte oldu."

Yeniden hastayı uzun uzun izledi, kesik solüğünü dinledi sonra artık yapacak bir şey olmadığından ve buzu yenilemeyi ve yapmış olduğu incelemeleri yeterli bularak yatağın diğer tarafındaki koltuğuna döndü.

Orada, gözleri kapalı, kafası düşme noktasına kadar, direnme isteğinden derece derece vazgeçerek, uykunun kendisini alıp götürmesinin keyfini çıkarıyordu. O noktada gözleri yarı kapalı, yeniden başa dönüp onu mest eden bu yasak arzuya kendini bırakıyordu.

VI.

Doktor Vocalopulo'nun korktuğu komplikasyonlar baş göstermeye başlamıştı maalesef; her şeyden önce akciğer iltihaplanması çok yüksek ateşe neden oluyordu.

Hararetle tutkulu olduğu bilime karşı hiçbir şüphe duymayan Doktor Vocalopulo'nun hırsı ikiye katlanmıştı; ne pahasına olursa olsun bu ölüm döşegindeki adamı kurtarmak onda sanki sabit fikir haline dönüşmüştü.

Tedavi ettiği hastaları insan olarak algılamak yerine onları inceleme konuları olarak görüyordu. Güzel bir vaka, tuhaf bir vaka, orta halli veya bilinen bir vaka, öyle ki, sanki bilim insanların tedavi edilmesi için gerekmiyordu da, insanların tedavi edilmesi bilim için gerekliydi. Ağır ve karmaşık bir vaka onu bu şekilde ilgilendiriyordu. Böyle bir durumda da düşüncesini hastadan ayıramıyordu. Dünyanın bütün kliniklerinde yapılan en güncel deneyleri, tüm raporları, makaleleri, deneylere ilişkin notları, tıp biliminin üstatlarının buluşlarını büyük bir titizlikle inceliyor ve kullanıyordu. Büyük bir cesaret ve yıkılmaz bir kendine güvenle en riskli tedavi yöntemlerini uyguluyordu. Bu şekilde büyük bir şöhret edinmişti. Her sene bir seyahat yapıyor ve uygulamasını gördüğü deneylerin heyecanı, öğrendiği yeniliklerden tatmin olmuş olarak, yeni ve geliştirilmiş cerrahi cihazlarıyla donanmış olarak dönüyordu. Aygıtı tek tek inceliyor ve büyük dikkatle temizledikten sonra, büyük stüdyosunun orta yerinde duran kavanoz şeklindeki kristal bir teçhizatın içine yerleştiriyordu. Sonra da her zaman buz gibi olan ellerini kuvvetle ovuşturuyor veya at gibi uzun, solgun yüzündeki ciddi sertliği artıran yüksek dereceli camları olan gözlüklerinin oturduğu burnunu iki parmakla ovalıyordu.

Corsi'nin yatağının çevresine incelemek, tartışmak üzere bazı meslektaşlarını getirmiş, her biri diğerinden daha yeni ve daha yaratıcı olan fakat o ana kadar başarı elde edememiş olduğu çabalarını izah etmişti. Bu yüksek ateşle ya-

ralının içinde bulunduğu durum, bir kereden fazla olarak nöbetçiyi de atlatıp sargılarını çıkarmaya çalışacak kadar şiddetli sayıklama krizleriyle kesilse de, neredeyse sürekli derin uyku haliydi.

Doktor Vocalopulo bu “fenomeni” pek de tedavi edememiş, Doktor Sia’ya çok dikkatli olmasını rica etmekle yetinmişti. Radyografinin ortasında kol altındaki kurşunu çıkarabildi, ateşi düşürmek için tehlikeli bir yöntemle soğutulmuş çarşafları kullandı. Ve nihayet başardı! Ateş düşmüştü, akciğer iltihabını alt etmiş, tehlike neredeyse ortadan kalkmıştı. Doktor Vocalopulo’yu bu kadar yüksek manevi tatminden başka tatmin edecek maddi bir karşılık yoktu. Işık saçıyordu. Doktor Sia da bu ışığı yansıtmak üzere onunlaydı.

“Meslektaşım, meslektaşım verin elinizi sıkayım! Buna kazanmak denir.”

Doktor Sia’nın cevabı tek kelimeydi: “Bu bir mucize!”

Yaklaşmakta olan ilkbahar şüphesiz nekahet dönemini hızlandıracaktı.

Hasta günlerce yaşadığı bilinçsiz dönemden çıkmış, kendine gelmeye başlamıştı. Fakat ne hale gelmiş olduğunu bilmiyor, bu konuyla ilgili de bir şüphe yaşamıyordu.

Bir sabah kanı çekilmiş, titreyen ellerine bakmak üzere onları yukarı kaldırmaya çalıştı, güldü. Kendini henüz bir boşlukta hissediyordu ama sakın, rüyada gibi tatlı bir boşluk... Sadece birkaç dakikacık, orada, arada bir etrafına göz attığı odada; tavandaki fresk, yatağın üzerinde, ona bir ovanın veya bir çiçek bahçesinin çimen yeşilini hatırlatan yün örtünün yeşil havı... Bütün dikkatiyle yoğunlaşıyordu, mutluluk içinde, sonra yorulmaya başlamadan önce gözlerini kapatıyor ve kendini tatlı bir sarhoşlukta kaybolmuş hissediyor, tarif edilemez bir mutluluğun içinde geziniyordu.

Her şey, her şey bitmişti, hayat şimdi başlıyordu... Fakat başkaları için askıda kalmış olabilir miydi? Hayır, hayır,

işte bir araba sesi... Dışarıda, sokaklarda hayat bütün bu zaman süresince doğal yolunda akmıştı.

Ona karanlık bir şekilde karşı gelen bu düşünceden karında rahatsız edici bir gıdıklanma hissetti ve kırları görmüş gibi olduğu yeşil örtünün havına bakmaya koyuldu. Bütün bu sıra sıra çimlerle burada hayat gerçekten yeniden başlıyordu... Onun için de yeniden başlıyordu... Yeni, yepyeni birisi olarak hayata başlayacaktı... Biraz temiz hava! Ah, doktor pencereyi birazcık açsaydı...

“Doktor!” diye seslendi ve kendi sesi onda tuhaf bir etki yarattı.

Fakat kimse cevap vermedi. Odanın içine bakmayı denedi. Hiç kimse... Nasıl olur? Neredeydi? “Adriana! Adriana!” Karısı için hissettiği endişeli bir şefkate yenildi; kollarıyla boynuna atlamanın ve iyice sarılıp kuvvetle göğsüne bastırmanın yakıcı arzusuyla bebek gibi ağlamaya başladı.

Yumuşak bir ağıtla yeniden seslendi:

“Adriana! Adriana! Doktor!”

Kimse duymuyor muydu? O anda endişelendi, boğulur gibiydi, koluyla komodinin üzerindeki zile uzandı ve aniden içinde, onu bir an nefessiz bırakan keskin bir acıyla, bembeyaz bir yüzle, spazmla kasıldı. Sonra zili hiddetle çaldı. Doktor Sia ruhani bir hava içinde yanına geldi.

“Geldim! Neyimiz var Tommaso Bey?”

“Yalnızım! Beni yalnız bıraktılar...”

“Öyle mi? Bu kadar heyecan neden peki? Geldim işte.”

“Hayır. Adriana! Bana Adriana’yı çağırın... Nerede? Onu görmek istiyorum.”

Şimdi de emrediyordu, öyle mi? Sia suratını sarkıtıp kafasını bir yana yatırmakla, “Böyle olmaz! Sakinleşmezseniz olmaz,” dedi.

Diğeri hükmeder şekilde, “Ben karımı görmek istiyoy-

rum!” diye öfkeyle karşılık verdi “siz bunu yasaklayabilir misiniz?”

Sia şaşkın halde, gülümseyerek, “Şöyle... Söylemek istediğim... Hayır, hayır, bağırmayın, gidip çağırıyorum,” dedi.

Gerek kalmamıştı. Adriana kapının arkasındaydı. Aceleyle gözyaşlarını kuruladı, yanına gidip hıçkırıklar içinde kendisini aşk ve umutsuzluk boşluğuna atar gibi, kocasının kollarına attı. O anda taptığı kadının sıcaklığıyla, saçlarının kokusuyla sarhoş olmuş olan kocası, ona bu kadar sıkıca sarılmış olmanın mutluluğundan başka bir şey hissetmiyordu. Karısını ne kadar, ne kadar, ne kadar çok seviyordu... Ama bir anda hıçkırıklarını hissetti. Göğsüne gömülmüş olan başını iki eliyle tutup kaldırmayı denedi, gücü yoktu ve şaşkınlık içinde Doktor Sia’ya döndü. Doktor koşup hanımefendiyi yataktan çeke çeke almaya mecbur kaldı ve onu, içinde bulunduğu şiddetli ağıt krizi içindeyken odanın dışına taşıyıp hastanın yanına döndü.

Corsi üzüntü içinde, “Neden?” diye sordu.

Aklından yıldırım gibi bir düşünce geçti. Doktorun verdiği cevaba aldırmadan acı içinde gözlerini kapattı. “Beni affetmiyor,” diye düşündü.

VII.

Düzelmeye başlama haberlerinden iyileşme haberlerine kadarki sürede yaralının evinde gözetim artmıştı. Doktor Vocalopulo yargının şartlar henüz uygun olmadan verebileceği hapis cezası ihtimalinden korkarak, Corsi’nin savunmasını mutlaka emanet edecek olduğu ortak avukat arkadaşlarına gidip birlikte emniyet müdürüne gitmelerini, hastanın adaletten hiçbir şekilde kaçmasının mümkün olmadığına ilişkin taahhütte bulunmalarını istemeyi düşündü.

Avukat Camillo Cimetta daveti kabul etti. Altmışlı yaşlarda, zayıf, tamamı bacadan ibaret, uzun boylu bir adamdı.

Beti benzi atmış, solgun, hastalıklı yüzünde simsiyah, keskin, inanılmaz canlılıktaki gözleri tuhaf bir şekilde dikkat çekiyordu. Hukuktan daha çok felsefeye yatkındı, şüpheci, hayatın sıkıntısından bunalmış, karşılaşmış olduğu buruk olaylardan yorulmuştu. Ne yapacağını bilmediği zenginliği ve keyfini yaşadığı büyük ününü kazanmak için bir çaba da sarf etmemişti. Karısı, çok güzel bir kadındı, kocasına yıllarca eziyet etmişti, duyarsız ve despottu, sinir hastasıydı ve intihar etmişti. Tek kızı da kendi ofisinde çalışan zavallı bir kâtiple kaçmış ve kendi ayarında olmayan bu adamın kötü davranışlarına bir yıl katlandıktan sonra doğum yaparken ölmüştü. Tek başına kalmıştı, hayattan hiçbir beklentisi olmadan... Yaşadığı bu büyük şehirde çok rastlanmayan yeteneklerinin karşılığını alarak tatmin duyabileceği her türlü onursal görevi reddetmişti. Meslektaşları iddia veya savunma kürsüsüne itirazlarla donanmış, bir sürü prosedürle yüklü veya ağızlarını yüksek sesle ettikleri büyük laflarla doldurmuş olarak yaklaştıklarında, müşavirin omzuna koyduğu cübbeden bile bunalmış olarak salona girer, elleri cebinde ayağa kalkar ve yargıçlarla, jüriyle büyük bir doğallık içinde, herhangi bir havaya girmeden, mümkün olabilecek oranda büyük bir açıklıkla onları mantık yoluyla etkileyebilecek düşünceleri ifade etmeye çalışırdı. Meslektaşlarının şahane bir üslupla inşa etmiş oldukları konuşmaları karşı gelinemez bir kıvraklıkla yerle yeksan eder ve bu şekilde de bazen resmi sınırları zorlayarak adli ortamın tatsız havasını ortadan kaldırırdı. Bu, hukukun dışında ve üstünde, yanılmak ve acı çekmek için doğmuş olan insan için oradan hayat aurasının esivermesine, insanlığın acılı nefesinin, kardeşçe merhametinin dokunup geçmesine yol açardı.

Doktorun mutabakatı olmadan hapishaneye naklinin gerçekleşmeyeceğine dair izni emniyet müdüründen elde ettikten sonra Doktor Vocalopulo'yla birlikte Corsi'nin evine gittiler.

Birkaç gün içinde Adriana öylesine değişmişti ki artık sanki kendine benzemiyordu.

Vocalopulo, “Hanımefendi, işte sevgili avukatımız,” dedi, “hastamızı artık yavaş yavaş katı gerçeğe hazırlamakta fayda olacak...”

Adriana yüksek sesle, “Peki nasıl doktor?” dedi. “Herhangi bir şüphe taşımak ona öyle uzak görünüyor ki... Oğlan çocuğu gibi... Olur olmaz her şeyden duygulanıyor. Daha bu sabah bana hareket edebilmeye başlar başlamaz bir ay boyunca kırlara, tatile gitmek istediğini söyledi...”

Vocalopulo, her zamanki gibi eliyle burnunu çekiştirerek derin bir iç geçirdi. Bir süre düşündükten sonra, “Birkaç gün daha bekleyelim. Bu arada avukatla görüştürelim. Ceza fikriyle karşı karşıya gelmemesi mümkün değil,” dedi.

Adriana, “Avukat Bey sizce...” diye sordu, “sizce cezası ağır mı olacak?”

Avukat Cimetta gözlerini kapatıp kollarını açtı. Adriana’nın gözleri gözyaşlarıyla doldu.

Diğer odadan hastanın sesi duyuldu. Adriana hemen yanına koştu.

“İzninizle!”

Tommaso yatakta kollarını ona doğru uzatmıştı. Fakat ağlamaktan kızarmış gözlerini görünce bir kolundan tuttu ve yüzünü kapatarak, “Hâlâ mı? Hâlâ beni affetmiyor musun?” diye sordu.

Adriana’nın gözyaşları yeniden taşmaya başlarken, titreyen dudaklarını sıktı, cevap verecek sesi o anda bulamamıştı.

“Hayır mı?” Yüzü hâlâ kapalıydı.

Adriana heyecan içinde, çekinerek, “Ben, evet,” diye cevap verdi.

Corsi yaşlı gözlerinin içine bakarak, “Öyleyse?” diye sordu.

Karısının yüzünü ellerinin arasına alarak, “Anlıyorsun, hissediyorsun, değil mi? Sen asla kalbimde, aklımda, hiç eksik olmadın, benim azizem, aşkım, benim aşkım...” diye ekledi.

Adriana yavaşça onun saçlarını okşuyordu.

“Bu bir alçaklıktı!” diye devam etti. “Evet, en iyisi, aramızdaki bulutları yok etmek için en iyisi sana söylemek. O utanç verici anda beni yolumdan şaşırtan bir alçaklıktı, aptalca bir başıboşluk... Affettiysen eğer beni anlamışsındır! Beni öldürmeye kalkışarak bu aptalca hatayı korkunç hale getirmeyi istedi o sefil, anlıyor musun? İki defa... Öldürmek, beni, ben de kendimi mecburen korumak zorundaydım... Çünkü... Anlıyorsun! O kadın için beni öldürmesine izin veremezdim, değil mi?”

Adriana, onu sakinleştirmek için ağlaya ağlaya, “Evet, evet,” diyordu.

“Değil mi?” diye kuvvetle devam etti. “Yapamazdım... Sizin için! Ona söyledim ama çıldırmış gibiydi, aniden elinde silahı üstüme geldi... Ben de tabii, mecburen...”

Adriana gözyaşlarına hâkim olarak, “Evet, evet,” diye tekrar etti. “Sakin ol, evet... Bunları...”

Kocasının bitkin bir halde kendini yastığa attığını görünce konuşmayı kesip kuvvetle seslendi: “Doktor! Bunları...” Ayağa kalkıp kibarca yatağa eğilerek devam etti: “Söylersin... Yargıçlara bunları söylersin, göreceksin ki...”

Tommaso beklenmedik bir şekilde dirseğine dayanarak doğruldu ve yanına gelmiş olan doktorla Cimetta’ya baktı.

“Ama ben...” dedi, “evet ya... Duruşma...”

Sarardı. Kendinden geçerek yatağa düştü.

Yatağa biraz daha yaklaşan Vocalopulo’nun dudaklarından “Formalite...” kelimesi döküldü.

Corsi fal taşı gibi açılmış gözleriyle tavana bakarak,

“Başka hangi ceza...” diye kendiyle konuşur gibi konuşmaya başladı: “Kendi ellerimle kendime verdiğim cezadan daha büyük başka hangi ceza var ki?”

Cimetta elini cebinden çıkarıp işaret parmağını olumsuzluk işareti yaparak salladı.

Corsi, “Önemi yok mu?” diye sordu. “Peki, öyleyse?” diye devam etmeye çalıştı fakat yeniden “tabii! Evet, evet... İnanabiliyor musun? Bana sanki her şey bitti gibi gelmişti... Adriana!” diye karısını çağırıp yeniden boynuna kollarını doladı. “Adriana! Ben artık bittim!”

Cimetta, duygulanmış halde, başını uzun uzun salladı sonra söylenerek, “Neden peki? Geçmişte kalmış bir ahmaklık yüzünden. Zor olacak sevgili doktor, jüriye bunu anlatmak çok zor olacak. Aslında bakın, o kadar da değil, olayın niteliğinden dolayı değil, çünkü aslında kralın savcı vekilinden söz ediyoruz. Belki de o zavallı daha önceki boynuzlarını fark etmiş olduğundan, bunu ispat etmek mümkün olabilirdi! Ama hangi yoldan? Ölmüş bir adamı şerefi üzerine yemin etmek üzere çağıramayız... Ölmüş adamın şerefini kurtçuklar yer. Ortada meydana gelmiş bir olay varken böyle bir hükmün ne değeri olabilir? Sonuç itibariyle doğru konuşalım, kafasının üzerini süsleyen boynuzları kim canı nasıl isterse o şekilde kabullenir. Senin yol açtıkların, sevgili Tommaso, gayet açık, istenmiyorlar. Sen, “Onun beni öldürmesine nasıl izin verirdim?” diyorsun. Hayır. Ama sen yaşamının sonlandırılmaması hakkı konusuna saygı gösterilmesini istiyor idiysen eğer o zaman gidip o maymun kılıklı karısını adamın elinden almamalıydın! Böyle davranarak, –dikkat ben şimdi savunmanın suçlamalarını görebiliyorum– kendi hakkından kendin vazgeçtin, kendini riske attın, bu nedenle de tepki göstermemeliydin. Anlıyor musun? İki hata. İlki zina suçu, kocanın seni cezalandırmasına izin vermeliydin, hakarete uğramış olan kocanın... Halbuki sen onu öldürdün...”

Corsi gergin yüzünü kızgınlıkla kaldırarak, “Mecburen!” diye bağırdı. “İçgüdüsel olarak! Öldürülmemek için!”

Cimetta, “Ama hemen sonra...” diye karşılık verdi, “kendi ellerinle kendini öldürmeyi denedin.”

“Bu yeterli değil mi?”

Cimetta gülümsedi.

“Yeterli olması mümkün değil. Tam tersi senin aleyhine dostum! Çünkü kendini öldürmeye kalkarak dolaylı olarak hatanı kabul ettin.”

“Evet! Kendi cezamı da verdim!”

Cimetta sükûnetle, “Hayır dostum, cezadan kurtulmayı denedin,” dedi.

Corsi birden parlayarak, “Ama hayatıma son vererek!” diye bağırdı. “Daha fazla elimden ne gelirdi?”

Cimetta omuzlarını silkerek, “Ölmüş olman gerekiyordu. Ölmediğine göre...” dedi.

Corsi karısını uzaklaştırdı ve Doktor Vocalopulo’yu gururla işaret ederek, “Ama ölmüş olacaktım,” diye sözüne devam etti, “beni kurtarmak için her şeyi yapmış olmasaydı ölmüş olacaktım!”

Vocalopulo böyle bir yorumu bekliyor bile olsa, “Nasıl... Ben mi?” diye kekeleyerek söze karıştı.

“Siz! Evet. Mecburen! Ben sizin beni iyileştirmenizi istemiyordum. Bana hayatımı bahşetmek istediniz, yeniden hayat vermek istediniz. Ve bu durumda, eğer şimdi...”

Vocalopulo dehşete düşmüş bir halde, dudağının kenarında asabi bir gülümsemeyle, “Sakin olun, sakın olun...” dedi, “böyle heyecanlanarak kendinize zarar veriyorsunuz...”

Corsi sırtarak, “Teşekkürler doktor! Ne kibarlık...” dedi. “Beni kurtarmak sizin için çok mu önemliydi? Ama dinleyin Cimetta, dinleyin! Ben muhakeme etmek istiyor-

rum. Ben intihar etmişim. Bir doktor geliyor, şu bizim doktorumuz. Beni kurtarıyor. Hangi hakla kurtarıyor beni? Eğer kendi çocuklarım için yaşayamayacaksam, eğer beni neyin beklediğini biliyorsa, hangi hakla benim ortadan kaldırdığım hayatı bana geri veriyor?”

Vocalopulo allak bullak olmuş bir suratla, asabi gülümseyişini sürdürerek, “Bütün yaptıklarımın sonra bana çok güzel bir teşekkür şekli bu. Ne yapmam lazım geliyordu?” dedi.

Corsi, “Beni ölmeye terk etmek!” diye söze girdi, “suçumdan çok daha büyük olan kendi kendime verdiğim cezadan beni kurtarma hakkınız yoksa eğer... Artık idam cezası da yok, siz olmasaydınız ben ölmüş olacaktım. Şimdi ne yapacağım ben? Size ne için teşekkür etmem gerekiyor?”

Vocalopulo şaşkınlık içinde, “Fakat biz hekimler, özür dilerim,” diye cevap verdi, “biz hekimler olarak böyle bir hakka sahip değiliz. Bizim görevimiz mesleğimizi yapmak. Ben bu noktada mevcut avukata yöneliyorum.”

Corsi buruk bir alaycılıkla, “Bu durumda o da sizin görevinizi bir gardiyanın görevinden ayırt mı etmiş oluyor?” diye sordu.

Vocalopulo her tarafı titreyerek, yüksek sesle, “Oh daha neler!” dedi, “sizin istediğiniz bir hekimin kanunlar üstü davranması mıdır?”

Corsi büyük bir öfkeyle, “Ah güzel! Siz demek ki huktan faydalandınız,” diye devam etti “hukuk, benim için değil, zavalılık... Ben hayatıma son vermiştim, siz bana zorla geri verdiniz. Üç, dört kez sargıları yırtmaya kalkıştım. Siz beni kurtarmak, bana yeniden hayat vermek için her şeyi yaptınız. Neden peki? Çünkü kanun, şimdi ben yeniden hayatıma son veriyorum, hem de en acımasız şekilde. İşte, sizi doktor bu şekilde davranmaya mesleğiniz yönlendirdi. Peki bu haksızlık değil mi?”

Cimetta, “Ama affedersin, “diye araya girmeyi denedi, “kötülük olarak yaptığın...”

Corsi heyecan içinde ve titreyerek, “Ben kendi kanımla yıkandım!” diyerek sözüne devam etti, “ben şimdi başka biriyim! Ben yeniden doğdum! Benim için artık var olmayan öbür hayatımın bir anına nasıl olur da asılı kalırım? Asılı, o ana takılıp kalmış olarak... Ben sanki başka bir şey yaşamamışım gibi, sanki bütün varlığımı sadece o an temsil ediyormuş gibi... Ya ailem? Karım? Onlara ekmek götürmem, kazanç elde etmem gereken çocuklarım? Ama nasıl! Daha ne istiyorsunuz? Ölmemi istemediniz... Öyleyse neden? Öğ almak için mi? İntihar eden birinden mi?”

Cimetta kuvvetle, “Ama bir de adam öldürdü!” diye tekrarladı.

Corsi'nin cevabı hazırды, “Sürüklendi!” dedi. “O anın vicdan azabından kurtuldum, bir saat içinde karşılığını ödedim, sonsuza kadar olması gereken uzunluktaki bir saat... Artık şimdi ödemem gereken hiçbir şey kalmadı! Bu bana verilmiş olan yepyeni bir hayat. Ailem için yaşamaya başlamam gerek, çocuklarım için çalışmaya başlamam gerek. Beni hapse yollamak için mi verdiniz bu hayatı? O zaman bu vahşi bir ceza olmaz mı? Vicdan azabından kurtulmuş bir adamı soğukkanlılıkla cezalandırmak nasıl bir adalettir? İşlemek istemediğim, eğer bunu yapmaya sürüklenmeseydim asla işlemeyecek olduğum bir suçun cezasını çekmek için bir zindanda nasıl kalırım? Bu arada doktor, soğukkanlılıkla düşününce, sizin beni mahkûm ettirmek üzere zorla hayatta tutan biliminizden faydalanacak olanlar beni aşağılık bir tembellikle alçaltırken, masum çocuklarımı sefaletin kötülüğünde ve kepezeliklerin içinde alçaltarak en vahşi suçu işlemiş olmayacaklar mı? Hangi hakla?”

Onu saldırgan hale getiren güçsüzlük hissinden kaynaklanan öfkeye tutunarak bedeniyle dikleşti, bir çılgılık attı ve pençe gibi parmaklarla sargıyı yakalayıp parçaladı sonra ka-

sılmış bir şekilde yatağa uzandı, hıçkırıklara başlamak üzereydi, yapamadı. Bu dehşetli güç sarfından bitap düşerek, tuhaf bir boşluktaymış gibi, ürkütücü bir şaşkınlıkla bir an sersemledi.

Kısa süre önce parmaklarla sargıyı parçalamış olmanın sonucunda yüzü ceset yüzüne dönüşmüştü.

Adriana korku içinde yanına koştu, önce başını kaldırdı sonra Cimetta'nın yardımıyla bedenini kaldırmaya çalıştı ama tiksime ve dehşet çığlığıyla hızla ellerini geri çekti; gömleğin göğüs kısmı kan revan içindeydi.

“Doktor! Doktor!”

Cimetta, “Yara yeniden açılmış!” diye haykırdı.

Doktor Vocalopulo şaşırarak, solgun gözlerini fal taşı gibi açmıştı.

“Yara mı?”

İçgüdüsel olarak yatağa yaklaştı. Fakat Corsi cam gibi gözlerle onu hemen durdurdu.

Doktor o anda, “Haklısınız,” dedi, kolunu bırakarak, “duydular mı? Ben yapamam, yapmamam gerek...”

EŞİT

Bartolo Barbi ve Guido Pagliocco Bayındırlık Bakanlığı'ndaki yardımcı sekreterlik görevi için sınava birlikte girmişti. Daha sonra üçüncü, sonra ikinci ve birinci sınıf sekreterliğe yükselmişlerdi. O kadar yıl paylaştıkları ortak hayatta ayrılmaz iki dost haline gelmişlerdi.

Babuino'da hazır eşyalı iki odada birlikte otururlardı. Onları pek beğenen evin yaşlı sahibi sayesinde evin küçük salonunu da kullanırlardı. –Her zaman mutabık kalarak– tiyatroya veya konsere gitmedikleri akşamlarda vakitlerini bu salonda geçirirlerdi. Tavla, satranç veya dama oynarlardı. Sükûnet içinde geçen partilerin arasına, üstleri veya iş arkadaşları hakkında veya o dönemdeki siyasi sorunlarla ilgili veya kendilerini sıradan olmayan sanatsever olarak addettikleri güzel sanatlar üzerinde sağduyulu küçük sohbetler girerdi. Her gün Babuino Sokağı'ndan gidip gelirken antika eşya ve modern sanat eserleri satan dükkânların önünde uzun seyirlere dalar ve onları ciddiyetle inceleyerek oyalanırlardı. Hem dini ve askeri, hem bürokratik, hem de örf ve adetlerle ilgili hiyerarşiyi ilgilendiren her konuda son derece uzman olan Bartolo Barbi, bu türde yapılmış olan bazı tablolarla kardinallerin giysilerini neredeyse baştan aşağı hatalı resmeden ressamı görürce, hiç sakınmadan onları 'hayvan' diye nitelerdi.

Temiz tutmak endişesiyle yıpranmış antika tarzda eşyaların bulunduğu o küçücük salon iki arkadaş için çok kıymetliydi. Ortalıktaki eski sahte İran halısı lime limeydi, kapıda ve pencerelerdeki Türk malı perdeler, duvar kâğıdı gibi, rafın üzerindeki bez çiçekler gibi, bir köşede açık ve asılmış duran Japon şemsiyesi gibi solmuştu. İki arkadaş tarafından birlikte yaşamaya başladıkları ilk yıllarda evin her tarafında, duvarlar delinerek asılmış bir sürü resim çerçevesinde ve kâğıt panolarda yapışkanı kaybolduğu için küçük çentikler meydana gelmişti.

Hatta iki arkadaşın haberi bile olmadan, arada bir koca, siyah bir örümcek sessiz sedasız Japon şemsiyesinin kenarına kadar geliyordu. Bir süre orada kalıyor, sanki onların yaptıklarını, konuşmalarını esrarengiz bir şekilde casus gibi izliyor, sonra da çekip gidiyordu.

Japon şemsiyesi kumaştandı, gövde kısmı çepeçevre incecik ve tozlu bir telayla kaplıydı. Belki de bu esrarengiz örümcek iki arkadaşın hayatlarından, birbirinin aynı olan günlerinden, olgun sohbetlerinden tel tel malzeme çıkararak sabırla o incecik, uzayıp giden ağını örmüştü.

Ne onlar ne de yaşlı ev sahibi bu konuda en ufak bir şüphe duyuyordu.

Arada bir Barbi ve Pagliocco kederle, birkaç sene içinde bu sevgili küçük salonu, bu evi terk etmek zorunda kalacaklarını düşünürdü. Memleketten küçük kardeşlerinin onların gözetiminde üniversite eğitimi görmek üzere Roma'ya gelmelerini bekliyorlardı. Bu evde dördü için yeterli yer yoktu. Kiralık ev bulmaları gerekecekti. Kendi keselerinden mütevazı bir şekilde döşeyeceklerdi, yemek ve temizlik için de yaşlı bir yardımcı bulacaklardı. Gençlerin tüyü yeni çıkmış olduğundan yaşlı yardımcı... Ee, hiç belli olmaz! Tedbirli olmak lazımdı! Kendi açılardan ise böyle bir tehlike söz konusu değildi.

Her sabah aynı saatte ayaktalardı. Kahve içmek için birlikte çıkarlardı. Birbirleriyle karşı karşıya oturdukları bakanlıktaki işyerlerine birlikte giderlerdi. Aynı lokantada birlikte öğle yemeği yerlerdi. Netice itibariyle aynı boyunduruğa bağlanmış gibi neredeyse tümüyle aynı hayatı yaşıyorlardı; ağırbaşlı, mecburen metodik ama özellikle pazar günleri namuslu birkaç eğlenceden de tamamen arınmış olmayan bir hayat...

Her ne kadar her ay aksatmadan ödeme yaptıkları aynı terziye gidiyor olsalar da, aynı şekilde giyinmiyorlardı. Çoğunlukla, Bartolo Barbi, Guido Pagliocco'nun elbisesi için, diğeri de onun için kumaş seçerdi. Mantiğa çok uygundu çünkü kimin için neyin daha uygun olacağını biliyorlardı. Her konuda iki su damlası kadar benzer değillerdi.

Bartolo Barbi uzun yapılı ve zayıftı. Seyrek kıvılcık tüylü, solgun ve çilli suratlı, uzun kollu, biraz hımbıldı. Uzaktan bakınca yüzünde dört düzgün delik ve bir mağara göze çarpardı; yuvarlak gözler, kanatları açık burun ve kuru, çatlak dudakları olan kocaman bir ağız... Guido Pagliocco ise tıknaz ama yapılı ve kıvrak, kıvrık, esmer, miyop ve ayakları yere basan biriydi.

Fakat benzerlikleri ruhlarındaydı, her ikisinde ete kemiğe bürünecek, hayranlık duydukları aynı ideal tipe, birinin eksikliğini diğeri tamamlayarak ulaşılmaya çalışıyordu.

Biri diğeri için özel yetenek ve davranışlarını seviyor ve takdir ediyor, sınırlarını aşmayı bile asla denemeden yapmak istedikleri konusunda onu rahat bırakıyordu.

En küçük bir olayda hemen bulundukları tarafı belirliyor, hızla hangisinin konuşması gerektiğini anlıyor, böylelikle de birinin dediğinden veya yaptığından diğeri sanki bundan daha iyisi denemez veya yapılamazmış gibi, her zaman tatmin ve mutlu oluyordu.

Birinci sınıf sekreterlik seviyesine ulaşıncaya şeref madal-

yası için ikisi de aday gösterildi, sonuna kadar hak edilmiş olan bu ödüllendirme de gerçekleşikten sonra Barbi ve Pagliocco, üstleri bölüm başkanı Cargiuri-Crestari'nin her cuma yaptığı toplantıya davet edildi.

İki arkadaş ofisteki görevleri yerine getirmek için gösterdikleri aynı özenli dakiklikle bu toplantılara katılmaya başladı. Fakat bir süre sonra ortak bir şekilde kardeşçe sürdürdükleri hayatın, Cagiuri-Crestari'nin evinde ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu fark ettiler.

Bölüm başkanı ve karısı evlendirecek kızları ve oğulları olmadığından anlaşılan o ki, her cuma günü salonlarında ağırladıkları bütün genç kız ve erkekleri birbirleriyle evlendirme görevi üstlenmişti.

Evin hanımı eski arkadaşlarını davet ederek, yarım gülümseme ve yarım cümlelerle kızlarının koca bulacaklarını ima etmekteydi. Birçok anne, hanımefendinin evine davet edilmiş olmaktan duydukları onur dolayısıyla endişeli ve daimi bir heyecan içindeydi.

Fakat hanımefendi seçimlerinde özgür bırakılmak istiyordu. İnceliğine, içgüdüüne, tecrübesine, bütünüyle ona güven duyulmasını istiyordu.

Eğer bir genç kız, ona yönlendirmiş olduğu genci beğenmeyip de başkasına kaş-göz işareti yaparsa yanmıştı! Cargiuri-Crestari Hanım onu gerçekten kızdıran bu kural dışı yaklaşmayı hemen etrafa bakarak paylaşır ve bu davranışın anlaşılması için her şeyi denerdi. Ama evet, kızardı çünkü bu ideal kombinasyonlarının ne kadar çok ve ne şekilde incelendiğini sadece Tanrı biliyordu. Karar vermeden, bir genç adamla bir genç kızı birbirlerine uygun bulmadan önce, her ikisini de ayrı ayrı dört-beş ay süreyle denemeye tâbi tutardı. Önceden hazırlanmış bir forma bağlı olarak onları her konuda sorgular ve cevaplarını da bir deftere not ederdi. Zevkleri, eğitimleri, töreleri, tutkuları, her şeyi araş-

tırır, ölçer biçerdi. Eğer bu kadar dikkatle oluşturduğu bir çift, sonunda olumsuz bir sonuca varırsa, bunun nasıl böyle olduğu konusunda kendi kendini telef ederdi. Mümkün mü? Halbuki o ikisi ne kadar da birbiriyle uyumlu olmalıydı! Aralarında muhakkak bir yanlış anlaşma olmalıydı! Oluşturduğu çiftleri yolcu etmekten yorgun düşmüş Cargiuri-Crestari Hanım, anlaşmayı sağlamak için, birbirine bu kadar uygun bu çift arasındaki hiç şüphesiz meydana gelmiş olan yanlış anlamayı –aksi mümkün değildi, daha neler!– açıklığa kavuşturmalıydı.

İdeal kombinasyona konu olan kurbanlar elbette kocasının yanında çalışan memurlardı. Birinci sınıf sekreterlik seviyesine yükselmiş madalya sahiplerinin de, bu durumun bir sonucu olarak, kaçınılmaz bir şekilde yöneticilerinin cuma davetine katılmaları gerekliydi, bir senenin sonunda da tabii nikâh! Bölüm başkanıyla karısının nezaketleri öyle bir şekildeydi ki, karşı koymak neredeyse imkânsızdı. Sonra tatsızlıktan, garezden ve kim bilir, hatta belki de üstün öç almasından çekinilirdi. Cargiuri-Crestari Hanım, bu iki arkadaşı, Barbi'yle Pagliocco'yu inceleme veya sınavdan geçirme ihtiyacı duymuyordu. Kocasının gözü üstlerindeydi, onları bir süredir kuluçkaya yatırmıştı. Onlardan öyle çok söz etmişti ki, sanki iki balıkçı teknesi gibi birazdan yavaşıca limana gireceklerdi.

Cargiuri-Crestari Hanım onları önceden, her zaman olduğu gibi, şahane bir sezgiyle, aralarında ayrılmaz arkadaşlık bağı olan çekici iki genç kız arasında paylaştırmıştı, Gemma Gandini ve Giulia Monta... İlki sarışın, ikincisi esmer... Sarışın olan, esmer Pagliocco'ya; esmer olan da, tam sarışın değilse de Barbi'ye yatkındı.

İkisi de güzel sayılırdı ve –tahmin edilebileceği gibi– aynı şekilde iyi kalpliydi. Aa, kıritmak yok! Kaba saba laflar yok! Beyefendi ve eşi, eğer eş adayları uygun değilse, yani akli başında ve alçakgönüllü, idareyi bilen, iyi bir ev kadını

değilse eve sokmuyordu. Genç erkekler onlara gözü kapalı güvenebilirdi. Cargiuri-Crestari Hanım dış görünüşe çok önem vermiyor olabilirdi, çünkü –bilindiği gibi– her şeyi elde etmek mümkün değildi. Güzellik de, mükemmel eş için aranmakta olan alçakgönüllülük ve diğer başka erdemlerle çok uyumlu olmayan bir nitelikti.

Entrikanın farkına varan iki arkadaşın kafaları bir hayli karıştı. Bir süredir kalplerinin kapısı bir kadına sadece kapalı değil, hatta bir de üstüne zincir takılıydı. Hiçbir beklentileri yoktu, rüyada bile... Arada bir beklenmedik afacan birkaç arzu gözlerden pencereye atlayıverirdi, hemen buruk bir muhakeme onu tekmeleyip kovalardı.

Kadın cinsinden nefret ediyor değillerdi. Kadın ve eş edinmek söz konusu olduğunda, soyut manada evlilik statüsünün (bilindiği gibi, barış ve aşkla yaşama hedefiyle, dürüstlük üzerine kuruluydu) bekârlıktan daha çok tercih edildiğini biliyorlardı. Fakat maalesef evlilik mevcut, hüznünlü sosyal şartlarda, çok az kişinin kendine hak görebileceği bir lüks olarak kabul edilmeliydi. Bu kişiler de her zaman evliliğe en uygun, faydalarının farkında olanlar olmuyordu.

Barbi ve Pagliocco, akşam sohbetlerinde, birlikte feminizmi temelde ekonomik bir sorun olarak belirlemişlerdi. Ama evet, çünkü kadınlar, zavallılar, kendilerine birer koca bulmanın günden güne daha zor hale gelme nedenini anlamışlardı. Heba olan doğal arzularını görmek, kuvvetli içgüdüsel ihtiyaçlarını boğmak mecburiyeti onları çileden çıkarıyor ve saçmalamalarına neden oluyordu. Fakat tüm bu sosyal önyargıya karşı isyan, kadın özgürlüğü konusundaki bütün bu hararetli vaazlar eğer alttan alta çığlık atan fizyolojik ihtiyaçların neticede aşağılık bir maskelenme hali değilse, neydi? Kadınlar erkekleri arzu ederler ve bunu söyleyemezler; zavallılar! İşte, koca bulmak için de çalışmak istiyorlardı. Bu doğalarının doğru yolu bulmak için önerdiği bir çareydi. Fakat heyhat, doğru yol şiirin can düşmanıydı!

Kadınlar bunu da anlıyordu. Evin dışında, erkek gibi, erkeklerin arasında çalışan bir kadının, erkeklerin çoğunluğu tarafından mükemmel bir eş olarak tanımlanmadığını da anlıyorlar, onları çaresiz bırakan bu şekildeki tanımlanmaya isyan ediyorlar ve buna önyargı diyorlardı.

Bu haksızlıktı. Önyargı, kadının, sürekli erkeklerle birlikte olmaktan dolayı çok fazla erkekleşmesi varsayımından kaynaklanmıyor muydu? Önyargı, bir erkek için evliliği en fazla çekici kılan şeyi, kadının çalışkan, zeki, sevgi dolu bakımından yoksun bir evin, kıymetli ve en samimi şiiirini kaybetmiş olacağını ön görmek değil miydi? Önyargı, kadının kendi kazancıyla evin masraflarına katılarak, erkeğin o kadar hoşuna giden bağlılık ve saygıyı artık duymayacağını varsaymak değil miydi? Bu saygı, haksızlık mıydı? Peki, öyleyse kadın neden bu kadar çok saygı görmek istiyordu? Hadi! Hadi! Eğer kadın ve erkek, doğa tarafından aynı şekilde yaratılmadıysa, bu erkeğin yapacağı işin ayrı, kadının yapacağı işin ayrı olduğunu, dolayısıyla da birbirleriyle eşit olmalarının mümkün olmadığını bir göstergesiydi.

Barbi ve Pagliocco özgürlüğünü kazanmış, çalışkan, kendi kendinin patronu bir kadınla asla ve asla evlenmezdi. Bu, karılarının köle gibi olmasını istediklerinden değil de, erkek onurunu önemsediklerinden ve karılarının kazançları karşısında, bunun en küçük bir şekilde azalmasına nasıl tahammül edebileceklerini bilemediklerindendi. Öte yandan da sekreterlik maaşıyla bir yuva kurmak tam ve gerçek bir çılgınlık olurdu ki dolayısıyla da hiçbir şekilde bunu akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Bu fikirde karar kılmış olan iki arkadaş direnmeye karar verdi. Ancak müdürlerini kızdırma korkusuyla kaçmaya cesaret edemeyerek, Cargiuri-Crestari'lerin evine her cuma günü gitmeyi sürdürdüler...

Üç ayın sonunda, arada bir Japon şemsiyesinin kenarına kadar bu iki arkadaş gözetlemeye gelen siyah örümcek kö-

tüledi, kuru bir yaprağa döndü, gözetleme mekânında açlıktan öldü. İki arkadaş uzun ağını yapmakta kullanmak üzere çok da malzeme vermemişlerdi, onlar da derinden etkileniler, canları istemeden dama oynuyorlar, artık aralarında sohbet bile etmiyorlardı.

Sanki biri diğerini, daha önce hiç uyarmamış olduğu varlıklarındaki bir boşluk hakkında uyarmak ister gibiydi.

Fakat hiçbirini konuyu açan kişi olmak istemiyordu.

Nihayet bir akşam ikisi birlikte konuşmaya niyetlendi. Biri konuşurken diğerinin bir süredir dilinin ucuna gelmiş olan kelimeyi tekrarlıyordu çünkü ikisinin de kaynağı aynıydı: üstleri Cargiuri-Crestari Bey. Şartların uygun olduğu kanaatine vardığında, öyle, çok belli etmeden gizlice bir nutuk çekmişti. Genel manada bugünün gençlerinin, çok fazla muhakemeye yöneldiklerini, bu yüzden de hissiyatlarının az olduğunu, yaşam ateşini sönmeye terk ettiklerini çünkü yanmaktan korktuklarını (müdür bey bazen çok şairane konuşurdu) ve işte var olmanın zorlukları karşısında, Tanrı aşkına, biraz cesaret sahibi olmak gerektiğini söylemişti.

Gandini ve Monta Hanımlar'ın ayrıca eli yüzü düzgün küçük bir de çeyizleri vardı. Ayrıca uzun yıllardır ayrılmaz iki arkadaşlardı. Dolayısıyla da onları bir arada tutan bu ilişkiyi koparmak veya gevşetmek durumunda olmayacaklardı, e öyleyse... E öyleyse, her zamanki gibi, mantıken, iki arkadaş birbirine yakın iki ev kiralamaya karar vererek, bir arada ve ayrı olarak bir süre birlikte yaşamayı sürdürecekti.

Düğün aynı güne ayarlandı. Ancak ağır denebilecek bir terslik iki arkadaşın mükemmel kader ortaklığını en isabetli yerinden ayıracak şekilde tehdit ediyordu. Guido Pagliocco'nun nişanlısı Gemma Gandini, on iki bin liradan daha fazla çeyiz getiremiyordu, buna karşılık Monta'nın çeyizi yirmi bin liraydı.

Guido Pagliocco, kesinlikle ayaklarını yere sağlam basmıştı.

Yok, o kadar da değil. Evlilik anlaşmasına göre o sekiz bin liralık eksiklik maddi zarara, karısının da Monta'nın şartlarından daha aşağıda bir mevkide kalmasından dolayı da manevi sonuçlara yol açıyordu.

Her şeyin, çeyizlerin de eşit olması gerekiyordu.

Dul Bayan Gandini, gelinin annesi, şans eseri, bazı fedakârlıklar yaparak kızcağızını Monta'yla mükemmel eşitliğe getirmeyi başarmıştı. Böylelikle iki düğün aynı gün yapıldı ve iki çift balaylarını birlikte geçirmek üzere Napoli'ye hareket etti.

İki gelin arasında birbirlerine haset etmek için bir neden yoktu. Eğer Guido Pagliocco, Barbi'den daha yakışıklıysa, öbürü Pagliocco'dan daha zekiymi. Bunun dışında ayrıca bu iki erkek birbirlerine öyle ideal bir bağlılık içindeydi ki, birlikte sevmek için sanki tek bir adam meydana getiriyorlardı. Her iki taraf da öbür tarafta herhangi bir kıskançlığa yol açmamak için akşam olunca evinin kapısını kapatıyordu.

Ancak Bartolo Barbi'nin karısı Giulia Monta gizliden, ruhunun derinliklerinde, kendine bile itiraf edemediği bir parça haset duygusu taşıyordu, bu da Barbi-Pagliocco ideal tiplemesinde Gemma Gandini'nin payına düşmüştü. Evli erkeklerin kardeşleri Attilio Pagliocco ve Federico Barbi, üniversite eğitimlerine başlamak için Roma'ya geldiklerinde bu gözle görülür hale gelmişti.

İki kız arkadaş son derece kaçamak bir şekilde hissettikleri karşılıklı aldatma arzusu dolayısıyla, vicdanlarının iç dünyasında yüz yüze geldikleri yansımada bir hırsızın suratındaki korku gibi bir dehşeti yaşamış olmalıydı. Birinin diğerinin kayınbiraderine karşı hemen hissettiği ve içinde bir anda geliştiğini gördüğü çok canlı bir beğenin ateşlenmesi ve bunu açıkça ortaya koymakta gecikmemesi, ruhlarında büyük bir rahatlamaya yol açmış ve sanki her biri başından beri eksikliğini hissettiği bir şeyi elde etmiş gibiydi.

Zaten iki genç ağabeyleriyle müthiş bir benzerlik içindeydi.

Attilio Pagliocco, belki ağabeyinden biraz daha ahmakçaydı ve belki daha az yakışıklıydı fakat inatçı ve saldırgandı. Federico Barbi, daha dengeli bir vücut yapısına sahip, daha az baygın gözler ve daha az kuru dudaklarla Bartolo'dan daha az hımbıldı, ağabeyinden daha zekiymi, hatta şiir bile yazıyordu.

Giulia Barbi-Monta şair kayınbiraderinin evine gelmesiyle etrafında artmaya başlayan entelektüel ortamda, genç Pagliocco'yu ağabeyiyle mukayese edip onda bulduğu vahşiliği bir vasıf olarak değerlendiriyordu. Gemma Pagliocco-Gandini ise genç Barbi'de ağabeyiyle mukayese edildiğinde onda var olan daha hafif, daha şairaneliği ödüllendiriyordu. Çünkü o da, elbiseli küçük bir katır gibi olan genç Attilio'nun evine gelmesiyle etrafında oluşan hayvansal ortama karşı bir mükâfatti.

Elbette ne Bartolo Barbi ne de Guido Pagliocco karılarının kendi kardeşlerine karşı besledikleri sempatiden haberdar değildi. Ancak öbürleri bundan gayet haberdardı ve her biri kendi açısından bu işten pek memnundu. Ancak her biri kendi ağabeyinin şerefi ve huzuru için diğerine ters ters bakmaya başlamıştı.

Genç Federico Barbi, bir gün Guido Pagliocco'ya gidip acemice ateş püskürdü, o da ellerini birleştirerek, "Tanrı aşkına sus!" diye yalvardı, "zavallı Bartolo'ya sakın bir şey söyleme! Bırak ben halledeyim..."

Sustu, evet, genç Barbi sağduyuyla suskun kaldı. Ancak ne o ne de Pagliocco'nun karısı Guido'nun babalık onuruyla küçük kardeşe hararetle yönelmesinden tatmin olmayı bildiler.

Sonra sıra ötekine geldi. Ağabeyinin huzuru için, yengesini suçlamak istemeden, öte yandan da bu durumdan hoş-

nut olmadığından, ayrıca kendisi de suçluluk duygusu içinde olduğundan, gidip o da Bartolo Barbi'ye diğerinden çok geri kalmayan bir acemilikle ateş püskürdü. Ve o da aynı şekilde ellerini birleştirerek, "Tanrı aşkına sus!" diye yalvardı, "zavallı Guido'ya sakın bir şey söyleme! Bırak ben hallederim..."

Birkaç gün sonra iki arkadaş –her zaman olduğu gibi– erkek kardeşlerini evlerinden uzaklaştırmak konusunda anlaştılar. Gerekçe ise eşlerinin özgürlüklerini kısıtlayan zorluklar ve tedirginliklere –gençler tabii!– yol açıyor olmalarıydı.

Barbi, Pagliocco'nun yanında karısına, "Doğru değil mi Giulia?" diye sormuştu.

Giulia ise gözlerini yere doğru indirip, "Evet," diye cevap vermişti.

Pagliocco ise Barbi'nin yanında kendi karısına, "Doğru değil mi Gemma?" diye sormuştu.

Gemma ise gözlerini yere doğru indirip, "Evet," diye cevap vermişti.

Barbi o sırada içinden, "Zavallı Pagliocco!" diye geçirmişti.

Pagliocco da içinden, "Zavallı Barbi!" diye geçirmişti.

DUL ADAMIN ÇIKIŞI

Piovanelli Hanım akşam yemeği sonrası kocasıyla sohbet ederken, eğer başlarına kötü bir şey gelir de, birinden biri zamanından önce ölecek olursa, ölenin o olmasını dilediğini birkaç kez söylemişti! O, o, evet, kendisi değil. Tabii ki kendi açısından değil, çocuklarının iyiliği için...

Teodoro Piovanelli, bir yandan masa üzerindeki ekmek içlerini yuvarlarken, bir yandan karısının bu dileklerini öyle bir gülümseme ifadesiyle karşılıyordu ki!

Tombul, yumuşak ve kibardı, her defasında ruhunun derinliklerinde bir yara açıldığını hisseder, bu acıyı yok etmek için gülümserdi. Saçlarının ve kirpiklerinin kızıl sarı renginde yumuşayan uysal, solgun oval gözlerdeki hüznle sanki şöyle sorardı: Ama neden? Neden? Ah güzelim! Neden hep çocuklar için daha iyi... Yani, olmasın daha iyi; annedense –karısı bu kanaatleydi– babanın ölümü daha az kötüydü.

Piovanelli aynı gülümsemeyle, “Hiç kimse ölmese daha iyi değil mi?” diye sormayı denedi. “İzin verir misin? Ben diyorum ki, tamam, anne, annedir. Bir tane anne vardır. Ve yüz taneye bedeldir, yüz mü diyorum? Çocuklar için babadan bin kat daha değerlidir, tamam mı? Ama ya aşk... Aşk öyle bir şeydir ki... Evet, diyorum ki... Nasıl denir, evin geçimi...”

Karısı, “Ne alakası var şimdi evin geçimiyle?” diye öfkelen-di.

Piovanelli hemen, “İzin verir misin? Diyorum ki... Genel olarak diyorum tabii ki! Şimdi kendimizden söz ediyor değiliz ya, çok şükür bizim sağlığımız gayet iyi! Genel olarak. Miras varlığı olmayan, aile reisinin kazandığıyla geçinen küçük bir aileyi ele alalım. Adam ölür, aile reisi, tamam mı? Dul kalan kadın çocuklarının geçimini nasıl sağlayacak?”

Karısı iç geçirerek arkasına yaslanıp ellerini bu cevabı beklediğini ifade edecek şekilde öne doğru uzatarak, “Muhakeme yaparken seni izliyorum. Bu dul kadın en kötü ne yapabilir? Hadi söyle, seni bekliyorum,” dedi.

Piovanelli, “Eh...” diyerek, cevap vermemek için omuzlarını kaldırdı, nasıl olsa istediği cevabı verse bile, her zaman ki gibi karısı onun haksız olduğunu ispata çalışacaktı. Zaten “Yeni bir koca bulurdu, değil mi?” diye sormuştu. “Tamam, öyleyse çocuklar bakımından annenin koca bulması, babanın karı bulmasından daha az kötüdür çünkü üvey annedense, üvey baba yüz bin kere daha iyidir. Bunu da herkes bilir!”

“Tamam, anlaşıldı... İzin verir misin?” (Piovanelli kendini affettirmek isteyen küçük bir köpek gibi eğilip büküldü.) “Kusura bakma bak! Sana da öyle gelmiyor mu, bu şekilde söyleyerek sen şu sonuca varıyorsun... –Ben senin cephenden bakıyorum, dikkat et! Çünkü senin farklı düşündüğünü biliyorum– şu sonuca varıyorsun diyordum, erkek, genel olarak... Kadından daha iyi, değil mi?”

Karısı ayağa fırlayarak, “Ben mi, bu sonuç mu?” diye sözünü kesti. “Kim söyledi bunu sana? Tam tersi her zaman dediğim, vardığım sonuç şuydu: Erkek, ya kötü yaratılmış...”

“Evet... Evet, affedersin...”

“Ya da aptal olduğundan kadınlar tarafından burnuna halka takılıp yönetilmeye razı olmuş.”

“Genel olarak... Evet, evet, affedersin...”

“Ne genel olarak, ne özel olarak, ne o, ne bu. Sana ispat ederim! Çocukları olan bir kadın gereklilik dolayısıyla bir koca buluyor, bu ikinci kocadan da başka çocukları olmasına rağmen hiçbir zaman ilk çocuklarını sevmekten vazgeçmiyor. Hatta bununla kalmayıp onları üvey babaya da sevdirmeyi başarıyor. İddia ediyorum! Çocukları doğuran o, hem bunları hem onları; kendi kanı, kendi canı! Halbuki dul bir adam çocukları varken yeniden bir kadın alırsa, ondan da çocukları olsa bile önceki çocuklarını eskisi kadar sevmez artık. Çünkü üvey ana onları gölgede bırakır, üvey ana onları kıskanır. Hem sonra kendi çocuklar doğurur ve onların sevilmesini isteyerek, zavallı yetimlerin ihmaline sebep olur. Ve o korkak, ahlaksız, alçak, sahtekâr adam, itaat eder!”

Piovanelli hafif bir ses tonuyla, şaşırılmış halde, “Bunları bana söylemiyorsun umarım...” dedi. Karısının neredeyse kendinden geçmiş olduğunu da görerek devam etti: “Şunu da çok iyi bilirsin ki ben...” Karısı, “Sen mi?” diye atladı, “sen mi? Sen en birincisin! Ben bir ölsem, sen hemen yarın! Hepiniz aynısınız! Benim zavallı çocuklarım! Kim bilir kimin eline düşerlerdi! Onun için, bak, Tanrı senden önce benim canımı almamak lütfunda bulunmalı! Ben, kusura bakma, bilirsin! Ben, ben, çocuklarımla iyiliği için, önce ben senin öldüğünü bu gözlerimle görmeliyim. Ben, ben... Arkandan da ağlamalıyım. Oh, emin ol ki arkandan ağlarım!”

Teodoro Piovanelli kalbinin parça parça olduğunu hissetti.

“Ama evet... Ben de isterdim... Ben de diliyorum...”

Aynı şekilde gülümsemeye devam ederek masadan kalktı ve birazcık hava almak için pencereye gitti.

II.

Karısının bu şekilde konuşarak ne kadar haksızlık ettiğini ondan daha iyi kimse bilemezdi.

Yeniden evlenmek mi? Tanrının önce onu ateşlerde yakması lazımdı!

Sadece çocuklarının iyiliği için değil, kendisi için de böyle bir şey yapmazdı. Bahtına çıkan karısıyla olan evliliğinden başı yandığı için değildi sadece, bir de vücuduna kök salan hüznün dolayısıyla, yani şansı olmadığındandı. Hangi kadınla olursa olsun mutsuzluk içinde olacaktı. Aslında hiç de kötü olmayan bir tanesiyle birlikteydi üstelik, hatta tam tersiydi! Olgun bir kadın, evine, çocuklarına düşkün... Konuşurken belki biraz fazla dobraydı evet, ama sonuç itibarıyla bu küçük bir kusurdu, buna karşılık ne kadar çok iyi tarafı vardı. Bir de berbat bir huyu olmasaydı... Ah, berbat... Berbat... Kıskançlık!

Ulu Tanrım! Gerçek ve tam bir kötü kaderdi. Kocasını kıskanması! Doğası itibarıyla köpek gibi sadık olan, bekârken bile sadece bir kadınla birlikte olan biriydi. Gençken arkadaşları onunla bu yüzden dalga geçerdi. Fakat ne yapsındı? Değiştirmekten hoşlanmıyordu. Belki... Evet, bilmiyor olabilirdi... İnkâr etmek gereksiz; kadınlara karşı çekingen, hatta bazen düştüğü sefil hallerden dolayı kendine acıyacak kadar bile çekingendi. Bu arada da karısı, bazı olaylar, bazı olaylarda, eğer o eski arkadaşları kapının arkasından olanları duyuyor olsalardı gülmekten kırırlırlardı. Üstelik öyle uyduruk bahaneler... Bir keresinde mesela, dikkatsizliğinden dolayı bıyıkları burulmuş olduğu içindi, hadi bakalım. Başka bir defasında uykusunda güldüğü içindi... Üçüncü defasında gazetenin günlük cereyan eden olaylar köşesinde okuduğu haber yüzündendi; bir adam karısını aldatmış ve yakalanmıştı...

Her akşam, gazete okuma faslı işkence haline dönüşüyordu. Karısı bir av köpeği gibi, arkasına oturur, gazeteden skandal yaratan olaylar arardı. Bir tane bulur bulmaz, "Burayı! Burayı oku! Okudun mu? Gördün mü neler yapabildiğinizi?" derdi. Ve hemen bir sürü kötü laf...

Başkaları kötülük yapıyordu, o da, karısı nezdinde bu kocaların ihanetini eden oymuş gibi, cezaya katlanmak zorunda kalıyordu. Onun gibi masum ve temiz vicdanlı birisi olarak, yaşama hakkı olduğu huzur, karısının aşkı, aile neşesi, ortadan kalkıyordu. Bu kadın, bu korkunç hastalığı yüzünden erkek ırkından –erkek ırkından olduğu oranda kadın ırkından da– nefret ediyordu. Zavallı Piovanelli, karısının kadınlar hakkındaki konuşmalarını dinlerken, onun fikrine göre neye muktedir olduklarını duyarak şaşkınlık içinde kalırdı.

Kocasının bu kadar şaşırdığını görünce, küçümser ve kızgın bir şekilde, “Bunları bilmiyorsun değil mi?” diye bağırırdı. “Burada, parmağını ısırırsın, ikiyüzlü seni. Ama sana açıkça söylüyorum, benden hiç kimse şüphe duymaz çünkü diğerleri gibi, beyefendilerin hoşuna gitmek için riyakârlık yapma ihtiyacı duymuyorum. İşte sana söylüyorum!”

Daha neler anlatıyordu! Zavallı Piovanelli bütün çekingenliği içinde kendini tecavüze uğruyormuş gibi hissediyordu.

Oysa onun gibi, kadını her zaman en saygın yerde tutan, hiçbir zaman zorlayıcı bir davranışta bulunmayı, çirkin bir kelime söylemeyi aklına bile getirmeyen, aşk dolu elde edişin zorluğuna inanan bir erkek olarak, her yönden köşeye kısıtılmış hissediyor ve sokaklarda kafası önde yürüyordu. Eğer bir kadın ona bakacak olsa hemen gözlerini yere indiriyordu. Eğer bir kadın hafifçe elini sıksa renkten renge giriyordu.

Yeryüzündeki bütün kadınlar onun kâbusu haline dönüşmüştü; onlar huzurunu bozan düşmanlardı.

III.

Bu ruh hali içindeyken, otuz altı yaşını henüz aşmış olan Piovanelli Hanım’ı aniden, çok yüksek ateşle yakalandığı bir

zatürree yüzünden, çaresizlik içinde karşınızda görseniz, ölümünün ne manaya geldiğini tahmin edebilirsiniz. Artık konuşmadığı için, gözleriyle, elleriyle konuşuyordu. Bazı hareketleri... Gözleri kızgın bir hayvaninkiler gibiydi.

Zavallı Piovanelli, ne kadar perişan olursa olsun, ondan korkuyordu. Karısı boynuna her sarılışında, boğmak istiyor-muş gibi onu öyle bir sıkıyor, öyle bir sıkıyordu ki, ondan gerçekten korkuyordu. Aziz Meryem, kalan bütün kuvvetiyle sanki onu da aşağıdaki o çukura, kendisiyle beraber sürük-lemek istemiş gibiydi.

Ama o gönüllüydü, evet, aşağıya onunla birlikte gitme-ye gönüllüydü.

O gözlerdeki vahşeti yatıştırmak ve elleriyle anlattıkları-na cevap vermek üzere, gözyaşları çağlayanı içinde, “Evet, evet, sana yemin ediyorum, rahat ol!” diyordu.

Boşuna! Korkunç bir umutsuzluk içinde ölmekte olan bu kadının inatçı bir haksızlıkla, o olağanüstü anda bile kocasına güvenmek, ona hak ettiği değeri teslim etmek, tuttuğu yasın gerçekliğini tanımak, samimi gözyaşlarına inanmak istemiyor olması, Piovanelli’yi öyle çaresiz durumda bırakıyordu ki; bir an geldi deli gibi haykırmaya, saçını başını yolmaya, yanakla-rını paralamaya, çizmeye başladı. Sonra yatağın önünde diz çökerek, kolları havada; “Yemin etmemi mi istiyorsun, söyle, yaşadığım sürece hiçbir kadının yanına yaklaşmayacağıma, onlardan nefret edeceğime dair yemin etmemi mi istiyorsun? Sana yemin ediyorum! Sadece çocuklarım için yaşayacağım! Yoksa burada, senin önünde kendimi öldürmemi mi istiyor-sun? Hazırım! Ama çocuklarımızı düşün ve beni lanetleme! Oh Tanrım, ne peki! Ah, ne peki... Tanrım! Tanrım!”

Cenaze töreninden sonra Teodoro Piovanelli’nin birkaç gün içinde şakaklarına ak düştü.

Tam dokuz sene boyunca sadece bu kadın için yaşamış-tı. Onun tek ve azap dolu düşüncesi altında ezilmişti. Onu

tüm gayretiyle, vicdanlı ve ürkek şekilde kollamış olmasına karşın o yakınmaktan hiç vazgeçmemiş, ona hiçbir şekilde güvenmemişti. Neredeyse dünyanın dışında, sanki artık dünya ortadan kaybolmuş gibi, gözleri neredeyse kapalı, kulakları mühürlenmiş halde dokuz sene yaşamıştı.

Bir an kendini boşluğa düşmüş gibi hissetti; hiçleşmişti.

Dünya onun çevresinde durmak bilmeyen gürültüyle, binlerce uğraş ve günlük, çeşitli sıkıntılar içinde yaşamaya devam ediyordu. O ise, kendi ruhu gibi karısının şüpheleriyle tamamen dolu, o bomboş evde, güvensizlik halkası içinde kilitli olarak bu dünyanın tamamen dışında kalmıştı.

Bu şüphelerden, düşmanca ve faal ruhtan, karısının genel olarak saldırgan enerjisinden, –onun için, sadece onun için yaşadığından– destek alırdı. Şimdi kendini boş bir çuval gibi hissediyordu.

Kime güvenecekti? Evi kime emanet edecekti? Çocukları kime emanet edecekti?

Bütün hayatı eviydi. Ama şimdi ona ruh veren de olmayınca artık ne kalmıştı o evden geriye? İçinde nasıl dolaşılacağını bile bilmiyordu. Çocuklara kim bakacaktı? Onlarla kim meşgul olacaktı? Ne yapacağını bilmiyordu. Birkaç gün sonra işe dönmesi gerekiyordu, peki ya çocuklar?

Hiçbir yardımcı evde altı aydan fazla kalmamıştı. Bu sonuncusu geleli daha birkaç gün oluyordu. Bu felakette temkinli bir görüntü vermişti, sevimli bir yaşlı kadına benziyordu ama ona güvenilebilir miydi?

Hayır. İçinden karısı ona hayır diyordu. Sadece bu yardımcı için değil, dünyadaki bütün yardımcıları için. Hayır.

Karısının istediği gibi bir yaşam sürdürmek için, ona etmiş olduğu yemin doğrultusunda, çalışmayı bırakıp sabah-tan akşama kadar evde tıkılıp kalmak... Mümkün müydü? Çalışmak zorundaydı. Karısının üstlenmiş olduğu, netice olarak evde yapılması gereken her şeyi yapamazdı. Bu fela-

ket onu boşuna çapmamıştı. Bu yardımcının evde karısının yerine bazı işleri yapması lazım geliyordu. Çocuklar, hayır, çocuklara kendisi bakmak istiyordu; sabahları giydirmek, kahvaltıyı hazırlamak, büyüğü okula götürmek, sofrayı hazırlamak, akşam yemeğini vermek, onları sözlülere hazırlamak, dualarını etmelerini sağlamak ve artık aralarında olmayan annelerinin büyütülmüş fotoğrafının asılı olduğu küçük odalarında yatağa girmeden pijamalarını giydirmek. Onları gözyaşları içinde ne çok öpüyordu!

Çocuklar da yattıktan sonra sessizlik içindeki bu ev ne korkunçtu!

Henüz toplanmamış yemek masasının önüne gelip oturuyor, bunalmış bir şekilde, başına gelen felaketi yeniden düşünmeye koyularak masadaki ekmek içlerini yuvarlamaya koyuluyordu.

Kaderindeki acımasız haksızlık onu koyu bir pişmanlıkla yakıp kavuruyordu.

Daha önce hak etmediği halde çok acı çekmişti, şimdi de aynı şekilde acı çekiyordu! Hiç kimse teselli edemezdi onu. Karısı onun ruhunu, içini okumayı ne bilmiş, ne de istemişti. Ona hiçbir gerekçe olmadan işkence edip durmuştu. Şimdi kocasının kendisi olmadan o evde nasıl yaşadığını, yeminine nasıl sadık kaldığını görmesi mümkün değildi. Belki de oralarda hâlâ inatçı ve kör bir şekilde kocasının özgür, hayatın tadını çıkardığını düşünüyor, hayal ediyordu... Ne gülünç!

Emektar yardımcı onun yasa gömülmüş yenik halini görünce, umutsuzluk içinde olduğu böyle bir akşamda dışarı çıkıp nefes almak için küçük bir gezinti yapmasını önerdi.

Asık suratla dönüp yardımcıya baktı, omuzlarını silkti, canı cevap vermek bile istemedi.

Yardımcı hanım çekinerek, “Biraz hava alırdınız...” diye ısrar etti. “Çocuklara ben bakarım, merak etmeyin...”

Ayrıca hiç uyanmıyorlar da... Kusura bakmayın ama bunu onlar için de yapmalısınız. Yoksa hasta olacaksınız.”

Teodoro Piovanelli gözleri kapalı, kaşları çatık halde, kafasını yavaş yavaş salladı. Şişmiş gözkapaklarından göz-yaşları fışkırıyordu. Sofradan kalktı, pencereye yaklaştı ve camların arkasından dışarıyı seyretmeye koyuldu.

Evet ya... Eğer isterse artık dışarıya çıkabilirdi. Artık hiç kimse buna mani olamazdı. Ama nereye gidecekti? Ve hangi nedenle? Tek tük sokak lambalarının ışığıyla aydınlanan ıssız sokakların karanlığında sefil bir cenaze! Rüyada gibi başka, daha iyi aydınlatılmış sokakları, oradan geçen insanları hayal ediyordu. Kendi düşüncelerine dalmış, kalpleri diri şefkatle, ruhları diri arzularla dolu veya artık onda bulunmayan alışkanlıklarla hareket eden insanları, aynalarla ısıldayan kafeleri gözünün önüne getiriyordu.

Bir anda dönüp yatak odasına baktı, sanki karısının hayaleti otoriter ve tehditkâr bir şekilde sesleniyormuş gibiydi. Yeminine sadakatini sürdürmeyi ihmal mi ediyordu yoksa? Yo, yo! Çocukların odasına gitti, onları tatlı uykularında izlemek üzere minik yataklarına doğru eğildi, küçücük başlarını okşamamak için eline zor hâkim oldu, sonra dönüp boğazı sıkılıyormuş gibi karısının fotoğrafına baktı.

Oh, o anda onu öyle çok arzu etti ki! Evet, evet dokuz sene boyunca ona çektiği bütün eziyetlere rağmen... Evet, onu istiyordu, onu istiyordu! Ona ihtiyacı vardı! Onsuz yaşayamıyordu artık. Oh, her türlü haksız ve acımasız cezalardan eziyet çekme pahasına da olsa... Varlığının sürekli bu kadar üzüntü içinde olmasına artık dayanamıyordu!

IV.

Günler yavaş yavaş geçtikçe, hatta aylar geçtikçe (dört ay olmuştu bile!), bu boş mekânda, çift kişilik yatakta her gece yakıcı anılarda hâlâ umutsuz tutkular canlanıyordu.

Yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış yastığa gömülü, tutkudan boğulmuş bir halde onun ismini sayıklıyordu, “Cesira... Cesira...”

Kalbi parça parçaydı.

Sonra gözlerini karanlığa dikip daha sakın bir şekilde, “Hep böyle... Hep böyle...” diye mırıldanıyordu.

Ah, karısı onunla ilgili ne kadar da yanılmıştı! İşte, bu düşünce onu her şeyden daha çok perişan ediyordu ve sürekli bu konuya gelip takılıyordu. Bu da onun ömrünü törpölüyordu.

Eğer dünya kötüyse, erkekler de kötü, kadınlar da kötüydü, karısı böyle olduğuna inanıyordu, böyle olduğunu kabul edebilirdi, kabul de ediyordu. Ama ya kendisi? Kendisi de mi kötüydü?

Tabii, kim bilir onun yaşlarında dul kalmış kaç tane adam üç-dört ay sonra doğal ihtiyaçlarına yenik düşmüştü... Hem de istemeden, hâlâ kalbinde ölmüş karısının canlı hatırasını saklayarak, onu kaybetmiş olmaktan duyduğu acıyı yaşayarak akşamları sokağa çıkmaya... Evet, en azından çıkmaya başlamıştı.

Karısı haklıydı, “Kadınlar! Çok kolaydır! Sürekli sokaklarda karşına çıkarlar...”

Ama kırk yaşında... Eh, kırk yaşında, bu konuda artık alışkanlığı olmaksızın bekâr genç hayatı yaşamaya niyetlenmek o kadar da zevkli olmasa gerekti.

Kim bilir nasıl utanç verici bir aşağılanma!

Öte yandan değişik kadınlarla bir araya gelmek... Her şeyden önce zaman kaybı, kim bilir ne karmaşa ve hatta... Hatta bir miktar da zorluk...

Mesela şu eldiven satan, eskiden Cesira’sına 6 ¼ eldiven almak için gittiği, (felaketten hemen sonra cenaze töreni için kendine de siyah bir çift eldiven almaya gitmişti), o eldiven

satan işte... Bir hanımefendi, gerçek bir hanımefendi! O güzel, aydınlık, yumuşak, mis kokulu küçük dükkânda nasıl da hareket ediyordu! Vücudu hafifçe öne doğru... Ayak sesleri bile duyulmuyordu, sadece ipek iç eteğinin uzaktan hışırtısı duyuluyordu... Ne bir mahcubiyet, ne de bir yüzsüzlük... Yumuşak bir ses, ahenkli, karşısındakini anlamaya yönelik mükemmel bir hazırlık... Üstelik bu müşteri çekmek için de değil. Böyleydi veya öyle görünüyordu. Ne berraklık ve ne kusursuzluk... Peki, ya onunla birliktelik... Tanrı saklasın! Ya sonuçları? Kendi çocuklarım... Ah!

Bu düşünce aklına gelince, böyle bir konu üzerinde fantezi yapmak için geç kalmış olduğunu korku içinde fark ederek bir anda geri dönüş yaptı. Daha neler! Bazı şeylerin onun için artık olamayacağı ve olmaması gerektiğini öyle iyi biliyordu ki... Kendini uyumak için zorladı. Biraz sonra, üstelik de gözleri kapalıyken birkaç hayal denemesi... Sanki bu hayalleri kurcalayan kendisi değilmiş gibi, fark etmiyormuş gibi davranıyordu. Müdahale etmedi... Yavaş yavaş uykuya daldı.

Fakat ertesi akşam işkence yeniden başladı. Yaşlı yardımcı ısrar ediyordu, hadi, hiç olmazsa yarım saat biraz temiz hava alsındı...

Israr, ısrar... Neticede Teodoro Piovanelli ikna oldu. Ama giyinmek ne kadar uzun sürdü! Önce gidip uyuyan çocuklarını görmek, üstlerini iyice örtmek istedi, sonra yaşlı yardımcıya tembih üstüne tembih, Tanrı aşkına dikkatli olsun! Bununla birlikte karısının fotoğrafına bakmak için yanıp tutuşmadı.

Ve çıktı.

V.

Sokağa çıkar çıkmaz kendini kaybolmuş gibi hissetti. Yıllardır akşamları sokağa çıkmıyordu. Karanlık ve sessiz-

lik nerdeyse hazin bir etki yarattı... O kaldırımın üzerindeki gaz lambasının titreyen yansıması... Ya oradaki, dipteki ıssız meydandaki arabalardan gelen belli belirsiz ışık... Nereye gidiyorlardı acaba?

Piazzе delle Terme'ye doğru indi, Najadi Çeşmesi ışıklar içinde akan suyun sesiyle doluydu. Karısının onun bu kaba saba su perileriyle dolu çeşmenin önünde durmasından hiç hoşlanmadığını hatırladı. O da durmadı.

Zavallı Cesira! Kadın vücudunun kötü niyetli ve nezaketsiz erkek bakışları karşısında bu denli tahrik edici şekilde sergilenmesinden ne kadar kızgınlık duyardı! Kendi cinsiyeti açısından bunu alay konusu olma ve saygı eksikliği olarak görür ve heykeltıraş beyefendilerin neden çeşmelerinde çıplak erkek bedeni sergilemediklerini bilmek isterdi. Fakat Piazza Navona'da, gerçekten... Moro Çeşmesi... Ayrıca çıplak erkekler... Tahrik edici hareketler... Evet, belki de daha çok skandala sebep olabilirdi...

Teodoro Piovanelli bu şekilde düşünürken kekre dudaklarında gülümseme pırıltıları belirdi, Via Nazionale'ye doğru yoluna devam etti.

Yürürken, yavaş yavaş unutulmuş anılar, eskilerde bilincini etkilemiş ama tamamen silinmemiş duygular, iç karartıcı başka sebeplerden dolayı üstü kapanmış olanlar yeniden uyanıyor, kıpırdıyor ve tatlı bir kederle, şimdiki bilincinin hüznünlü eşliğinde azar azar parçalara ayrılıyordu. Ve içinden uzaklardaki, çok uzaklardaki, gençliğindeki kendi sesini dinliyordu; gecenin havasını içine her çektiğinde, yolun sessizliğinde çıkardığı ayak seslerinde yeniden doğan gömülmüş anıların sesi...

Via del Boschetto sokağının başına varınca sanki bir anda birisi onu tutuyormuş gibi durdu. Etrafına baktı, sonra şaşkın, müthiş bir üzüntüyle yolun sonuna bakıp dertli dertli başını salladı.

Geçmiş zamanlardaki gece turlarına, bekâr olduğu zamanlara ait bütün anılar, hayaller, duygular bir tek kadında toplanıyordu, evlenmeden önce tanıdığı yegâne kadında, sadece kendine ait olmayan ve fakat alışkanlıktan, çekingenlikten aynen karısına olduğu gibi ona da hep sadık kalmış olduğu kadında...

Bu kadın o zamanlar burada, Via del Boschetto'daydı.

Adı Annetta'ydı. Kumaştan küçük kutular dikerdi ama güzel giyinmeyi, altın eşyalardan, takılardan, hatta sahte olanlarından da hoşlanırdı... Annesi hayatta olduğu sürece namusuyla yaşadı. Sonra annesi öldü, o da bu şekilde fedakârlıklar içinde, hiçbir zevki tatmadan yaşamaya devam etmeyi anlamlı bulmadı... Böylece kötü yola düştü. Her defasında ayağa kalkmak istermiş gibi, yaptığından üzüntü duymamak için ona giden güven duyduğu birkaç kişiye annesinin uzun süren hastalığı döneminde neler yaptığını, ona nasıl ihtimam gösterdiğini, satın almış olduğu pahalı ilaçları bunaltana kadar anlatır, böylelikle hiç olmazsa bu sebepten vicdan azabı çekmemesi gerektiği konusunda kendini ikna ederdi.

Böylece Teodoro Piovanelli sokağa ilk çıkışında, geçmiş döneme ait hatıralara kendini terk etmiş bir halde, karısı tarafından acımasız bir şekilde kabullenilmemiş ve inkâr edilmiş olan, örnek alınacak sadakat içgüdüsünün doğal rehberliğinde, işte, tam da orada, Via del Boschetto'da durdu.

Bir anda ortaya çıkan bir düşünceyi bilincine çıkarmayı reddetti. Buna göre eğer o kadına yine gidecek olursa bu karısının hatırasına bir ihanet olmayacaktı, başka hiçbir kadına yaklaşmayacağına dair yapmış olduğu yemine karşı gelmek olmayacaktı çünkü bir ara bunu itiraf etmiş olduğu için karısı zaten tanıyordu. Bu kadın başka bir kadın gibi olmayacaktı, zaten daha önce onun olmuştu, bu durumda da bu kadınla sadakatine hael gelmiş olmayacaktı. Hatta tam tersi teyit etmiş olacaktı.

Hayır, bunu yapmak istemedi, bu düşünce üzerinden böyle bir muhakeme yapmayı istemedi. Via del Boschetto’da sadece meraktan, yani uzak zamanların izlerini sürmenin acımtırak zevkini tatmak için yürümeye başladı, başka bir niyeti yoktu. Ayrıca hâlâ orada olup olmadığını bilmiyordu. Dokuz seneden sonra, çok zordu... Sokaktan geçerken üç dört kez görmüştü, üstü başı dökülüyordu, yaşlanmış, çirkinleşmiş, tabii iyice düşmüştü fakat doğal olarak, sadece tanımamış gibi, sanki hayatında hiç tanışmamış gibi davranmıştı.

Meşhur sokak kapısından birkaç adım ötede, sağ tarafta, giriş katının küçük kare penceresi belirdi, kapı altından ve küçük odanın kapalı panjurları arasından ışık sızıyordu. Teodoro Piovanelli, uzaklarda kalmış bir görüntünün birdenbire karşısına bu kadar net ve canlı olarak çıkmasından dolayı altüst oldu. Her şey eskisi gibi! Ama acaba içerideki hâlâ o muydu? Dikkat ve endişeyle duvara yaklaştı, pencerenin altından teğet geçerek kafasını kaldırdı, panjurların arkasında bir gölge belirdi, bir kadın... O mu? Diğer tarafa geçti, heyecan içindeydi, omuzları arasına gömülmüş, sanki üzerine bir şey düşecekmiş tehlikesi altındaymış gibi damarlarındaki kan fışkırarak akıyordu.

Şiddetle içinde bulunduğu durumun kasvetli ve sert şekilde bilincine vardı. Ani bir ışık çakmış gibi gözünün önüne çocukların odası, karısının o gözetleyen, korkunç fotoğrafı geldi ve yapmakta olduğu koşuyu kesip nefes nefese durdu. Eve dön! Eve dön!

Bununla birlikte, küçük kapının önünde... Evet, o... Aşağıya inmiş... Evet, Anetta. Hemen tanıdı. O da onu tanıdı.

“Doro... Sen misin?”

Ve elini uzattı. Diğeri çekindi.

“Bırak beni... Hayır, rica ediyorum... Yapamam... Bırak beni...”

Kadın bir yandan gülüp bir yandan onu tutmaya çalışarak, “Nasıl yani?” diye sordu. “Buraya beni aramaya geldin... Seni gördüm, biliyor musun? Hayatım... Hayatım... Geri döndün! Yürü hadi! Neden hayır? Madem bana geri döndün... Hadi, hadi...”

Onu zorla kapıdan içeri soktu sonra koluna girip merdivenleri çıkardı. Diğerleri aklı karışmış, kalp çarpıntıları içinde zor nefes alıyordu. Kaçıp gitmek istiyordu, bilmiyordu. Odaya baktı, her şey eskisinin aynıydı, alçak tavan, yatak, şifonyer, eski bir koltuk... Duvarlarda sahte resimler...

Söylediği bir sürü lafı anlamayıp sadece sesini duyduğu sırada kadın başındaki şapkasını çıkarıp bastonunu, eldivenlerini aldı ve ona sarılmak istedi ancak Teodoro Piovanelli –zaten bütün vücudu titriyordu– onu itti, elleriyle yüzünü kapatarak sanki başı dönüyormuş gibi sallandı.

Kadın şaşırarak, biraz bozulmuş şekilde, “Neyin var?” diye sordu ve onu koltuğa oturttu.

Ani bir ağıtla omuzları sarsılmaya başladı. Kadın ellerini yüzünden çekmeye çalıştı ancak adam kızgınlıkla başını salladı.

“Hayır! Hayır!”

Kadın, “Ağlıyor musun?” diye sordu sonra üzerinde yas bandı olan şapkasını görünce, “acaba... Acaba öldü mü?” dedi.

Adam başıyla evet işareti yaptı.

Kadın acıyarak, “Ah zavalıcık...” diyerek iç geçirdi.

Teodoro Piovanelli hızla ayağa kalktı, allak bullak olmuştu, eldivenlerini ve bastonunu aldı, şapkasını taktı, kekeleyerek, boğuk bir sesle, “Mümkün değil... Mümkün değil... Bırak gideyim...” dedi.

Kadın onu durdurmayı denemedi, kapıya kadar üzüntü içinde ona eşlik etti. Sonra geri döneceğinden son derece

emin olarak, mahzun bir ses ve mahzun bir gülümsemeyle,
“Bekliyorum seni Doro tamam mı? Yakında...” dedi.

Siyah matem mendiliyle ağzını kapatmış olduğundan
kadına cevap vermedi.

DALGINLIK

Kapkara, nefes bile aldırmayan tozlu ağustos güneşinin parıltıları arasında, üçüncü sınıf bir cenaze arabası Roma'nın Prati di Castello mahallesindeki bir sürü yeni sokaktan birinde, yeni bir evin büyük kapısının önünde durdu. Saat öğleden sonra üç olabiliirdi.

Büyük bir kısmı henüz boş olan bütün bu yeni evlerin çıplak pencereleri sanki bu siyah arabaya bakıyordu.

İçinde özellikle hayatlar olsun diye yapılmış olmalarına rağmen –buyurun işte– gördükleri şey ölümdü, tam orada avlanmaya gelmişti.

Yaşamdan önce ölüm...

Araba yavaşça, adım adım gelmişti. Uykudan dağılmış haldeki araba sürücüsü, başındaki eski silindir şapkasını burnuna doğru eğik oturtmuş, bir ayağı öndeki çamurluğa dayalı halde, matem ifadesi olarak yarı açık olduğunu gördüğü ilk kapının önüne gelince yuları çekti, martiniği de sararak arabayı durdurdu ve oturduğu sandığın üzerine uyumak üzere rahatça uzandı.

Sokaktaki yegâne dükkânın kapısında, yağ içindeki, buruş buruş çuval kumaşından yapılmış perdeyi çekip çıkmış olan, göğsü bağı açık, kan ter içinde, gömlek manşetleri

kıllı kollarının üzerine kıvrılmış bir adam göründü. Araba sürücüsüne yönelerek, “Pss!” diye seslendi. “Aloo! Daha ilerde...”

Araba sürücüsü, burnuna kadar inen şapkanın kenarından görmek için başını eğdi, freni kaldırdı, atların üzerindeki kemendi sallayıp hiçbir şey söylemeden dükkânın önünden geçti.

Burası veya orası, onun için hepsi birdi.

Biraz ilerde yine yarı aralık büyük bir kapının önünde durup yeniden uykuya daldı.

Dükkân sahibi omuzlarını silkip, “Eşşek!” diye söyledi. “Bu saatte bütün kapıların yarı aralık olduğunun farkında bile değil. Meslekte acemi olmalı.”

Gerçekten de öyleydi. Scalabrino’nun bu meslek hiçbir şekilde hoşuna gitmemişti. Ama kapıcılık yapmış ve önce bütün kiracılarla sonra da ev sahibiyle kavga etmişti. San Rocco Kilisesi’nde bekçilik yapmış, rahiple kavga etmişti. Üç gün öncesine kadar meydandaki taksi arabalarda çalışmış, garajdaki araba sahiplerinin hepsiyle kavga etmişti. Şimdi bu ölü mevsimde başka da bir iş bulamayınca cenaze levazımatçısı bir şirkette çalışmaya başlamıştı. Bunlarla da kavga edebilirdi –bundan emindi– çünkü ters işlerden hiç hoşlanmazdı. Yani şanssız bir adamdı işte. Görmek yeterliydi. Baş omuzları arasında kaybolmuş, gözleri yarı kapalı, suratı mum gibi, sapsarı, burnu kırmızı... Burnu, neden kırmızı? Çünkü o şarabın tadını bile bilmezken, herkes onu koca bir sarhoş zannetsin diye!

“Öff!”

Domuz gibi yaşadığı bu hayattan bıkip usanmıştı. Bugün değilse yarın en son kavgasını nehrin sularında yapacaktı, işte bu!

Şimdilik sıkıntı ve karasineklere yem olarak, cayır cayır güneşin altında ilk yükünü, cenazeyi bekliyordu.

Yarım saat sonra, sokağın öbür ucunda, dipteki kapılardan birinden çıkıvermesin mi?

Arabayı hızla sürerken, dişlerinin arasından, “Canın cehenneme! (ölüye hitaben)” diye bağırdı.

Bu arada cenaze taşıyıcıları, kenarları beyaz biyeli, siyah muslin örtülü bu fukara tabutun ağırlığı altında ezilerek, soluk soluğa bir yandan isyan, bir yandan küfür ediyorlardı.

“Canın cehenneme! (araba sürücüsüne hitaben) Tanrı cezanı versin. Sana kimse kapı numarası vermedi mi?”

Scalabrino ağzını açmadan dönüş yaptı, cenaze taşıyıcılarının kapıyı açıp cenazeyi arabaya koymalarını bekledi.

“Yürü!”

Geldiği gibi, yavaşça, adım adım hareket etti, hâlâ bir ayağı çamurlukta, şapkası burnunun üzerindeydi.

Cenaze arabası çıplaktı. Ne bir yas bandı, ne bir çiçek vardı.

Arkada sadece arabayı izleyen bir kadın vardı.

Yüzü ayınlerdeki siyah tülle örtülüydü, üzerinde sarı çiçekli, düz muslinden koyu renk bir elbise vardı, elinde güneşin altında parlayan, omzuna dayalı bir şemsiye taşıyordu.

Cenazeyi takip ediyor, şemsiyeyle de güneşten korunuyordu. Sanki üzüntüden çok utançtan başı önde yürüyordu.

Yeniden kapının önüne çıkmış olan üstü çıplak dükkân sahibi, “İyi gezintiler, Rosi hu!” diye bağırdı. Selamına kaba bir gülümseme eşlik ederken bir yandan da başını sallıyordu.

Eşlikçi kadın dönüp tülün altından baktı, ipten yapılmış yarım parmaklı eldivenli elini kaldırıp selama karşılık verdi, sonra indirip elbisesini arkadan düzeltince topuklarına bastığı ayakkabıları göründü. İpten yapılmış eldivenleri ve şemsiyesi vardı.

Evlerden birinden yüksek sesle birinin, “Zavallı Bernardo Bey, aynen bir köpek gibi...” dediği duyuldu.

Başka bir pencereden yaşlı bir ses, “Arkasından sadece hizmetçisinin eşlik ettiği bir profesör...” diye bağırdı.

Güneşin altında yüksek yerlerden gelen bu sesler ıssız sokaklarda tuhaf bir şekilde çınlıyordu.

Yoldan sapmadan önce, Scalabrino eşlikçiye biraz daha hızlanmak için bir araba kiralamasını teklif etmeyi düşünmüştü, nasıl olsa bir it bile bu ölüye eşlik etmeye gelmemiştir.

“Bu güneşin altında... Bu saatte...”

Rosina tülün altındaki başını salladı. Patronuna, San Lorenzo sapağına kadar yürüyerek eşlik edeceğine dair yemin etmişti.

“Patronun seni görüyor mu ki?”

Yok! Yemin etmişti! Arabayı o noktada, Campoverano Mezarlığı'na kadar kiralayabilirdi.

Scalabrino ısrarla, “Ben ödesem ücretini?” dedi.

Yok. Yemin etmişti.

Scalabrino şapkasının altından, ağzının içinde bir küfür savurarak adım adım yoluna devam etti. Önce Cavour Köprüsü, sonra Via Tomacelli, Via Condotti, Piazza di Spagna, Via Due Macelli, Capo le Case ve Via Sistina...

Cenaze arabasına kimsenin aldırmayacağını, gereken saygıyı göstermeyeceğini göz önüne alarak, diğer at arabalarından, elektrikli tramvaylardan, otomobillerden sakınmak üzere buraya kadar iyi kötü uyanık kalmıştı.

Yine adım adım Piazza Barberini'yi geçip San Niccolo yokuşundan Talentino'ya yönelince ayağını çamurluğa uzattı, şapkasının kenarını burnunun üzerine düşürüp uyuklamaya başladı.

Nasıl olsa atlar yolu biliyordu.

Yoldan tek tük geçenler durup hayret ve öfke içinde bakıyordu. Araba sürücüsü oturduğu sandığın üzerinde, ölü ise arabanın arkasında uykudaydı. Ölünkü soğuk ve karan-

lık, araba sürücüsününki güneşin altında ve sıcaktı. Elinde açık renk şemsiyesi ve yüzünü örten tülülle cenazenin tek eşlikçisi vardı. Böyle sessiz sedasız ve yalnız başına, o saatte, gerçekten kolları iki yana düşürecek kadar yakıcı sıcakta, bu cenazede sonuç olarak her şey bu haliyle bir bütündü.

Bu öbür dünyaya gitmek için iyi bir yöntem değildi! Kötü seçilmiş bir gün, saat ve mevsim... Sanki orada yatan ölü, gereken ciddiyeti vermek istemeyecek kadar ölüme öfkeliydi. Rahatsız ediciydi. Hani neredeyse araba sürücüsü uyumakta haklıydı.

Scalabrino Via, San Lorenzo'nun başına kadar böyle uyumaya devam etti! Ancak atlar Via Volturno'ya doğru yokuşu geçtikten sonra adımları biraz hızlandırmayı düşündüler ve Scalabrino ayıldı.

Ayılması, sol taraftaki kaldırımın üzerinde duran uzun, sıksa, sakallı, kocaman siyah gözlüklü, gri bir elbisenin içine sıkışmış boz bir beyefendiyi görmesi ve şapkanın altından yüzüne bir paketin geldiğini hissetmesi, hepsi bir anda oldu!

Scalabrino kendine gelecek zamanı bulamadan, bu beyefendi kendini atların önüne atmış, onları durdurmuş, atacak başka bir şeyi olmadığından da sanki ellerini fırlatıp atmak istermiş gibi tehditkâr hareketler yapıyor, bağırıyor, haykırıyordu.

“Bana? Bana ha? Hergele! Haydut! Ahlaksız! Bir aile babasına? Sekiz çocuklu bir aile babasına? Ahlaksız! Dolandırıcı!”

Sokaktan geçen ahali, dükkân sahipleri, müşteriler, hepsi arabanın etrafında toplandılar, yakındaki evlerde yaşayanlar pencerelerden sarktılar, diğer meraklılar yaygara içinde koşuştular, yan sokaktakiler ne olduğunu bilmeden, ona buna sorarak yaklaşp olanı biteni izlemek üzere parmak uçlarına basarak yükseldiler.

“Ne oldu?”

“Hmm.. Sanıyorum... Diyorlar ki... Bilmem!”

“Ölen biri mi var?”

“Nerede?”

“Arabada mı?”

“Hmm... Kim öldü?”

“Bir ihlal tespiti var!”

“Ölüye mi?”

“Araba sürücüsüne...”

“Nedenmiş?”

“Bilmem! Belki... Diyor ki...”

Bu arada gri elbiseler içindeki ince, uzun beyefendi onu sürükleyip götürdükleri bir kafenin camekânının önünde bağırtısını sürdürüyordu. Araba sürücüsüne fırlattığı paketten söz ediyordu ama bunu niye fırlattığı konusu henüz anlaşılmamıştı. Arabanın üstündeki, ceset gibi bembeyaz olmuş olan araba sürücüsü, miyop gözlerini kısmış, başındaki şapkasını düzeltirken, kalabalık, gürültü arasında elindeki deftere not almakta olan polisin sorularına cevap veriyordu.

Sonunda araba ona yol açmakta olan bağırtı içindeki kalabalığın içinden hareket etti fakat açık renk şemsiyenin altında, yüzünde siyah tülüyle yegâne eşlikçi –sessizlik– yeniden ortaya çıktı. Sadece birkaç velet ısıklık çaldı.

Netice olarak ne olmuştu?

Hiç. Küçük bir dalgınlık... Üç gün öncesine kadar meydana arabalarda çalışan Scalabrino, güneşten perişan olmuş olduğundan, aniden uykudan sıçramış, bir cenaze arabasında olduğunu unutup kendini taksi arabada sanarak alışkanlıkla kaldırımında duran bu beyefendiye hizmet sunmak üzere el işaretiyle arabaya binmek isteyip istemediğini sormuştu.

Ve bu beyefendi, küçük bir işaret yüzünden, bütün o gürültü patırtı...

Luigi Pirandello

Çıplak Hayat

Çıplak Hayat, Pirandello'nun 15 ciltlik öyküler toplamının ikinci cildi. Geçtiğimiz yıl okurlarımıza sunduğumuz *Siyah Şal* ile başlayan yolculuk devam ediyor ve daha çok tiyatro oyunları ve romanları ile bilinen yazarın kısa öyküde de ne kadar usta olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

O akşam Martino Lori, her akşam olduğu gibi, eski alışkanlığını sürdürerek kendini mezarlığa giden yol üstünde buldu. Durdu, dalgın ve şaşkın, devam mı etmeliydi yoksa geri mi dönmeliydi? Yıllardır mezarı çevreleyen, aşkla besleyip büyüüttüğü bitkileri düşündü. Kendinin de kısa bir süre sonra sonsuza dek yatacağı yeri...

17 ₺
KDV DAHİL

